

ХАНС БЕМАН
КАМЪК И ФЛЕЙТА
КНИГА ПЪРВА

Превод от немски: Мария Иванова, 2012

chitanka.info

КНИГА ПЪРВА

В която се разказва как Вслушан^[1] получава като подарък чудноват камък и търсейки тайната му попада под властта на красивата синеока Гиза. Той е подмамен да извърши престъпление, което не може да поправи дори през тригодишното изтощително пътешествие като слуга на страстващ флейтист. Затова пък до ушите му достигат много истории, които го учат на изкуството да слуша внимателно.

---

[1] Вслушан — Лаушер (немски), слушащ внимателно. — Б.пр. ↑

1

Във Фраглунд преждевременно се родило момче, чиято забележителна съдба следва да бъде разказана тук. Баща му бил огромен мъж, когото наричали Трещогръм^[1]. Той бил висок, едър и обичал да излага на показ косматите си гърди. Въпреки буйния си нрав, който го карал ту да избухва в бурен гняв, ту да се разтърсва от кънтящ смях, той се славел като справедлив човек, затова жителите на Фраглунд го повикали отдалеч, за да го назначат за съдия на областта.

Пристигайки във Фраглунд, за да заеме поста, Трещогръм довел със себе си и тихата си жена, която била толкова незабележима, че някои отначало дори не вярвали да е негова съпруга. Знаело се, че е дъщеря на Благосвиреца^[2], чиято дарба се славела и във Фраглунд, въпреки че живеел далеч отвъд гъстите гори на Барлебог. Разказвало се как песента на флейтата му била толкова блага, че дори птиците замлъквали да го слушат, а на хората въздействала така, че дори само мелодията ѝ помирявала спорове помежду им.

След като цяла година Трещогръм раздавал правосъдие във Фраглунд, жена му родила точно този син, за когото трябва да се разкаже тук. Цяла нощ тя лежала с родилни болки и едва призори мъжът ѝ бил повикан в стаята, където акушерката му поднесла детето, голо, така, както си било.

— Личи си, че е твой син — рекла тя; понеже цялото тяло на детето било покрито с мъх.

— Значи така — казал Трещогръм с кънтящия си глас и взел сина си на ръце. — Личало си. Защо тогава не вреци?

— Странно — отвърнала акушерката. — Прав си. Сега разбирам какво ми липсваше през цялото време. Той не вреци. Я го виж ти. Изглежда така, сякаш слуша внимателно.

— Децата трябва да врецят — казал студено бащата.

— Остави го на мира — отвърнала акушерката. — Който вреци, не чува добре. Нека слуша внимателно.

— Тогава да го кръстим Вслушан — казал Трещогръм и върнал детето на акушерката. Изглеждал малко разочарован от тоя син, дете бил космат като баща си, но не искал да врещи като него.

— Родила си кротко дете — обърнал се Трещогръм към жена си, след като вече ѝ бил благодарил.

— Явно се е метнал на баща ми — отвърнала тя.

Въпреки това Трещогръм бил справедлив човек. През идните години той винаги се отнасял мило към сина си, а с времето успял даже да сниши мощния си глас. Оказало се, че Вслушан разбирал само тиха реч, докато крясъците го обърквали. Това проличавало особено, когато ставал свидетел на кавги, за които нерядко се отсъждало в бащината му къща. Колкото повече кавгаджиите повишавали глас, толкова по-безпомощно ги гледал Вслушан, за да избяга накрая ужасен, ако те започнели да се надвикват. По това време той смятал баща си за велик магьосник, който с гръмкия си глас винаги успявал да заглуши викането на караците се така, че те онемявали.

Така Вслушан растял в бащиния си дом, без да се случва нищо интересно. Едва когато навършил седемнайсет години, в страната нахлули Плячкосниците от изток, които завладявали и опожарявали всичко. За да се противопоставят на нашествениците, Трещогръм събрал всички хора от Фраглунд, годни да носят оръжие. Този ден той завел Вслушан в склада с оръжията и го накарал да си избере меч.

— Не искам меч — рекъл тихо Вслушан.

— Да не би да искаш да останеш вкъщи с беззъбите старци и жените? — попитал Трещогръм, неспособен да прикрие отвращението си към такава боязливост.

— Не — отвърнал Вслушан. — Ще тръгна с вас, но не е в природата ми да наранявам. Нека по-добре да се грижа за ранените.

Трещогръм намирал подобен стремеж жалък за един млад мъж, но тъй като по никакъв начин не могъл да накара Вслушан да хване оръжие, накрая се съгласил с него.

И така Вслушан тръгнал с мъжете от Фраглунд срещу Плячкосниците. След тридневен марш един разузнавач докладвал, че се натъкнал на вражеска войска. Трещогръм решил да издебне ордата конници при горското дефиле, през което трябвало да минат, ако искали да стигнат до Фраглунд. Той направил засада от стрелци с лъкове и когато ездачите тръгнали да преминават между тях,

фраглундците свалили няколко от седлата им. Но и Плячкосниците ги бивало в стрелбата с лък, затова няколко фраглундски мъже липсвали, когато ездачите пришпорили конете си в бяг, а Трещогръм дал знак на своите да се съберат.

— Сега започва твоята работа — обърнал се той към Вслушан.
— Претърси храстите за ранени.

Вслушан се проврял в гъсталака и намерил под едно дърво трима убити фраглундци, а след това се натъкнал на ранен Плячкосник, който лежал под един дъб със стрела в гърдите. Той вече бил стар и побелялата му кичуреста коса била сплетена на две плитки, които падали върху раменете, а по брадичката и над горната му устна била набола рядка брада.

Когато Вслушан се опитал да извади стрелата от раната, старецът отворил очи и поклатил глава.

Вслушан сам видял, че вече е късно за помощ. Извадил манерката от колана си и я допрял до устните на мъжа. След като отпил, старецът го погледнал в очите и казал:

— Та ти си един от хората на Трещогръм.

— Аз съм негов син — отвърнал Вслушан.

— А защо тогава си се загрижил за един умиращ Плячкосник, който вашите хора повалиха от коня? — попитал мъжът.

— Тръгнах с тях, за да се грижа за ранените — отговорил Вслушан. — За мен няма значение към кого се причисляват.

— Трещогръм има забележителен син — рекъл старецът.

— Аз приличам по-скоро на дядо си — отвърнал Вслушан.

— А той кой е?

— Сигурно не го познаваш. Наричат го Благосвиреца.

— Преди много години чух звука на флейтата му — казал мъжът.
— Живял съм дълго и съм научил много неща. Но нямам повече полза от това. Може би трябваше да остана с него. Ако го видиш, предай му това от мен.

— Самият аз не го познавам — отвърнал Вслушан — но ще му кажа, ако го срещна някога. От кого да му предам поздравите?

— Поздрави го от Арни с Камъка — рекъл старецът и започнал да тършува в една кожена торбичка, която висяла на колана му, и измъкнал кръгъл, гладък камък. Подържал го известно време в ръка и докато го разглеждал, дълбоките бръчки около устата му се изгладили,

сякаш изведнъж престанал да изпитва болка. Чертите на лицето му постепенно се отпуснали и Вслушан видял с почуда как умиращият изглеждал ободрен, дори развеселен. Когато погледнал отново към Вслушан и му подал камъка, очите му били момчешки.

— Вземи това — казал той — като благодарност за това, че не ме остави сам да бера душа в гората.

Вслушан взел камъка и се загледал в него. Той бил гладък като речен камък, полупрозрачен и мъждукал в преливащо зелено-син-виолетов цвят. Когато го вдигнал срещу светлината, забелязал, че цветовете му образуват пръстен от лъчи, подобно на очния ирис.

Старецът издъхвал. Отворил още веднъж очи и промърморил нещо. Вслушан се навел и доловил как умиращият проронва:

— Потърси ти сиянието, подири проблясъка, не откриеш ли го цялото, надали ще го разкриеш някога.

— Какво да търся? Какво да открия? — попитал Вслушан.

— Ще разбереш — измърморил старецът. — Пази добре Камъка. Пази добре Окото. И никога не забравяй: Това съвсем не е всичко.

И издъхнал.

Последвалите събития са незначителни за тази история и не си струва да бъдат разказвани. Когато мъже започнат взаимно да се избиват, се случва винаги едно и също. Достатъчно е да се спомене, че Трещогръм успял да задържи Плячкосниците далеч от Фраглунд и накрая се завърнал с оцелелите мъже там, където скоро всички отново се захванали със занаята си, доколкото били способни, заради нараняванията си.

От деня, в който умиращият Плячкосник му подарил Камъка Око, Вслушан попаднал сякаш в сън, от който не успял съвсем да се пробуди след завръщането си. Мотаел се безцелно по уличките или седял върху дръвника пред къщата и гледал втренчено. От време на време изкарвал камъка от джоба си и го разглеждал внимателно. Струвало му се сякаш този студен и гладък камък излъчва някаква утеха. Тогава отново се сетил за стареца и думите, които той изрекъл, преди да умре.

Един ден Вслушан отишъл при баща си и му рекъл:

— Дай ми един кон и малко храна. Искам да препусна из страната, отвъд горите на Барлебог, за да диря дядо си.

— Всъщност бях намислил да те обучавам за мой последовател — казал Трещогръм и снишил гласа си както обикновено, когато говорел със сина си.

— Не знам дали ще излезе съдия от мен — отвърнал Вслушан. — Не обичам да викам, не понасям кавгите и преди да съумея да повиша глас, ще трябва още дълго да слушам внимателно.

— Вече знам, че наистина си като Благосвиреца — казал Трещогръм — потърси го. Ще ти дам кон и всичко останало, от което имаш нужда за из път.

Още на другата сутрин Вслушан оседлал коня си и сложил малко храна в торбата. Бил си ушил кожена торбичка за Окото, което носел на връвчица около врата си. Когато се сбогувал с родителите си, майка му рекла:

— Препускай все на запад през горите барлебогски и не се бави. Някои не се завърнаха от тези гъсти гори. И се ослушвай за звука на флейтата. Ако дочуеш песен, която да те просълзи, не си далеч от Благосвиреца. Носи му поздрави от дъщеря му.

После целунала сина си и Вслушан се отдалечил, яздейки все на запад, в посока към горите барлебогски.

През първия ден той стигнал до началото на гората. Вързал коня си за едно дърво, запалил огън и хапнал от храната, която носел. После извадил Камъка от торбичката и оставил цветовете му да се гонят в светлината на залеза. На дървото, под което седял, бил кацнал един кос и пеел вечерната си песен. Тя се леела толкова мелодично, че Вслушан се почудил дали Благосвиреца не бил вече наблизо. Нима това било възможно; нали все пак необятните барлебогски гори се разпростирали между него и дядо му, освен това очите му не се просълзили. Погледнал нагоре към клоните и видял коса, кацнал близо до главата му. Той бил замлъкнал и съзерцавал камъка, който Вслушан все още държал в ръката си.

— Този блестящ предмет ти харесва, нали? — рекъл той. И сякаш разбрал това, косът прехвъркнал от клона върху рамото на Вслушан. Той натрошил късче хляб с другата си ръка и протегнал трохите към птицата. Тя подскокнала върху дланта му и изкълвала храната.

— Май вече си намерих приятел — казал Вслушан.

Косът го погледнал с блестящите си черни очи и изчуруликал едно тризвучие, сякаш в знак на съгласие. После подхвърквал пак нагоре към клона си и се свил за спане. Тогава и Вслушан свалил одеялото си от коня и се излегнал до гаснещия огън.

На следната заран продължил да язди все по-навътре в гората. Озовал се на тясна пътечка, която вероятно водела на запад, и която следвал седем дена. В началото пътят бил лек. Водел през вековни букови гори. Сребристосивите гладки стволове на дърветата се извисявали нагоре като огромни колони и носели на върховете си плътен покрив от листа, който пропускал само зеленикава здрачевина. Тук, по покритата с кафява ланшна шума земя, не се виждали никакви храсти.

По-нататък стволовете се сгъстявали, клоните се надвесвали над пътеката и Вслушан трябвало да внимава да не бъде ненадейно съборен от коня. Пътят ставал все по-тесен и накрая лъкатушел като едва забележима следа през непроходим гъсталак. Най-сетне Вслушан трябвало да слезе от коня си и да го води за юздите. Къпинови храсти постоянно закачали дрехите му, трябвало да се катери по съборени стъбла и дънери и да заобикаля блатисти места, в които избуявали тръстика и полски хвощ.

Вечерта на седмия ден, изтощен и дрипав, той се натъкнал на поляна, която внезапно се открила пред очите му зад един плет от храсти. Решил да прекара нощта там. След като се погрижил за коня си, запалил огън и изял последните останали залци. После пак извадил Окото от торбичката и го заразглеждал внимателно. Но дали защото вече клоняло към залез, или защото сенчестият мрак на гората се бил разстлал наоколо, цветовете му останали скрити под гладката повърхност. То не изглеждало по-различно от всяко друго кръгло речно камъче, което човек би извадил от водата.

— Много красива играчка си имаш — чул глас зад гърба си.

Вслушан се озърнал и забелязал жена, която била подпряна на едно дърво. Красотата ѝ му се сторила безмерна. Тя го гледала с тъмносините си очи, които така силно му въздействали, че му било трудно да извърне поглед.

— Твоите очи са по-хубави — рекъл той и когато отново погледнал камъка, той наистина бледнеел пред очите на тази жена.

— Камъкът ли те доведе до тук? — попитала тя.

Вслушан я загледал учудено. Възможно ли бе това? Защо всъщност бе дошъл тук? Вече не си спомнял. Какво бе промълвил старият Плячкосник? Потърси ти сиянието, подири проблясъка... Това ли бе нещото, което е трябвало да търси и да намери?

— И аз не знам — отвърнал той, — може би камъкът ме е довел насам.

— Каменотърсач ли си? — запитала жената. — Ако е така, си попаднал на правилното място. Ще ти покажа толкова красиви камъни, каквито не си виждал през живота си. Как ти е името?

— Наричат ме Вслушан, син съм на Трещогръм.

— Съдията на Фраглунд? Значи имаш могъщ баща.

— Така си е — отвърнал Вслушан. — А ти коя си?

— Аз съм Гиза. Господарката на Барлебог — рекла тя. — Ако конят ти все още има сили да те поноси няколко крачки, не е нужно днес да спиш върху оредяла шума и тънък мъх.

Вслушан угасил огъня, натоварил коня си и го повел за юздите, като закрачил редом с Гиза през полянката. Минали покрай една горска преграда и тогава пред очите на Вслушан се открил замъкът на барлебогската господарка. Оттук нататък полянката се превръщала в широка котловина, в чиято сърцевина замъкът се извисявал върху един хълм. Контурите на мрачни, увенчани със зъбци и кули зидове от черни базалтови блокове, господствали над местността.

Тук на края на гората Гиза била завързала коня си за едно дърво. Освободила го и се метнала върху седлото, без да чака Вслушан да ѝ помага. Тогава скочил и той на своя кон и препуснал до нея през клисурата, нагоре по стръмния път към замъка. Когато стигнали портите, стържещи вериги спуснали въжения мост. Гиза и Вслушан преминали по него и влезли в тъмен вход, който извеждал до вътрешния двор. Чакащи слуги се завтекли да поемат коня и багажа на Вслушан, а Гиза им заповядала да приготвят баня и чисти дрехи за госта.

Малко по-късно Вслушан вече седял срещу Гиза на една маса в залата, а слугите пренасяли ястия — прясно уловена риба, месо от дивеч и към тях тежко, златисто вино.

— От нищо не се лишаваш — рекъл Вслушан, когато заситен се облегнал назад.

— Не — отвърнала Гиза. — Аз съм господарката тук и всичко наоколо, докдето ти стига погледът, ми принадлежи.

— Само на теб ли? — попитал Вслушан.

— Само на мен. Но това би могло да се промени. — При тези си думи тя отново го погледнала с приковаващия си поглед, който накарал Вслушан да забрави всичко случило се досега.

— Какво искаш да кажеш? — запитал той.

— Че бих могла да поделя властта си с теб, ако докажеш, че си достоен за това. Искаш ли?

Вслушан я погледнал право в очите и разбрал, че сигурно това е била целта, към която е трябвало да се стреми.

— Искам да опитам — отвърнал той. — Струва ми се, че усилието си заслужава.

— Тогава заповядай сега на слугите да вдигнат масата.

Вслушан се поколебал.

— Дали ще ми се подчинят? — попитал.

— Не трябва да се колебаеш, ако искаш да заповядваш — рекла нетърпеливо Гиза. — Кажи им го!

Вслушан хвърлил поглед към слугите, които с очакване стояли до стената на залата.

— Елате и вдигнете съдовете от масата! — казал той с тих глас.

Те погледнали объркано господарката си. Гиза се разсмяла.

— Трябва да говориш малко по-силно — рекла тя. После се обърнала към прислужниците и каза грубо: — Не чувате ли какво ви се заповядва? Правете това, което той ви нареди! От днес нататък неговите повели важат така, както и моите.

Слугите се втурнали и чевръсто разтребили масата. Гиза станала и каза:

— Ела с мен. Имаш още много да учиш. Нека ти покажа удоволствието да си господар на Барлебог.

Тя го отвела в покоите си, където без колебание свалила дрехите си. Когато Вслушан я видял гола пред себе си, помислил, че никога през живота си не е виждал нещо по-съблазнително от това. Разглеждал я като омагьосан, докато смехът на Гиза не го изтръгнал от вцепенението му.

— За пръв път ли виждаш гола жена — попитала тя — или се срамуваш да застанеш гол пред мен?

Вслушан знаел, че и двете отговарят на истината. Не искал обаче да го признае. Със замах скъсал копчетата и свалил всичките си дрехи, докато по него не останало нищо друго, освен кожената торбичка с Окото.

— Свали и това! — рекла Гиза. — Между нас не трябва да има нищо друго, освен кожата ни.

Така Вслушан свалил през глава връвта и захвърлил торбичката върху дрехите на земята.

— Космат си като истински мъж — рекла Гиза, смеейки се. — Сега ела при мен, за да направя такъв от теб.

Така през първата нощ, прекарана в замъка, Вслушан прегърнал господарката на Барлебог и спал при нея до заранта.

Когато на другата сутрин си обличал дрехите, не могъл да намери торбичката с камъка.

— Търсиш ли нещо? — попитала Гиза.

— Да — казал той. — Знаеш ли къде е торбичката, която носех на врата си?

— Прислугата ще да е разтребила тази вехтория — отвърнала равнодушно Гиза. — Ела с мен да ти покажа по-хубави камъни.

Вслушан се натъжил от загубата на камъка, но бързо забравил тъгата си, щом погледнал Гиза в очите. Дали това бе сиянието, проблясъкът, който той дирел? Или цветовете на Окото бяха други?

— Не мечтай, а ела най-сетне! — рекла припряно Гиза. Вслушан се сепнал и я последвал навън в двора към конете.

Препуснали към реката, която извираше от планински процеп в горния край на долината.

От там до вътрешността на долината буйното течение се носело между стръмни брегове, като планински поток, и падало под замъка в една почти кълбеста вдлъбнатина, в която се пенел водовъртеж. На това място Гиза спряла коня си. Група голи, загорели от слънцето мъже се занимавали с това, да се гмуркат в буйното течение и да изваждат нещо на повърхността.

— Какво правят? — попитал Вслушан.

— Ще видиш — отвърнала Гиза, слезла от коня си и пристъпила към един мъж, който явно имал задачата да надзирава гмурците. Бил облечен в рунтава вълча кожа и като предано куче погледнал с жълтеникави очи господарката си.

— Какъв е добивът? — попитала Гиза. Той повдигнал безмълвно един ленен чувал от земята и изтърсил съдържанието му върху една кърпа. Върху нея се затъркаляли кървавочервени рубини, тъмносини сапфири и златистожълти топази. Измити от водата и все още мокри, те блестели на утринното слънце.

— Вземи каквото ти харесва! — обърнала се Гиза към Вслушан. — И забрави онзи боклук, който загуби.

В този момент се чул пронизителен писък откъм речния насип. Голите мъже се затичали надолу и скочили във водата. Малко след това извадили на брега безжизнено тяло. Гиза се приближила и попитала:

— Какво му е?

— Твърде дълго е останал под водата, господарке — отвърнал пазачът.

— Глупак. Сам си е виновен, че е умрял — рекла Гиза. — Захващайте се за работа. Не се помайвайте.

Мъжете оставили мъртвеца да лежи на тревата и започнали пак да се гмуркат. Вслушан изучавал бледото лице на удавника. То било на млад мъж с черна, къдрава коса. Почернялата му кожа била придобила бледожълт цвят.

— Пожертвал е живота си за твоите камъни — рекъл Вслушан. — Защо го обиждаш?

— Животът му ми принадлежеше, а той лекомислено го пропиля — остро отсякла Гиза.

— Ти си жестока — казал Вслушан.

— Ако искаш да господстваш, и ти трябва да станеш жесток — отвърнала Гиза. — Желаш ли да бъдеш владетел на Барлебог и да споделяш постелята ми? Денем бъди суров, а нощем нежен. Едното не върви без другото. Не искаш ли да притежаваш всичко това?

Вслушан я погледнал в очите. Това ли било всичко, което бе търсил? Опитал да си припомни последните думи на стария Плячкосник, но те му убягвали.

— Все още не си си избрал камък — рекла Гиза.

Вслушан се спрял на един тъмносин сапфир.

— Този е с цвета на очите ти — казал и почувствал твърдия, студен камък в дланта си.

Пазачът с вълчата кожа не бил единственият, който Вслушан срещнал през следващите седмици. Навсякъде из долината човек се натъквал на тези мъже, които надзиравали изпълняването на всички повели на Гиза. Те карали селяните да работят и наблюдавали занаятчиите по селата, а най-възрастният от тях, великан с посивели коси, чието каменно изражение не издавало никога никаква смяна на настроението, бил управител на замъка и надзирател на прислугата.

Тези мъже забележително си приличали. Всички имали една и съща разрошена, сиво-кафява коса, еднакви жълтеникави очи и никога не сваляли вълчите си кожуси, независимо колко топло било времето. Странно му се видяло и това, че подчинените на Гиза носели като украса кожено въженце със син сапфир около врата си. С течение на времето забелязал, че никога не видял някой от тях да се смее. В повечето случаи лицата им изглеждали навъсени, а понякога в изражението им за миг трепвало нещо диво. Подобно на кучета те се подчинявали на господарката си. Безмълвно и покорно изпълнявали заповедите и едва се осмелявали да я погледнат в очите.

Вслушан никога не видял някой от жълтооките мъже сам да се захване за работа. Като че ли само бродели напрегнато нагоре-надолу, безшумно се промъквали по коридорите, влизали тихомълком в стаята, така че Вслушан винаги се чувствал наблюдаван от дебнешите погледи на жълтите им очи. Вечер обаче изчезвали, сякаш потъвали вдън земя. Във всеки случай Вслушан не срещал никой от Вълчите кожи след залез-слънце, нито вътре, нито отвън зад крепостните стени.

Още от самото начало, когато някой от тези мъже бил наблизо, винаги го обземало чувство на безпокойство. Но когато от ден на ден виждал колко непринудено се отнасяла Гиза към тези слуги, си казал накрая, че явно човек трудно би могъл да се справя без подобни хора, ако иска да управлява такава обширна местност като барлебогската долина. Пък и за реда се грижели слугите на Гиза, а за това можело да им се разчита. Знаели как да всяват респект; личало си по това, че дворцовата прислуга или селяните от полето се привеждали боязливо, ако някой от жълтооките ги доближал.

Вслушан често яздел с Гиза из долината. Заедно ловували в горите, а той се упражнявал в стрелбата с лък, за да не ѝ отстъпва по нищо, понеже тя умеела със стрела да прикове и мишка в земята от сто крачки. Когато един път се връщали от лов, Вслушан забелязал, че

конят му забавил ход. Скочил от седлото и прегледал копитото му, но не открил нищо необичайно. Гиза също била спряла коня си и чакала нервно до него.

— Качвай се и пришпори крантата! — рекла тя. — Така куцането ще й мине.

Вслушан поклатил глава.

— Не искам да тормозя добичето — отвърнал.

Гиза се разсмяла и добавила:

— Какво толкова, та това е само един кон. Имам достатъчно такива в обора.

За Вслушан обаче това не било какъв да е кон. Той бил яздил тази умница, откакто бил дошъл в двореца на Гиза, и животното му станало свидно. Затова го хванал за юздите и бавно го повел по пътя. Тогава Гиза гневно пришпорила коня с камшика и запрепускала през гори и поля към замъка.

Вслушан не бързал да се прибира. Ясно му било, че Гиза отново очаквала от него да бъде безмилостен, но сърце не му дало да причини излишно страдание на клетото животно. Надявал се, че докато се дотътри до замъка, ядът на Гиза ще се е изпарил. А що се отнасяло до държанието му с прислугата, Гиза не можела да се оплаква вече. Все още не му се удавало да повишава тона си, колкото би искала тя, но се справял доста добре с раздаването на команди и то без следа от съмнение, че има намерение да наложи волята си. Невинаги се налагало да вика. Дори започнал да изпитва известна наслада от това, че всеки изпълнявал наредбите му, без да роптае.

С тези мисли в главата си, той изкачил хълма към замъка, прекарал коня си през входните порти и го завел до конюшната. Конярят, як и висок като топола момък, се занимавал с това да избърше потта от коня на Гиза. Вслушан му махнал с ръка да дойде и му заръчал да огледа копитата на коня. Мъжът кимнал мълчаливо и го поел. После Вслушан тръгнал към замъка.

Когато го видяла, Гиза подигравателно нацупила устни.

— Успя ли да доведеш кобилата си жива и здрава до вкъщи? — попитала тя. — Внимавай да не започна да ревнувам.

— От един кон? — рекъл Вслушан смеейки се и погледнал в сините й като сапфири очи. — Подценяваш красотата си, Гиза! — С тези думи той пропъдил и последния остатък от гнева й и тя наредила

на слугите да донесат вино и да поднесат вечерята. Вслушан изпитал облекчение, че лошото й настроение изчезнало толкова бързо. Оставил се на насладата от различните вкуснотии, поднасяни от прислужниците, хранил се с охота, а виното му се струвало особено пивко.

След като слугите вдигнали масата, той отново се сетил за кобилата си.

— Ще отида да видя коня си — рекъл на Гиза.

— Да наредя ли да ти постелят в обора? — попитала тя, а Вслушан не разбрал, дали това било шега или заплаха. Решил да го приеме като шега и отвърнал:

— Освен ако и ти не поискаш да спиш при конете.

Този отговор й се поправил.

— Предпочитам покоите си — рекла тя. — Дано не воняш на конски фъшкии, когато се прибереш — след което го освободила със заповеднически жест.

Било вече тъмно, когато Вслушан пресякъл двора към конюшните. Поспrial се за миг и погледнал на изток към планинския хълм, над който изгрявал месецът като огромна сребърна шайба, пред която се очертавали върховете на смърчовете, като зъби на черна паст, която обрамчвала долината. Когато чул вълчи вой откъм горите, той потреперил и това не се дължало само на нощния хладен въздух, от който го побили тръпки. Внезапно го обзел страхът да не попадне под тази широко зинала паст, чиято челюст би могла бавно да се извиси над звездното небе, за да щракне накрая с ламтяща захапка. Но тогава луната се откъснала от хоризонта, възвисила се свободно нагоре и оставила под себе си очертаванията на гората. Вслушан се отърсил от вцепенението и се насочил към отворената желязна врата, от която по паважа на двора се разстилала меката светлина от фенер.

Конярят бил зает да преглежда предното дясно копито на кобилата му.

— Откри ли нещо? — попитал Вслушан.

— Да — отвърнал слугата, без да го погледне. — Набола се е на един голям трън. Извадих го, но мястото е възпалено.

Вслушан бил свикнал прислугата да се отнася към него с повече почит, отколкото показвал този мъж, за когото животното явно било по-важно от господарите на замъка. Дали изобщо този коняр го считал

за човек, чиито повели важали тук? Държанието на ратая, който изглеждал само няколко години по-стар от него самия, го карало да се чувства несигурен. Но после решил, че всъщност задачата на един коняр е да се грижи за конете.

— Можеш ли да предприемеш нещо срещу възпалението? — попитал.

— Бих могъл — отвърнал ратаят — но ми липсват нужните билки, които трябва да се наложат.

— Знаеш ли къде могат да се намерят?

— Да — рекъл слугата.

— Тогава ги донеси утре заран — казал Вслушан неспокойно.

Сега конярят пуснал внимателно копитото на земята и се изправил от приведеното си положение. Без никаква следа от смирение той погледнал Вслушан право в очите и рекъл:

— Това няма да стане.

— Защо не? — попитал Вслушан.

— Защото не ми е позволено да напускам двореца — отвърнал ратаят.

— Това не го знаех — отвърнал Вслушан, като същевременно осъзнал, че с това признава пред този мъж, че не е наясно с условията в замъка.

— Ще говоря с управителя за разрешение — казал Вслушан и като видял съмнението по лицето на другия добавил: — Да, ще направя това и то веднага.

В този момент ратаят се усмихвал и на Вслушан му се струвало, сякаш това било снизходителната усмивка на възрастен към намеренията на едно дете, което все още няма представа за света, в който живее. След което тази усмивка изведнъж изчезнала от лицето на коняря и той казал:

— Няма да го намериш.

— Нека това бъде моя грижа — отвърнал Вслушан безцеремонно, обърнал се и напуснал обора.

Върнал се право в двореца и попитал първия прислужник, който му се мярнал на пътя, за управителя. Прислужникът го погледнал уплашено и казал:

— Няма да го намериш сега.

Вслушан вече бил чул този отговор за втори път тази вечер и му се сторило, че е настъпил часът да изясни въпроса.

— Заведи ме в стаята му! — заповядал той. Но слугата не помръднал от мястото си и започнал да трепери и заеква:

— Не знам коя е.

Вслушан имал чувството, че говори на стена.

— Тогава ми покажи кой знае! — извикал ядосано. Прислужникът само клатил мълчаливо глава. Тогава Вслушан го оставил на мира и се втурнал в залата, за да попита Гиза. Тя обаче се била прибрала.

Открил я в спалнята. Гиза стояла гола до прозореца на хладната лунна светлина и се взираше навън в нощта като безупречна мраморна статуя, чиято красота накарала Вслушан да изгуби ума и дума. Известно време останал втренчен в неподвижното тяло и не смеел да помръдне, като че би могъл да пропъди това видение. Това обаче не било сън, защото Гиза заговорила внезапно, без да се обръща към него:

— Успя ли най-сетне да се разделиш с кобилата си?

— Тя е ранена — отвърнал Вслушан и ѝ разказал чутото от коняря. — Къде мога да намеря управителя? — попитал накрая.

В този момент Гиза се обърнала и отсякла:

— Не сега!

Вслушан се уплашил и я погледнал безпомощно. Тя пристъпила към него и рекла:

— Остави това сега! Ще почака до утре. Цяла нощ ли ще си пропиляваш мислите по тоя кон?

Вслушан поклатил глава и докато я гледал в очите, забравил всичко, за което искал да я пита.

— Ела — рекла Гиза — нека ти почеша гърба.

На следната сутрин Вслушан говорил с управителя.

— Не се доверявай на тези хора — рекъл възрастният намръщено. — Този слуга само търси начин да избяга. — Сега обаче се касаело за кобилата на Вслушан и той си припомнил с каква загриженост се отнесъл конярят към нея.

— Той познава нужните билки, затова трябва да го пуснем да ги потърси — отвърнал той.

— Щом така смяташ — озъбил се управителят. — Ще пратя обаче с него един от моите хора, за да не му хрумне някоя глупост.

Управителят може би имал право за това, помислил си Вслушан. Конярят очевидно не бил особено покорен прислужник.

Вслушан отново си спомнил как стоял пред този човек и сега изпитал гняв срещу момъка, който го накарал да усети превъзходството му. Подчинените на Гиза явно знаели как да се отнасят с такива люде. Малко по-късно Вслушан забелязал как конярят напуснал двореца с един от жълтооките мъже. Когато привечер отишъл да нагледа кобилата си, тя вече се чувствала по-добре и след няколко дена можел отново да я язди.

Вслушан не забравил колко остро била отвърнала Гиза на въпроса му за управителя и повече не засегнал темата. В бъдеще просто се примирил с това, че управителите на Гиза не били на разположение вечер и се отказал да мисли за това. Продължавал обаче, както и преди, да не се чувства приятно в компанията на жълтооките, които оставали за него все така непонятни, но ползвал услугите им, когато му се налагало, тъй като скоро усетил, че може да постигне всичко, ако е на тяхна страна. Понеже Гиза се доверявала на подчинените си, не намирал разумна причина да не го прави и той. Дори било нужно да го прави, ако искал да принадлежи към онези, които се разпореждали тук. Смятал, че от ден на ден все по-добре овладява изкуството да заповядва и се изпълвал със задоволство, когато слугите се втурвали и при най-лекото махване с ръка. Също така почувствал, че Гиза следяла това с възторг, и свикнал с мисълта точно като нея да счита всичко в барлебогската долина за своя собственост.

— Днес е ден за съд — рекла тя една заран. — И понеже баща ти е толкова прочут съдия, за в бъдеще и ти ще трябва да раздаваш правосъдие в Барлебог.

Това предложение Вслушан приел като голяма чест.

— Баща ми възнамеряваше да ме направи свой приемник — рекъл той, — но това не се случи. Сега успях да го постигна със собствени сили.

— Тогава ми покажи как умееш да защитаваш правдата — отвърнала Газа. — Искам аз да стоя настрана, за да може всеки да види, че от днес нататък ти си съдникът.

Долу, в средата на широка зала, бил поставен съдийският престол. До него се намирала маса, върху която бил положен гол меч. Гиза останала на обичайното си място до камината, докато Вслушан

седнал върху съдийския трон и заповядал на слугите да пуснат в залата търсещите справедливост.

Първият пристъпил напред, бил един мъж, който обвинявал съседа си, че нощес откраднал три кокошки от двора му. Той довел двама свидетели, които били видели случилото се, както и това последвало на другия ден: крадецът бил изпекъл кокошките и ги изял със семейството си.

— Тук ли е крадецът? — попитал Вслушан.

— Да, господарю — отвърнал ищецът. — Ей там е седнал — и посочил към един човек, който бил държан от други двама души.

— Нека пристъпи напред — рекъл Вслушан. — Пуснете го!

Мъжът си разтрил китките и направил няколко крачки напред.

— Признаваш ли се за виновен? — попитал Вслушан.

Човекът кимнал.

— Искам да те питам нещо — рекъл Вслушан. — Има ли нещо в тази страна, което да не ми принадлежи?

— Не, господарю — отвърнал мъжът.

— Тогава чии кокошки си откраднал? — продължил да пита Вслушан. — Неговите, които не са негова собственост, ли?

Крадецът го погледнал объркано.

— Щом не са негови, не може да съм ги откраднал от него.

— Правилно — рекъл Вслушан. — Понеже са мои, си ограбил мен. И за наказание за всяка кокошка ще ми работиш безплатно по една седмица. Ще те накарам да изчистиш кокошарника. Мисля, че ще се справиш с тази задача — и разпоредил на слугите да го заведат в сградата за прислугата.

— А кой ще ми плати откраднатите кокошки? — попитал ищецът.

Замислен Вслушан го погледал известно време и отвърнал:

— Теб ли са обрали?

Човекът се замислил за миг и рекъл:

— Не, господарю — и се върнал обратно в кръга при останалите.

Следващият бил пренесен върху носилка пред съдийския трон. Мъжете, които го придружавали и по чиито дрехи си личало, че са дървари, мъкнели друг, пленен от тях човек, и го оставили пред съдията.

— Какво е извършил? — попитал Вслушан.

— В свада с братовчед ми, който лежи върху носилката, го удари с брадвата по крака — отвърнал един от мъжете.

— Ще трябва да ми платиш за това — казал Вслушан на окования човек.

— На теб? Че какво съм ти сторил?

— И питаш? — отвърнал Вслушан. — Осакатил си моя собственост.

Той се обърнал към главатаря на групата и попитал:

— Братовчед ти колко дълго няма да може да работи за мен?

— Раната изглежда много дълбока — отговорил онзи. — Ударът е стигнал до кокала. Ако има късмет, ще може да ходи отново след три месеца.

— По колко часа на ден работите? — попитал Вслушан.

— По десет — отвърнал човекът.

— Нека тогава виновникът да работи по петнайсет часа дневно и то дотогава, докато ми възвърне загубата — рекъл Вслушан. — Отдръпнете се!

Още не бил изрекъл тези думи и вратата на залата се открянала. Вслушан погледнал натам и видял най-напред коняря, който бил излекувал кобилата му, да стои на прага. Отново забелязал разликата в поведението на този човек и в това на покорните ратаи. Той влязъл без да почука, сякаш се намирал у дома си. Вслушан току искал да го смъмри, когато разбрал, че не бил дошъл доброволно. Зад него се появил управителят на замъка, стиснал високия момък за ръката и го повлякъл към съдийския трон.

— Ето още един случай за решаване — рекъл.

Конярят издърпал ръката си от хватката на жълтоокия великан и пренебрегвайки Вслушан, погледнал през прозореца, като че ли всичко това изобщо не го засягало. Мястото, на което седял, карало Вслушан да гледа към него от по-ниско и това го вбесявало.

— В какво го обвиняваш? — попитал той управителя.

— Ограбил те е — отговорил старият и измъкнал една кожена торбичка от джоба си. Вслушан на мига разпознал тази, в която носил Окото.

— В торбичката има ли камък? — попитал той.

— Да — потвърдил управителят.

— Извади го и го сложи на масата! — наредил Вслушан.

Управителят изтърколил камъка върху масата и оставил торбичката до него. Той мъждукал слабо, но цветовете му останали скрити под гладката повърхност.

— Защо си го взел? — запитал той обвиняемия.

Конярят погледнал равнодушно надолу към Вслушан, сякаш не се боял от нищо.

— Не съм откраднал торбичката — казал. — Господарката ми я даде.

Вслушан хвърлил поглед към Гиза и видял, че очите ѝ били потъмнели от ярост.

— Конярят говори глупости — казала тя, изправила се и се доближила. Спряла до масата и загледала камъка. — Прекалено голям шум се вдига около предмет без никаква стойност — добавила снизходително.

— Със или без стойност — рекъл Вслушан — това е мое. Откраднал ли го е всъщност или ти си му го дала?

— Че за какво ми е притрябвал някакъв си камък, след като самата аз мога да ти подаря хиляди пъти по-ценни камъни? — отвърнала Гиза. — Нека този нагъл лъжец се маха от очите ми, както и тоя евтин боклук. — С тези си думи тя грабнала камъка от масата и го захвърлила със замах навън през отворения прозорец. Той проблеснал за миг на слънчевите лъчи, преди да изчезне.

— Защо ме наричаш лъжец, Гиза, когато знаеш, какво се случи в действителност? — ядосано попитал конярят.

— Ще те наричам така, както ми харесва — отвърнала, — защото ми принадлежиш.

— Да — рекъл той, — принадлежа ти, както всичко останало тук, докдето ти стига погледът. Човекът на съдийския трон също е твой и не върши нищо друго, освен да изпълнява волята ти. Ти му отне единственото, което е притежавал, след което го отрупа с подаръци, за да може цялото му имане да е добито от теб. Ти си го купила, за да играе по свирката ти. — Той извърнал очи от нея и погледнал Вслушан. — Вслушан, ти не усещаш ли, че нямаш думата, както и никой от нас? Или ти се нрави да бъдеш роб?

Тогаз Вслушан скочил така, че прекатурил трона зад себе си и закрепял разярен:

— Отрежете му езика и го прокудете в горите.

Управителят оставил подчинените му да отведат осъдения извън залата. Гиза пристъпила към Вслушан и рекла:

— Така се раздава правосъдие в Барлебог. — След това го прегърнала и целунала по устните.

Вслушан се вкопчил в нея, докато мозъкът му се прояснил. После се откъснал от прегръдката ѝ и я загледал замислено в очите.

— Право ли бе това, което изрекох? — попитал.

— Който раздава правда, не бива да се съмнява в себе си — отвърнала Гиза — в противен случай е загубен. Ела, нека отидем с конете на лов, за да изчезне гневът ти.

Преди да напуснат залата, Вслушан взел празната торбичка от масата и я пхнал в джоба си. На двора Гиза заповядала да оседляят конете, двамата взели лъковете и стрелите си и препуснали в галоп навън по възжения мост, надолу към долината, следвани от хайка ловджийски кучета.

На края на гората кучетата подушили елен и лаейки се спуснали след него през гъсталака. Вслушан се впуснал след тях, клони шибали лицето му, трънаци разкъсвали одеждите му, но той пришпорвал коня си и го насочвал дълбоко в гората, откъдето се чувал лаят на кучетата. На една малка поляна кучетата били обкръжили елена. С наведени рога, той бил спрял пред дънера на един вековен дъб и тъкмо наръгвал едно от кучетата до смърт. Вслушан извадил една стрела, опънал лъка и стрелял. Стрелата меко се забила във врата на елена. Животното отметнало хрипящо глава назад и се строполило на земята. Докато Вслушан прогонвал с камшик кучетата от поваления дивеч и ги връзвал с каиши, Гиза достигнала в тръс поляната. Слязла от коня и заразглеждала критично жертвата.

— Добро попадение — казала тя. — Това място е приятно. Нека тук да си отдъхнем и закусим.

Под сянката на дъба Вслушан разстлал покривката от седлото си, а Гиза изкарала от торбата хляб, месо и вино. Докато се хранели, един кос запял високо в клоните на дървото. Вслушан се заслушал в гласа му и си помислил, колко отдавна не бил чувал толкова сладка песен. Мелодията му напомняла за нещо, но не могъл да се сети за какво. Любопитно напрегнал поглед към короната, за да зърне птицата.

— Кацнала е ей там горе — рекла Гиза и посочила с пръст. — В последно време си станал доста добър стрелец, но се обзалагам, че не

можеш да я повалиш с един изстрел.

— Защо трябва да я убивам? — попитал той. — Та тя пее толкова хубаво.

— Кос като всички останали — рекла Гиза. — Страхуваш се да не пропуснеш и да загубиш облога ли?

— Остави го да си пее — отвърнал Вслушан.

— Аз ще ти покажа как се отстрелват косове — рекла тя, станала и посегнала към лъка си.

Тогаз Вслушан извадил от джоба си сапфира, който от онзи момент винаги носел със себе си, протегнал го към Гиза и рекъл:

— Заради камъка, който ми подари, те моля: Остави коса да живее.

Гиза се изсмяла:

— За какво ми е притрябвал тоя камък? Имам хиляди като него. Май си прекалено мекушав, та да гледаш как умира кос?

Взела една стрела и я положила върху тетивата. В този момент Вслушан скочил и избил лъка от ръцете ѝ. Пребледняла от гняв, тя се обърнала към него:

— Глупак! — извикала. — Една птица ли ти е по-ценна от моето удоволствие? Навярно и жалкият ти Камък Око е по-ценен от моя сапфир? Мечтател такъв! От теб никога няма да стане мъж!

Метнала се на коня, пришпорила го напърно през поляната и преминала с един скок през храстите, които шумолейки се затворили след нея. Вслушан погледнал още веднъж към сапфира, който мъждукал със студеносинкав цвят в дланта му. После го запратил в гъсталака след Гиза.

— Дръж си камъка, вещице! — провикнал се след нея.

Камъкът полетял с дъговидно движение над поляната като синкаво мъждукаща падаща звезда и потънал в сянката на дърветата. На Вслушан му се сторило, че доловил приглушен вик. После чул само пукането на счупени клони и глух тропот на конски копита по горската земя, който бързо се отдалечил. Той отвързал кучетата и ги напъдил след Гиза. Тогаз отново седнал под дъба и се облегнал на ствола му. Изведнъж почувствал сякаш от плещите му паднал товар, но не знаел точно какъв. Над главата му косът отново запял. Този път песента се чувала съвсем наблизо. Вслушан погледнал нагоре и го видял кацнал

близо до себе си, на един от най-ниските дъбови клони. Гледката му се сторила позната. Някъде го бил виждал вече. Но не могъл да се сети.

В този миг косът замлъкнал и погледнал надолу към него. После прелетял към една дупка в стъблото, захванал се здраво с нокти за пропуканата кора и закълвал усърдно в прогнилата дупка на ствола. Парчета кора и дървени трески се посипали върху косите на Вслушан.

— Гладен ли си? — попитал и чак сега се сетил къде бил виждал вече коса. — Мой приятел си ти, още от самото начало — рекъл и му предложил няколко трохи хляб в разтворената си длан. В същия момент нещо лъскаво се търкулнало от кухнята и тупнало в скута му. Вслушан протегнал ръка и стиснал Окото в юмрука си.

— За мен ли си го пазил? — казал на коса. — Ти си истински приятел, на който може да се разчита.

Държал камъка към слънцето. Светлината оформила пръстен от лъчи и накарала Окото да засияе с всички цветове. Бил по-красив от камъка, останал в спомените му, и хиляди пъти по-прекрасен от всички рубини, сапфири и топази в Барлебог.

Междувременно косът бил скочил долу на земята и кълвял трохите, посипали се от ръцете на Вслушан, докато посягал към камъка. Взирайки се в камъка, той отново си спомнил с каква цел всъщност бил препуснал из горите. Как бе могъл да забрави Благосвиреца, към когото бил тръгнал? Не се бил сещал за него, откакто загубил Окото. Или откакто носел онзи сапфир в джоба си. Не се бави, бе заръчала майка му на сбогуване. Но той се бе оставил да го възпрат. Беше се правил на велик барлебогски господар и се бе възкачил на съдийския трон. Било му забавно, но когато се сетил как рано тази сутрин осъдил правдата, съвсем не му било така леко на душата, както до преди малко. Трябва да съм бил омагьосан, помислил си той. Тя ме е омагьосала от самото начало. С ужас си спомнил за коняря, чийто език бил наредил да отрежат, защото казал истината. Сигурно и той се лутал нейде тук из гората.

Изневиделица го обзел панически страх, че може да го срещне. Така рязко се изправил, че косът стреснато изпърхал нагоре. За момент кацнал на един клон над Вслушан и засвирил благозвучно. После политнал нависоко, прелетял в кръг над поляната и свил на запад, над дървесните корони.

Вслушан измъкнал кожената торбичка от джоба си, прибрал камъка вътре и я провесил на врата си. После събрал набързо останалите хранителни запаси, натъпкал ги в багажа си, оседлал коня и се метнал върху му. За сетен път хвърлил поглед към мястото, където била изчезнала Гиза. След това обърнал коня си в обратната посока и препуснал с все сила през гората. Все на запад, далеч от Барлебог.

През тоя ден той мудро се придвижвал напред. Без път и пътека яздил само на запад, през гората и по хълма нагоре. Прекарвал коня си през гъсти шубраци, преплетени с лепкави филизи на орлови нокти, и често трябвало да слиза, за да намери пролука. Докато се борил изнурително с шибаци клони и противящи се израстъци, му се счуло встрани от гъсталака да пращят вейки, сякаш някакво голямо животно си проправяло път. Но щом спрял коня си, всичко утихнало.

Колкото по-нависоко стигал, толкова по-мрачна ставала гората. Наместо букове и дъбове, през чиито листа светлината се прокрадвала надълбоко, се появили извисени като кули борове и ели, между чиито дънери Вслушан яздел по стръмното нагоре. В този сенчест мрак почти липсвали храсталаци, така че можел да не слиза от коня си. И въпреки че меката иглеста настилка смекчавала конския тропот, наоколо почти не се чувал никакъв звук, никакъв птичи крясък, никакво ненадейно шумолене. По-нататък дърветата оредявали и Вслушан забелязал пред себе си гърба на планински хребет, върху който се изправяли причудливо изваяни от вятъра и времето самотни смърчове. Той пришпорил кобилата си, защото му се струвало, че прокълнатият кръг на Барлебог ще изчезне зад върха.

Горе между смърчовете се обърнал още веднъж назад и погледнал надолу през простиращия се на обширни вълни горист хълм към зеленеещата се долина, в чиято сърцевина замъкът хвърлял сянката си над ливадите. Тогава дръпнал коня си и препуснал към гората от другата страна надолу.

Привечер стигнал до един тихо ромолящ между преплетени дървесни корени поток и решил да пренощува на това място. Разпрегнал коня, оставил го да си утоли жаждата в ручея и седнал върху един обрасъл с мъх камък. Докато спокойно седял и похапвал от останалите ловни запаси, горските звуци малко по малко нахлули в съзнанието му — сподавени птичи крясъци, неочаквано шумолене в изсъхналата шума по земята, пукането на сухи съчки под стъпките на

някое животно, далечното ръмжене на дива котка — навсякъде кипял невидим живот и Вслушан усещал, че го наблюдават хиляди очи.

За да опази останките от храната от някое животно през нощта, ги стегнал в едно вързопче, което провесил с каиша от юздите на един клон. После се увил в покривалото си и затворил очи. Но с падането на мрака шетнята се засилила и на туй отгоре сякаш приближавала. Бълбукащ, потокът се стичал по каменистото дъно, а над него в клоната кряскала сова. Малко след това чул край себе си плясък във водата. Уплашен ококорил очи и съзрял близко до лицето си една дебела жаба, която, без да мига го гледала с големите си златистокафяви очи.

— Какви хубави очи имаш — рекъл Вслушан.

Жабата се приближила още и пъпчивата ѝ кожа придобила виолетов оттенък. Явно така посвоему се изчервявала.

— Малко са хората, които забелязват това — отвърнала поласкано. — Очевидно господарката на Барлебог не те е покварила съвсем.

— Достатъчно злини сторих там при нея — печално отвърнал Вслушан.

— Достатъчно злини, достатъчно злини — повторила жабата. — Извади късмет като захвърли по нея синия камък, иначе не би се отървал така лесно.

Още по-широко разтворила уста, сякаш не била достатъчно голяма, и избълбукала (така се кикотели жабите).

— Ударил си я по средата на челото и сега има цицина, голяма колкото кокоше яйце и синя като благородния ѝ камък.

— Откъде знаеш това? — попитал Вслушан.

— Такова нещо се разчува бързо из гората — отвърнала жабата — особено една толкова радостна вест, че някой ѝ се е изплъзнал. Това се случва доста рядко и ще даде кураж на хората.

— Кои хора? — запитал Вслушан.

— Всички онези, които тя счита за своя собственост. Ти беляза вирнатото ѝ чело и това пропука могъществото ѝ до известна степен. Никога не ще ти прости.

Вслушан го побили тръпки.

— Тук може ли все още да ми навреди? — искал да знае той.

— Тя не — рекла жабата. — Вече си отвъд границите на властта й. Обаче би могла да пусне ратаите си подире ти. Утре в ранна заран трябва да продължиш ездата. Накъде си се запътил всъщност?

— Търся Благосвиреца — отвърнал Вслушан. — Знаеш ли къде да го открия?

Жабата го погледнала замислено с хубавите си очи.

— Далеч на запад — отвърнала накрая, — но преди всичко ще зависи от това, дали той ще поиска да бъде открит. Защо го дириш?

— Аз съм неговият внук — рекъл той. — Освен това му нося поздрави от Арни с Камъка.

— С велики хора си имаш вземане-даване — рекла жабата. — Казват, че Арни е мъртъв. Вярно ли е?

— Да — потвърдил Вслушан. — Бях до него, когато издъхна. Преди това ми даде камъка си. — Измъкнал Окото от торбата и го показал на жабата.

Въпреки че било нощ, камъкът блеснал върху дланта на Вслушан и цветовете му затанцували, отразявайки се в жабешките очи. Възхитена, тя дълго се взирала в блясъка на Окото.

— И си искал да замениш това със студения син камък на барлебогската владетелка, глупчо такъв? — рекла най-сетне.

— Помислих, че съм достигнал целта — плахо отвърнал Вслушан.

— Що за припрян момък си ти? — казала жабата. — Не знаеш ли, че това далеч не е всичко?

— Бях забравил това — отвърнал той.

— Никога вече да не ти излиза от ума! — заръчала жабата. — Утре продължавай да яздиш. Все по потока надолу. На седмия ден ще стигнеш до края на гората, там можеш да намериш Благосвиреца. Както казах — ако изобщо иска да те види. И бъди предпазлив: нещо се промъква през гората. Дали е добро или зло за теб, сам трябва да разбереш. Казвам ти тези неща само като благодарност за това, че ми показва камъка. Щом го носиш в себе си, няма да си без утеха. На добър път.

Вслушан върнал камъка в торбичката и видял как жабата бавно пропълзяла към храстите. Тогаз очите му се затворили и се събудил чак когато един слънчев лъч го погъделичкал по носа. Отворил очи и първото нещо, което видял, било олекналият вързоп, който висял на

клона над главата му. Запасите му били изчезнали. Скочил и заразглеждал колана. Не би могло да е някакво животно. Нямащо нищо прегризано или скъсано, а някой чисто и просто бил разкопчал токата. Човек трябва да е било.

Вслушан си спомнил съвета на жабата. Значи наистина имало човек, който скришом се прокрадвал през гората и който беше присвоил храната му. Заслушал се, но наоколо не се чувало нищо друго, освен песента на птиците и ромоленето на потока. Въпреки това го завладяло безпокойство. Оседлал бързо коня си, метнал се отгоре му и препуснал с все сила надолу по течението на потока. Стремглаво колкото можел — но не по-бързо от ходенето пеш.

По брега на потока избуявал плътен диворасляк, на места било тинесто и трябвало да заобикаля, докато най-последно течението започнало да се стича между стръмни брегове. Наложило се да слезе отново, защото конят му постоянно се пързаял по хлъзгавия склон.

Така бродил цели три дни, берял си пътьом горски плодове и си печал за вечеря гъби, които намирал изпод храстите. Съжалил, че бил оставил лъка си до убития елен, понеже препъващият се кон подплашвал от време на време някой заек или сърна. За коня било полесно, защото покрай потока тревата растяла в изобилие.

На третата вечер бил толкова уморен и съсипан, че се стоварил върху мъха до потока и заспал на мига, без да яде нищо и без да се погрижи за коня си, който бил дърпал след себе си за юздите през целия ден. Събудил го дрезгав вик, който го накарал да скочи. В смътната здрачевина прастари дървета протягали наоколо чепатите си клони в утринната мъгла. Докато се надигал с усилие, втори крясък го накарал да потрепери. После чул далече горе на хълма тропота на копита. Едва тогава забелязал, че конят му липсвал. Сигурно потайният викач му го бил откраднал, както се случило и с храната.

Вслушан се почувствал прекалено слаб, за да преследва крадеца. Погледнал нагоре към призрачните дървесни великани и усетил как в него се загнездил страхът. Вече не му останало нищо друго, освен собствените му, разпокъсани от дългото скитане, дрехи и Камъка Око, който носел на гърдите си. Извадил торбичката и пуснал камъка в отворената си длан. Защо ли цветовете блестели под гладката повърхност? Вслушан погледнал в каменното Око и усетил как страхът му изчезва. Струвало му се сякаш Окото го убеждавало да върви

напред и да не губи кураж. Положил камъка обратно в торбичката, отпил глътка вода от ручея и отново се отправил на път.

Не бил стигнал много далеч, когато по-високо в гората отново дочул конски тропот.

Не могъл да види нищо, гъстата шума скривала конника, но затова пък можел да чуе как крадецът яздел коня си по стръмното надолу, докато успял да го възпре близо до него самия, в гъсталака. След това изпуснал наново хрипливия си крясък, един зловещ, отмъстителен вик, който изпълнил Вслушан с ужас. Той продължил да върви напред, скачал от камък на камък в коритото на потока, подхлъзвал се, падал във водата, изправял се отново и тичал ли тичал, докато помислил, че най-накрая се е изплъзнал от ръцете на ревящия. Но току понечвал да пристъпи спокойно, и ездачът връхлитал след него през храстите и го преследвал с крясъка си.

Преследването продължило четири дена подред. Нощем Вслушан едва се осмелявал да притвори очи. При най-тихия звук скачал на крака и поемал пак напред. Дори и не помислял да бере горски плодове или да събира гъби. Прегладнял и уморен, криволичел по брега на потока, който оттук нататък се разширявал и кънтял на пенещи се водоскоци през огромни, овално оформени от течението камъни.

Вечерта на четвъртия ден гората започнала да се разрежда, дърветата се раздалечавали едни от други, и Вслушан най-сетне съзрял през дънерите полегато, покрито със свежа трева възвишение. Когато препъвайки се излязъл от гората, той не бил в състояние да направи нито крачка повече, повалил се на тревата и заспал мигновено.

Дълго спал, докато го събудило глухо кънтене, при което земята потреперила. Приличало на тропота на галопиращ кон. Ревящият пак иде, помислил си Вслушан и скочил на крака. През това време преследвачът вече се спускал право срещу него от хребета на съседния хълм. Извикал отново с пресипнал глас и размахал в десницата си здрава тояга.

В този момент, в който го видял за пръв път, Вслушан веднага го разпознал. Това бил конярят, чийто език бил накарал да отрежат. Той навярно го бе преследвал седем дни през гората и искал да си отмъсти. Доближил се, започнал да обикаля с коня си и размахвал тоягата във въздуха. Все повече затягал кръга и накрая заудрял. Вслушан

подскочил встрани и бил улучен по рамото от един замах, който можел да му строши черепа. Ездачът с усилие запазвал равновесие, обръщал коня си и пак се нахвърлял върху му. Вече бил вдигнал пръта за следващ удар, но не го нанесъл, тъй като в същия момент откъм храстите в края на гората се понесла сладка мелодия, по-чудна от всичко, което Вслушан бил чувал през живота си. Той забравил ездача, пренебрегнал опасността, искал само да слуша внимателно и почувствал как очите му се навлажнили.

През булото на сълзите си видял как измежду храстите се появил един дребен човечец, който свирел на сребърна флейта. С люлеещи се стъпки той се приближавал бавно и изглеждало така, сякаш танцувал по музиката си, леко килнал глава настрани и изцяло погълнат от танца си. Не спирал да свири, а песента му изпълвала Вслушан с тъга и блаженство едновременно. С тъга, защото осъзнал всичко онова, което бил прегрешил, а и прозрял колко много се бил отдалечил от представата за човека, който би могъл да бъде. С блаженство, затова че имало нещо толкова прекрасно като песента на флейтата, която карала противоречащи си житейски несъвършенства да се нареждат на хоро като добре сглобена върволица.

Станал свидетел на това, как пръстите на Благосвиреца с неуловима игра запушвали и отпушвали дупките по свирката — ситно, леко и при това не наслуки или слепешката. Този танц следвал закономерности, които не ограничавали и не налагали, а освобождавали от принудите и разплитали всички противоречия.

Ако си бил представял дядо си като впечатляващ и вдъхващ страхопочитание човек, то той щял да бъде дълбоко разочарован: Пред него стоял един доста дребен стар мъж с лице, набраздено с хиляди следи от радост, зачервени бузи и венец от сиво-сребърни букли над високото чело. Върху носа му трептяло златно пенсне, което стояло леко накривено и се плъзгало, когато флейтистът надувал игриви извивки. Накрая Благосвиреца снел инструмента от устните си и рекъл:

— Е, най-сетне си тук, Вслушан. Доста време ти бе нужно да преминеш през барлебогските гори.

— Задържаха ме — отвърнал Вслушан.

— Знам — рекъл Благосвиреца. — Може би е по-право да се каже: Оставил си се да те забавят. Понеже в задържането участват

винаги двама, пък и да не би господарката на Барлебог да те е карала насила.

— Прав си, дядо. Оставих се да ме спре, да ме оплете в мрежата си и от това не излезе нищо добро.

— Така може да се каже, момчето ми — рекъл Благосвиреца и поклатил натъжен глава така, че пенснето му пак се заклатушкало. — Какво е излязло от това, може да се види например по този заслужаващ съжаление човек, който все още седи върху коня си със заплашително вдигната тояга, като паметник на глупостта.

Вслушан съвсем бил забравил за ревящия и тогаз се обърнал към него. Онзи все още стоял като вкаменен върху седлото, изпълнал нагоре тоягата си като меч и гледал недоумяващо към невзрачния стар човек, който му попречил да си отмъсти. Благосвиреца се приближил до него, потупал галъвно шията на коня му и рекъл:

— Какво още ми седиш застинал и безмълвен върху големия си кон? Захвърли най-сетне тая тупалка и скачай долу, за да можем да си поговорим като хората.

Едва тогава ездачът свалил ръка и пуснал тоягата на земята. Скочил от коня и погледнал от високо към Благосвиреца, който бил по-нисък от него с около две глави. Това обаче съвсем не притеснявало стареца. Хванал немия за ръка и го завел при Вслушан.

— Как се казваш всъщност? — вървейки попитал той другия. После се плеснал с ръка по челото и извикал:

— Извинявай, та ти не можеш да говориш. Съвсем ми изхвъркна от ума. Но и това ще оправим, както аз си знам, ако разбираш какво искам да кажа.

Немият поклатил отрицателно глава.

— Не се ли досещаш? — продължил да бърбри старецът весело, сякаш водел разговор с приятел за някакво маловажно събитие. — Няма значение. Сигурно тепърва ще го проумяваш. И не гледай така навъсено внука ми. Знам, че ти е изиграл лош номер. Обаче той е още млад и много глупав. Ти бе свидетел какво направи с него тази властолюбива жена.

Докато Благосвиреца го увещавал с глас не по-малко благ от името му, физиономията на немия също се смекчила. Тогава старецът попитал Вслушан, дали знае как се казва човекът. Но той само поклатил глава.

— Така си и знаех — рекъл, но този път с не толкова мил тон. — Да караш хората да ти слугуват, даже да ги съдиш — ако изобщо би могло да се нарече така, без да ги попиташ дори за името им! Тук трябва да си помогнем по-другояче.

Доближил флейтата до устните си и надул надалеко извиващо се тризвучие, на което веднага получил ответ иззад близките храсти. Тогаз от там изхвърчал кос, спуснал се ниско над поляната и кацнал на рамото на Благосвиреца, а Вслушан предположил, че това е старият му приятел. Даже бил сигурен, че е той.

— Я сега, ти ми издай, как се казва този човек.

Косът изчуруликал на ухото му низ от оживени звуци, наклонил глава и погледнал с малките си черни очи в посока към Вслушан, сякаш искал да каже: „Ето те и теб най-сетне.“

— Поне на теб може да се разчита — рекъл Благосвиреца. — Значи се казва Барло. Нявга това бе известно име в Барлебог.

Немият кимнал с глава и се опитал да се усмихне, което във всеки случай клоняло повече към изкривено ухилване, а и не било за почуда при неговото нараняване.

— Все още те боли, нали? — попитал старецът. — Тогава нека първо да идем у дома и да предприемем нещо срещу това.

Обърнал гръб и се отдалечил през поляната по една отъпкана пътечка, без да го е грижа, дали другите двама са го последвали. Вслушан ни най-малко не желяел да остане насаме с немия и затичал след дядо си. Барло хванал коня за юздите и се затътрил бавно след тях.

Между зеленеещи се възвишения пътят криволичел по течението на потока и след три или четири завоя се появили три прастари липи, а в подслона на техните сблизени корони, една уютна малка къщичка се била облегла на хълма. Тръстиковият ѝ покрив стигал чак до земята и под боядисаните в зелено кепенци висели цветни саксии с червени карамфили и жълти бегонии.

Благосвиреца хванал с десницата си коса от рамото си и го подхвърлил във въздуха.

— Ти иди най-напред да събщиш за гостите — рекъл той, при което птицата изхвърчала като стрела към къщата и изчезнала в един отворен прозорец до входната врата.

— Баба ти не проявява вкус към изненадите — подхвърлил той на Вслушан, който междувременно го бил настигнал.

Това не било преувеличено, тъй като едва били пристъпили под сянката на липите, когато входната врата била бутната отвътре и една дебела старица, която малко ядосано хвърлила поглед към приближаващите се, пристъпила напред. Заобленото ѝ лице било коронясано с бял кок от доста голяма величина, през който била намушкана огромна игла, като печена ябълка на шиш. Подпряла яки ръце на кръста и викнала с кълтящ, басов бабешки глас:

— Кого пак си намерил? Не ми води тези парцаливи скитници в къщата. На всичко отгоре и кон! Божичко! С какво съм заслужила това? — Звучало така, сякаш някоя майка хокала отрочето си, задето е поканило цяла дружина мърляви, улични малчугани в току-що почистената ѝ къща.

Вслушан загубил ума и дума. Как можело да се говори с подобен тон на такъв знаменит човек, за когото дори Плячкосниците в Далечния Изток били чували. Погледнал дядо си, който просто стоял там, като малко момче, което тъкмо си сърбало попарата, която самичко си било надробило. Но в този миг той смигнал на внука си и рекъл с половин уста:

— Не го вземай навътре. Тя говори малко високо, но то е само за да надвика доброто си сърце.

Положил ръка върху рамото на Вслушан и го избутал пред баба му, която огледала разпокъсаните му дрехи с явно неодобрение.

— Сигурно трябва и да закърпя дрипите на този некъпан момък? — вилнеела тя.

— Ако искаш да направиш такава услуга на родния си внук — с най-мекия си глас изрекъл Благосвиреца. С това обаче само предизвикал нов порой от думи.

— На моя внук? — извикала яката му съпруга. — На сина на Трещогръм? Ей това е мъж! Висок, дебел и космат, както подобава. Защо не ми каза веднага? — Придърпала Вслушан към едрия си бюст и не спряла да гълчи милия си съпруг.

— Виждаш ли? — крещяла тя — такъв е, дума не отронва, оставя ме аз да говоря и да бълвам, и се прави, че не може да преброи до три. О небеса, що за лентяй съм си взела за мъж. Носи се във всемирната история, изсвирва тук и там по някоя блага песничка и го е

грижа за всекиго и всичко, макар да не го засягат, само не и за положението вкъщи. Влизай, Вслушан, най-напред ще ти напълня една гореща вана. Воних като стадо кози. И другия тип може да ми доведете, от мен да мине. Той изглежда така, като че ли би могъл да понесе една закуска. Обаче конят остава навън, нека да сме наясно!

По този начин всичко си дошло на място. Благосвиреца се погрижил най-напред за Барло и му сварил отвара от билки, която смекчила болките му.

— След няколко дни няма да чувстваш повече болка — рекъл той и пратил немия в кухнята, където бабата междувременно била изтъркала основно внука си и била напълнила наново коритото с чиста вода за другия гост. След известно време и четиримата седели около богато отрупана трапеза, на която имало всичко, което включва една истинска закуска — тумбеста кана, в която се накисвал прясно попарен чай, ухаеща погача, златиста пита масло, кръгла като месечина, буркан с мед и буца козе сирене. Вслушан и Барло били червени като раци от горещата баня, а също и оскъдно облечени, понеже бабата не им върнала веднага дрехите, за да закърпи всички цепки и дупки.

— Други дрехи не мога да ви дам — рекла тя — понеже съм се омъжила за един такъв дребосък. За начало ще трябва с това да се задоволите. На мен хич не ми пука. Виждала съм повече мъже по долни гащи, отколкото ми е приятно. А при моя мъж това не е забележителна гледка, толкова мога да ви издам.

Тази реч накарала даже Барло да се ухили.

— Така вече ми харесваш — рекъл Благосвиреца. — Работата не върви без сърдечния хумор на една любяща жена.

— Остави деликатните си вицове — рекла жена му — и заведи двете момчета да си легнат. Вслушан едва си държи очите отворени, а и немият също не изглежда по-бодър.

— Елате — рекъл Благосвиреца. — Докато вие спите, аз ще закарам коня ви в една конюшня. Знам наблизо един добър приют. — Завел ги в стая на горния етаж, където имало две свежо застлани легла. Вслушан и Барло едва успели да се пъхнат в тях и очите им вече се били затворили.

След дълги часове със Вслушан се пробудил от гласа на един кос, който бил кацнал на липата точно пред прозореца. Той чуруликал песента си във вечерния здрач и долу пред къщата му отговарял втори

кос, който навярно бил кацнал върху оградата. Вслушан станал и разпознал своите дрехи и тези на Барло, които лежали закърпени и прилежно сгънати върху столовете до леглата им.

Пристъпил към прозореца, за да види втория кос, който все още се чувал. Но долу на оградата нямало никакъв кос, ами бил седнал дядото, който свирел на малка дървена флейта. Когато видял внука си на прозореца, той снел инструмента от уста и извикал:

— Слез долу и доведи Барло.

— Вижте — рекъл им, когато и те се облегнаха до него на оградата, — така се разговаря с косове — и изсвирил една звукова поредица, която на мига била подхваната и видоизменена от коса. В този момент бабата застанала на прага.

— Така си и помислих — рекла тя с насмешка. — Седнал върху оградата и свири на коса. Я елате насам, безделници такива, вечерята е готова.

Човек може да говори каквото си ще против тази жена — помислил си Вслушан, когато полял последната хапка с вино от боровинки, което бабата сама била направила — но като домакиня е ненадмината. Макар и начинът, по който тя се държала с мъжа си, все още да му бил чужд. Изглежда славата му не важала много у дома. Умът му не го побирал, как кротката му майка била дъщеря на тази бърлива жена. Тя също като него самия била по-скоро от сорта на Благосвиреца. Докато си мислел това, се сетил да предаде поздравите, които майка му била изпратила.

Освен това имам и втори поздрав за предаване, дядо — продължил той — от един старец, който те бил срещал някога си. Наричаше се Арни с Камъка.

— Чух за смъртта му — рекъл Благосвиреца. — Научих също, че ти е подарил камъка си. Надявах се всъщност тази скъпоценност да те опази от студените очи на барлебогската владетелка, но ти никак не си наясно какво притежаваш.

— А ти знаеш ли? — попитал Вслушан.

— И аз самият не знам всичко — отвърнал Благосвиреца, — известно ми е само малко повече, отколкото на теб. Арни каза ли нещо друго?

— Да — рекъл Вслушан, — преди да умре промърмори стих, който звучеше така:

*Потърси ти сиянието,
подири проблясъка,
не откриеш ли го цялото,
надали ще го разкриеш някога.*

— Можеш ли да ми кажеш какво трябва да търся?

— Не, не мога — отвърнал Благосвиреца. — Знам само едно: Ще го разбереш едва тогава, когато го откриеш.

— И Арни ли не го е знаел? — попитал Вслушан.

— Кой може да каже? Може би го е прозрял на мига, когато ти е подал камъка. Или навярно е престанал да го търси и се е задоволил с утехата, която е изпитвал, съзерцавайки го.

— Къде си срещнал Арни? — попитал Вслушан. — Преди да издъхне каза, че щяло да е по-добре, ако бил останал покрай теб.

— Така ли рече? Значи не му е бил лесен животът при Плячкосниците — рекъл Благосвиреца и разказал:

ИСТОРИЯТА ЗА АРИИ С КАМЪКА

Тези събития се случили преди много, много години. По това време Арни не е бил много по-стар, отколкото си ти днес, Вслушан. Тогава аз се шляех далеч на изток, скитах с мулето си от село на село и пробвах силата на моята флейта. Един ден, докато седях някъде в степта и си варях супичка, на хоризонта се появиха двама ездачи, които препускаха в бесен галоп върху рошавите си кончета направо към мястото, което си бях нарочил за лагер. Единият изглежда преследваше другия и го настигна точно там, където седях аз. Тогаз вторият обърна внезапно коня си, двамата издърпаха кинжалите от ножниците си и започнаха да водят борба на живот и смърт.

Това обаче наруши обедната ми почивка, затова изкарах флейтата от джоба си и надух една свирня. Те пуснаха ножовете, слязоха от седлата и се приближиха към мен. Веднага разбрах, че са близнаци, тъй като едва се различаваха един от друг — еднакви смели лица със сплескани носове, еднакви тъмнокафяви очи, едни и същи кичурести, черни плитки над слепоочията, същата широкоплещеста и леко

късокрака осанка. Даже и дрехите им не се различаваха, дори и кинжалите, с които се нападаха.

— Искате ли да хапнете заедно с мен? — попитах аз. — Сготвил съм една питателна супа. Бъдете мои гости.

Да откажеш на такава покана, в тамошния край е най-тежката обида. Затова те се съгласиха и седнаха до огъня. Ядохме от супата ми и те я харесаха, защото я бях подправил с пресни билки. След туй си избърсах устите с опакото на ръцете и ме загледаха с очакване. В Източните степи е обичайно най-напред домакинът да завърже разговор, а по време на хранене не е прието да се говори за маловажни неща.

— Благодаря ви — им казах съответно, — че споделихте с мен скромната ми трапеза. Сега бих искал да разбера, какво кара двама братя да се нахвърлят с ножове един връз друг.

Двамата си хвърлиха взаимно заплашителни погледи, гледаха втренчено пред себе си и накрая започнаха да говорят едновременно.

— Спрете — рекох им аз, — първо единият, после другият. И ако не можете да се разберете, ще хвърляме чоп кой да говори пръв.

Измъкнах от джоба си едно козе кокалче и рекох на този, който седеше от дясната ми страна.

— Твоя е надупчената страна. — А на онзи от ляво казах: — На теб се пада гладката — след което търколих кокалчето и думата се падна на дясностоящия.

— Добре познаваш обичаите ни, чужденецо — рече той.

— Малко — отвърнах аз. — Само дето не съм чувал нищо за традицията братя да искат един на друг да си отнемат живота. Кои сте вие всъщност?

— Ние сме двамата сина на хана на Плячкосниците — рече десният. — Аз съм Хунли, а той е Арни. Двама близнаци, както виждаш, и никой не може да ни каже, кой от нас по-напред е излязъл от майчината утроба. На това явно никой не е обърнал внимание. Сега се караме за това, кой трябва да стане наследник на хана. Само един има право на трона, а другият трябва да служи. Аз съм по-добрият ездач и тъй като прекарваме живота си върху коня, държа аз да стана наследник.

— Аз пък съм по-добрият стрелец — прекъсна го Арни. — И понеже преживяваме с лов на дивеч, държа аз да стана наследник.

— Аз съм по-добрият танцьор — рече Хунли.

— Аз пък играя по-добре шах — настоя Арни.

— Обаче еднакво добре умеете да се карате — рекох аз. — По този начин никога няма да се споразумеете. Аз самият не съм нито достатъчно стар, нито достатъчно мъдър, та да ви давам съвет — понеже и аз тогава бях едва на двайсет и няколко години.

— Защо тогава водим този разговор? — запита Арни и двамата отново посегнаха към кинжалите си.

— Чакайте — рекох. — Дочух, че в планината на края на степта живее мъдра жена на име Урла, която била способна да решава подобни казуси. Мисля, че трябва да стигнем до нея и да ѝ разкажем случилото се.

— Ние също сме чували за мъдрата Урла — рече Хунли. — Обаче единствено и само на хана е разрешено да се допитва до нея.

— Нека тогаз отидем при баща ви и го помолим да поеме случая — предложих аз. При това двамата се съгласиха, изправиха се и хванаха конете си. Аз оседлах моето муле и заедно препуснахме към лагера на Плячкосниците.

Ако трябва да съм честен, тук е редно да кажа, че предложението ми никак не бе безкористно. Аз не само, че бях чувал за проникателната Урла, ами бях и изключително любопитен да се запозная с нея. Мъдростта си заслужава лутането. Между хората в степта се предаваха легендарни истории за нея, а някои дори я вземаха за велика магьосница.

Ханът ме посрещна дружелюбно и след като се нагостихме с крехко козле, при което той саморъчно ми тикаше най-вкусните хапки в устата, братята разказаха историята си. Ханът ги слушаше внимателно и когато свършиха разказа си, рече:

— Не искам, а и не мога да разреша този спор. Понеже само един има право да управлява и онзи, когото провъзглася за подчинен, ще ме намрази. Не искам да нося вина за такова нещо. Ще отидем заедно при Урла, а чужденецът нека да ни придружи, понеже ви е дал този хубав съвет. Мъдър ще бъде онзи, който послуша мъдрия.

Още на следния ден четиримата препуснахме през степта към далечните планини, които се синееха на хоризонта. С всеки ден те се доближаваха по малко, докато след една седмица достигнахме горите в подножието на планината. В края на гората слязохме от добичетата и

тръгнахме пеш. Вървахме дълго време по една тясна, камениста пътечка, нагоре измежду нискостеблени дръвчета, докато пътят ни отведе на открито до една планинска ливада. На хълма пасеше стадо овце, а още по-нагоре, между две огромни скали, стоеше скована от сурово издялкани дънери хижа.

— Изчакайте тук — рече ханът, — нека първо да попитам Урла, дали желае да ви приеме. — После се изкачи сам до хижата и изчезна през вратата. След известно време излезе отново навън и ни даде знак да го последваме.

Когато влязохме, Урла стоеше в средата на ниска стая и насочи поглед към нас. Беше средно висока жена със стройна фигура и бяла коса. Въпреки възрастта, лицето ѝ все още беше гладко и красиво, като на младо момиче. Никога няма да забравя очите ѝ, въпреки че не бих могъл да опиша цвета им. Когато погледнеха някого, беше ясно, че нищо не може да им убегне.

— Добре сте ми дошли, Хунли и Арни — рече тя, — и ти, чужденецо, за когото разправят, че разбираш от свирене на флейта. Сигурно сте пригладнели от дългия път. Е, бъдете мои гости.

Сложи ни да седнем на една кръгла маса, предложи ни мляко, хляб и овче сирене и често ни подканваше, докато се заситихме. Тогаз призова хана да разкрие причината за посещението ни. Той ѝ обясни как стои въпросът с близнаците и спомена също, че за малко не са се затрили.

— Ти отсъди между тях — приключи той речта си. — Аз не мога да го сторя, без да обидя някого, тъй като ги обичам еднакво и двамата. Само един обаче може да наследи властта.

— А какво ще получи другият? — попита Урла.

— Че какво да получи? — рече ханът недоумяващо. — Нищо. Ще трябва да служи на първия.

— Учудва ли те, че се карат заради това? — попита Урла. — Завършекът е погрешен. И на двамата трябва да се постави различна цел, за да не насочват стрелата на желанията си към една и съща такава.

— Аз зная само една цел — рече ханът — и тя е господството върху народа на Плячкосниците.

— Не знаеш друга, защото твоята собствена цел винаги е била само тази — отвърна Урла. — Мислиш ли, че не съществува нищо

друго, освен това, което си представяш? Та това далеч не е всичко.

— Значи си готова да вземеш решението за тях? — попита възбудено ханът.

— Не — отвърна тя. — Хунли и Арни трябва да решат сами. Стана, отвори едно ковчеже и извади оттам два предмета, които положи върху масата пред близнаците. Единият предмет представляваше гладък, овално шлифован камък, под чиято прозрачна повърхност блещукаше цветен пръстен от лъчи. Ти го знаеш, Вслушан, защото го носиш в пазвата си. Другият беше златна цигулка във формата на ездач, който размахваше над главата си закривен меч.

— Е, хайде избирайте сега, братя близнаци — рече тя, — ездача или камъка. И двете неща са добър избор, но само едното носи трона. Не бързайте и помислете добре. Преди всичко обаче искам да се закълнете, че ще приемете за вечни времена решението, което ви се падне сега, и ще погребете спора си. Дайте честната си дума.

Братята сториха това, което им беше заповядано и дълго време не отвърнаха поглед от двете неща, които лежаха пред тях.

— Аз избрах — най-сетне рече Хунли.

— Тогава ела при мен и ми пошепни на ухото, кое избираш — отвърна тя.

Хунли така и направи, след което Арни стана и също ѝ подшушна нещо. Когато си седна обратно на мястото, Урла погледна двамата братя с усмивка и рече.

— Решението е взето. Защо се спря на ездача, Хунли?

Хунли се замисли за миг, а после отвърна:

— Поради три причини. Първо е яхнал кон, като всички мъже от моя народ. Другото е, че размахва закривен меч, както подобава на един вожд. И трето, направен е от злато, което е присъщо за накитите на владетеля.

Урла кимна с глава и попита Арни какво го е накарало да избере камъка.

— Също по три причини — отвърна той. — Първо е ясен и безупречен, какъвто би трябвало да бъде всеки човек. Второ ми стопля сърцето, когато го погледна. И накрая, той носи някаква тайна, която бих искал да разкрия.

— Видя ли сега — обърна се тя към хана, — че синовете ти никак не са еднакви. Само дето си приличат, но какво от това? Те сами

разкриха, кой е предопределен за господар.

— Тоест, кой от двамата сега ще ми стане наследник? — попита ханът.

— Не разбра ли? Естествено, че Хунли. Веднъж, че обича нрава на народа си, който язди коне; втори път, че не ще се поколебае да извади меч в защита на хората си, ако му се стори необходимо; и като последно — готов е да упражнява сила, която златото му присъжда. Той е роден за владетел.

— А аз не ли? — разочаровано попита Арни, без да откъсва очи от камъка, който лежеше върху масата.

— Не — рече Урла, — ти, не. Ти избра нещо, което е по-добро за теб. Като владетел, не би могъл да останеш чист и безгрешен като камъка, тъй като ще си принуден да вършиш неща, които не са в природата ти. Не ще ти е позволено да следваш сърцето си и никога не ще разбулиш тайната, която се крие в камъка. Понеже в действителност владетелят е определен за слуга и трябва да действа по принуда на своето господство. Ти обаче ще бъдеш свободен да дириш тайната. Доколко ще я доближиш, зависи от теб. И докато запазиш тази си свобода, могъщите ще търсят съвета ти така, както баща ти потърси моя.

— Ти открила ли си вече тайната? — попита Арни и погледна Урла в очакване. Известно време се гледаха в очите. Почти като влюбени, си помислих тогава, въпреки че тя можеше да му бъде баба. След което изрече стиха, който Арни ти е казал, Вслушан, преди да умре.

По този начин Арни се сдоби с камъка. Дълго го държа в ръка и го наблюдаваше внимателно, докато Хунли гордо закачаше златната брошка на жакета си. Урла се изправи и с това даде знак за край на срещата. Ханът се поклони пред нея и ѝ благодари за мъдрото решение. Докато другите излизаха навън, Урла ме дръпна настрана и рече:

— Изчакай за момент, свирачо. Трябва да говоря с теб.

Така останах насаме с нея в стаята и нетърпеливо зачаках да чуя, какво имаше да казва тази мъдра жена на един млад скитник.

— Ханът ми разказа — захвана тя, — че песента на твоята флейта е възпряла двамата братя да се сбият. Вярно ли е това?

— Да — отвърнах. — Скромната ми дарба навява от време на време на хората по-добри мисли.

— Изсвири ми нещо! — рече ненадейно тя.

Тогава извадих флейтата си и докато свирех, Урла ме гледаше по такъв начин, че не можех да откъсна поглед от очите ѝ. Гмурнах се в тях, като в кладенец, който с нарастване на дълбочината ставаше все по-широк и по-светъл. Венец от лъчи ме обгърна с цветове, зелен, син, виолетов, които се разплитаха в картини и образи. Виждах как просяци ставаха царе, а царете просяци. Виждах как хора сляпо причиняваха страдание на други и навличаха вина върху себе си. Виждах как слепотата на тези люде беше излекувана чрез любовта на другите, и те проумяваха вината си и растяха ли растяха, докато вината се отдели от тях като раздрана риза. И надувах на флейтата си всичко, което съзирах, докато дъхът ми секна и отново видях Урла пред себе си. После тя ме прегърна и целуна, както мома целува момък и рече:

— Благодаря ти, свирачо, че посвири за мен. Сега имам още една молба към теб: Прекарай още колкото можеш време в лагера на хана и дари Арни с приятелството си. То ще му е нужно. Тръгвай сега.

Ханът изчакваше със синовете си на мястото, където пътят отново тръгваше надолу към хълмистата гора.

— Урла изглеждаше много впечатлена от флейтата ти, свирачо — рече той, докато се спускахме по склона. — Искаш ли да ми доставиш радост като останеш по-дълго време мой гост в лагера? — Аз си спомних думите на Урла и приех поканата.

На връщане яздихме седем дена през степта, а планината се сниши зад нас, докато полегна отново плътно на хоризонта, като далечна синя, подоблачна подпора. В лагера ханът ми предостави собствена шатра и аз живях при Плячкосниците цяла година.

Братята спазваха обещанието, което бяха дали на Урла, но тогава пътищата им започнаха да се разделят. Хунли често беше на страната на баща си, включваше се в съвещания в неговата шатра и го придружаваше, когато яздеше из степта, за да посети князете в съседство. За сметка на това Арни често оставаше сам със себе си, така че не ми беше трудно да спечеля приятелството му.

Много пъти, когато отивах в шатрата му, той седеше край огнището, държеше камъка в ръка и го наблюдаваше така, сякаш гледайки го, би могъл да разбули тайната му.

— Не иска да ми проговори — рече веднъж, след като дълго време мълчаливо седях до него, омагьосан от гонитбата на цветовете, която пламъците разбуждаха в камъка. Тук напомних на Арни думите на Урла, че камъкът съвсем не е всичко.

— Лесно ти е да го кажеш — рече Арни — твоята флейта си говори с теб, когато я надуеш. Обаче моят камък е ням, макар че ми сгрива сърцето, щом го погледна.

— Нещата не стоят точно така, както ти си мислиш — отвърнах аз. — В началото се опитвах да свиря с флейтата само за себе си. Но успях единствено да изстържа поредица от звуци, които ме оставяха равнодушен. По-късно открих, че трябва да свиря за другите хора, ако исках да ми проговори. Така че и ти няма да успееш да разкриеш тайната на камъка си, само между стените на своята шатра.

— Навярно имаш право — рече той. — Нека да поюздим из степта.

От този ден нататък често бяхме заедно на път, Арни яхнал своя рошав кон, а аз моето муле. Всеки път Арни удължаваше времето за езда. Когато стигаме кладенец в степта или самотно дърво, чиято сянка приканваше за отдых, той спираше за малко и казваше:

— Тук вече съм бил — след което пришпорваше коня, сякаш целта, която диреше, би могла да бъде само отвъд границите на местността, която познаваше.

Така стигнахме до най-отдалечените места, та чак до голямата Кафява река, която разделяше степите от Южните планини. И ето че една вечер се озовахме до селото на Шарановите глави. Наричаха ги така, понеже лицата им приличаха на шаранови глави, заради подвижната брадичка, бледосините очи и засуканите мустаци, които мъжете носеха. Те се прехранваха с риболов на брега на Кафявата река и бяха миролюбиви и малко неопитни, що се отнасяше до воюване. Това допринесло да бъдат презирани от Плячкосниците, които пренебрежително ги наричали Тинейдци.

Шарановите глави се бяха изпокрили в колибите си щом забелязали, че Плячкосник приближава селото. Те си имаха своите причини за това, понеже хората на хана нападаха от време на време селата им, за да отвличат момичета, които превръщаха в слугини. Бях срещал из лагера от тези синеоки, светлокожи жени, когато събираха навън изсъхнала оборска тор и я носеха за подпалки към шатрите.

Смятаха ги за лечителки, а това, че не се противяха да лекуват раните на мъжете, които ги бяха отвлекли в робство, беше показателно за мирните им убеждения.

— Тинейдците се изпокриха по дупките си — рече Арии смеейки се, когато прекосяхме селото.

— Няма ли да пренощуваме тук? — попитах аз, понеже вечерният здрач междувременно се бе спуснал над реката, а в тръстиката мъглата започваше да се сгъстява.

— При Тинейдците? — попита Арни развеселен. — Това един Плячкосник дори не може да си го представи.

— Мислиш ли — рекох, — че не може да съществува нищо друго, освен това, което е в представите ти?

Арни се почуди и рече:

— Това вече съм го чувал някъде.

— Да — отвърнах, — вече си го чул веднъж и може би трябва да помислиш върху него, ако искаш да разгадаеш тайната на камъка си. Някога Урла каза това на баща ти.

Арни укроти внезапно коня си и скочи на земята.

— Добре — рече той. — Нека пренощуваме при Тинейдците.

— При Шарановите глави — поправих го аз. Това именуване не минаваше за обидно, понеже шаранът беше почитан от речните хора, като родоначалник на племето им, което никак не бе чудно предвид вида им.

Завързахме добичетата си за една мрежена ограда, зад която се намираще ниска колиба, скована от сурови дъски. Арни почука с дръжката на кинжала си по вратата. Отвътре се чу приглушен писък, след което всичко утихна. Почука втори път. Едва тогава се приближиха стъпки, дървеното резе беше преместено и вратата се откряна навън.

На прага застана приведен, широкоплещест мъж с късо подстригана бяла коса и с провиснали мустаци като на шаран. Във влажните му очи беше изписан истински страх.

— Господарю — заговори той на езика на Плячкосниците, — пощади дома ми.

Арни се засмя.

— Успокой се, старче — рече той, — нямам намерение да вземам дъщерите ти. Може ли да останем тази нощ под покрива ти?

— Господарю — заекна объркано човекът, — какво искаш от нас? Къщата ми е порутена.

— Порутена или не — прекъсна го Арни, — отказваш ни гостоприемство ли?

— Не, господарю — отвърна мъжът. — Как бих се осмелил? — След което се изправи от унизителната си поза, погледна двама ни в лицето и рече почти тържествено:

— Домът на Крушка е отворен за вас. Заповядайте вътре и бъдете мои гости.

Каквото и да бяха сторили Плячкосниците на този човек, в мига, в който той изрече тези думи, ние бяхме на сигурно място, така както в собствените си палатки.

Докато Крушка ни канеше в дома си, извика при себе си едно момче и му каза нещо с благия и мелодичен глас на речните хора. То изскочи навън към добичетата ни, развърза ги от оградата и ги поведе към обора зад къщата. Когато Арни загрижено проследи с поглед коня си, домакинът ни рече:

— Няма нищо страшно. Момчето разбира от добичета.

Тогаз ни въведе в стаичката, под чийто нисък дървен таван се носеше мирис на огън, който пламтеше в открито огнище до едната стена и огряваше пространството с игривите си пламъци. На другия край на стаята се бяха скупчили останалите обитатели на къщата и гледаха плахо към нас. Те бяха две по-стари и три по-млади жени, двама млади мъже и няколко деца. Крушка им подвикна на чужд език няколко думи, вследствие на което лицата им се отпуснаха. Докато ни оглеждаха любопитно от главата до петите, Крушка отново пристъпи към нас и рече:

— Господарю, при нас е обичай да викаме по име госта, а вас не знам как да ви наричам.

— С право питаш — рече Арни, — трябваше веднага да ти кажа, кой желае гостоприемството ти. Чуждоземеца тук, който е мой приятел, го наричат свирача, а аз се казвам Арни.

— Тогаз ти си Арни с Камъка, синът на хана — рече Крушка. — Оказваш ми голяма чест.

Тогава за пръв път чух да наричат Арни с това име. Значи историята за братската свада и за мъдрия съвет на Урла вече бе достигнала до Шарановите глави и Кафявата река.

Крушка ни покани на една ниска пейка, намираща се на отсрещната тясна стена на стаята. Докато ние се намествахме върху покритото с тръстика и пищно украсеното с дърворезба канапе, едната от по-младите жени разстла пред нас пъстра, тъкана рогозка и нареди отгоре ѝ сол и черен хляб, а също така няколко дървени чинии и глинени чаши. Една от по-старите, която явно бе жената на Крушка, беше застанала по това време на огнището. Сложи съчки и донесе отвън огромна щука, която напълни с подправки и пусна в котела, който висеше над огъня. Скоро помещението се изпълни с аромат на риба. Останалите членове на семейството си намериха място около рогозката, а Крушка наливаше от тумбеста стомна в чашите кисело ухаещо, бистро като вода питие. След малко бе готова и рибата и Крушка лично ни поднесе най-хубавите парчета.

Мога да ви уверя, че никога през живота си не бях ял по-вкусно приготвена риба. Арни също си облиза пръстите и похвали готвачката. Иначе не се говореше много по време на яденето.

Когато всички се нахраниха, Крушка се обърна към мен и рече:

— И за теб сме слушали много, свирачо. Ще ни доставиш ли радост да изсвириш нещо на сребърната си свирка.

— Молбата на домакина не бива да се пренебрегва — рекох аз и изкарах флейтата от торбата си. Долепих я до устните си и започнах с гласа на коса, който бях чул, яздейки преди това покрай реката. По време на песента видях как Арни държи камъка си в ръка и се взира в неговите мътно сияещи заоблености. В светлината на мъждукащите пламъци от огнището, разцъфваха отделни цветове — зелено, синьо, виолетово — сливаха се един в друг, отново се раздалечаваха и образуваха един трептящ кръг, в чиято мрачна среда аз се гмурнах като в блато. В разбунтувалото се зелено насреща ми плуваше грамаден син шаран и ме гледаше с кръглите си, бистри като вода очи. Върху гърба си носеше сребристо бляскава броня от големи огледални люспи. Отвори мустакатата си уста и запя песен, която трудно може да се опише с думи. Аз чувах бученето на Кафявата река, крясъците на водните птици, свистенето на вятъра в тръстиковите стебла, пляска на мятащи се риби и щракането на зъби на щука. Защото и това беше част от водния свят, който царственият шаран възхваляваше в песента си. Аз заобичах тази огромна твар, заради красотата на песента му, и свирех онова, което ми внушаваше възхваляващият му химн. Свирех

дотогава, докато шаранът затвори кръглата си уста и със силен замах на опашката си изчезна в зеления воден поток, докато цветовете се събраха и накрая пак се затвориха в гладкия, объл камък, който Арни държеше в ръка. В този миг сних флейтата от уста и я прибрах обратно в торбата.

Крушка мълча известно време и забелязах как и той бе насочил погледа си към Камъка на Арни. Накрая вдигна очи, благодари ми и рече:

— Много неща знаеш за речните хора, свирачо.

— Не знаех много преди да дойда насам — отвърнах, — но сега научих малко повече.

— Флейтата ти говори — рече старецът и изглежда не се чудеше повече.

— Моят камък също ми проговори — рече Арни. — По начина, по който го каза, усетих, че би трябвало да е видял нещо подобно като мен.

— Урла те е удостоила с велик дар — рече Крушка на Арни. — Благодаря и на теб, че показва камъка си под порутения ми покрив.

— Аз се радвам, че ми оказа гостоприемство — рече Арни. — Съжалявам, че одеде изплаших хората ти.

Тогавя бях изненадан да чуя тези думи от един Плячкосник, но не знаех много за чудноватостта на камъка и тепърва разучавах силата на своята флейта. При Урла проумях за пръв път, че това беше повече от игра. А в дома на Крушка се усъвършенствах още малко. Скоро след това неговата жена ни приготви постеля до огнището и тая нощ спях дълбоко и без да сънувам.

На следващата заран бяхме събудени от конници, които нахлуха в селото. Пронизващите викове на Плячкосниците и шибането на камшиците им скоро се сля с писъците на момичета. Арни скочи и побягна към входа. Аз го последвах и видях, когато бутна вратата, как Хунли заедно с група ездачи събираше на куп момите, които заранта бяха донесли вода от реката. Съборените им ведра се търкаляха между конските копита по пътя.

Арни се спусна към брат си и хвана юздите на коня му.

— Хунли! — викаше той. — Остави момичетата на мира!

Хунли го погледна изненадано.

— Какво търсиш тук, Арни? — попита той. — Защо да не отвлечем от Тинейдците няколко момичета, както си е редно?

— Много лош навик — отвърна Арни. — Трябва ли да се извършва несправедливост само защото така е прието? Връщайте се обратно вкъщи!

— Какво си въобразяваш! — подигравателно му подвикна Хунли от коня си. — От кога един Плякосник взема страната на Тинейдците?

— Страната на Шарановите глави — отвърна Арни. — Аз съм на гости в дома на Крушка.

— Крушка? — рече Хунли. — Кой е Крушка?

— Човекът, комуто принадлежи тази къща тук — отвърна Арни. — И аз съм негов гост.

— Урла имаше право, че не ставаш за вожд — рече Хунли презрително.

— Имаше право и за това, че ти няма да останеш чист и неопетнен като камъка ми — каза Арни. — И заради моя камък си използвам правото да те прокудя от това село. Или искаш да убиеш брат си, преди да отвлечеш тези момичета?

Известно време Хунли го зяпаше зловецко и дъвчеше мустаците, които скоро си беше пуснал. Тогаз изтръгна юздите от юмука на Арни, изсвири на хората си с уста и напуснаха селото.

От този ден нататък Хунли странеше от брат си. На мен така и не ми стана ясно, дали му беше просто ядосан или този негов чудат брат му беше взел страха. Но понякога се случва така, че човек губи доверие в някого, който започва да се отличава с нещо от другите хора или се отдръпва от техните навици на живот. Впрочем на сбогуване, когато Крушка обсипваше Арни с благодарности за намесата му, той също изпитваше известно страхопочитание, дори уплаха, пред достойното поведение на този Плякосник, който едва ли не благоволяваше да забрани на една щука занапред да гони хайвера на шарана.

Оттогава насам ние двамата се сближихме още повече, понеже и аз като чужденец също бях някак си чужд на останалите. В компанията ми Арни продължи дългите си разходки и много често не спираше, докато не можеше да обяви: Тук още не съм бил. През този период открихме в покрайнините на степите някои чудновати местности и непознати хора, които обаче са без значение за този разказ.

Така изтече почти една година. Запознах се със суровата зима на степите, през която снежните виелици помитаха мъртвите бели равнини, а в палатките от филц огньовете никога не угасваха. Напролет отново тръгнах да яздя заедно с Арни в посока към далечния хоризонт. Хората в стана свикнаха с това, че ходехме по наши си пътища. Ханът навярно си казваше, че така братята не засичат пътищата си, а и сигурно си спомняше за тайнственото познанство, изградено благодарение на камъка, между мъдрата Урла и сина му Арни. Че хората от този вид са посвоему странни, доказваше и опитът му, и той комай скришом се надяваше, че Арни би могъл да стане търсен, дори вещ магьосник и някой ден да умножи славата на племето си.

Тъй като ние почти не се интересувахме от работите на другите, нямахме никаква представа, дали ханът беше планирал обичайния си грабителски поход напролет, та камо ли в коя посока беше намислил да язди с хората си. Бяхме тръгнали на езда в ранни зори, когато този път Арни не хвана пътя, който водеше до Кафявата река, а следваше посока на север, тъй като „той вече е бил при Шарановите глави“.

Тук земята ставаше хълмиста. В равнинните снижения на долината, Мечкадарите бяха разпрострели полята си, а по-надолу в низината, измежду разцъфнали сливови овошки, се редяха масивните дървени фронтони на селото им. Навсякъде по все още необработените ниви се виждаха мъже, които оряха с впрегнати коне, високи и набити хора с гъсти кафяви бради и космати крайници. Смятаха ги за богати, защото земята тук беше черна и плодородна, така че можели не само да се прехранват изобилно с добрата реколта, ами и да търгуват с излишъка. За тях се разправяше, че знаели как да съхранят благата си, както и че дори със сила не можело да се отнеме нищо от тези яки като мечки момчета.

Когато приближихме, те престанаха да ни обръщат внимание, тъй като нямаше нужда да се страхуват от двама самотни ездачи. Тогава обаче дочух приглушен тътен, който разтърси земята. В същото време от близкия хълм се спуснаха група конници, които препускаха в бесен галоп към селото. Работещите по полето Мечкадари вдигнаха като нас глави по посока на хълма. Тогава проехтя вик, мъжете освободиха с ножове впряга на конете, скочиха върху седлата и всеки хвана в юмрук по едно грамадно копие, което чакаше заровено в

земята, в случай на нужда. Стекоха се от всички страни един през друг и още преди племето да успее да се спусне дори до половината на хълма, се бяха събрали накуп и се втурнаха срещу нашествениците.

— Ханът! — извика Арни и пришпори така здраво коня си, че той се изправи на задните си крака, преди да се впусне в галоп. Макар да беше особняк, той бе част от племето и трябваше да се присъедини към него, когато провлачените крясъци на Плячкосниците призоваваха към атака. Аз го последвах с мулето си и достигнах бойното поле тъкмо в мига, когато противниците се срещнаха. Мечкадарите бяха далеч по-малобройни, но имаха късмета, че Плячкосниците едва смогваха да пускат стрелите си, а и със закривени мечове никак не бе лесно да се надвият дългите копия. Аз обаче не бях в настроение да изчаквам кой кого пръв ще повали в разгара на битката, още повече че Арни вече бе на страната на хана. Нали знаете какво ми е мнението за подобни изпълнения. Така че извадих флейтата от торбата си и засвирих една песничка на вкопчените един в друг ездачи.

До този момент не ми се бе удавала възможност да изпробвам дарбата си върху цяла дузина дивашки блъскаци се воини, и сам се изуших, как още след първите звуци конете забавиха хода си и спряха, а мъжете се откопчиха един от друг и пуснаха оръжията си. Те седяха объркани върху конете и втренчено зяпаха своите противници, които вече нямаха ищах да се бият. Същевременно от селото заприиха на групи други мъже, които се присъединяваха към хората си, докато всеки се убеди, че нападателят няма никакъв шанс да разкъса тази гъста редица от копия. Тогаз сметнах момента за подходящ да прекъсна песента си.

Когато престанах да свиря, за миг се възцари такава тишина, че не се чуваше нищо друго, освен пръхтенето на конете. Всички погледи се отправиха към мен и изглежда се очакваше отново да взема нещата в свои ръце, а аз седях смаяно върху мулето си и не знаех къде да дiana ръцете си. Накрая Арни, който бе застанал до баща си, се приближи до мен и рече:

— А сега какво следва?

Това ме обърка още повече.

— Не зная — отвърнах аз. — Това си е ваша работа.

— Ти пръв започна с това — отвърна той, — и ти трябва да го докараш докрай. Ела, че ханът иска да говори с теб.

Подкарах коня рамо до рамо с Арни покрай фронта на Плячкосниците и забелязах по замръзналите им лица не просто желание за отстъпление, а по някои дори страх. Ханът ме гледаше недоволно насреща.

— Какво си беше наумил с това? — попита той. — Знаеш ли, че само собственото ми гостоприемство ме спира да те поваля от мулето ти?

Събрах цялата си смелост и рекох:

— Не мога да кажа, че съжалявам за постъпката си, хане. Природата ми е такава, че не мога да понасям свади.

— И какво следва? — попита той.

— Ще трябва да се помириш с Мечкадарите — рекох аз.

— Да — рече той гневно, — наистина ще трябва. Ама ти си първият, който ме принуждава да извърша нещо, което е против волята ми.

Безцеремонно се извърна от мен, откопча от жакета си една тежка златна брошка и я стисна в повдигнатата си десница, докато приближаваше с коня си до Мечкадарите. От техните редици също се отдели един ездач, чиято прошарена кестенява брада стигаше до колана му, и също, размахвайки един наниз от златист кехлибар над главата си, тръгна към хана. Лицата им не трепнаха, когато се срещнаха между двата фронта и си размениха даровете. Тогаз ханът обърна коня си и се насочи към хората си.

— Арни и ти, свирачо, идвате заедно с нас обратно в стана — рече той, минавайки покрай нас. След което изкреця някаква заповед и подкара свитата си извън долината.

Щом стигнахме лагера, ханът извика мен и Арни в шатрата си. Когато пристъпихме вътре, видях, че беше свикал Великия съвет. Ханът седеше върху престолна възглавница, до него върху обикновена седеше Хунли, а от двете им страни в полукръг върху дебел килим бяха насядали главатарите на отделните родове.

— Какво мислите за това, което стори свирачът днес? — откри съвещанието ханът.

— Той нанесе вреда на племето — рече единият от старейшините, а другите заклатиха утвърдително глави.

— Чу ли това? — попита ханът. — Казват, че си навредил на хората ми. Така ли е?

— Аз съм на друго мнение — отвърнах. — Не, не е така. Попречих на племето ви да си навлече още беди.

— Сладкодумец — рече ханът и махна пренебрежително с ръка.

— Не е ли все тая. На теб ясно ли ти е чий гост си?

— На Плячкосниците — отговорих аз.

— Точно така — рече ханът. — А я сега ми кажи, как да останем Плячкосници, щом ни пречиш да си вземаме пляката. Ти не ще промениш природата ни, така както не можеш да промениш и своята, която те кара да не търпиш ни един спор. Или можеш да обещаеш, че за в бъдеще не ще се месиш?

— Не, не мога — рекох аз, — понеже тогаз не бих могъл да бъда свирачът.

— Така си и знаех — рече ханът. — Ти беше мой гост, свирачо. Сега обаче те приканвам да напуснеш моето племе.

До този миг Арни мълчеше. Сега застана пред баща си и извика:

— Искаш да изпъдиш приятеля ми от шатрата като куче ли?

— Не като куче — отвърна ханът. — Ще му дам кон с дисаги и толкова много запаси от храна, че да му стигнат докъдето поиска да отиде.

— И колкото може по-надалеч — рече презрително Хунли. — Ти не искаш ли да го придружиш, Арни? Или предпочиташ да се преместиш при приятеля си Тинейдец.

— Мълчи! — пресече го ханът. — Нямах право да мразиш брат си, защото е по-различен от теб. Не забравяй в какво се закле пред Урла. Но на теб, Арни, не ще попреча, ако искаш да придружиш свирача. Аз не знам какъв е пътят ти. Ти сам трябва да го откриеш. Настояваш ли да останеш със свирача?

Арни дълго премисляше.

— Не — рече най-накрая той. — Аз принадлежа на племето, защото съм Плячкосник, па макар да искам да търся тайната на моя камък. Поне успях да разбера, че това е нещо, което засяга само и единствено мен — след което се засмя не принудено и добави: — Може би ще е на добро, ако остана близо до теб, Хунли!

Тогава Арни реши и си остана Плячкосник до смъртта си, смъртта на един грабител.

— Хубаво беше да яздя с теб през степта — ми рече той на прощаване. — Но нали видя, че съм подвластен на зова на племето.

— А Крушка? — попитах аз.

— Приятелите трябва да се закрилят — рече той. — И това е част от законите на Плячкосниците, иначе нямаше да си още жив.

— Няма да ти е никак лесно, ако спечелиш още такива приятели — рекох.

— Урла не ми е дала камъка само за да ми е по-лесно отколкото на другите. И едва ли по този начин е искала да ми навлече беди.

Той ме придружи до края на степта. Тогаз препусна обратно към племето си, и оттогава не го видях повече.

---

[1] Трещогръм — Гросер Брюлер (нем.), който бучи, треци, гърми. — Б.пр. ↑

[2] Благосвиреца — Занфтер Фльофер (нем.), благ, нежен флейтист. — Б.пр. ↑

2

Докато Благосвиреца разказвал историята за Арни с камъка, навън станало съвсем тъмно. Бабата междуременно била донесла огън от кухнята и запалила няколко свещи. След това седнала до другите и погледнала някак учудено мъжа си, който току-що бил изровил от спомените си приказни преживелици. На масата пред него, под пламъка на свещта, проблясвало златното му пенсне, което бил свалил, когато захванал да разказва. И колкото по-дълго разказвал, толкова по-ясно зад румените му бузи и бръчки на радост изплувало друго лице, белязано от невероятни изпитания и не без следа от смелост. Този мъж бил яздил през степите наравно с Плячкосниците и това му личало.

Бабата тук-таме се покашляла, когато разказът ѝ прозвучавал прекалено необичаен, обаче не прекъсвала разказвача, макар да изглеждало, че често била на косъм от това.

— Вдигате голям шум за един камък — рекла тя. — Нека го зърна веднъж, Вслушан?

Вслушан издърпал торбичката изпод ризата си, извадил камъка и го пуснал в разтворената ѝ длан.

— Изглежда като всеки друг речен камък — установила разочаровано тя. — Може би малко по-шарен. Не мога да разбера какво толкова му харесвате, бе мъже?

После повдигнала камъка срещу пламъка на свещта.

— Много е красив — рекла тя, когато цветният венец лумнал живо през него. — Почти като око, което се взира в хората. Само за мъже е. Вие, мъжете, не можете да устоите на красиви очи. Ти не можеш, Вслушан, а тоз безделник, за когото се омъжих, също не може, както се разбра от чутото преди малко. Не го е срам и от една стара жена, поглежда я в очите и си мечтае за нещо, бленува ли бленува, а когато описва съня си, би могъл да повярваш, че в този миг е прозрял целия си живот, който иначе никога не може да схване с ограничения си мозък. Но няма нищо чудно, ако и нейните очи са били толкова

прекрасни като този камък — вижте как преливат цветовете и човек може да си помисли, че това каменно око е истинско. Душата ти се стопля като погледнеш в него, в този красив образ. Той изглежда съвсем млад, както каза ти, свирачо, и косите му не са побелели, жената, която ме гледа, е също млада. Ела до мен, Вслушан, и я погледни. Виж този лик и го запомни — ще трябва още доста да ходиш и да се луташ. Ах, момчето ми, ще скиташ като диво животно в горите, докато накрая тя ти почеше рунтавата козина...

Докато изричала всичко това, гласът ѝ ставал все по-тих и монотонен, като че ли не говорела на хората, които били в стаята, а на самата себе си, сякаш просто мърморела нещо под носа си, докато гласът ѝ секнал. Вслушан се бил изправил и пристъпил зад нея, но успял само за момент да си представи бегло видението, а не да разпознае лицето. Навярно това е било само измама, предизвикана от игривата светлина на свещта, чийто пламък трептял от течението. Обаче възможно ли бе една заблуда така да покори сърцето? Той изпитал неописуем копнеж по този лик, който не могъл да види, копнеж по любим човек, когото познавал и чието лице въпреки всичко оставало затрупано от спомените и не позволявало да бъде открито. Сложил ръка на рамото на баба си и рекъл:

— Какви ги говориш? Къде виждаш образ?

Старицата повдигнала бавно глава и му хвърлила празен поглед.

— Образ? — промърморила тя. — Образ ли казах?

Тя постепенно дошла на себе си.

— Ето те и теб, Вслушан — рекла и чертите ѝ придобили толкова благ и кротък израз, че Вслушан внезапно разпознал в тях милата си майка. Докато наблюдавал слисано това превъплъщение, тя го хванала ненадейно за ръката и го притиснала до пищната си гърд. И преди още Вслушан да се е отърсил от удивлението, тя го отблъснала от себе си и рекла:

Ах, момчето ми, и аз не знам какво беше това. Можете да подлудите човек с тези неща. Вземи си камъка. Пази го добре. И не забравяй: Да носиш камъка в пазвата си, съвсем не е всичко. Ти едва си нагазил с двата крака в живота.

— Макар да е така, е извършил вече доста глупости — добавил Благосвиреца. — Но нека утре да се захванем с това.

Закуската на следващата утрин е без никакво значение за тази история. Но че била толкова вкусна, както и предния ден, трябва да се спомене в чест на бабата. След като Благосвиреца изпил последната си глътка чай, сложил златното пенсне, което постоянно свалял при ядене, станал и излязъл навън. Веднага след това откъм оградата се дочула песента на флейтата му. Пак води разговор с коса си, помислил си най-напред Вслушан, но после забелязал, че този път звучало нещо друго, сякаш някакъв език, който използвал само звуци, чието значение въпреки това му било понятно. Забелязал как и Барло повдигнал глава и се заслушал. За миг флейтата занемяла и започнала наново пленяваща върволица от звуци, която изглежда го приканвала да излезе навън към мястото, откъдето се носела. Той не би могъл да знае, откъде произлизало това предизвестие, но въпреки това бил сигурен, че го е разбрал. Тогава видял как и немият избутал бързо стола си назад, изправил се и тръгнал към вратата, сякаш някой го бил повикал. Значи и той бил разбрал какво свири дядото навън. Вслушан скочил и се затичал след него.

Както предната вечер, Благосвиреца седял на градинската ограда и свирел на своята дървена флейта. Когато съзрял двамата да се подават на вратата, свалил инструмента си и рекъл:

— Дойдохте най-сетне. Ела насам, Барло. Сега започва твоето езиково обучение.

— Значи това имаше предвид — рекъл Вслушан малко разочарован. — Предполагам, че е необходимо да изспириш само няколко тона на сребърната си флейта и той отново ще проговори.

Дядото скочил от оградата и заклатил така силно глава, че пенснето му опасно се залюляло.

— За какъв ме смяташ? — попитал той ядосано. — Мислиш ли, че мога просто така да накарам езика му да порасне отново? Да не съм магьосник? Така лесно не може да се поправи онова, което си надробил. Сега мълчи и слушай внимателно. Ще ти е от полза.

Тогаз Благосвиреца захванал да обучава немия на изкуството си. Имал си свой собствен метод: През първата седмица му преподавал един-единствен звук, а именно звука, който инструментът издавал, когато никоя от дупките му не била запушена.

— Просто надувай и при това си мисли нещо! — рекъл на Барло. — Представи си например че те обзема страх. Как звучи това? Така ли? Не, трябва да си го представиш малко по-точно. Да, така вече е по-добре. А сега се сети за нещо, което ти доставя радост. Забрави всяка тъга, която все още дочувам. Развесели не само главата, а и душата си. Добре, това вече е нещо друго — по този начин той опитвал всевъзможни фантазии и настроения, докато на немия му се удало чрез този единствен звук да накара различните впечатления и чувства да намерят израз.

През втората седмица се добавил втори звук, през третата — трети, докато след седем седмици Барло не само умее да улови седемте основни звука на флейтата, но можел да изрази с тях и доста от онова, което чувствал.

— Трябва да свириш със сърцето си — не спирал да повтаря Благосвиреца — едва тогава звуците ще се оцветят и ще придобият яркост така, както по-рано човек е можел да разбере по гласа ти дали се страхуваш, дали питаш нещо или те е досмещало.

Междувременно била настъпила зимата, липите посипали листата си около къщата, а хълмовете се покрили със сняг. Уроците отдавна се провеждали вътре в къщата. Вслушан вземал участие в тях, но дядо му не му разрешавал сам да свири на флейтата.

— Най-напред трябва да се научиш да слушаш — рекъл той, — и ако сериозно си намислил да ставаш флейтист, искам първо да ти покажа как се правят флейти.

След уроците той го водел в една стая в задната част на къщата, която приличала на дърводелска работилница. По стената висели подредени пили, триони, длета, бургии и различни ножове за дърворезба. Под прозореца бил монтиран струг, а в един ъгъл били поставени едно върху друго четвъртити трупчета с различна дължина.

— Всичко започва с избора на правилното дърво — рекъл дядото. — Избери си едно парче!

Вслушан разгледал грубите, нарязани с брадва и трион цепеници. Намирали се светли, тъмно кафяви и червеникави парчета, едните с гладки и гъсти шарки, другите пламъковидно и вълнисто нашарени. Избрал парче, чиито преплетени краски очертавали примамливи фигури върху кафяво-червеникавата дървесина.

— Това е черешово дърво — рекъл дядото, който пристъпил зад него. Изглежда красиво, но това не е всичко. В неспокойното дърво има прекалено много напрегнатост. — Той стиснал в ръка суровия материал, почукал с кокалчетата на пръстите си по сцепената страна и поклатил глава:

— Опитай с това парче явор — рекъл и посегнал към едно обикновено, светло, избичено дърво, с гъсто наредени, успоредни ивици. Този път Вслушан изпробвал дървения материал и виж ти: Той издал ясен, трептящ звън.

— Избираме това — рекъл дядото. Затегнал парчето на тезгяха, взел една дълга и тънка бургия и показал на Вслушан как се издълбава най-напред тялото на флейтата.

— С по-малко сила! — рекъл той. — Иначе дървото ще се пукне.

Вслушан усещал как бургията с всяко завъртане като че от само себе си влизала все по-навътре в дървения къс, за да избута сърцевината. А когато тази работа била свършена, дошъл ред на външната форма. Дядото заоблил с резбарско ножче ръбовете на произведението си и го захванал за струга. Щом като задвижил педала с крак, суровият материал започнал така бързо да се върти, че вече изглеждал равномерно заоблен. Но тънкото тяло на инструмента се оформило едва тогава, когато под острата стомана се занавивали фини стърготини.

Така от ден на ден Вслушан бил въвеждан в майсторлъка да изработва флейти, научил се прецизно да изрязва отвора за устните, да го оформя подходящо за надуване, да пробива на премерено разстояние дупчици по пръчката и да ги доизкусурява дотогава, докато всички звуци прозвучавали с правилния си тон.

Така изминала зимата, снегът се стопил и когато листата на липите отново покарали, Вслушан попитал дядо си, дали и той най-сетне не може да започне да свири на флейта.

— Не ти ли споменах, че трябва първо да се научиш да слушаш внимателно, за да си заслужиш името? — рекъл Благосвиреца.

— Колко дни още? — попитал Вслушан.

— Дни? — извикал Благосвиреца и се разтресъл от смях. — Наистина ли ме попита колко дни още ще трябва да слушаш внимателно? С това твоё нетърпение, години ще изминат, докато се научиш да се вслушваш!

Такива изгледи Вслушан намирал за неособено весели.

— Ами ако положи много големи усилия? — попитал той.

— Усилия? — пренебрежително рекъл Благосвиреца. — Виждам, че още нищо не си разбрал. Каква полза от усилията? Трябва да го вършиш с удоволствие и то не защото така ще приключиш нещо, а защото вслушването ще ти достави радост. Знаеш ли колко време Барло беше принуден само да слуша внимателно? Три дълги години! Тъй като от три години беше слуга в барлебогския дворец. Когато му дойде времето и ти ще научиш колко зор трябва да е видял, да изпълнява единствено заповеди на такова място. Кажи му как беше, Барло!

Барло доближил флейтата до устата си и започнал да надува в бесен ритъм накъсани тонове, после звуците преминали в приглушена, монотонна песен и приключили с ясно звънтяща, почти танцувална мелодия, която Вслушан с най-голямо удоволствие би продължил да пее.

— Е? — подел Благосвиреца. — Какво ти разказа той?

— Как бих могъл да разбера? — попитал Вслушан. — Улових само тонове.

— Само тонове? — рекъл Благосвиреца. — Това не ти ли стига? Трудно е да те разбере човек. Заслушай се внимателно и обърни внимание на това, какво чувстваш в този миг. Барло, разкажи му го още веднъж и преувеличи мъничко! Сърцето му още не е готово за изтънчености.

Барло повторил песента си, а Вслушан се опитал да остави звуците и ритмите да му въздействат. Докато пронизителната поредица от звуци от първата част го развълнувала с буйните си подскоци, той внезапно рекъл:

— Усецам гняв.

Благосвиреца кимнал и когато повтарящият се напев на втората част започнал с няколко обуздани нотни стъпки, попитал:

— Какво усещаш сега?

— Това ме натъжава — отвърнал Вслушан и зачакал с нетърпение мелодията да се възвиси и да се извие към последната си част.

— Чувствам пробуждане, интерес и проумявам закономерности — рекъл той, когато Барло спрял да свири.

— Виждаш ли, че новият език на Барло може да се разбира? — казал Благосвиреца със задоволство. — Той вече не е ням. Ти преведе точно това, което той искаше да ти сподели: В началото бил ядосан, че слугува на тази вещица в двореца. После изпаднал в тягостна мъка и едва възприемал околния свят. Накрая се научил да слуша внимателно, започнал да съзнава какво се случва и засвирил песента по свой си начин. Ти прекрасно знаеш с какво е заплатил за това.

Когато забелязал, че изражението на Барло е мрачно, той му рекъл:

— Не бива дълго да съжеляваш за случилото се. Не си ли осъзнал още, че по този начин ще откриеш друг път? — След което взел флейтата от ръцете му и я допрял до устните си.

Още веднъж изсвирил последната част от разказа на Барло, обаче тоз път не я оставил да затихне както своят ученик, а я засукал нататък, преплел мотивите в нови фигури, като мятанца се нагоре-надолу плетеница от звуци, която леко се освободила от първоначалните нишки, като при това следвала ясно очертани правила, а Вслушан колкото повече се заслушвал, толкова по-надълбоко вниквал. И докато се вслушвал в тази музика, проумял, макар и за кратко, че всичко, което се било случило до момента, се вплитало в един образ, който той не би могъл нито да задържи, нито да опише. Това обаче било съвсем осезаемо и той го усещал дълго след като флейтата замлъкнала.

— Добър мотив си намерил, Барло — рекъл Благосвиреца. — Много си научил през тази зима. Дойде време да поемете на път.

Вслушан го погледнал слисано. На какъв път трябвало да поеме? Дядо му изрекъл това така спокойно, сякаш се касаело за отдавна направена уговорка.

— Всъщност имах намерение да остана по-дълго при теб — разочаровано рекъл той. — Къде по-добре мога да се науча да слушам внимателно?

— А, не е така — рекъл дядото. — Има толкова по-ефикасни начини. Ако не се беше оставил да те възпрат в Барлебог, може би щяхме да го обсъдим, но и тогава не бих те задържал прекалено дълго тук. Какво ли можеш да научиш при двама старци като нас? Освен това в Барлебог си се натоварил с дългове, от които сега не можеш да се отървеш.

— Какви дългове? — попитал Вслушан. — Така се радвам, че се спасих от тази вещица.

— Може и така да е — рекъл Благосвиреца, — въпреки че последната дума във връзка с това все още не е изречена. Но от това, което си извършил там, не можеш да избягаш.

— Накъде изобщо трябва да тръгна? — попитал Вслушан.

— Зависи от това, накъде ще тръгне Барло — рекъл Благосвиреца. — Аз мисля, че трябва да го придружиш, и то като негов слуга. При мен той се научи донякъде да свири на флейта, но ще мине известно време, докато усъвършенства изкуството си, така че всеки да може да разбира езика му. Първоначално ще бъдеш най-вече негов преводач, когато пожелае да говори с хората. Също така трябва да се подчиняваш на всичко, което той ти нареди.

— И колко време ще трябва да служи на един бивш коняр? — попитал заядливо Вслушан.

Благосвиреца загледал замислено внука си.

— Ако така приемаш нещата — рекъл после той, — доста дълго ще почакаш. Ще останеш слуга на Барло, докато един ден той вече няма да се нуждае от теб и доброволно те освободи.

Когато чул това, Вслушан свел глава. Чакало го мрачно бъдеще, щом като свободата му зависела от човек, който имал основание да му отмъсти. Погледнал към Барло, но той спокойно се бил облегал на оградата, гледал пред себе си със сериозно изражение и по нищо не личало, що за отношение ще има към този си слуга.

— Изглежда това предложение не ти се нрави много, Вслушан — продължил Благосвиреца. — Аз естествено не мога да те принудя — ти сам трябва да избереш как да постъпиш. Можеш да се прибереш къщи, което аз съвсем не те съветвам да правиш. Баща ти сигурно вече е научил за особеното ти съдебно положение в Барлебог и се страхувам, че това не ще смекчи гръмкия му глас. Защото той е справедлив човек, макар тонът му да е малко прекален за моя вкус.

Вслушан можел да си представи как Трещогръм щял да го посрещне. Мили Боже, беше сигурно, че ще прослави името му. Седнал на тревата, облегал се на оградата и се замислил.

Тогава почувствал торбичката с камъка на гърдите си. Извадил го и оставил цветовете му да потанцуват на слънцето. Дълго наблюдавал венеца в Окоето под хладната, гладка повърхност. Както винаги, когато

го съзерцавал, той се изпълнил с радост от красотата на трептящите цветове и усетил как страхът му от бъдещето се изпарил. Все още обаче не знаел какво решение да вземе.

— Никой не може да реши вместо теб — рекъл усмихнато дядото. — Дори и камъкът ти.

— Така е — отвърнал Вслушан. — Обаче докато го нося със себе си, ще издържа някак си при Барло.

— Значи всичко е наред — отдъхнал си Благосвиреца. — Утре заран ще потеглите.

— Двамата с един кон? — попитал Вслушан. — Или си в състояние да привлечеш втори с флейтата си, както правиш с коса?

— Това не мога да направя — рекъл дядото. — Но добиче за езда може да се намери, макар и да не е кон.

— За Барло ли? — попитал Вслушан обнадежден.

— Не, за теб — отвърнал дядото неумолимо. — Трябва да отстъпиш коня на Барло, защото го е заслужил и понеже той е твоят господар. Хайде сега да тръгваме.

Докато излизали през вратичката на градината, бабата се появила на вратата и попитала:

— Накъде сте се запътили? След два часа съм готова с обяда.

— Не се притеснявай — отвърнал дядото. — Ще се върнем точно навреме. Отиваме да вземем от крѣчмаря едно магаре.

— Лентяи, всички сте един дол дренки — ядосано се провикнала бабата след тях. — Сякаш без едно сутрешно питие няма да ви е сладка гозбата ми. Ако не седнете навреме на софрата, ще пратя коса подире ви!

Тримата не могли да чуят какво продължила да нарежда бабата, защото къщата останала скрита зад първия завой. Въпреки дребния си ръст, дядото бързо напредвал с пъргава крачка, обаче наместо две от подрипващите му крачки, на дългия Барло му била нужна само една. Вслушан се мъкнел до тях и си мислел, какъв ще да е тоз крѣчмар, към когото били тръгнали. Дали щял да има дори и магарета за продан? Той вече си се представял как, влачейки краката си по земята, ще се тътри след дългокракия кон на Барло върху малко сиво магаренце, и току съжалил за решението си. Същевременно били подминали още два завоя, през които пътят лѣкатушел между ливади и хълмове. На това място долината се разширявала, а ручеят, по чийто бряг се редели

елхови дръвчета, потекъл надолу по един наклон, за да се влее по-надолу в реката. На половината от пътя голяма част от земята била заградена от ниска дъсчена ограда, зад която се разпростираше голямо имение, приличащо на гостилница с широки порти и обор зад основната постройка. Когато приближили, Вслушан могъл да разчете табелата на кръчмата, която висяла над входа в рамка от ковано желязо. Тя показвала нарисувано с искрящо син цвят магаре, което прескачало дъсчена ограда. Значи това наистина било приют за магарета, успокоен си рекъл Вслушан, щом прекрачили прага на портата.

Влезли в механата през страничната врата. Тесните прозорци пропускали оскъдна светлина, затуй първоначално едва можело да се разпознае нещо в полумрака. По дължина на стената имало пейка, пред която били наредени три маси, чиито дебели плотове били така похабени, че тъмните краища на подпорите им от светло дърво стърчали навън като кафяви цицини. В потуления ъгъл на вътрешната страна на стаята била разположена огромна зидана печка.

Благосвиреца почукал с пръст по една от масите и веднага след това някаква врата от отсрещната страна се отворила и един застарял, тромав мъж влязъл вътре. Бил препасан със синя престилка и носел на почти четириъгълната си, гладко обръсната глава кръгла филцова шапка с неопределен цвят.

— Добро утро, свирачо — рекъл той с изненадващо висок, почти цвилещ глас. — С какво мога да услужа?

Дядото отвърнал на поздрава и продължил:

— Имам нужда от добро животно за езда за внука ми. Можеш ли да попиташ някой от приятелите си, дали ще е така любезен да поноси известно време момчето?

— Имаш предвид високия момък там ли? — попитал кръчмарят и посочил към Барло. — Не знам дали ще се намери някой за него.

— Не — рекъл дядото. — Това е Барло, който ще вземе коня, дето приютих при теб. — Хванал Вслушан за рамото и го избутал до прозореца, за да може кръчмарят да го огледа по-добре. — Това тук е внукът ми. Огледай го. Още е млад и не е чак толкова тежък.

Стопанинът го разучил от главата до петите, сякаш му го били предложили за продан. Остава само да ми прегледа зъбите, помислил

си Вслушан. Междувременно кръчмарят го заобиколил и го заразглеждал отзад. После кимнал доволно и рекъл:

— Мило и слабо момче. Вече знам кого ще питам. Елате с мен пред вратата, тъкмо ще видите как приятелят ми галопира.

Те го последвали навън пред входа. На края на пътя стопанинът се спрял, засенчил очите си с ръка и насочил поглед към далечните възвишения отвъд потока. След това събрал ръцете си на фуния пред устата и издал проточен, силен, цвилещ вик, така крещящо звучен, че чувствителният на шум Вслушан се свил от ужас. Известно време нищо не се случило. После една сива точка се откъснала от храсталака на билото на един хълм и се плъзнала бързо по тревистия склон надолу. Доближавайки се, тя се уголемявала и се оформила като четириногото животно, което търчало насам в бърз галоп през ливадите. Дългите му уши се веели зад високо изпънатата му тясна глава. Магаре било това, което препускало така насам. И то какво магаре! На ръст било почти толкова голямо, колкото див кон, а по мишата сива козина на гърба му минавала тъмна черта. Копитата му барабанели така силно по земята, че зад тях хвърчали туфи трева. С широк отскок то прескочило дъсчената ограда, прелетяло във въздуха над последния къс ливада, направило скок над потока и така внезапно спряло хода си, почти непосредствено пред чакащите, че камъните по пътя се разхвърчали и Вслушан уплашено отскочил встрани.

— Не се страхувай — рекъл стопанинът, — само се прави на луд. Всъщност е кротък като овчица. — Положил ръка върху врата на магарето, а добичето потрило муцуната си в бузата му така, сякаш искало да му удари една целувка.

— Благодаря, че се отзова толкова бързо, Ялф — рекъл му кръчмарят. — Поздрави и приятелите ми.

Тогава магарето се затърсило към останалите и се оставило да го помилват по врата. Спряло пред Вслушан, като че вече било наясно, за какво са го повикали.

Стопанинът погледнал ухилен към Вслушан и го попитал:

— Е, харесва ли ти?

— Великолепно магаре — отвърнал Вслушан, и то съвсем сериозно. — С удоволствие ще го яздя.

— Тогаз трябва да го помолиш — рекъл кръчмарят. — Тук това е обичай. И го наричай по име.

Вслушан намирал тези изисквания за малко необикновени, но когато погледнал големите влажни очи на животното, не му се сторило чак толкова странно и рекъл:

— Ялф, искаш ли да ме поносиш известно време?

В отговор магарето потрило муцуна в бузата на Вслушан.

— Той те одобри — казал кръчмарят, като че ли всичко зависело единствено от това, какво желяело магарето. — Сега е твой ред да кажеш, дали си съгласен с това.

— Как трябва да го третирам? — попитал Вслушан.

— Да го третираш? — повторил стопанинът, сякаш тези думи били напълно неуместни. — Най-добре никак. Отнасяй се с него като с брат. И никога не го връзвай. То няма да ти избяга. Ако имаш някаква молба, просто го попитай най-учтиво. В никакъв случай не го удрай, не забравяй това!

— Ще го запомня — рекъл Вслушан.

— Е, тогава всичко е наред — отвърнал стопанинът на магарето. — Вече можете да се връщате в гостилницата. Аз ще потърся юзди и седло. Хайде, Ялф, сега ще те издокарам! — потупал свойски магарето по хълбока, след което то го последвало през входа към оборите, а останалите трима тръгнали към гостилницата и седнали на една от масите. След малко стопанинът се върнал и рекъл:

— Ще пийнете ли с мен една глътка по случай това ново приятелство?

Понеже никой нямал нищо против, той сложил три чаши върху масата, донесъл от съседната стая изпотена от хладното си съдържание кана и налял пенлива бяла напитка. След това си придърпал едно столче и седнал до тях. Другите направили същото и всички отпили по глътка.

Вслушан първоначално гледал странния бъркоч с недоверие, но не се осмелил да попита, какво му наливат. Опитал малко предпазливо и бил изненадан от приятно киселия, леко кипящ вкус.

— Вкусно! — рекъл той. — Какво е това?

— Специалитетът на заведението — рекъл дядото. — Ферментирало магарешко мляко.

— Барло, на теб харесва ли ти? — попитал кръчмарят.

Барло се ухилил дружелюбно, кимнал безмълвно и отпил още една глътка.

— Този млад великан не е особено разговорлив — рекъл стопанинът. — През цялото време не е изрекъл нито дума. Да не би да е ням?

— Вече не — казал дядото. — Барло, разкажи му как стоят нещата с теб. Лека-полека трябва да свикнеш да разговаряш с хората.

Барло извадил флейтата си и засвирил. Вслушан можел сега по-добре да следи мисълта му, понеже знаел приблизително какво ще разказва бъдещият му господар. Барло използвал същите мотиви, както и сутринта, след това обаче се отклонил към драматична развръзка, за да опише съдебното заседание и оставил разпалената мелодия да прекъсне по средата на пронизителен откъслек. Вслушан почти физически усетил какво трябва да е било, когато са отрязали езика на Барло. Печално погледнал към него, обаче Барло безразлично прибрал флейтата си, като че самият той не бил засегнат от това, което току-що разказал.

Кръчмарят го слушал съсредоточено. Благодарение на приятелството си с Благосвиреца вече бил свикнал с разгадаването на подобни вести.

— Значи идваш от Барлебог? — рекъл той. — Трябваше сам да се досетя. Там са свикнали да се отнасят така с хората. И не само с хората. Ти, така да се каже, си другар по съдба на магаретата ми.

— Какво общо имат твоите магарета с Барлебог? — попитал Вслушан. Магаретата, които видях там, бяха болнави, съсипани същества, които едва пристъпваха от крак на крак и не ядяха нищо друго, освен бой.

— Ами точно така, де! — рекъл дядото. — Разкажи му твоята история, стопанино. Тя ще го заинтригува.

— Ти и Барло не сте единствените, които са се изплъзвали на барлебогската господарка — казал стопанинът на магаретата, — понеже от думите ти разбирам, че си се задържал при нея. — Отпил още една глътка и тогава разказал, че само преди няколко години е бил викачът на магаретата от дворцовите имения на Барлебог.

— Грижех се за дузина мулета — започнал той, — чиято главна задача беше да пренасят зърното от плевните до мелницата, и да носят брашнените чували обратно към хамбарите. Магаретата бяха свикнали с това и то не им правеше голямо впечатление, щом ги хранеха редовно и се отнасяха с тях дружелюбно.

Това обаче се промени, когато златотърсачите на Гиза се натъкнаха на златни залежи в планините над горната долина. Тя заповяда на слугите си да съберат стотина работници, които да копаят там горе в подземните галерии и да търсят руда. На мен заповяда да закарам там магаретата, за да смъкват тежките парчета руда към долината. Никое магаре не издържа дълго на такава работа. Скоро козината на гърба им се оцави на места, а пък и високо горе в планината не се намираше подходяща храна за животните. Затова товарих мулетата си с по-леки товари и ги оставях да се мъкнат бавно надолу, колкото им стигаха силите. Това обаче не бе достатъчно бързо за Гиза. Тя искаше да види сандъците си пълни със злато. Затова изпрати неколцина от жълтооките си ратаи в планината, да поемат магаретата оттук нататък. Пътьом тия типове веднага си отсякоха по няколко яки лескови тояги и заудряха с тях мулетата ми, когато се запънеха и не искаха да помръдват.

В началото се опитах да говоря разумно с мъжете, защото те не разбираха нищо от магарета. Но те само гледаха да е доволна господарката им и викаха:

— Остави ни на мира с твоите магарета. Има предостатъчно мулета и ако някои пукнат, ще докараме нови от долината. — Тогава взех решение да не гледам повече безучастно, тъй като обичах добичетата си. През нощта се измъкнах от спалното помещение, което бе набързо пригодно там горе при мините, и отидох до магаретата си, които бяха завързани на колчета, зачукани в скалистия терен, и преживяха сухи плевели, които им бяха нахвърляли. Развързах ги и се запромъквах с тях през горите. Това не беше трудно, защото животинките ме познаваха и се мъкнеха след мен като верни кученца.

Знаех, че зад горите на запад се простират пасища и се отправих в тази посока. Две седмици се провирахме през хрусталаци и камънаци. Магаретата намираха достатъчно храна в гората, аз обаче бях повече мъртъв, отколкото жив, като накрая започнах да се олюлявам по зелените хълмове. Не знам какво щеше да се случи с мен, ако твоят дядо не ме бе намерил в края на гората, Вслушан. Лежах там припаднал наред стадото магарета, които се гушеха в мен. Сигурно косът му бе изчуруликал нещо. Във всеки случай ме заведе до дома си и баба ти ме изправи отново на крака, след като ме прегледа основно дали не нося паразити в къщата й.

Дядо ти ми разказа също, че малко по-надолу в долината тази гостилница пустее. Последният собственик я напуснал преди известно време, понеже почти никой не минавал оттук, откакто хората започнали да отбягват пътя за Барлебог. Тогава там се настаних аз, а дванайсетте магарета бяха първите ми гости. Най-напред ги държах в обора докато им зараснаха раните и докато ребрата им престанаха да стърчат под козината. След това ги пуснах навън по ливадата.

Когато трябваше да потегля с магаретата си към мините, бях оставил в колибата цялото си имущество. Не беше много, но измежду него се намираха няколко неща, които ми бяха скъпи, защото останаха наследство от баща ми, като например един прекрасен, ръчно кован нож и една старинна бронзова брошка с формата на прескачащо магаре, понеже баща ми също бил викач на магарета. Тъй като междувременно отново се бях почувствал добре, а и магаретата ми нямаха належаща нужда от мен, се върнах обратно през горите в Барлебог, сега обаче по пряк път, който дядо ти ми беше описал. През нощта се промъкнах в селото, в колибата ми под замъка.

Докато тършувах за нещата си, скръцна вратата, която само бях притворил и се уплаших до смърт. Но беше само един приятел, който влезе, за да провери, кой шумоли там в дома ми. И този приятел ми разказа, че Гиза много се ядосала, когато чула за бягството ми с магаретата. Тя се заклела да си отмъсти на всички магарета и накарала да изземат животните на всички викачи на магарета и да ги предадат на слугите ѝ, които трябвало по същия начин да ги съсипят от работа, както онези мъже бяха направили с моите животни при златната мина. Затова и не се учудих като разказа за мулетата в Барлебог, Вслушан.

Когато чу къде бях отседнал, приятелят ми реши да тръгне с мен, защото животът му в Барлебог бил станал нетърпим. Той бе ковач и можеше навсякъде да упражнява занаята си. Така най-напред се промъкнахме до работилниците под двореца и прерязахме примките на всички магарета, до които се добрахме. Подкарахме това второ стадо най-напред към дома на приятеля ми. Той разбуди жена си и я накара да събере най-необходимото за бягство. Взе си също и инструментите, защото имахме достатъчно товарни животни. После се отправихме по обратния път през горите, и къщата ми отново се напълни с гости, които се нуждаеха от грижи. Явно новината за това бягство някак се бе разпространила измежду магаретата в Барлебог, защото от време на

време от гората излизаше по някое изтощено животно и ме молеше за подслон. Разбра ли сега защо ме наричат стопанина на магарета?

— Сега тези магарета горе на хълма ли са? — попитал Вслушан.

— Не — отвърнал кръчмарят. — Няколко от тях стоят винаги при мен в обора. Така например кобилите идват постоянно насам, когато раждат жребчетата си и остават временно тук. Затова често имам прясно магарешко мляко, та да мога да предложа нещо и на другите си гости. Освен това, като изключая коня на Барло, още двама нови бегълци, които тепърва трябва да захраня, са ми на гости.

— А приятелят ти, ковачът? — искал да научи Вслушан. — Той още ли е тук?

— Той остана само за малко — отвърнал кръчмарят. — Животът му тук беше много самотен. Освен това не искаше да отвиква от занаята си. Сега живее заедно с жена си в едно село надолу по реката, на два дни път оттук. Все още ми идва понякога на гости. Веднъж ми донесе рамка за табелата на гостоприемницата ми. — И докато изричал последното си изречение отвън по стъклото на прозореца се почукало, след което проехтял пронизителният крясък за помощ на коса, който онзи издавал само когато видел дебнеща котка в храстите.

— Милостиви Боже! — извикал дядото. — Обядът!

Тримата благодарили набързо за обслужването и се сбогували с домакиня си. Отвън на двора вече чакали Ялф и конят на Барло, и двамата впрегнати и оседлани.

— Нека се кача зад теб, Барло — рекъл дядото, — та да стигнем по-бързо вкъщи.

И така по тройки или по двойки, в зависимост от коя страна се погледне — те препуснали по обратния път през хълмовете и пристигнали точно когато бабата слагала купата с димяща супа на масата.

Заранта на следващия ден Вслушан яздел надолу по течението на потока заедно с новия си господар. До последния момент бабата му давала добри съвети — той винаги трябвало да се мие основно (Момчето ми, като дойде така вонеше!), да не се захващал с леки момичета и още доста предупреждения от тоя сорт. Преди да се метне връз седлото на магарето си, тя още веднъж го притиснала в прегръдките си, лепнала му целувка по бузата, при което малко

заподсмърчала. През всичкото това време Благосвиреца едва могъл да вземе думата:

— Следвай Барло — само вмъкнал между другото, — той е наясно какво си е наумил.

Дали наистина е наясно? Вслушан не бил много сигурен. Барло по никакъв начин не се опитвал да се осведоми за състоянието на пътя или поне да получи някой съвет от Благосвиреца. Той се здрависал с домакините, след което се качил на коня си и потеглил. Изглежда нямал намерение да уведомява Вслушан за плановете си, в случай че изобщо имал такива. При тези обстоятелства, с които бил свързан новият му говор, той щял да остане мълчалив и занапред. Във всеки случай оскъдните му сведения засега били ограничени с кратки жестове.

Така, когато гостилницата на стопанина се появила на последния хълмист склон, той дал знак с ръка на Вслушан, че иска още веднъж да спре там. Кръчмарят ги видял да се приближават и застанал пред входа, щом животните спрели. След като скочили на земята и го поздравили, Барло започнал със странна пантомима. Първо завел стопанина до коня си, после до магарето на Вслушан и посочил към копитата им. След което показал към реката надолу и броейки изпълнал последователно двата си пръста.

— Разбрах те — рекъл кръчмарят. — Искаш да се подковат животните и питаш за приятеля ми, ковача. Няма да намериш по-добър от него, защото той разбира и от магарета. Ще яздите два дни по течението на реката до следващото село и там ще попитате за Фуру. Поздравете го от мен и му предайте, че го чакам пак да ме навести.

Барло му благодарил кимайки с глава, подал му ръка и пак се метнал на коня. Тогава и Вслушан се сбогувал, яхнал магарето си и потеглил след Барло, който вече препускал по пътя към реката.

През целия ден яздили покрай реката, която била придошла от топящите се снегове в планините и шумно се спускала между тополи и елхи. В дясно от тях се простирала хълмиста местност, покрита със свежа, пролетна зеленина, а на хоризонта по хълмистата верига се редели тъмни гори, зад които лежал Барлебог.

Около обяд Барло дал знак за почивка. Седнали върху съборения дънер на една топола и похапнали от храната, която бабата им била турила в дисагите. Тогава Барло извадил флейтата си и посвирил

малко. В началото звуците приличали на упражненията, които трябвало да свири при Благосвиреца, но после от музикалните образи се отделила плахо и сбито сглобена мелодия, ръководена от провлачени танцови стъпки. Вслушан се съсредоточил, оставил песента на флейтата да му въздейства и колкото повече се отдавал на тези звуци, толкова по-ясно в представите му се оформял барлебогският дворец, който се извисявал на хълма, по-красив, отколкото бил в спомените му. Той видял широко отворени порти, свободно движещи се навън и навътре хора, които очевидно не се страхували от никакво насилие. Нима е възможно, запитал се Вслушан, Барло да е запазил толкова хубави спомени от двореца. Погледнал го в очите и за свое учудване открил, че Барло явно обичал този дворец, въпреки всичките жестоки преживявания там. Той бил изцяло унесен в песента си, после обаче забелязал, че Вслушан го наблюдава. Вдигнал поглед и се взрял в очите на Вслушан, докато слагал край на песента си. Когато снемал флейтата, за времето, колкото трае едно мигване на клепача, по лицето му пробягнала усмивка, сякаш искал да каже: Чакай, има още какво да чуеш... След което станал сериозен както преди и дал знак за тръгване.

Прекарали нощта в купа сено, а следобеда на втория ден забелязали селяни, дошли за пролетна сеитба по полята, които все по-често набраздявали ливадите с кафявите си земи.

Привечер, когато тръгнал да пада здрач, се появило селото, най-вече бедни колибки със сламени покриви, под разцъфнали, безразборно израснали ябълкови дръвчета.

Вслушан попитал един селянин, който се прибирал с впрегнатата си конска каруца от полето, за къщата на Фуру и бил насочен към голяма постройка, която се намирала в другия край на селото. Още отдалеч чули кънтенето на чукове и когато приближили, видели майсторът да стои с един чирак при наковалнята в отворената към улицата ковачница. Те били голи до кръста под коравите си кожени престилки. Ковачът бил грамаден човек, висок и широкоплещест, с мускулести рамене. Може би бил на годините на кръчмаря, защото къдравата коса, която висяла разчорлено над запотеното му чело, била вече побеляла.

Когато Барло и Вслушан скочили на земята и завързали животните на напречната греда пред ковачницата, Фуру вдигнал

поглед, оставил чука върху наковалнята и посочил на чирака си да постави заготовката в огъня, който тлеел под един комин отзад в работилницата. След това излязъл навън при двамата и попитал:

— Имате работа за мен, ли?

Вслушан погледнал господаря си, но той бил застанал в сянката отстрани и му махнал с ръка да говори.

— Да — рекъл Вслушан, — обаче първо трябва да ти предадем поздрави от стопанина на магаретата.

— Така си и помислих, когато видях магарето ти — отвърнал Фуру. — Добра препоръка. Влезте и бъдете мои гости. Нали ще пренощувате?

Вслушан отново изчакал, докато Барло кимвайки дал съгласието си. Едва тогава благодарил за поканата.

— А що се отнася до работата — продължил той, — то конят на моя господар има нужда от нови подкови, а и моето магаре трябва да се подкове.

— Тогава сте на точното място, защото си знам работата — рекъл Фуру. — За днес обаче е вече късно да намествам осем подкови. Вие не бързате, нали?

Вслушан нямал представа дали Барло бърза. Но когато същият поклатил глава, рекъл:

— Не. Може да почакаме до утре.

Междувременно чиракът бил извадил заготовката от огъня с помощта на дълги клещи и я сложил отново върху наковалнята.

— Свърши сам това и после ела за вечеря — рекъл Фуру. Потупал коня по врата и заразглеждал копитата му.

— А това тук е Ялф, ако не се бъркам — казал после на Вслушан. Той беше едно от магаретата, които прекарахме с моя приятел през гората. Жена ми го язди известно време. — Очевидно магарето също го разпознало и го поздравило по своя си начин.

— Къде мога да подслоня животинките за през нощта? — попитал Вслушан.

— Ела с мен — рекъл ковачът, — ще ти покажа.

Чиракът захванал пак да кове и се виждало как от плоското парче стомана започнала да се оформя мотика. Барло го наблюдавал с интерес.

— Тук ли ще чакаш, докато се погрижим за добичетата ви? — попитал го ковачът. Барло само поклатил глава, без да се обръща към него, и продължил да наблюдава как жарко тлеещото желязо се разтягало под ударите на чука.

Вслушан хванал животните за юздите и последвал Фуру зад къщата. Там бил построен огромен обор, в който вече имало три коня. Докато Вслушан нагласял добичетата на свободното място, Фуру напълнил хранилките им с овес.

— Господарят ти да не е ням? — осведомил се той директно.

— Да — отвърнал Вслушан, — поне не може да се изразява с думи.

— Какво искаш да кажеш? — попитал Фуру.

— Искам да кажа, че Благосвиреца го научи на езика си — рекъл Вслушан.

— При него сте били значи?

— Да — рекъл Вслушан. — Аз съм внукът му, Вслушан.

Ковачът повдигнал високо вежди. Явно се почудил, че внукът на такъв човек яздел магаре през местността и то като слуга. Той обаче подминал този въпрос и попитал:

— Как се казва господарят ти?

— Барло — рекъл Вслушан.

Като чул това, ковачът прекъснал работата си и се изправил:

— Барло? — попитал. — Той от Барлебог ли идва?

— Да — отвърнал Вслушан.

— Значи Барло продължава да язди през страната — рекъл ковачът, сякаш това било голяма работа. Вслушан не разбрал какво точно означавали тези думи, но и не се осмелил да попита. Когато отново се върнали в работилницата, забелязал, че ковачът започнал да се отнася към Барло почти със страхопочитание.

— Извини ме, че те накарах да чакаш, господарю — рекъл той. — Ако знаех... — Но Барло прекъснал речта му с рязък, заповеднически жест и тръснал глава. Вслушан не проумял нищо от това, но усетил, че ковачът гледал сега и на него с други очи. Е, явно не било съвсем срамно да си слуга на този мъж, чието име така впечатлило Фуру.

В потока до работилницата Барло и Вслушан измили прахта от пътуването си. След това и ковачът се изкъпал и облякъл ленена риза,

преди да ги помоли да го последват в дома му. Завел ги в просторна стая, в която една жена тъкмо се била заела да нарежда масата за вечеря.

— Водя ти гости, Рика — рекъл Фуру. — Ще трябва да приготвиш и две легла за през нощта.

Когато жената се обърнала, Вслушан забелязал, че тя би трябвало да е значително по-млада от мъжа си, въпреки че в правата ѝ кестенява коса се прокрадвали посивели кичури. Вдигнала поглед към тях и очите ѝ мигновено пленили Вслушан. Тя му напомняла на нещо, но не можел да каже на какво.

Ковачът я запознал с гостите и когато изрекъл името на Барло, тя понечила да попита нещо, мъжът ѝ обаче махнал с ръка.

— Не се чуди на безмълвието му — рекъл само той. — Той знае друг начин за общуване. Между другото, неговият слуга е внук на Благосвиреца.

— Тогава ми е два пъти по-драго, Вслушан — рекла Рика. — Баща ми беше приятел на дядо ти и много го обичаше.

Щом като изрекла тези думи и го погледнала, очите ѝ отново се сторили на Вслушан необичайно познати. Ами да, дядо му си бе спечелил много приятели през дългия си живот.

Чукането отвън в ковачницата вече било затихнало. Сега и чиракът дошъл в помещението и всички седнали на масата. По време на вечерята ковачът се осведомил за приятеля си и научил със задоволство, че неговата гостилница все още приютява избягали магарета от Барлебог.

След вечеря той налял на гостите си горчива шира от ябълки и рекъл:

— Надявам се, че няма да ви е много кисела. На мен тя ми е по-вкусна, отколкото виното, което господарката на Барлебог предлага на гостите си.

— Сигурно е така — рекъл Вслушан. — От нейното вино в устата остава лека горчилка.

— Значи си бил при нея в замъка? — установил ковачът слисан. — Да не би да сте отишли заедно с Барло при Благосвиреца?

— До известна степен да — рекъл Вслушан и със свито сърце си спомнил за безразсъдното си бягство през гората и за ужасяващите

крясъци на немия. Погледнал към Барло, но по неговото лице не трепвал ни един мускул.

— Казват, че господарката била по-зла от всякога — продължил ковачът. — Разправят също, че някой я бил замерил по главата с един от бляскавите ѝ камъни, защото предпочел собствения си. И днес можел да се види белегът върху челото ѝ. Хората тайно ѝ се присмиват.

Вслушан измъкнал торбичката от пазвата си и извадил своя камък.

— Това ще да е бил камъкът — рекъл той.

Жената на ковача вперила изумено поглед в Камъка на Вслушан.

— Камъкът на Урла — прошепнала тя, сякаш не можела да повярва.

— Какво знаеш за него? — учудено попитал Вслушан. — Откъде ти е познат?

— Той принадлежеше на баща ми — рекла Рика. — Миналата година научих, че е загинал по време на плячкоснически поход, но никой не можел да каже къде се бил дянал камъкът.

— Ако баща ти е носел името Арни, значи той е човекът, който ми даде камъка, преди да издъхне — рекъл Вслушан и ѝ разказал накратко как Арни намерил смъртта си.

— Той е умрял като Плячкосник — рекла Рика, — въпреки че през целия си живот спореше с брат си за това, дали е право да се живее като такъв.

— И въпреки това е останал при тях — казал Вслушан.

— Да — отвърнала тя, — той остана в близост до стана им и придружаваше племето в походите. Но все пак беше като трън в очите на народа си.

— Защо казваш в близост до стана им? — попитал Вслушан. — Не живееше ли вече в шатрата си, за която дядо ми разказа?

— Не — рекла Рика. — Спомням си, че, когато бях още дете, живеехме в дървена колиба на края на степта. Намираше се на онова място, откъдето тръгваше пътеката за дома на Урла. Тъй като именно тя беше моята баба.

Вслушан изненадано я погледнал. Очите ѝ отново гледали към него и сега се досетил за какво му напомняли те: Цветният венец на ириса ѝ наподобявал този на камъка, който стискал в ръката си.

— Имаш очите на Урла — рекъл той.

— Да — отвърнала тя. — Ние, всички потомци на Урла, имаме нейните очи.

— Ти познаваше ли Урла? — попитал Вслушан.

Рика кимнала с глава.

— Тя почина, когато бях на пет години — рекла след малко. — Тогава трябва да е била на повече от деветдесет години. Очите ѝ обаче бяха все така ясни и човек не можеше да им устои.

— Баща ти се е преместил от стана, когато брат му Хунли станал хан, ли? — попитал Вслушан и се сетил за отчуждеността, която се зародила между братята след думите на Урла.

— Не — отвърнала Рика. — Това било свързано с женитбата му. Майка ми била чужда на Плячкосниците и в стана не я признавали за жена на Арни, а за слугиня. Така било при тях: С чуждоземците в лагера се държали най-вече като с прислуга. Майка ми нямало да издържи на номадския живот, тъй като произлизала от народ, установен на едно място.

— Това, че Урла не е отишла в шатрите на Плячкосниците, вече си го бях помислил — рекъл Вслушан.

— Плячкосниците не зачитат много дори собствените си жени — казала Рика. — На тях никога няма да им хрумне да ги попитат за съвет — и после разказала:

ИСТОРИЯТА ЗА УРЛА

Първоначално Урла домувала при копачите на руда отвъд планината. Другите племена ги наричали Планински язовци, понеже копаели в склоновете дълбоки галерии, но не за да живеят в тях, а за да добиват руда или да ронят камъни от скалистите пукнатини. Също така били известни с майсторите си ковачи, които не само умеели да изчукват инструменти за полска работа и оръжия, ами и скъпоценни накити.

Такъв ковач бил и бащата на Урла. Хората разправяли за нея, че още като малко дете имала слабост към бляскавите камъни, с които баща ѝ се сдобивал от миньорите, за да ги обковава със злато или сребро. Веднъж, когато Урла била на седем години, в работилницата дошъл един чудноват старец, който бил облечен в дрехи на каменотърсач и носел отстриани тясно, остро чукче, каквито те използвали при работа. Точно по това време Урла била там и си

играела с камъните, които баща ѝ пазел в дървено сандъче, докато му потрябвали за някой накит.

— Носиш на баща ми хубави камъни за продан, ли? — попитала Урла стареца. Той обаче поклатил глава и рекъл, че притежава само един камък и той не бил за продан.

— Покажи ми го! — отвърнало детето.

Тогава човекът извадил от торбата си един кръгъл, шлифован, прозрачен камък, който мигал многоцветно, и го положил в дланта ѝ. При това той се пресегнал и леко повдигнал брадичката ѝ, за да вижда по-добре лицето ѝ.

— Ти имаш такива очи — рекъл тогава той. — И затова камъкът е определен за теб. — Тогава изрекъл някакво стихче, чиито редове не са ми известни.

Бащата на Урла стоял пред тезгяха и не знаел какво да си мисли за този човек, който никога досега не бил виждал. Но още преди да го заговори, онзи целунал детето и си тръгнал толкова бързо, че той повече не успял да го види.

Толкова знам за това, как Урла се сдобила с камъка. Тя го носела винаги със себе си и когато била на двацет години се омъжила за човек на име Русо, който се научил на занаят при баща ѝ и особено много разбирал от златарство. На сватбата тя му подарила камъка. Той го обвил в мрежа от сребърна тел и го носел така на връв в пазвата си.

Десет дълги години двамата живели, без да се сдобият с чедо, докато накрая Урла родила дъщеричка. През оная година в работилницата на мъжа ѝ дошъл търговец и изкупил всичките накити. Когато пазарлъкът приключил, онзи се осведомил за проходите през планината.

— Че какво ще търсиш от другата страна? — попитал Русо. — Там започват степите и в тази пустош се срещат само Плячкосници.

— Зная, тях искам да посетя, защото те обичат накити най-много от всичко на света.

— Не те ли е страх, че ще ти отмъкнат всичко и ще те убият? — попитал Русо.

Но търговецът само се засмял.

— Виждам — рекъл той, — че не познаваш добре тези хора. За тях търговците са неприкосновени, когато стъпят в земите им и те

добре знаят защо трябва да спазват това. Защото, ако тръгнат да нападат, скоро никой повече няма да стъпи там.

Тогава Русо му обяснил къде е пътеката към прохода и търговецът поел нататък. В шатрите на Плячкосниците се възхитили на изящно изработените брошки, пръстени и колиета и изкупили всичко. Хората го заразпитвали кой е този майстор, дето изработвал такива прекрасни накити. Тогава търговецът похвалил майсторството на Русо, чиято работилница се намирала при Планинските язовци отвъд планината, а също и рекъл, че на връщане пак иска да мине покрай него, за да поръча още накити.

Плячкосниците му платили добре и го пуснали да си ходи. Така той тръгнал обратно през планината, като не пропуснал да посети мъжа на Урла. Разказал му за успешните сделки, които бил направил, и го помолил да задели настрана най-красивите си изделия до следващата година, когато отново щял да прекоси планината.

Плячкосниците обаче пратили по петите му преследвач, който трябвало да разучи прохода, тъй като те били алчни за злато и предполагали, че там, където се произвеждали тези украшения, биха могли да се намерят и още.

Когато шпионинът се върнал в лагера, ханът свикал съвета и го подканил да докладва. Това, което той описал, звучало толкова примамливо, че се взело решение за плячкоснически поход, въпреки че вече било края на годината. Петдесет конника от племето препуснали през клисурата и вечерта на следващия ден безцеремонно нападнали къщата на Русо, която се намирала малко встрани от селището на рудокопачите. Златарят веднага се изправил с оръжие насреща им, но бързо бил повален. След това преобърнали работилницата му наопаки, събрали всичко, което могли да намерят като необработени и моделирани камъни, метални кюлчета и завършени накити, а Урла, която била много красива жена, завлекли като пленница. Освен тях нямало никой друг къщи, дори и дъщеря им, която по това време била на половин година. Няколко дни преди това Урла я била завела при майка си, която разбирала от лекове, защото детето имало висока температура.

Когато нямало нищо повече за заграбване, Плячкосниците подпалили къщата и тръгнали да търсят други златни находища. Пушекът привлякъл вниманието на миньорите, които по това време се

вързали от работа в мините. Те подали сигнал за тревога и когато конниците стигнали до домовете им, се натъкнали на противник, който равностойно им се противопоставил, защото Планинските язовци ги бивало и в това да коват оръжия, а конете, които чакали в оборите им, били значително по-големи и по-едри от планинските добичета на Плячкосниците. Когато веднага след първото нападение половин дузина нашественици били повалени от седлата, нападателите се оттеглили и така бързо изчезнали в планините, че преследването им било безсмислено.

Урла после разказала какво се случило по-нататък. Докато бандата търсела къщите на Планинските язовци, плячката и пленниците били оставени под наблюдението на двама ездаци на скрито място в гората. След безуспешното нападение останалите конници се върнали на същото място и изчакали там утрото. На заранта решили отново да продължат през планините нататък, защото плячката, заграбена при Русо, била доста изобилна.

Цяла нощ Урла оплаквала смъртта на мъжа си, който бил убит пред очите ѝ. На заранта забелязала, че Плячкосниците се приготвяли за тръгване към къщи и тя знаела, че ще трябва да минат през планинския пролом. Погледнала разсеяно нагоре към небето и разбрала по цвета и формата на облаците, че се задавало бързо влошаване на времето, което в края на есента често се случвало в планината. Тя обаче не предупредила конниците, защото гневът към убийците на мъжа ѝ бил огромен, освен това ѝ било безразлично какво щяло да се случи с нея самата.

Бурята връхлетяла, когато вече били навлезли в прохода. Мрачните облаци така бързо надвиснали, че небето за миг притъмняло, след което засвистяла снежна виелица, която направила придвижването невъзможно. Хора и животни сляпо се борели срещу насрещно помитация ослепително бял прах, но изгубили пътя. Много от тях паднали в стръмни пропасти или скални свлачища и останали да лежат безжизнено в дълбините. Други се свивали на кълбо и след известно време замръзвали от студ, понеже не били подготвени за планинските условия и носели само тънките си летни одежди.

Урла паднала от коня, върху чийто гръб била метната като брашнен чувал и веригите ѝ се скъсали. На четири крака пропълзяла до една скала, която изникнала пред погледа ѝ, като тъмна сянка в

снежната вихрушка. Под един повесен отломък от скала намерила дупка и се търкулнала вътре. Тук била защитена от стоварващата се сила на снежната стихия.

Когато полежала така известно време, чула наблизко, измежду две свистящи снежни виелици, стонове, които приличали на детски плач. Огледала се наоколо и няколко стъпки по-нататък видяла да лежи фигура, почти затрупана от снежна преспа. Без много да му мисли изпъзляла навън и установила, че този Плячкосник бил момче на не повече от четиринайсет години. Тя го хванала за краката и го издърпала в убежището си. Момчето тихо плачело и изглежда почти не осъзнавало какво се случва с него. Когато го приютила в пещерата, тя го взела в прегръдката си и го стоплила с тялото си, докато то престанало да хлипа и заспало на рамото ѝ, увило ръце около врата ѝ, като дете.

Когато снежната буря секнала така внезапно, както била започнала, Урла не можела да си спомни колко време са лежали така. Вятърът отвял облаците над прохода, веднага след това ясното, синьо небе било прочистено, а прясно падналият сняг блещукал така ослепително на слънцето, че боцкал очите. Урла разтърсила момчето да се събуди и го издърпала от пещерата. То се изправило залитайки и притиснало ръка върху заслепените си очи. Урла също присвила очи и се огледала. Тук-там върху скалата се издигали плоски подутини, те обаче били много по-малко, отколкото мъже трябвало да наброява групата. Малко по-надолу по склона три коня мъчително се изправили на крака и изтръскали снега от себе си. До тях стояли трима Плячкосници, които по време на снежната буря се гушели в топлите кореми на животните си. Това били всички оцелели от племето.

За миг Урла се замислила дали да побегне обратно през прохода, но при такова лошо време, това би означавало сигурна смърт в еднометровите преспи сняг. Затова нагазила заедно с младежа в снега, надолу към мъжете с конете. Отново разпознала един от тях. Това бил онзи, който убил мъжа ѝ. Тя забелязала, че конниците поздравили момчето с известно страхопочитание. Изглеждали успокоени от факта, че все още бил жив. Когато понечили отново да завържат Урла, момъкът се намесил и им рекъл нещо, след което те я оставили на мира.

След това започнали да се отнасят към нея с такова уважение, каквото Плячкосниците били способни да изразят към една жена.

Като най-лек от останалите трима оцелели, момчето взело Урла на своя кон и така препуснали надолу към низината, а после още една седмица през степите до лагера на Плячкосниците. Пристигането им предизвикало голяма трагедия и Урла разказвала по-късно как дълги нощи след това слушала вдовиците на мъртвите конници да плачат, докато лежала будна и си мислела за убития си съпруг.

В началото се почудила, че не я отвели като пленница в колибите на прислугата, а я оставили да спи при жените на хана. Още повече се учудила от дружелюбието, с което била приета от тях. Една по-стара жена я прегърнала и целунала, но Урла не могла да разбере какво ѝ говорела.

На следващия ден била представена на хана. На сутринта той изпратил при нея една слугиня, която била от народа на каменотърсачите, за да ѝ служи като преводачка. В шатрата му били повикани още няколко водачи, а до хана седяло момчето, което Урла топила в снежната буря. То я погледнало с усмивка, когато застанала пред тях.

Ханът я попитал най-напред за името ѝ. Урла го казала и добавила: — Вдовицата на златаря Русо, който твоите хора убиха.

Ханът учудено повдигнал вежди, когато тези думи му били преведени, понеже жените в шатрите на Плячкосниците не се осмелявали да държат такъв език. После рекъл:

— Синът ми Курги разказа, че си му спасила живота. Всъщност не разбирам защо си го сторила; имала си основателна причина да го оставиш да замръзне от студ като останалите. И сега аз съм ти длъжник.

— Да — рекла Урла, — длъжник си ми, но най-малко заради сина ти. При нас не се счита за нормално да наблюдаваш как умира едно дете. Но виждам, че вие мислите другояче.

— Не можеш да ме съдиш за живота на мъжа ти — рекъл ханът. — Иначе на много хора бих бил длъжник. Та ти се намираш при Плячкосниците! Не си ли разбрала? В името на сина ми обаче ти подарявам свободата. Можеш да останеш в шатрата на жените ми, докато пътят отново се отвори, за да се прибереш вкъщи. Давам ти право и на още едно желание.

Междувременно Урла се огледала в шатрата на хана и разпознала сред водачите онзи мъж, който бил убил Русо и сега носел открито върху гърдите си камъка в мрежата от сребърна тел, който тя била подарила на мъжа си за сватбата. Пристъпила към него, посочила го с пръст и рекла:

— Искам си обратно камъка, който този човек си присвои.

— Това не ще е лесно — отвърнал ханът. — Този камък не ми принадлежи и затова не мога да ти го дам. Но ние Плячкосниците обичаме състезанията и аз ти давам шанс да се надиграваш с него за камъка. Имаш предимството да определиш правилата на играта, понеже не си свикнала с нашите.

Урла съсредоточено погледнала мъжа, после се обърнала отново към хана и рекла:

— Избрах си оръжието.

— И какво е то? — попитал той.

— Очите ми — отговорила тя.

Ханът се засмял.

— Избрала си най-силното оръжие, с което една жена разполага — рекъл той. — Какви са правилата на играта?

— Трябва да ме гледа в очите — рекла тя. — И който пръв извърне поглед от другия, той губи камъка.

След като слугинята превела думите на Урла, ханът попитал мъжа, дали е съгласен с това. Той кимнал смеейки се и изглежда бил сигурен в победата си. После се изправил и застанал срещу Урла. Останалите, наредени в кръг, гледали любопитно двамата противници, а по лицата им се четяло, че този двубой е точно по вкуса им.

Двамата дълго стояли в средата на палатката и се гледали един друг. Смехът, изписан по лицето на мъжа, постепенно се стопил. Изражението му станало сериозно, започнал да прехапва устни, а очите му пламнали. Капчици пот избили по челото му и в палатката не се чувало нищо друго, освен хриптящите му вдишвания, които ставали все по-шумни и учестени. Камъкът, който блестял в сребърната си обвивка, започнал да пламти в различни цветове и като че се нажежил. Внезапно мъжът изкрещял силно, сякаш изпитал непоносима болка. Посегнал с ръка към гърдите си, откъснал камъка от връвта и го хвърлил в краката на Урла. В същото време извърнал лицето си настрани и стиснал очи. Всички могли да видят, че върху голите му

гърди на мястото, където камъкът допирал кожата му, тлеел жарък белег.

Така Урла отново се сдобила с камъка си и живяла една зима в лагера на Плячкосниците, докато на пролет пътят през планината станал отново проходим. Оттогава разбирала и техния език. Ханът ѝ дал кон и достатъчно храна за дългия път. Преди да потегли, я извикал още веднъж в палатката си и рекъл:

— Ще ти предам едно послание за хората ти. За в бъдеще Плячкосниците никога няма да прекосяват планината. Тя е ваш приятел и ви дарява с богатствата си. Също така научих, че умее и да си отмъщава за вас, защото тя ми погуби почти петдесет конника. Видях също какво стори твоят камък с мъжа, който си го бе присвоил. Щяхме да сбъркаме, ако бяхме пожелали да се мерим с такъв противник. — След това ханът я освободил.

Курги обаче я придружил до подножието на планината. Преди да тръгне обратно ѝ рекъл:

— Ние убихме мъжа ти, а ти ме приюти в прегръдката си, като собствено чедо. Защо направи това?

Урла дълго го гледала в очите и сетне рекла:

— Не ти уби мъжа ми. Всеки е отговорен за това, което сам върши.

— Обаче можех и аз да го убия, защото присъствах там, когато това се случи — рекъл Курги настоятелно. — Аз ще размишлявам цял живот върху това, което ти извърши.

— Направи го, Курги — отвърнала тя. — А аз ще наблюдавам какво ще направиш ти от живота, който аз опазих. — След което го погалила по гладката буза, обърнала коня си и препуснала по планинската пътека.

3

Вслушан внимателно слушал разказа на Рика.

Този Курги ли беше дядо ти? — попитал той сега. — Бащата на Хунли и Арни?

— Да — отвърнала Рика. Десет години по-късно баща му загинал при плячкоснически поход. През това време Урла живяла заедно с дъщеря си в бащиния си дом. Когато научила, че Курги е станал хан, накарала да ѝ построят хижа в планината на онова място, където пътеката тръгвала надолу към степите. Оставила дъщеря си при родителите си и оттогава заживяла в планината със своето стадо овце. Само от време на време един роднина я посещавал през прохода, за да я снабдява с необходимите запаси. Но до ушите на Курги също достигнала новината, че Урла живее на това място, и той често я посещавал, за да я моли за съвет.

— За това е разказвал и моят дядо — рекъл Вслушан. — При една такава среща е дала камъка на дядо ти.

— А сега го имаш ти — рекла Рика. — Така се причисляваш до известна степен към нашето семейство. Всички, които с право притежават камъка, се числят към фамилията на Урла. Ако някой обаче се сдобие с него по друг начин, камъкът му носи нещастие.

Когато изрекла това, Барло кимнал с глава, сякаш можел да го потвърди. Рика го погледнала въпросително. Тогаз Барло извадил флейтата си и започнал да свири. Подхванал пак с отчаян мотив, в който се отразявали печалните му дни като ратай в барлебогския дворец. Вслушан разпознал поредицата от звуци и бил така заплепен от това, което Барло свирел, че почти докосвал с поглед хода на историята, която Барло разказвал с флейтата си. Та нали и той самият бил преживял някои неща. Гиза пристъпила в обора, дала на Барло торбичката и му заповядала да хвърли на боклука тази вехтория. Барло обаче предчувствал кому принадлежала тази торбичка. Отворил я и щом видял съдържанието ѝ, усетил, че този блещукащ камък бил забулен в някаква тайна. Вероятно Гиза го била отнела от своя гост, за

да го лиши от силата му. Сила? Това би трябвало да е онова, което се криело под гладката повърхност. За миг Барло си помислил да върне торбичката на законния ѝ собственик и с това да му даде сили срещу Гиза. Тогава обаче се поддал на изкушението да запази тази сила за себе си. Това му се сторило единствения начин да се освободи от нищожното си съществуване като коняр. Омразата към господарката на Барлебог, която вече почти бил превъзмогнал, отново се разпалила и лумнала като огън в главата му. Барло запазил камъка за себе си и зачакал да се случи нещо. Нищо ново обаче не станало и нищо не се променило. Когато обаче веднъж управителят го изненадал, докато тайно наблюдавал камъка, той най-сетне му показал силата си. Барло бил повлечен към съдийския стол на Вслушан, камъкът лежал недостижим върху съдийската маса и въпреки това Барло направил последни отчаяни опити да накара този съдия да вземе неговата страна. Но останал все така безсилен и бил осъден на мълчание. Песента на флейтата рязко секнала на това място така, че всеки присъстващ можел да почувства удара, с който бил сложен краят на говора на този човек.

Ковачът и жена му ясно осъзнавали, че тук било разказано за тайнствен триумф, за изкушение на властта и за зловещо наказание, но за какво всъщност се отнасяло това, не могли да проумеят. Така Вслушан за пръв път се заел със задачата си на преводач и разказал какво бил разбрал от песента на флейтата. Когато приключил, Барло направил знак, че точно това искал да сподели.

— Много добре разбирам какво си извършил, Барло — казал Фууро. — И двамата обаче щяхте да си спестите многото беди, ако беше върнал Камъка на Вслушан.

Барло кимнал. Тогава пак вдигнал флейтата до устните си и засвирил наново обезсърчаващия мотив за службата си при конете. Този път обаче прикачил една отделна мелодия, която се освобождавала от веригите на тези кратки звукови стъпки.

— Мисля, че те разбрах — рекъл ковачът. — Ти щеше все още да можеш да говориш, но щеше да си останеш слуга при злата господарка на Барлебог и нямаше да можеш да яздиш през страната, както правиш сега.

Усмехнат Барло потвърдил това тълкуване.

— Хубаво е да можеш да пътуваш из страната — повторил ковачът. — Това ще донесе нови надежди на хората в Барлебог, щом новината стигне до ушите им.

Барло сякаш не обърнал особено внимание на казаното и малко след това всички легнали да спят. Вслушан обаче дълго лежал буден и размишлявал, какво всъщност е искал да каже ковачът с тези си думи.

На следващия ден Барло и Вслушан били събудени от къртящите удари на чука, долитащи от ковачницата. Когато излезли, Рика им донесла мляко, хляб, сирене и пушена речна риба. Седнала с тях на масата и ги подканила да хапнат. Когато се заситили, тя попитала:

— Ще продължите ли днес по пътя си?

Барло кимнал с глава.

— В такъв случай ви пожелавам да достигнете целта си — рекла тя.

А дали имаме такава, запитал се Вслушан. Явно всеки тук бил по-добре осведомен за намеренията на Барло, отколкото самият той. Рика сякаш усетила какво си мислел Вслушан, докато усмихнато го наблюдавала с очите на Урла.

— Ти имаш доста време, Вслушан — рекла тя. — Освен това човек трябва да има търпение с Камъка на Урла. Радвам се, че сега е при теб, макар да смяташ, че все още не ти е донесъл нищо друго, освен неприятности. Баща ми не постигна нищо, докато не проумя, че човек винаги се сблъсква с трудности, когато се опитва да разкрие тайната му. Но в крайна сметка усилията му си струваха. Когато си облекчил смъртта му, вероятно е разбрал, че е намерил наследника на Камъка на Урла.

Вслушан се почувствал като дете, което не можело правилно да разбере, за какво всъщност си говорят възрастните. Разбрал обаче, че тя му мислела доброто, затова ѝ благодарил за гостоприемството и тръгнал с Барло към ковачницата.

Фуро вече бил сложил новите подкови на коня и тъкмо водел магарето към работилницата.

— За него трябва да изкова два чифта подкови — рекъл той. — Защото обикновено не се намират лесно.

Избрал парче необработено желязо, пъхнал го в пещта и раздухал огъня с духалото.

— Магарешките подкови са по-деликатна работа — рекъл. — Трябва да са фини и леки, за да не претоварват тясното копито. А как се прави това, научих при Планинските язовци.

— И ти ли произхождаш от родното място на Урла? — попитал Вслушан.

— Не — отвърнал Фуру, като изкарал желязото от пещта и отсякъл едно парче с брадвата. — Роден съм в селото на Барлебог и известно време бях там ковач, когато чух, че можело още доста да се научи при майсторите там горе в планината. Тогаз се отправих на път и станах ученик при дядото на Рика, който беше ковач. По това време той трябва да е бил на около седемдесет години, но всекидневно работеше на наковалнята. Дъщерята на Урла беше неговата жена, за която вчера Рика ви разказа.

Фуру се захванал да кове и огъва парчето желязо, докато нажежената повърхност избледняла, придобила сивкав цвят и започнала да се лющи под ударите на чука. После бутнал пак парчето в огъня и заразправял нататък, докато раздухвал с духалото.

— Този ковач се наричаше Хефас и в дома му живееха още две внучета, Рика и Ака, дъщерите на Арни с Камъка. Майка им, единствената дъщеря на този ковач, се запознала с Арни в дома на Урла. Понякога си мисля, че Урла е имала пръст в сватосването, защото много обичала Арни и знаела, че му е нужен човек, с когото да си общува. Щастieto му обаче не продължило дълго. Жена му починала, когато близначките били едва на десет години. Тогава той ги завел при родителите ѝ, понеже заради номадския си начин на живот не можел да се грижи достатъчно добре за тях.

Вслушан се почувствал въввлечен във всичко това, което разказал ковачът. По начин, който той самият още не можел да проумее, се чувствал свързан с всичките тези последователни събития, които обхващали над хилядолетие, но в същото време му се стрували съвсем живи, сякаш времето било спряло своя ход. Дали виждал Урла на една ръка разстояние, понеже го била погледнала чрез Рика? Не намирал отговор и размишлявал върху това, докато ковачът дооформил първата магарешка подкова и я сложил настрана, за да започне другата.

— При Хефас се научих да кова такива подкови — рекъл той. — Каменотърсачите и миньорите в планините обичат да ползват мулета, защото те умеят да се катерят по-добре с тесните си копита. Рика също имала такова муле, което яздела през планинския проход, когато искала да посети баща си в дома му на края на степта.

— Ти запозна ли се с Арни? — попитал Вслушан.

Фуро забил пироните в дупките на втората подкова и отвърнал:

— Да. Той идва няколко пъти в ковачницата на Хефас, за да види дъщеря си. А присъстваше и тогава, когато взех Рика за жена. Много ми допаднаше. Беше човек, с когото приказките вървяха.

След това Фуро се отдал на работата си и останал мълчалив, докато закрепял подковите за копитата на Ялф.

— Тези трябва да издържат известно време — рекъл само и не след дълго Барло и Вслушан вече били оставили селото зад гърба си, яздейки покрай течението на реката. Така пътували четири дни подред, нощем спели в плевни по полето, а Вслушан в началото изпитвал усещането, че Барло язди в тази посока само защото имало някаква си пътека, без значение докъде щяла да ги отведе. На четвъртия ден обаче забелязал, че Барло поглеждал от време на време нагоре към тревистите възвишения, които се заредили по речната долина. Дали търсел нещо? Вслушан го попитал, но Барло само махнал с ръка и продължил.

Към привечер на същия ден Вслушан видял далеч нагоре по хълмовете да пасе стадо овце, един гъст рояк от бели петънца, около които се въртяло куче, като неспокойна черна точка. Барло също забелязал множеството и дръпнал коня си. Това ли търсел? Вслушан нямал никакво обяснение. Какво ли бил намислил Барло с овцете? Очевидно това било нещото, към което Барло се стремял. Отклонил коня от пътеката през върбака и го пришпорил по посока на стадото. Вслушан го последвал със своето магаре и се запитал, какво ли ще излезе от цялата тая работа.

Нямало нужда да чака дълго. Когато се изкачили на хълма и приближили стадото, Барло слязъл от коня, за да не подплаши животните. Завързал го за един лешников храст и дал знак на Вслушан да стори същото. Когато се насочили към овцете, пастирът, който седял на билото на хълма, ги забелязал и тръгнал насреща им. Изсвирил на

кучето си да стои настрана, когато то се спуснало лаейки срещу неканените гости, и поздравил двамината.

— При мен ли идвате? — попитал той.

Барло кимнал.

— С какво мога да съм ви полезен? — рекъл овчарят, като поглеждал ту към единия, ту към другия. Колкото и да искал, Вслушан не можел да му отговори, понеже нямал представа какво си е наумил господарят му. Тогаз Барло измъкнал флейтата си и започнал да свири. Онова, което се извило от флейтата му, звучало като пастирска песен, каквато овчар би засвирил през пролетен ден като този, ако си нямал друга работа. Вслушан се заслушал внимателно, защото предчувствал, че отново щяло да има нужда да се намеси като преводач. И колкото по-дълго Барло проточвал песента си, толкова по-ясно ставало на Вслушан, че господарят му искал да пасе овце. След всички онези загадъчни намеци, които Вслушан дочул в дома на ковача, но не успял да разбере напълно, това съвсем не отговаряло на представите му за целта на Барло. Той вече си бил въобразил, че господарят му се стреми към геройски дела, в които и той самият щял да вземе известно участие. А сега искал да стане пастир на овце, в това нямало съмнение.

— Хубава песен — рекъл овчарят, когато Барло престанал да свири. — Ако не бе яхнал кон, щях да се обзаложа, че и ти си пастир.

— Доколкото успях да разбера господаря си — рекъл Вслушан, — той с удоволствие би желал да стане такъв. А аз да съм му помощник.

Барло кимнал и погледнал въпросително овчаря.

— Твоят господар комай не е особено разговорлив — продължил овчарят. — Това обаче е по-скоро предимство за един пастир, тъй като не може да разчита на голяма компания. Впрочем идвате точно навреме. Имам второ стадо, което пасе в долината от другата страна на хълма. Неговият пастир си нарани крака и скоро не ще може да ходи. Трябва да се грижа и за двете стада едновременно. По цял ден тичам от едната до другата страна, за да не изгубя някоя овца. Ако питате мен, можете да започнете веднага.

Вслушан не бил особено очарован от тази перспектива. Той се надявал да язди с Барло из страната, както Фуру се бил изразил, и по възможност да преживее няколко паметни приключения. Сега изглеждало така, сякаш трябвало да клечи цяло лято на това пасбище и

да пасе овце. И от кого щял да се научи да слуша внимателно, нещо, което Благосвиреца смяташе толкова ценно за научаване? Може би от овцете, които кротко си пасяли и от време на време блеейки се дръпвали от кучето, което ги събирало накуп, когато прекалено се отдалечали от стадото?

— А къде ще нощуваме? — попитал той, като таял надежда, че Барло не би се задоволил за дълго с някакъв си ветровит овчарски подслон.

— Доведете добичетата си и елате с мен — рекъл овчарят. — Ще ви покажа.

Той ги повел към другата страна на хълма и на едно място съвсем под билото, между лешникови и бъзови храсти се намирала овчарска колиба, чиито външни стени и покрив били позапушени с обелена кора от смърчове, проветриво убежище, в което на никой не му трябвало да остава през зимата.

— Тук си готвим и спим — рекъл овчарят. — През две седмици от селото носят хранителни запаси, а заплатата се получава късно на есен, когато приберем овцете по домовете им. Е, какво ще кажете? Оставате ли?

Барло кимнал и подал ръка на пастира, за да потвърди съгласието си. На Вслушан не му оставало нищо друго, освен да стори същото. Сетне свалили седлата от добичетата си и ги занесли заедно с дисагите си в колибата. Тя била само с едно помещение; вдясно от вратата имало четири дървени нара, върху които били метнати сламени чували и груби вълнени завивки; отдясно в ъгъла било изградено примитивно огнище от камъни. Имало още маса, а за столове служели няколко дървени пъна с формата на барабани. По стените висели тенджери и тигани, а до тях четири ловни лъка и колчан със стрели.

— За какво са лъковете? — позаинтересувал се Вслушан.

— Есенно време от гората понякога излизат вълци — отвърнал пастирът. Сега през пролетта няма нужда да се тревожите за това. Умеете ли да стреляте с лъкове?

— Малко — рекъл Вслушан, а Барло кимнал.

Когато Вслушан се обърнал отново да излезе, видял навън окъпания в слънчева светлина пейзаж, като нарисувана в ярки цветове картина в тъмната рамка на вратата: полегналото отвъд долината хълмовидно пасбище със самотни храсти, и тук-там по едно крехко

самодивско дърво. В ниската част пасяло второто стадо, пазено от едро овчарско куче с гъста козина. По високото нагоре храстите се сгъстявали и започвали да се редят плътно растящи, тъмнозелени смърчове. В изящния, назъбен профил на страничната част на долината, от двете ѝ страни се зареждали горски кулиси чак до безкрайната синева. Някъде там се простирал Барлебог.

Още след първата седмица те вече били привикнали. Овчарят ги обучил в основните тънкости на занаята и когато не били сигурни в нещо, Вслушан трябвало само да прекоси хълма и да го попита. Пуснали коня и магарето да пасат свободно и овцете скоро свикнали с тях. Само кучето ги гледало все още с недоверие, когато идвали прекалено близо до питомците му, и тогава лаейки се спускало в краката им. През повечето време Барло седял под един лешников храст и свирел на флейтата си.

Вслушан започнал лека-полека да схваща, защо Барло бил търсил такова усамотено занимание. Очевидно искал на спокойствие да усъвършенства свиренето си и да упражнява необезпокояван това, което искал да изрази чрез инструмента. С времето Вслушан до такава степен възприел тези звуци като част от пейзажа, че веднага наострял слух, щом те онемявали.

Понякога обаче само се заслушвал внимателно, и то не защото трябвало да овладее това умение, а защото просто го пленявал някой мотив, който Барло бил открил. При това все по-често успявал да следва мислите и чувствата на Барло, които придобивали форма в собствените му представи, като отражения на събитията, в които почти непрекъснато присъствал високо извисяващият се барлебогски замък, в сърцевината на обширната долина, обкръжена от гори. Но това не бил мрачният, смълчан под гнета на злата барлебогска господарка дворец, който той познавал, а един ведър свят, в който хората вършели задълженията си пеейки, в който се танцувало и смело, дворец изпълнен с радост и любов.

— Ти често мислиш за Барлебог — рекъл една вечер той на Барло, когато след вечеря седнали пред колибата заедно с овчаря.

Барло кимнал. Пастирът наострил слух, когато чул да се споменава името на замъка.

— Значи оттам идвате? — рекъл той. — Не се учудвам, че сте си тръгнали. Разправят, че откакто Гиза си присвоила долината, всичката

радост там замряла.

— Какво знаеш за това? — попитал Вслушан.

— Нищо особено — отвърнал овчарят. — Рядко се отдава на човек, да се изплъзне от властта ѝ. Обаче през дългите зимни вечери в селата долу покрай реката се разказва зловеща история, която се нарича „Гиза и вълците“. Позната ли ти е?

— Не — отвърнал Вслушан, — но с радост бих я изслушал, понеже съм пребивавал в двореца на Гиза и усетих на собствения си гръб, на какво е способна тя.

— Е, да видим, дали ще успее да събере в едно онова, което съм дочул — рекъл пастирът и захванал да разказва.

ИСТОРИЯТА ЗА ГИЗА И ВЪЛЦИТЕ

В планинско селище по горното течение на барлебогската река живял каменотърсач, който имал дъщеря на име Гиза. Тя се славела като най-красивата девойка надлъж и нашир. Много млади мъже идвали да молят за ръката на Гиза, но тя била горда и отпращала всички. Казвала, че ще се омъжи за онзи, който ѝ донесял точно толкова голям и чист сапфир като този, който баща ѝ притежавал. А баща ѝ пазел този камък като най-драгоценното съкровище и не го показвал на никого, с изключение на дъщеря си. Държал го в едно сандъче, което стояло до леглото в спалнята му. Той винаги носел ключа със себе си, а нощем го пъхал под възглавницата си. Всеки път, когато някой момък идвал при Гиза и ѝ показвал камък, който бил намерил след дълго търсене, тя казвала:

— Нищожен боклук! Нямаш представа какъв е камъкът на баща ми.

Пристигали кандидати даже и от богатата долина Барлебог, които били чули за красотата на Гиза, никой от тях обаче не носел камък, който можел да се сравни със сапфира на баща ѝ.

Това продължило докато един ден не се появил един чужденец, който по изключение се харесал на Гиза. Той бил силен, със снажна осанка, с вълнисти черни къдрици, а начинът, по който я погледнал в очите, накарал сърцето на Гиза да затупти по-силно. Но уви, неговият камък също ѝ се сторил недостоен. Тя наистина много съжалила, че трябвало да отпрати чужденеца, но както винаги рекла:

— Нищожен боклук. Нямах представа какъв е камъкът на баща ми.

— Ами покажи ми го тогава — рекъл непознатият. — Как мога да намеря същия, когато не знам как трябва да изглежда?

— Това е невъзможно — отвърнала Гиза. — Баща ми не го показва на никого, освен на мен.

— Е, значи знаеш къде го крие — рекъл чуждоземецът. — Пусни ме да вляза, когато баща ти заспи. Тогава няма да разбере, че си ми показала камъка.

— Това няма да е толкова лесно — рекла Гиза, — защото той заключва камъка в едно сандъче, а нощем слага ключа под възглавницата си. Ще се събуди, ако се опитам да го издърпам.

— Не се притеснявай — рекъл чужденецът. — Ще ти дам една сънотворна билка, която да объркаш с вечерното му питие. Тогава не ще се събуди, дори и ключът да падне от ръцете ти. Гиза погледнала кафявите очи на непознатия и не могла повече да им устои.

— Правя го с голямо нежелание — рекла тя и се съгласила накрая. Чужденецът ѝ донесъл сънотворната билка, а тя я разтворила във вечерната напитка на баща си. Изглежда подействала, тъй като малко след това той се почувствал изморен и си легнал.

През нощта Гиза отворила според уговорката вратата на чуждоземеца и го въвела в спалнята на баща си. Там тя предпазливо издърпала ключа изпод възглавницата, без баща ѝ дори да помръдне, и отключила ковчежето.

Когато непознатият видял камъка, очите му заблестели от алчност, защото сапфирът бил с големината на гълбово яйце, тъмносин и бистър като водата на планинско езеро. Той посегнал към ковчежето и взел камъка.

— Имаше право — рекъл той. — Камък като този не може да се намери повторно.

— По-тихо! — изсъскала Гиза. — Ще събудиш баща ми!

Непознатият избухнал в смях, който накарал сърцето на Гиза да замръзне.

— Баща ти ли? — продължил той. — Никой вече не би могъл да го събуди. Пък и аз ще взема камъка, без теб в допълнение. — След това изскочил навън през вратата и никой повече не го видял по тия места.

До този момент Гиза била горда, през тази нощ обаче станала и зла. Тя се била влюбила в непознатия, а сега намразила не само него, но и всички останали, които ѝ били поискали ръката и се заклела да отмъсти на всички мъже.

— Не ще намеря покой — изкрещяла силно в нощта, — докато не натрупам такова богатство, че да мога да си купя всеки мъж, който си пожелае.

През тая нощ и тя изчезнала от долината. А за това, какво се случило по-нататък с нея, се разказва следното: Тя напуснала къщата, в която лежал баща ѝ убит с нейна помощ, и побягнала вдън горите. Още през същата нощ я срещнал огромен вълк, който я погледнал с жълтите си очи, след което се нахвърлил върху нея, за да ѝ прегризе гърлото. Преди да я достигне обаче, Гиза извикала:

— Недей, почакай! Мога да намеря по-добра храна за теб и глутницата ти.

— Как ще го направиш, Гиза? — попитал вълкът.

— Ще ви заведа в плодородната долина на Барлебог — рекла тя. — Хората там живеят безгрижно и не са нащрек. Да ги нападнете, за вас ще е лесно като детска игра. Там ще властвате заедно с мен. Обещавам ти това.

Вълкът я погледнал с жълтите си очи и рекъл:

— Ти си зла Гиза, а това много ми харесва. Но искам да ти поставя три условия, преди да приема предложението ти.

— Кажу си условията — рекла тя. — Ще ги изпълня.

— Слушай тогава! — казал вълкът. — Девица ли си все още?

— Да — отвърнала Гиза. — Не съм спала досега с мъж, защото никой не си е заслужавал.

— Това е добре — рекъл вълкът. — Защото ако девица доброволно даде на вълк да пие от кръвта ѝ, той ще приеме човешки образ, докато слънцето още грее на хоризонта. Съгласна ли си да направиш това за мен и глутницата ми?

— Да — отвърнала Гиза. — Ще ви дам да пиете от кръвта ми.

— Слушай тогава второто — продължил той. — Докато сме в тази гора, трябва всяка нощ да лежиш до мен и да ми чешеш козината.

— Ако това е всичко — отвърнала Гиза, — ела при мен да те почеша. — И вълкът отишъл при нея, положил глава в скута ѝ и докато го чешела, Гиза попитала за третото условие.

— То е най-трудното — отвърнал вълкът. — Ти самата ще се превърнеш във вълчица, ако някога обикнеш мъж със сърцето си. Съгласна ли си?

Гиза се изсмяла така гръмко, че дори вълкът потреперил в скута ѝ.

— Това е най-лесното — рекла тя. — Съгласна съм, защото никога не ще се наложи да удържа това обещание.

— Това е добре — отвърнал вълкът, — защото ако това се случи, ние ще трябва завинаги да си останем вълци. — Тогава той се изправил и надал вой в нощта, за да събере глутницата си. Скоро Гиза чула вълците да се приближават през гората, нощта обаче била толкова непрогледна, че успяла да види само святкащите очи, които образували кръг около нея.

— А сега да прием от кръвта ти, Гиза — рекъл старият вълк. Тогава Гиза взела един нож и прерязала вените на лявата си ръка, така че кръвта закапала. Вълците идвали един след друг при нея и облизвали кръвта от раната ѝ. После глутницата легнала да спи, а Гиза взела стария вълк в прегръдките си и зачесала козината му.

Когато се пробудила на следната заран, лежала в ръцете на мъж, чиято коса и брада били толкова гъсти, че приличали на вълча козина, а ръката ѝ се била вкопчила в кожуха, който този мъж носел. Гиза се огледала и видяла наоколо да лежат в кръг петдесет мъже, всички до един със сивкаво-кафяви коси и бради, и с дрехи от вълча кожа. Тогава се изправила и викнала:

— Събудете се, вълци мои! Да потегляме към Барлебог.

Дванадесет дни бродили из гората, а Гиза оставала всяка нощ при стария вълк, за да го чеше. Вечерта на дванайсетия ден стигнали края на гората, погледнали надолу към обширната барлебогска долина и съзрели замъка да се извисява на хълма, сред поля и ливади. По склоновете в полите на гората пасели овце.

— Тази нощ трябва да се заситите — рекла Гиза на придружителите си и посочила към стадата. Мъжете насочили жълтите си очи към плячката и зачакали нощта да се спусне. Щом слънцето залязло, те се превърнали във вълци, събрали се на глутница и се нахвърлили върху животните.

През тая нощ старият вълк дошъл едва по-късно при Гиза, за да усети ръката ѝ в козината си. През тая нощ тя не мигнала и

нетърпеливо чакала утрото да настъпи. Щом като слънцето изгряло и вълците отново се превърнали в мъже, Гиза се промъкнала с тях надолу към долината. На пасбището се били събрали селяни и пастири и оплаквали загубата си. Гиза се спряла до тях и попитала какво се е случило.

— Тая нощ вълци слязоха от гората и завлякоха над сто овце — рекъл един. — Как можем да се защитим от такава глутница?

— Добро стечение на обстоятелствата — рекла Гиза. — Мъжете ми са ловци на вълци, както виждате по кожусите им. Заведете ни при господаря си, за да ги назначи на работа. И те ще изпратят тези разбойници на оня свят.

Стопаните на овцете с радост чули това и завели Гиза и спътниците ѝ при графа в двореца. Там се подготвяло тържество, изящно облечени хора влизали и излизали, поднасяли се блюда и навсякъде се танцувало и пеело.

Когато Гиза влязла с мъжете вълци, музиката секнала, танцьорите застинали по местата си и всички погледи се насочили към мрачните образи в сивкаво-кафяви кожи. Графът пристъпил към тях и попитал, какво означава това шествие.

Тогава селянинът, който съпровождал Гиза, му разказал за бедата, която ги сполетяла и го помолил да потърсят помощ от тези мъже. Графът изслушал разказа на селянина и попитал Гиза, коя била тя и откъде идвала.

— Името ми е Гиза — рекла тя. — Мъжете ми ловят вълци горе по планините. Дочухме, че снощи една глутница е нападнала стадата и ти предлагаме услугите си.

— С удоволствие ще ги приема — рекъл графът, — тъй като нямам достатъчно ловци, за да се справим с такава глутница. Сега бъдете гости в двореца ми и празнувайте с нас. Нека утре да се надуе ловджийският рог. Ти седни на моята трапеза, Гиза, понеже ми доведе тази подкрепа.

Тогава мъжете вълци се пръснали сред празнуващите, а Гиза се настанила на графската трапеза. Направило ѝ впечатление, че той не заговарял по роднински никой от седящите до него.

— Нямах ли жена и деца? — попитала го тя.

— Жена ми почина преди няколко години — рекъл графът. — А единственият ми син потегли миналата седмица към низината, на пазар

за коне. На мен обаче друго ми е чудно — как бродиш сама през горите с тези мъже; това ми изглежда неподходящо начинание за една жена. Не искаш ли да останеш и да заживееш тук в замъка?

Гиза го погледнала и рекла:

— Би могло да стане.

— Искам да назнача и мъжете ти на постоянна служба — казал графът. — Ще им плащам добре, защото аз съм богат. Ти сигурно знаеш, че в речния завой под двореца могат да се намерят благородни камъни. — Той бръкнал в джоба си и извадил сапфир, точно толкова голям и бистър като онзи, който баща ѝ притежавал. — Подарявам ти този, затова че наполовина си вече съгласна — рекъл графът. И той бил готов да стане жертва на красотата на Гиза. Тя едва успяла да прикрие алчността в очите си и зачакала нетърпеливо слънцето да се спусне зад хоризонта.

Щом и последният лъч светлина изчезнал зад върховете, мъжете на Гиза отново се преобразили на вълци и се нахвърлили върху гостите. Старият вълк прегризал най-напред гърлото на графа и след известно време в двореца не останала жива душа.

От този ден нататък Гиза станала господарка на Барлебог. Мъжете ѝ били наричани от хората „рунтави ратаи“, а сред прислугата скоро започнало да се шушука, че след залез-слънце никой от тях не се мяркал. Гиза ги назначила за управители и надзиратели на селяните, занаятчиите и дворцовите слуги, които считала заедно с всичко, което притежавали и били придобили чрез работа, за своя собственост. Само в едно не ѝ провървяло: Говори се, че тя все още очаквала завръщането на графския син, за да убие и него. Задържала и разпитвала всеки млад мъж, който престъпвал пределите на територията ѝ, но до ден-дневен не го била намерила. Намирала си някой най-много за занимавка, който ѝ скъсявал нощите, докато го пропъдела и предоставела на вълците си. Оттогава обаче всяка радост в Барлебог замряла.

4

— Това е всичко, което съм чувал за Гиза и нейните вълци — рекъл овчарят. — Не знам дали може да се вярва на всичко. Хората разправят най-различни истории през дългите зимни нощи. Ти, Вслушан, навярно знаеш най-добре, щом лично си бил там.

— Кой знае какво се крие зад нещата, които очите виждат? — отвърнал Вслушан. — Възможно е да съм се изплъзнал от опасност, за чието съществуване така и не съм разбрал. Не съм видял вълци да стават на хора. Обаче аз самият се убедих, че Гиза може да превръща хората във вълци.

Барло внимателно слушал разказа на овчаря, но лицето му останало безизразно и не издавало никакви чувства. През следващите дни обаче радостта изчезнала от песента на флейтата му, и когато Вслушан се заслушвал, виждал само вълци да бродят през барлебогската равнина.

За събитията на пасбището през това лято няма много забележителни неща за отбелязване. Барло като господар се възползвал изцяло от правото си на слуга, при което предоставял предимно на Вслушан да се грижи за стадото, докато той самият седял под някое дърво и свирел на флейтата си. И тъй като овчарят се равнявал по-скоро на Барло, отколкото на слугата на този изкусен пастир, той също се ползвал с подобни привилегии. Така Вслушан бил затрупан с работа. Трябвало да разтребва, да пере, да пренася вода от потока в подножието на дола до колибата и да готви, всички дейности, които той, в стремежа си към необикновени случки, намирал за неособено задоволителни. При това следва да бъде споменато, че готвенето всъщност можело да се превърне в изкуство, дори в истинско приключение, но надали тогава, когато човек нямал нищо друго под ръка, освен вода, брашно, мазнина и евентуално малко овче сирене. Най-вече на човек му било нужно желание, а такова без съмнение липсвало при Вслушан.

Неговото магаре Ялф било единствената му утеха по това време. Трябвало само да го извика по име, и то вече препускало през ливадата към него, за да потърка меката си муцуна в бузата на Вслушан. Той свикнал да го язди и без да го оседлава и така препускал с него по хълмовете, когато нямал друга работа, а Барло се съгласявал да наглежда стадото. Вслушан оставял магарето си да прескача ниски плетове, а когато се случело да го изтърси на земята, Ялф се връщал обратно при него и го побутвал с муцуната си дотогава, докато той отново се изправел. Това обаче се случвало само в началото, защото препускането на Вслушан с магарето му, като някой сивокож кентавър, не траяло дълго.

Така преминало лятото, плодовете на самодивските дървета се обагрили в искрящо червено, силният планински вятър съборил лешниците от клоните, а през нощите в овчарската колиба започнало да става доста студено.

В една такава нощ Вслушан се събудил, защото Ялф удрял с копита по вратата на колибата и силно ревял с провлачен, див магарешки рев, който ехтял до другата страна на дола. Барло и овчарят също се сепнали, а Вслушан отишъл да провери, какво е обезпокоило мулето му. Още не бил стигнал до вратата, когато чул откъм горния край на гората виенето на вълци. Тогава другите двама също скочили от наровете си, всеки грабнал лък и стрели и хукнал навън в нощта. Вслушан се метнал върху магарето и го пришпорил в галоп към овцете, които уплашено блеели и се били скупчили на едно.

Докато обикалял около стадото, чул зад гърба си тежките удари от копитата на коня на Барло. Воят обаче също бързо приближавал и веднага след това Вслушан видял тъмни фигури да се промъкват между храстите откъм края на гората. Заложил стрела в тетивата и зачакал, докато първите вълци се доближат достатъчно. Още с първия удар улучил водещия мъжкар, който отскочил във въздуха и тупвайки на земята останал да лежи неподвижно. Барло вече бил застанал до него и запращал стрела след стрела срещу връхлитащата глутница.

Почти всеки изстрел повалял по един вълк, останалите обаче стремглаво приближавали. Едно огромно животно се нахвърлило върху Вслушан, но Ялф се изправил, разтрошил с предните си крака черепа на вълка и същевременно изпуснал своя ужасяващ магарешки рев. Този рев накарал глутницата да прекрати нападението си. Сякаш

ударени от камшик те застопорили хода си, обърнали се и се втурнали в див бяг обратно към гората.

Най-сетне запъхтян пристигнал и овчарят, и запратил още няколко стрели след тях. Няколко минути по-късно видението било изчезнало.

— Без твоето магаре нямаше да се справим, Вслушан — рекъл овчарят, когато отново успял да си поеме дъх. — Каква глутница само! Толкова много зверове наведнъж никога не бях виждал. Извадих голям късмет, че не бях сам.

През тая нощ те стояли на стража отвън при стадото, в случай че вълците се върнели отново. Ала всичко останало спокойно и когато утринният здрач се покачил върху хълмистия хребет, те довлачили убитите животни на едно място. Купчината наброявала девет вълка. И когато малко по малко се развиделило, стигнали до зловещо откритие: Всеки от вълците носел по един кожен каиш, на който проблясвал сапфир. Уплашен, овчарят направил жест против зли духове и измърморил:

— Рунтавите слуги на Гиза!

Както и да ги погледнел човек, при изгрев-слънце тези вълци не се превръщали в мъже. Дали защото вече били мъртви, дали хората си фантазирали разни неща за тях — но това, че носели тези каиши, достатъчно ясно показвало откъде идвали. Колкото по-дълго Вслушан размишлявал върху това, толкова по-ясно усещал пораждащия се у него страх. Дали Гиза не е разбрала къде са се приютили той и Барло и не е насъскала вълците подпре им? Струвало му се, че е крайно време да изчезне от тая местност.

Когато овчарят понечил да откъсне един от сините камъни, от Барло се изтръгнало предупредително ръмжене, което звучало почти като вълчи звук и той бутнал ръката му настрана. Вслушан много добре разбрал какво означава това и рекъл:

За нищо на света не бих пипнал тези лъскави дрънкулки и мога само да те посъветвам и ти да не ги докосваш и с пръст дори.

После изкопали ров в края на гората, хвърлили в него мъртвите вълци заедно с герданите им и ги засипали с пръст. Пастирът примъкнал още няколко тежки камъка върху им, сякаш се страхувал, че зловещите псета биха излезли от гроба си през нощта.

През този ден те пуснали стадото да пасе по отсамната страна на дола, под колибата, а овчарят рекъл:

Не оставам тук нито ден повече. Утре ще подкараме овцете към зимния им подслон.

Цяла седмица прекосявали със стадото речната долина, докато стигнали селото, където живеел стопанинът им. Селянинът се показал пред къщата, за да преброи животните си, и похвалил пастира, че не само бил успял да отгледа толкова много агнета, ами и да не загуби нито едно от старите животни.

Заслугата не е само моя — рекъл овчарят. — Без помощта на Вслушан и Барло миналата седмица вълците щяха да завлекат половината стадо. — Ала за герданите не споменал нищо. Навярно не искал хората да му се присмиват. Възможно е и да се е страхувал да говори на висок глас за тези злокобни животни.

Селянинът благодарил на Барло и Вслушан и им наброил премия към уговорената отплата. Също така ги поканил да останат да зимуват в чифлика като негови гости. Барло отново дал съгласието си кимвайки и накарал Вслушан да изкаже благодарност за поканата.

Няколко дена по-късно в чифлика устроили празник, тъй като реколтата била богата, пък и добитъкът през тая година добре се угоил, а да не говорим за овцете, които Барло и Вслушан били опазили. Стопанинът бил поканил всички съседни; в кухнята кипяла такава работа, че готвачките трябвало да седят до огнището от сутрин до вечер, а домакинът отворил буре с най-хубавата си ябълкова шира.

Гощавката продължила докато на всички по челата избила пот, после пили, за да потушат вътрешната жега, а след това танцували, за да не прекалят с охлаждането, докато потта отново закапала и отново трябвало да се охладят. На Вслушан това му се харесало много повече от мизерния пастирски живот по хълмовете. Всичко много му допадало и той въртял селските моми в такива танци, та чак полите им се замятали по пода.

Барло седял отстрани, в ъгъла на помещението, отпивал от време на време по една глътка от чашата си и наблюдавал пиршеството. Понеже отговарял само с няколко жеста, когато някой го заговарял, хората скоро го оставили на мира. Ала, когато цигуларят, който свирел

танците, седнал да отдъхне, Барло изкарал флейтата си и застанал по средата на танцовата площадка. Тогава хората насочили вниманието си към него, понеже надхвърлял на бой почти всички. Той опрял инструмента до устните си и още при първите ритми, които изсвирил, краката на танцьорите потрепнали. Те започнали да танцуват и се завъртели в кръг около свирача. Вслушан бил повлечен от потока, сграбчил една девойка и затропал в отмерения такт, който флейтистът задавал. Барло стоял по средата като стълб, обкръжен от водовъртеж и свирел така, както Вслушан никога не бил чувал. Лица прелитали наоколо, усмихнати уста, очи, които срещали погледа му за секунди и пак се понасяли нататък в бясната вихрушка на танца, пъстри кърпи се развявали около него, проблясвали накити и всичко това се размътило в трептяща мъгла, която се въртяла фучейки, носена от сладката песен на флейтата, която подскачала и лъкатушела, докато не останало нищо друго, освен тази музика, а от люшкащата се мъглявина се оформили очи в трудно описуеми багри, получили очертания и го погледнали от един лик, който познавал и въпреки това не разпознал. Той се потопил в тези очи, пропаднал в тях, потънал, не знаел къде се намира, но същевременно осъзнавал, че не иска да бъде никъде другаде, освен в недостижимата дълбина на очите, които били млади като на дете, но също така и стари, сякаш прехвърляли хилядолетия, а погледът им обещаващ всичко онова, което той не можел да проумее, и докато потъвал ли потъвал, в главата му като камбана кънтял глас, който викал:

— Само почакай, Вслушан. Това съвсем не е всичко.

После песента на флейтата секнала, а очите изчезнали като сън. Фигурите на танцьорите се отделили от мъглата и Вслушан хвърлил объркан поглед към момичето, което бил хванал за танц — една селска мома с поруменели бузи, която учудено го зяпала със светещо сините си очи.

— Умееш да танцуваш така, че дъх да не му остане на човек — рекла тя, — но какво ти е в главата, само Господ знае.

Всички се нахвърлили върху Барло, за да засвири пак, но той отказал и се оттеглил отново в ъгъла. Изтощен, Вслушан се тръшнал на стола и се почерпил с чаша шира. Селянинът седнал до него и рекъл:

— Че господарят ти не е овчар, си го помислих още когато видях коня му, който е от благородна раса. Какъв е всъщност? Музикант ли е?

Вслушан вдигнал рамене и рекъл:

— Възможно е. Навярно е музикант — той все по-малко бил наясно, какво да мисли за Барло. Кой бил той в действителност? Прокуден коняр? Музикант? Всичко било възможно. Музикантите имали навика да пътуват из страната и да свирят по панаири и празненства. Но тогава си спомнил, че Барло се бил научил на това изкуство едва при Благосвиреца. Във всеки случай се оказал доста възприемчив ученик. Може, преди да е свирил на друг инструмент, който вече да не притежава. Или да е бил един от певците, които изпълнявали стари балади по панаирите. Не намерил отговор и доколкото познавал Барло, скоро нямало да получи такъв от него.

— Чудата двойка сте — рекъл стопанинът. — Яздите заедно из страната, пасете ми овцете, преборихте се с глутница вълци, а след това господарят ти се представя като такъв майстор на флейта, какъвто никога през живота си не съм чувал, с изключение на един — но надали ще го познаваш. И след всичко това дори не си в състояние да кажеш, кой всъщност е господарят ти.

— Кого имаш предвид като спомена онзи, който си чувал да свири така? — попитал Вслушан и вече се досещал за отговора.

— Навярно вече е доста стар, ако изобщо още е жив — отвърнал селянинът. — Наричат го Благосвиреца.

— Бяхме при него миналата зима — рекъл Вслушан. Че бил внук на този човек, си премълчал, защото се наситил да се кичи с чуждата слава, въпреки че сам едва ли можел да посочи нещо, с което да е заслужил такова едно роднинство.

— Значи е жив още — рекъл селянинът. — Е, ако господарят ти се е учил при него, вече не се учудвам, че умее да свири така.

— Кога си чувал Благосвиреца? — попитал Вслушан.

— Беше преди много години — рекъл селянинът. — Тогава още не бях женен, но си имах момиче, което много ми харесваше. Ние вече бяхме ходили известно време, както се казва, но се скарахме. Причината ще ти се стори смешна. Случва се често подобни неща да започват със смешни истории. Касаеше се за това, че тя постоянно ме наричаше „селячето ми“. Баща ѝ всъщност беше ловец, а тук на село

ловците се славят като хора с доста разкрепостен живот и аз наистина си помислих, че тя иска да ми се подиграва. Освен това приятелите ми започнаха да ми се присмиват, когато ме наричаше така пред тях.

— Вече в кърпа ли си й вързан на тая горделива ловджийка? — заяждаха се те. — Да не би да те е подчинила вече?

Във всеки случай това много ме ядосваше и аз я пресякох, когато веднъж отново изрече това гальовно име. Тогава тя се ядоса и рече:

— Ако не искаш да си мой, мога и да си тръгна.

Оттогава започнахме да се подминаваме и почти не се поздравявахме. Тя обаче все още много ми харесваше, затова бях сърдит не само на нея, а и на себе си, че я бях загубил заради такава дреболия. И колкото повече време минаваше, толкова по-трудно ми ставаше да ида при нея и да й кажа някоя мила дума.

Така стояха нещата до един ден като днешния, на който се празнуваше есенният панаир. Реколтата беше събрана, добитъкът прибран от ливадите и по този повод устройвахме панаир всяка година. По онова време той се състоя дори в това помещение, понеже тук бе най-големият двор в селото, и който го стопанисваше, имаше задължението да организира празника. Тогава това беше баща ми.

Та значи се пируваше, пиеше и танцуваше. По това време баща ми имаше гост, когото не виждах често, защото от сутрин до вечер бях зает да вкарвам житните снопове в хамбара. Не бях му обърнал много внимание, защото беше дребен, на носа си носеше златна рамка със стъкълца, като някой писател, и нямаше вид на забележителна личност. Този човек седеше до баща ми на масата и не беше особено разговорлив. Докато се танцуваше, баща ми го попита, дали не иска да изсвири нещо на хората.

— Разбира се — рече той. — По този начин мога веднага да ти се отблагодаря за гостоприемството. — Той се изправи, изкара сребърна флейта от чантата си и излезе на дансинга. Тогава ми се стори чудно, че хората му правеха път и го поглеждаха с очакване, въпреки че изглеждаше невзрачен. Тогаз започна да свири и то една песен, която звучеше различно от всичко останало, което дотогава ми бе стигало до ушите. Мелодията грабна танцьорите още с първия такт, а и аз не бях в състояние да седя мирно на трапезата и станах да си търся партньорка. В това време видях на отсрещната страна на помещението да стои моето момиче, гордата ловджийка. Тя също ме погледна и тръгнахме

един към друг през танцуващите, сякаш никога не се бяхме карали. Аз я прегърнах и затанцувахме, забравили всичко, което се случваше около нас.

— Селячето ми — рече тя, но сега това въобще не ме ядоса, защото знаех, че бе казано с любов, а не с гордост и че тя ме искаше такъв, какъвто си бях, също както и аз исках нея, моята горда ловджийка. Разбрах също, че моята собствена гордост е било това, което бе стояло на пътя ни, а също и страхът, да не стана за посмешище пред приятелите си. Тази музика обаче ме накара да порасна, аз танцувах ли танцувах, и всичко онова, което бях считал за непреодолима стена; лежеше зад гърба ми като чакъл, който човек подритва встрани, без да му обръща внимание. Че се бях страхувал от всичко това, ми се стори толкова смешно, че прихнах да се смея. И се смях ли смях и продължавах да се смея дори когато музикантът бе престанал да свири. Моята горда ловджийка също се смееше, прегърна ме и ме целуна. Още през следващата зима се оженихме и аз никога не съжалих за това. Между другото някои хора счетоха за забележително, че точно през оная зима се състояха толкова много сватби. Обаче, който се чуди на това, явно не е бил на тоя празник.

Вслушан се засмял и не се чудел повече. Който се справял с цяла банда Плячкосници, бил в състояние да върне и скарани съпрузи в брачното им ложе, и то така, че да не мислят за нищо друго.

— Бих искал да видя онзи, който може да остане равнодушен пред флейтата му — рекъл той.

— Да — отвърнал селянинът. — Понякога човек е тъй твърдоглав, че може да се натъкне на щастието си едва след малко намеса.

Цяла зима Барло и Вслушан си живели спокойно в имението. Понякога оказвали помощ, когато работата го изисквала, но така или иначе през това време на годината нямало много за вършене, а пък и откакто селяните научили, че гостите им били изпратени от Благосвиреца, рядко им позволявали да си цапат ръцете. Барло и слугата му се грижели сами единствено за добичетата си. Вслушан не би допуснал Ялф да бъде гледан от чужди хора, докато е с него. Той излизал да го поязди, за да го пораздвижи и за да не губел магарешката

си форма. Понякога насочвал магарето към възвишенията, зад които на хоризонта се разпростирали горите на Барлебог, като една тъмна, зимно време поръсена с бяло дантела. Понякога го оставял да си препуска по дигата, която се виела покрай реката.

Една ветровита сутрин в късна зима той поел по същия този път. През изминалите дни топенето на снеговете довело до интензивно пълноводие на реката, след което наново сковал студ и завалил сняг и нивото на водата малко се снишило. Вслушан яздел магарето си през блатата и нагоре по дигата. Там му пуснал юздите, за да може да бяга колкото си иска, и се оставил да го носи под сивото, покрито с набраздени облаци небе.

След като пояздил така известно време, изведнъж му се приискало да повърви малко пеша. Скочил на земята, плеснал Ялф, който така разбрал, че вече не е нужен и се отклонил към ливадата, за да си отскубне няколко сочни стръка от повехналите зеленикавокафяви тревисти храсти.

Вслушан се придвижвал бавно напред по дигата. От лявата му страна по речния бряг, от голия бодлив храсталак висели плоски ледени висулки като прокъсано пране, останало от времето, когато пълноводието плакнело клоните. Калната почва била замръзнала и локвите били покрити с млечнобял лед, който се пропуквал под стъпките. Пътят бил настлан с камъни, поръбени с кристален скреж — червени, сиви и черни камъни, по които той стъпвал, придружаван от ромоленето на реката и крачел по една пътека, която водела извън времето, отнякъде нанякъде си, и чувал скърцането на леда под краката си. Или стъпките били другиму? Не смеел да вдигне поглед от земята и мозайката от лед и камъни се сляла, сякаш почвата под краката му се срутила. Той чул други стъпки и глас, женски глас. Звучал едновременно далечен и близък, сякаш било биене на камбана, което се носело над полето и същевременно се усещало наблизко, сякаш кънтяло в собствената му глава.

— Вслушан — обадил се гласът, — да не мислиш, че пътят е безцелен? — Той чул смях, който звучал като гукане на гълъб. — Който носи Камъка — продължил гласът, — има цел пред себе си, макар тя още да не му е известна. Отваряй си очите, Вслушан, защото това, което знаеш, далеч не е всичко. Бъди нащрек, за да не ме подминеш, когато стоя на пътя и те чакам. — Докато звукът от гласа

отшумявал в главата му, той усетил как една ръка докоснала леко лицето му. Или това бил само бръснещият вятър, който разрошил коси в лицето му? Ококорил се и съзрял две очи, които познавал. Очите на Урла? Или на Рика? Или тези на дете? Той не могъл да разбере, защото вече били изчезнали с вятъра, били се слели с мрачните облаци и той не виждал нищо друго, освен равния хоризонт, който бил нацепен от извисяващите се по речния бряг тополи. Но почувствал, че камъкът, който носел в пазвата си, стоплил сърцето му. Известно време останал да стои до реката, втренчен в течащата вода. След това извикал Ялф и бавно се понесли по дигата към къщи.

Няколко седмици по-късно зимата си заминала окончателно. Селянинът обходил земите си, а някои хора започнали с пролетната сеитба. Когато се върнал по обед от нивите си, Вслушан стоял пред обора и чистел седлото си. Барло седял до него на един пън и онова, което свирел с флейтата си, звучало като езда през поля и ливади. Селянинът прекосил двора и се спрял до тях.

— За отпътуване ли се готвите? — попитал той. — Или и тая година искате да пасете овцете ми?

Вслушан не бил наясно с плановете на господаря си и свил рамене:

— Ами, трябва да попиташ Барло — отвърнал му.

Барло проследил разговора и отговорил посвоему. Песента му директно се извисила в мелодия, която била известна на всеки, тъй като музикантите обявявали с нея представленията си.

— Знаех си, че си музикант — рекъл селянинът. — Сега с Вслушан продължавате нататък ли?

Барло кимнал.

— Тогава ще ти кажа нещо добро за начало — рекъл пак той. — След четири дена в Драглоп започва годишният панаир. Ако тръгнете утре, ще стигнете тъкмо навреме.

Вслушан сметнал издигането си от помощник овчар в слуга на пътуващ музикант за не чак толкова особен напредък. Вероятно трябвало да си набави шапка, с която да събира монети от публиката. Такъв живот обаче би бил поне по-разнообразен, отколкото лятото по пасбището.

На следната заран те потеглили отново по дигата надолу край реката. Дисагите удряли тежко по слабините на животните, защото стопанката ги запасила добре за из път. Вслушан дори успял да се сдобие с една стара шапка. Промушил перо от петел през филца ѝ и я нахлузил смело на главата си.

Минавайки по пътя, той се огледал за мястото, на което през зимата бил скочил от магарето си и бил тръгнал пешком по дигата. Но сега всичко изглеждало различно. Камъните по пътя били натъпкани надълбоко във влажната кал, храсталакът по брега покарвал първите си листенца, а свежата зеленина по ливадите светела на утринното слънце, което вече стояло високо между белите, купести облаци в синьото, пролетно небе. Опитал се да намери отново онова, което му се било случило, копнеел по звука на онзи глас, по погледа на онези очи, които бил на мнение, че е видял, и по ръката, която бе погалила лицето му, ако това не е бил вятърът, който и в момента пилеел косите му изпод шапката. Нищо подобно обаче не се появило и той скоро забелязал, че вече отдавна би трябвало да са подминали онова място, без той да го е разпознал, понеже вече препускали в галоп нататък под тополите, които тогава бил видял да се извисяват на хоризонта. Зелените хълмове, по които били пасли стадата, останали зад гърбовете им и се потопили зад хоризонта, докато те продължавали да яздят навътре в низината, все по реката, чиято крайбрежна растителност разделяла равнината пред тях на широки извивки.

Преди обед на третия ден видели пред себе си Драглоп, разположен край реката, пазарско селище, чиито ниски къщурки били скупчени около няколко по-големи сгради. Селището се простирало върху полуостров между реката, покрай която яздели, и втора река, която се стичала от планините отдясно, и се вливала в другата, под Драглоп. Ездачите отдавна не били сами на пътя. Минавали покрай селяни, които карали добитък пред себе си, жени с кошници и вързопи, и търговци, които седели в каруците си. По уличките, които прекосявали, хората се бутали, а продавачи и занаятчии сглобявали сергиите си на площада.

Барло и Вслушан подслонили добичетата си в една гостоприемница, осигурили си и места за нощуване, след като извадили спечелените от гледането на овце пари, и изсърбали по една супа. После се запромушвали из тълпата на пазара, където търговията

междувременно била започнала. Грънчари хвалели на висок глас стоката си, селски жени превъзнасяли пернатите си животинки, търговци на говеда се пазарели гръмогласно за телета и кончета, кърпи и пана се предлагали за продан, кожени колани и обувки, мотики и брадви, ножове и ножици, връзки и въжета, също и всевъзможни дрънкулки, гerdани и гривни, които човек можел да подари на любимата си. Било такава шумотевица, че човек едвам чувал собствените си думи. Крави мучали, коне цвилели, гъски крякали и колкото по-голяма ставала врявата, толкова по-силно викал всеки в ушите на другия, за да се разберат. Вслушан едва могъл да чуе стареца, който бил застанал на ъгъла на една къща и пеел балада. Той се почудил, че въпреки всичко няколко души били заобиколили в кръг певеца и се приближил любопитно към тях. Изглежда старецът не възприемал гюрултията наоколо си и пеел с невисок глас. Гласът му обаче притежавал толкова пронизителен тембър, че всяка дума можела да се разбере, ако човек се доближал достатъчно. Вслушан се спрял, защото онова, което старецът пеел, му се сторило познато:

*С разбойника тя спеше,
при него си лежеше
и козината сбита му решеше дори.*

*Дузина ноци в леса
бе в лапите на песа
сред цялата дружина, побратими пет'с'тина.*

*Дузина ноци в леса,
ох, силите ми 'де са?
По-рошава дружина едва ли нейде има.*

*Дошли са в долината
дадушат те стадата.
И ноц една не мина, разкъсаха стотина.*

*До замъка се спрели,
за вино ожаднели, но дойдоха по пладне —*

ще чакат мрак да падне...

На това място певецът бил прекъснат от дрезгав глас:

— Какво си провлачил тая злочеста лъжовна песен? — Вслушан заобиколил и видял пред себе си брадат мъж, който носел сив кожух. — Не е ли така? — обърнал се той към хората, които слушали стареца. — Едва успява да изкара ясен звук от гърлото си, а още не се е отказал да плаши децата със страховити песни. Не мислите ли, че трябва да го изгоним? Той само смущава мирната търговия.

Няколко души се съгласили с думите му, а друг се обадил:

— Остави го на мира. На мен не ми пречи. Някои хора обичат да слушат такива истории. Пък и знае ли човек: може и да има нещо вярно в тях.

— Глупости на търкалета! — рекъл брадатият. — Това работа за мъже ли е? Аз мога да ви предложа нещо по-добро. На оглед съм за яки, млади мъже, които очакват повече от някакви си бабини деветини. Мъже, които могат да работят с чук и кирка. Има ли тук такива?

— Аз мога — рекъл един млад момък, който стоял до Вслушан. А тогава и неколцина други полюбопитствали и запитали брадатия какво имало за чукане и копане.

— Приближете се по-близо до мен — рекъл човекът. — Не е нужно всеки да чуе, иначе веднага ще поиска да тръгне, а толкова много не са ми нужни. — Придърпал мъжете към себе си и защушукал: — Какво имало там за копане? Злато! Злато на големи като юмрук парчета, купища злато, толкова, колкото ви душа иска. Никой ли няма желание да види това?

Докато брадатият чакал отговор, старецът вече бил започнал нов куплет от баладата си:

*И денем и нощем, от труд и от мор
съдират те техните кожи
и всеки намира смъртта си от зор,
макар злато в ръцете да носи.*

Тогава брадатият избутал мъжете настрани и извикал:

— Човек трябва да ти запуши устата ли, зловредна жабо! — Спуснал се към него, но преди да го достигне, огромният Барло изникнал, сякаш от нищото пред него, избутал певеца зад себе си и започнал да свири. Той подхванал мелодията на баладата и всеки успял да разбере какво се свири:

*Из страната тя изпраща
своите рунтави слуги,
та да наловят
здрави нови ѝ момци.*

*Със злато те примамват,
забулват те смъртта,
в нейната земя приканват
злата господарка на властта.*

*Послушайте съвета мой!
Вий вълците
от площада прогонете
и вкъщи при любими останете!*

При това той затанцувал под носа на брадатия насам-натам така, че онзи съвсем се объркал и не могъл да докопа нито флейтиста, нито певеца. Стоящите наоколо прихнали да се смеят на безпомощността на мъжа в кожата, и когато той най-накрая, заслепен от ярост, понечил да се спусне към Барло, хората зад него го дръпнали за ръката, а един от тях му казал да изчезва, защото на пазара в Драглоп хората не се церемонели много с нарушителите на реда. След което брадатият се шумугнал в тълпата.

— Благодаря за помощта — рекъл старецът на Барло. — Ти си добър музикант. Аз обаче никога не съм те виждал. Откъде идеш?

Барло вдигнал рамене и се заоглеждал за помощ. Вслушан вече стоял готов до него и отговорил:

— Моят господар може да разговаря само чрез флейтата си. Казва се Барло и идваме от селата нагоре по реката. Мен ме наричат Вслушан.

— Я виж ти — рекъл старецът. — Значи се казва Барло — и това прозвучало така, сякаш искал да каже повече, отколкото Вслушан могъл да разбере. — Един Барло, който е майстор на флейтата — продължил старецът. — Това е хубаво нещо. Искаш ли да свириш тук на пазара, Барло?

Барло кимнал.

— Ще намериш благодарна публика — рекъл старецът. — Препоръчвам ти мястото ей там до онази колона. — Колоната се издигала от другата страна на пазара и на Вслушан не му станало ясно, дали певецът го предложил на Барло, защото това кътче наистина обещавало успех или за да не отнеме собствените му слушатели. За всеки случай в тоя занаят било разумно да не се пречат един на друг.

— На твое място занапред бих внимавал с този брадат мъж — рекъл още старецът. — Ела тази вечер в Сребърната арфа. Там ще ви запозная с някои хора от нашия занаят. Питайте за мен. Викат ми Раули, певеца.

Барло и Вслушан се запровирали през тълпата на пазара, оттатък към колоната, която се извисявала от другата страна, над дюкяните и сергиите. На върха ѝ стоял каменен змей, емблемата на Драглоп, който бил изсечен в каменен цокъл. Барло скочил върху този пиедестал и извадил флейтата от торбата си. Първоначално засвирил лудешки танц, който така пронизително пресякъл шумотевницата на пазара, че хората спрели и се събрали около колоната. Без да прекъсва, той преминал към по-обикновена мелодия и изсвирил една балада, от която Вслушан си мислел, че разбира всяка дума. Тя звучала така:

*Змей седял във долина
змеят на Драглоп.
Приседнал на висока канара.
Да бъде искал той защитник и пастир
на драглопската тълпа.*

*Поглеждал змеят към гората —
на Барлебог нивята.
Оглеждал се за брат си,
но лежал той в бърлогата си босоног.*

Мечокът на Барлебог!

*Намирал се мечокът в крепостта,
в замъка на Барлебог.
Седял и пиршество празнувал.
Начело той — мечок на Барлебог,
и още петдесет плюс един гост.*

*Та той поканил бил ги,
барлебогският мечок,
извикал той и нея — жена красива,
също петдесет момчета — диви и сурови,
в замъка на Барлебог!*

*Щом спуснала се там нощта
във замъка на Барлебог,
петдесет вълци вой надали
и преди да е дошла и заранта,
те мечката на Барлебог изяли.*

*Змей седял си в долина —
змеят на Драглоп. Дали не чува той,
как братът му сълзи пролива?
Люде от Драглоп, вий нямате покой!
Наблизо още вълци има!*

При третия куплет хората вече започнали да си тананикат и когато Вслушан започнал високо да пее, и други захванали да припяват, а накрая повторили пак последните два реда.

*Люде от Драглоп, вий нямате покой!
Наблизо още вълци има!*

Докато хората още пеели, от тълпата изсвистял нож срещу музиканта и откъртил от колоната до него каменно парче. Вслушан

бързо погледнал в посоката, от която бил долетял ножът, и току успял да съзре една сива кожа да се потулва в навалищата и да изчезва на мига. Всички се разпищели объркано, някои просто сграбчили съседа си за яката, с надеждата да са уловили нападателя, и така без малко първата проява на Барло да приключи с голям побой.

Преди обаче да е станало късно, той изпуснал един от онези пронизващи крясъци, които Вслушан прекрасно си спомнял, и така накарал хората да се успокоят. Отново опрял флейтата до устните си и засвирил танц, чиято примамваща мелодия веднага накарала хората да затропат с крака. Те на мига започнали да подскачат в същия ритъм, положили ръце върху раменете на хората до тях и обкръжили колоната и музиканта. Вслушан минал покрай редицата с изпъната напред шапка и онова, което танцуващите пускали в нея, не било само дребни стотинки. Колкото по-бързо кънтели тежките стъпки, толкова повече танцьори се хващали на хорото. Тогава била съборена една сергия. Вероятно в тая работа пръст отново имал брадатият в сивата кожа, защото Вслушан го мярнал да прескача прекатурения тезгях, от който се изсипали куп глинени гърнета, които с дрънчене се разбили на парчета. Но преди клетият търговец да успее да го хване, човекът в сиво бил изчезнал.

Тогава управителят на пазара си проправил път през върволицата на танцуващите и скочил върху платформата до Барло.

— Не бива повече да свириш тук — рекъл той. — Навсякъде, където се появиш, настъпва бъркотия.

Барло прекъснал хорото и се опитал да обясни на уредника невинността си с жестове, но той само рекъл:

— Виновен или не, подлудяваш хората с тая твоя флейта. Свири където щещ, само не и тук на пазара.

Въпреки че хората запротестирали, Барло прибрал флейтата си и скочил при Вслушан долу на паважа. През останалата част от следобеда те се размотавали на тържището, ходили от маса на маса и разглеждали предлаганата стока. Към привечер Вслушан попитал един търговец за Сребърната арфа и бил упътен към една гостоприемница в тясна напречна уличка. Гостилничарят, дребен, закръглен човечец с весели очи, бил застанал на вратата и ги заговорил, когато понечили да влязат:

— Ти трябва да си флейтистът — рекъл той на Барло, — който днес накара хората на пазара да играят по свирката му? — Когато Барло кимнал, гостилничарят ги повел към механата и рекъл:

— Раули вече ви чака.

Старият певец седял с други двама мъже в задния ъгъл на помещението. Когато видял Барло и Вслушан да влизат, станал, повикал ги на масата си и ги запознал с останалите двама.

— Този тук е Гурло, разказвачът на приказки — рекъл той и посочил към по-стария от двамината, висок, невероятно кльоцав мъж, чието изпито лице било набраздено от хиляди бръчки, като намачкана пергаментова хартия. После Раули посочил другия — млад, бузест момък с рижави коси и забележителна гърбица върху лявото рамо, след което рекъл:

— Този грозник се казва Трил и е известен като шут. Обаче някои се боят от него заради острия му език.

Гърбавият изглежда не приел това обяснение като обида.

— След като природата си е позволила тази шега с мен, се опитвам да ѝ се опълча с моите вицове — рекъл той.

— Както виждате, той си е шут по природа — рекъл Раули. — И още нещо, преди да седнете: Намерихте ли си вече подслон?

— Да — отвърнал Вслушан. — В Червения бивол на площада.

Раули се засмял.

— Домакинът ви накара първо да покажете парите си, нали? — попитал Раули. — Това място не е за вас. Там отсядат само богати търговци. Музикантите обичат да нощуват в Сребърната арфа. Най-добре ще е веднага да си донесете нещата.

Барло дал съгласието си и Вслушан се върнал до Червения бивол, за да прибере животните и багажа. След като магарето и конят били прибрани в обора на Сребърната арфа, а кръчмарят предложил стаичка за спане на гостите си, Вслушан се върнал при останалите в механата и ги заварил по средата на разговор за бъркотията, която Барло бил предизвикал на пазара.

— Така не може — рекъл Раули, когато Вслушан седнал и по знак на Барло си налял чаша червено вино от каната, която стояла на масата. — Този брадатият — продължил Раули, — винаги ще ти се пречка на пътя, ако си все така директен. И ще си навлечеш беля с управителя на пазара. Ако това, което разправят, е вярно, значи

господарката на Барлебог има цял куп от тези рунтави слуги и не можеш да се мериш с тях, ако използваш сила, Барло. Трябва да измислим нещо друго.

Направи тази Гиза за посмешище — рекъл гърбавият и запял:

*Във Барлебог живея жена,
която горда и наперена била.
За постелите си тя ерген
млад и кротък купила,
той обаче разярен,
чело посинил ѝ с удара!*

— Ако ѝ се появиш с това, ще насъска по теб рунтавите си слуги — рекъл Вслушан.

През цялото време Гурло седял там мълчаливо и слушал внимателно. Сега поклатил глава и рекъл:

— Трил даже има право. Сетих се за една стара история, която искам да ви разкажа. Тя се казва:

ПРИКАЗКА ЗА ВЕСЕЛИЯ КРАЛ

Имало едно време един весел крал. Той живеел с кралицата и красивата си дъщеря в един разкошен дворец, който се издигал по средата на една градина. Там имало прелестни лехи и пъстри цветя, а покрай пътеките се издигали тисове и чимшири, оформени като всевъзможни весели фигури. По средата на градината бил разположен и шадраван, в чието корито седели каменни джуджета, които изглеждали много смешно. Наричал се Шадравана на веселието, защото когато водата шуртяла от високо надолу към каменните фигури се чувал звук, сякаш някой се смеел от всеки градински ъгъл.

Веселият крал живеел щастливо и доволно в двореца си, докато един ден от гората се дотъррила цяла група зли великани и превзела градината. Човек веднага разбирал, че великаните никога през живота си не се били смели. Правили такива изкривени физиономии, че всички от двореца хукнали през глава, та даже и кралят и кралицата, и хубавата им щерка. Възможно най-бързо те избягали от другата страна

на дола, където ги приютил един селянин, чийто двор сякаш бил кацнал на хълма.

Тук кралят, който вече не бил радостен, седял по цял ден на дворската ограда и гледал към двореца си, в който сега царували великаните. Те стъпвали тежко през прекрасната градина, стъпквали изящната цветна леха и минавайки през нея изкоренявали подкастрените храсти, за да се чешат с тях по главата. Единият дори се изкъпал в Шадравана на веселието и при това така отчупил пръскалото на водоскока, че фонтанът секнал и не можел повече да пръска. Кралят видял всичко това и много се натъжил.

Когато осъзнал, че тези великани нямали никакво намерение да се махат, а удобно се настанили в двореца, като у дома си, където изхвърляли столовете през прозорците, понеже били прекалено малки за дебелите им задници, той решил да предприеме някакви мерки. Изпроводил пратеници и наредил да свикат рицарите от кралството му на бой срещу великаните.

След броени дни те пристигнали тежковъоръжени върху конете си, страшни бронирани храбреци, които дрънчали с копията си.

— Благодарен съм ви, че се притекохте на помощ — рекъл кралят. — Сега прокудете тези недодялани великани, а който победи най-силния от тях, нека вземе ръката на дъщеря ми.

Тогава рицарите се впуснали в галоп през дола нагоре към двореца, издавали страховити крясъци, размахвали копията си и се заканвали да пипнат великаните. Най-голямото чудовище обаче само протегнало ръка през прозореца и обрало по ред броненосците от седлата им, като лешници, и ги захвърлило надолу в потока, който се стичал по дола. След известно време те се изправили с усилие и закуцукали към селския двор, до краля, за да му съобщят, че с меч не можело нищо да се постигне срещу великаните.

— Ако не с меч, то тогава с магия — отсякъл кралят и пак пуснал пратеници да съберат всички чародеи в кралството. След няколко дена се заточила върволица от мулета, които по двойки носели помежду си покрити носилки, във всяка от които седял по един магьосник. Когато стигнали до краля, те слезли, пооправили дългите си одежди, направили сериозни и важни физиономии и попитали за кралската воля.

— Трябва да прогоните великаните от двореца ми — рекъл кралят, — защото моите рицари не можаха да се мерят с тях. Който от вас се справи с това, нека вземе щерка ми за жена.

Тогава магьосниците потеглили към двореца, първият пристъпил напред, начертал на земята един магически кръг, стъпил в него и започнал да изрича заклинанията си. На дворцовия прозорец обаче застанал най-силният великан, надул бузите си и издухал магьосника във въздуха така, че оня изхвърчал с дългите си дрехи като гарга с подрязани криле, докато се провесил от короната на едно дърво. И така се случвало с всеки, който начертавал кръга си на земята.

Най-накрая и последният от магьосниците слязъл от дървото, на което бил кацнал. Останалите благовъзпитано го изчакали и тогава потеглили заедно към краля. Все още правели сериозни и важни физиономии, когато трябвало да му съобщят, че и техните дарби не могли да преборят великаните.

Тогава кралят още повече се натъжил, защото вече бил загубил надежда, че ще си възвърне двореца и Шадравана на веселието. Веднъж за сетен път седял на дворската ограда и ридаейки поглеждал към двореца, където великаните тъкмо си подхвърляли златните топки, отчупени от върховете на кулите. Тогава по пътя се задал млад момък и го попитал защо плаче.

— Ами, погледни ей там — рекъл кралят, — и ще научиш. Великаните отнеха хубавия ми дворец и пресушиха Шадравана на веселието. Сега никой не е в състояние да ги изгони.

— Наистина ли никой? — попитал момъкът. — Я не ме размивай! — и той така силно прихнал да се смее, че великаните от другата страна на дола спрели по местата си и погледнали насам.

— Как можеш да се смееш, когато на мен ми е толкова тъжно? — рекъл потресен кралят. — Рицарите и чародейците ми не се справиха, пък ти ли ще се справиш.

— Трябва да се опита — отвърнал момъкът. — Какво ще ми дадеш, ако прогоня великаните?

— Дадох обещание да дам дъщеря си за жена на онзи, който се справи с тях — рекъл кралят. — Обаче не мога да си представя, че ти можеш да го направиш.

— Ще видиш — отвърнал момъкът. — Но трябва да помоля теб и хората ти да вършите всичко, което ви наредя.

— От мен да мине! — склонил кралят малко обнадежден. — Та, какво трябва да сторим?

— Радвайте се! — наредил момъкът. — Радвайте се така, както само вие си знаете. Смейте се, пейте и танцувайте така, че цялата долина да проехти.

— Прекалено много изискваш от мен — рекъл кралят. Но понеже бил готов да опита всичко, заповядал на кралицата, на дъщеря си и на всички, които живеели заедно с него в двореца, дори и на селяните и техните семейства, да се смеят, да пеят и да танцуват. Самият той бил начело на всички, смял се най-гръмко, пял най-весело и танцувал най-дръзко. В началото трябвало да се насили, но малко по малко забелязал, как тъгата изчезвала от сърцето му и как накрая му доставяло удоволствие да бъде весел, както по времето, когато живеел в двореца. След като цял ден се били смели, пели и танцували, момъкът рекъл на краля:

— Е, сега погледни към двореца си!

Тогава кралят спрял за миг да се смее, да пее и да танцува и отправил поглед към отсрещната страна на дола. Там великаните все още стъпвали тромаво през градината, но му се сторило така, сякаш значително се били смалили.

— Това трябва да се види по-отблизо! — викнал кралят и пеейки затанцувал с всичките си люде надолу към долината, чак до потока. Преди да го прескочи, погледнал пак нагоре към двореца, а там великаните изглеждали още по-малки, да, изглежда вече били придобили почти големината на нормални хора. Тогаз кралят прескочил потока, а след него същото сторили и всички останали. Танцувайки и смеейки се те заизкачвали хълма нагоре към двореца. Там внимателно надникнали през оградата, а наоколо в градината малки великанчета, които изглеждали почти като смешните джуджета в коритото на шадравана, тичали насам-натам.

Тогаз всички трябвало да се смеят още повече и с всеки нов изблик на смях великаните все повече се سماлявали и се събирали плахо накуп. Кралят и хората му прескочили оградата и се надсмивали все по-силно над забавните човечета, които стояли в градината му. Веселата компания се запътила към предишните великани, а намерила само шепа начумерени джуджета, които искали да се изпокрият под останалите храсти.

— Стойте! — прогърмял гласът на краля между два пристъпа на бурен смях и после рекъл на щерка си, че трябва да донесе от двореца метла и лопата и да измете сбирщината. Тя изтичала вътре и когато се върнала, сърдитите джуджета били вече толкова мънички, че едва се различавали от калинките по листата на розите. Това изглеждало толкова смешно, че всички се разсмели още повече. След като кралската дъщеря измела всичките великани на куп, върху лопатата вече не се забелязвало нищо друго, освен малко прах, който вятърът издухал.

Тогаз кралят наредил да оправят градината и щом Шадраванът на веселието отново зашуртял, била отпразнувана сватба, понеже този момък честно си бил заслужил кралската щерка.

Когато след това някой се навъсел, кралят мувикал:

— Развесели се и се засмей малко! Възможно е под нокътя ти да е заседнал зъл великан и пак да почне да расте.

5

— Хубава история — рекъл Трил. — Така трябва да се отнася човек към такива хора. Освен това никой управител на пазар няма да те изгони от мястото ти, щом караш хората да се смеят, Барло! Зная го от опит.

— Какво всъщност си си наумил ти, Барло? — попитал Раули. — Името ти ми се струва познато, но иначе не зная много за теб. Като се замисля сега за бъркотията, която предизвика днес на тържището, ми се струва, че ти неслучайно подхвана темата на песента ми. — Барло потвърдил мнението му, а Раули продължил: — Ако правилно те разбирам, искаш да предприемеш нещо срещу злата господарка на Барлебог. Вярно ли е?

Барло кимнал.

— Добре тогава — рекъл Раули, — значи всички сме на едно мнение. Обаче ние петимата не можем да се изправим сами срещу бандата й рунтави слуги. Те ще ни изловят като зайци.

— Може и така да е — рекъл Гурло, — обаче има още хора като нас. Нека ви направя едно предложение: Да се разделим, да се движим една година през страната сами и да показваме изкуството си по годишни панаири, по сватби, по празници на жътвата и навсякъде другаде, където се търси развлечение. А всички братя по занаят, които срещнем по пътя си, да поканим след една година пак на това място: за панаира на Драглоп в Сребърната арфа. Съгласни ли сте?

Всички дали съгласието си, а Трил добавил:

— И не забравяйте да събирате по пътя си весели истории. Ще имаме нужда от тях.

През останалата част от вечерта всички заедно пийнали вино и разговаряли за туй-онуй, но за това сега не е нужно да се разказва, тъй като не е от значение за тази история.

И така Барло наистина станал музикант, а Вслушан го придружавал от място на място, събирал пари в шапката си и се

грижел за добичетата. Барло изпълнявал весели песни и забавни танци, а когато срещнали друг музикант, разказвач на приказки или някой пътуващ член на хората от занаята, Вслушан разказвал за плана и накрая викал:

— И не забравяй: идната пролет на панаира в Драглоп в Сребърната арфа.

В началото обходили обширен кръг от села из равнината. Когато настъпило лятото и в низината станало жежко и задушно, хванали курс към планината. Скоро нагазили през тесни долове и прохладни планински лесовете, а Барло свирел по празниците на дърварите, които били майстори на дразненето с подигравателни песни. Той често оставал до късно вечер да седи около огньовете им, понеже изкуството им можело да му потрябва.

Барло и Вслушан отново препускали по цял ден из местността през гората, по тесни планински пътечки, под елхи високи като кули, без да срещнат жив човек. Привечер Барло подушил пушек от огън и пришпорил коня си, понеже вече притъмнявало. След малко видели между стволовете да блещука жар и чули смеха на дърварите, които били насядали в кръг около огъня.

Те радушно били приети от дърварите. Водачът им предложил място до огъня и рекъл:

— Бъдете наши гости. Сигурно сте гладни, а щом се заситите, искаме малко да попеем и да си поговорим. Може да хвацате лъжиците си. — По такива места било разумно всеки да си носи своя лъжица. Барло и слугата му междуременно се били научили на това.

Водачът дал указания на един от хората си и той сложил на огъня железен тиган и сварил каша от мляко, масло и брашно, която била толкова гъста, че можели да се загребват цели парчета направо от тигана. Барло и Вслушан се хранели с апетит, тъй като това било първото им топло ядене за деня, а когато се заситили, избърсали лъжиците в панталоните си и ги прибрали обратно в торбите. Благодарили за кашата, а водачът попитал кои са и какво ги водело из таз гора.

— Господарят ми се казва Барло и е музикант — рекъл Вслушан. — Не му се сърдете за мълчаливостта, то е защото не може да говори, но обича да се изразява по друг начин. Аз съм негов слуга и ме

наричат Вслушан. Яздим из страната, за да събираме весели песни и истории, а в това вие не сте без опит, както се говори.

Дърварите се засмели гръмко, когато чули това.

— Не сме без опит! — извикал един. — Ти обаче подхождаш доста предпазливо. Искаш ли нещо като за начало, ездачо на магаре? — и запял:

*Ушите ти са къси,
със сигурност си непослушко.
Хей, магаре ти си!
Тук Вслушан май е Дългоушко!*

Дърварите се заудряли по бедрата и се засмели гръмогласно. Вслушан първо сметнал шегата за малко груба, но когато видял как Ялф гордо изпънал уши, редно било и той да се засмее.

— Донякъде имаш право — рекъл после той. — Изпратиха ме за слуга на този музикант, за да се науча да слушам истински.

Той мислел това на сериозно, но тази забележка предизвикала нов смях.

— Чухте ли това? — прихнал един. — От един ням да се научел да слуша както трябва! Странна двойка сте вие двамата! — И той веднага прибавил още един стих:

*Защо ли музикант броди из кория?
Не може той да пей, свирачът ни горкия.*

Вслушан се изплашил като чул това и погледнал господаря си, как щял да приеме тази подигравка. Но Барло само се засмял, изкарал флейтата си и изсвирил:

*Не чуваш ти флейтата моя?
Казваш ням съм бил.
Не ще ли да ме разбере тоя,*

глупак е и такъв е бил.

Сега смеещите се били на негова страна. Водачът така го потупал по рамото, че дори якият Барло трепнал. После му рекъл:

— Вие сте хора, на които можем да се доверим. Останете при нас толкова, колкото желаете. — Барло изсвирил още едно хоро, което веднага изправило дърварите на крака. Недодяланите мъже така тежко тропали около огъня, че чак земята закънтяла и се разхвърчали искри. След това всички се увили в завивките си и легнали да спят с крака към жарта.

През нощта Вслушан се събудил, понеже магарето му станало неспокойно. Той го чул да пръхти и да тропа с копита. Тогава Ялф отишъл при него и го побутнал с муцуна по рамото. Вслушан се изправил и се заслушал в нощта, какво би могло да обезпокои Ялф. Дърварите хъркали около угасналия огън, нощният вятър шумолял горе в короните на дърветата, но освен това нищо друго не се чувало. Ялф наострил уши по посока на една покрита с мъх скала, която се издигала над мястото за лагеруване между стволовете, като схлупена планинска къщурка. Вслушан се изправил, посегнал към една дървена тояга и се промъкнал на пръсти нагоре по каменистата горска почва. Ялф го последвал, но запръхтял предупредително, когато приближили скалата. Магарето внезапно скочило напред и нанесло ритник с копитата си на храсталака в подножието на скалата. Тогава един вълк изскочил с вой от сянката; отскочил няколко стъпки встрани, после се спрял и заръмжал озъбен срещу нападателите си. Вслушан вече бил грабнал един голям като юмрук камък и го запратил по рунтавата вълча глава. Тогава онзи тръгнал назад виейки, хукнал в бяг между елхите и изчезнал в нощта.

Вслушан положил ръката си около врата на своето магаре, похвалил го за бдителността му и получил целувка по бузата от меката муцуна на Ялф. След което двамата се върнали в лагера. Водачът междувременно се бил събудил и се задавал насреща им.

— Това звучеше като вълк — рекъл той.

— Да — потвърдил Вслушан, — и Ялф го прогони от храстите.

Дърварят подсвирил похвално с уста.

— Човек не бива да подценява никого — рекъл той. — Дори и едно магаре — и потупал Ялф по врата. После отново легнали да спят и Вслушан се пробудил едва когато дърварите пъхали железните си тигани в огъня, за да варят сутрешната каша.

Докато се хранели и водачът току разправял на другите за случката нощес, при което ясно подчертал заслугата на Ялф, магарето запръхтяло и наострило уши. Малко след това се чули стъпки и на поляната се появил мъж с кожух.

Барло и Вслушан си разменили погледи и продължили да сърбат кашите си. Водачът се изправил, за да поздрави пришълеца, а брадатият го попитал дали може да седне при тях до огъня и да се стопли. Вече бил ял, рекъл още той, когато бил поканен да се присъедини към сутрешната закуска. По погледа, който хвърлил към съдържанието на тигана обаче можело да се забележи, че тази дърварска каша не му била по вкуса.

— Явно си свикнал с нещо по-добро? — подкачил го един от дърварите. — Че даже и лете носиш фина кожа като някой високопоставен господин.

— Това какво те засяга? — изръмжал брадатият и си потърсил топло местенце. Но тъкмо се канел да седне, когато зад гърба му с вик се спуснал Ялф и побучил главата си в гърба му, та човекът направил кълбо и тупнал в огъня. Изправил се с ругатни и заизтърсвал с ръце жартата от пламналия си кожух, докато всички от кръга прихнали да се смеят. Тогава брадатият се разярил. Изтръгнал ножа от калъфа си и понечил да се втурне към магарето, но още преди Вслушан да успее да се изправи на крака, водачът вече бил хванал мъжа, избил ножа от ръката му и рекъл:

— Не разбираш ли от майтап бе, кожух такъв? — И тутакси един певец от предната вечер намерил подходящия стих:

*Ялф магаре е
и вълци гони.
Тая вълча кожа,
бре, в огъня прогони!*

А един друг добавил втори куплет:

*Вълча кожа никога до днес
проста каша не опитал.
Сам се мъчи в тоя час,
но за кокал не попитал.*

Междувременно на Вслушан този малко странен хумор на дърварите му бил познат и не се учудил, че брадатият напълно загубил самообладание. Човекът завил от ярост, запремятал се в яките ръце на водача и когато по никакъв начин не успял да се изтръгне от хватката, го ухапал за ръката, та оня извикал и го пуснал. За миг се освободил, но останалите вече били скочили и образували кръг около него, от който не могъл да избяга. И дебнейки, като хванато на тясно животно, той стоял в средата, а неспокойните му, жълтеникави очи търсели някаква пролука.

— Странен човек си ти — рекъл началникът, докато избърсвал кръвта по ръката си в панталона си. — Никак ли не можеш да се засмееш? — Брадатият не отговорил, а само изръмжал ядосано насреща му. Тогава водачът поклатил разочаровано глава и рекъл:

— Я слушай, кожиху такъв, хора, които не могат да се смеят, не са желани тук. Сега като отворим кръга, бързо да изчезваш, ама колкото ти крака държат. И нека ти дам един съвет, да не стъпваш повече тук, иначе може да ти одерем кожата.

И преди да пуснат брадатия, всеки от двамата предишни певци бил приготвил по един куплет. Първият запял:

*Ти не щеш със нас да се посмееш,
лош и горделив си май!
А доще ли ти се зъби да забиеш,
на дърво ще се натъкнеш, знай!*

А вторият:

*Овъгли теб нашата жарава,
нашари те с черния си цвят,*

*но върнеш ли се пак тъдява,
ще оцавим твоя врат.*

После дърварите се пуснали и през първата пролука, която зърнал, брадатият се шумгнал и изчезнал в гората, по-бързо отколкото изобщо можело да се очаква.

Сега дърварите събрали инструментите си, за да се захващат за работа. През това време водачът още веднъж се доближил до Барло и Вслушан и рекъл:

— Този беше лош момък. Не ми хареса още от самото начало, а също и на магарето ти, Вслушан. Мисля, че за тези работи то има развит нюх.

— Възможно е — отвърнал Вслушан и си спомнил за нощното нападение на вълците. — Ама и вие се отнесохте доста грубо с него.

— Ти не разбираш — рекъл водачът. — Ние сме мирни момчета, обаче при нас няма място за хора, които не разбират от майтап и не умеят да се смеят. Погледни от тази страна на въпроса: имаме рискована работа, при която трябва да разчитаме един на друг и секирите ни не са само инструмент, а могат да бъдат и смъртоносни оръжия. Когато между нас има хора, които се сърдят на всяка шега или на всяко неволно побутване, скоро тук биха се случили убийства и всеки би се страхувал за живота си. С такива хора не искаме да си имаме вземане-даване. При нас открай време е така и ни е добре. Знам, че другаде най-много се налага онзи, който може да замахва най-силно и не може нищо да търпи. Но при нас най-голямо признание печели оня, който разказва най-смешните вицове и носи най-много на майтап. Затова за нас се разправят куп истории, но сега няма време за тях. Достатъчно се забавихме. Ако довечера сте още тук, ще чуете една. Споменахте, че събирате такива.

Барло дал да се разбере, че не би пропуснал подобно нещо.

— Не оставяйте животните си без надзор — рекъл още водачът. — Възможно е брадатият да се навърта наоколо. И стойте надалеч, когато чуете брадвите ни да дрънчат. Иначе е възможно върху главата ви да се стовари някое дръвче и нашият музикант може да си глътне езика. — Погледнал изпитателно Барло, и когато оня се разсмял, той също се ухилил и тръгнал след хората си.

Барло и Вслушан оседлали животните си и потеглили нагоре през гората. Колкото по-нависоко се изкачвали, толкова по-често между покритите с лишей стволоче срещали проснати огромни скални отломки. Тогава гората започнала да просветлява и те стигнали до планинска поляна, която се простирала до един скален зъбер, който образувал върха на планината. Докато яздели по цветната настилка на слънчевия склон, във въздуха се носел ароматът на дива мащерка и градински чай. Когато стигнали скалния склон, скочили от добичетата и ги пуснали да пасат. Барло тръгнал да се катери нагоре по скалата, а Вслушан го последвал. Накрая се изкачили на върха и от това място им се открила обширна гледка. На север се виждали спускащи се на вълни гори, чак навътре в равнината. В далечината проблясвали водите на река, а по бреговете ѝ се редели селце до селце. А някъде зад планините на югоизток лежала скрита долината на Барлебог.

В тази посока вперил поглед Барло, когато, седнал върху една скална плоча, извадил флейтата си и започнал да свири. Звуците на флейтата отново издигнали образа на барлебогския дворец, а песента ясно разправяла за това, как Барло едва можел да дочака да се завърне на онова място. А Вслушан отново се почудил, че в тая мелодия не се долавяло никаква ярост или пък жажда за мъст.

Докато Барло още свирел, Вслушан дочул в подножието на върха да трополят камъни. Погледнал надолу в скалния процеп, по който се били покатерили и видял един дребен човечец да се катери нагоре. След малко белобрадият старец се добрал до последния скален ръб и изтощен се отпуснал върху един каменен блок. Той носел одеждите на каменотърсач, около врата си бил окачил кожена торбичка, а отстрани му висял остър чук. Щом отново си поел дъх, той поздравил Барло и Вслушан и рекъл:

— Аз съм Лауро, каменотърсач. Исах да видя кой свири така хубаво на флейта тук горе. — После погледнал нататък към планините, накъдето гледал и Барло и рекъл:

— Да, там отвъд лежи Барлебог. И ако бленуваш да стигнеш до онова място, значи явно отдавна не си бил там. Във всеки случай бих те посъветвал да превъзмogneш копнежа си и да си останеш най-добре тук, защото там не би се разхождал дълго време свободен.

— Какво знаеш за Барлебог? — попитал Вслушан. — Бил ли си там?

— Да — отвърнал Лауро, — и то неотдавна. — Барло снел флейтата и се обърна към него. — Това май те интересува? — продължил старецът. — Тогава чуй добре, за да ти се изпари желанието. Аз се отървах с малко усилия — закискал се той. — Планинските пътеки са ми по-добре познати, отколкото на рунтавите слуги на злата господарка. В момента там се търсят каменотърсачи, да ви е ясно. Обаче само ако не работят за собствена сметка.

— Гиза още ли не се е наситила на сините си камъни? — попитал Вслушан.

Старецът му хвърлил остър поглед.

— Ти си доста добре осведомен — рекъл той. — Но изглежда не си научил най-новото. А именно че от известно време тя не може да понася тези сини дрънкулки. Сега тя е по следите на един друг камък, обаче никой досега не е могъл да ѝ го достави.

— Какъв е този камък? — заинтригувано попитал Вслушан.

— Ами, де да знаех — рекъл Лауро. — Явно и тя самата не може точно да го опише. Хората разказват помежду си една чудата история. Била си хванала момче, което притежавало този камък. Чародеен камък му казват те. Навремето обаче господарката още не била сигурна каква сила се криела в него, а и момчето не знаело съвсем точно, иначе не би се хванало тъй лесно на въдицата ѝ. Тя отнела и небрежно захвърлила тоз вълшебен камък, а момчето укротила с прелестните си сапфири. Но както става в подобни случаи: човек не може да прави с тях каквото си иска, а пък да се отърве от тях съвсем не става. Хората твърдят, че камъкът бил предопределен и все се завръщал при собственика си, колкото и Гиза да се противопоставяла на това. Така тя загубила влиянието си над момъка. Един ден излязла с него на езда, но се прибрала със съсипан от умора кон и със синка на челото. Носи се слух, че момчето, сякаш с помощта на магия забило в главата ѝ един от онези сини камъни, който на мига се загнездил там като неизлечим израстък и сега трови мозъка ѝ. Оттогава насам не си показвала носа навън и не се появявала пред никого, освен пред рунтавите си слуги. А те събирали всички каменотърсачи, за да ѝ изнамерят такъв един магически камък, понеже си мислела, че само с него може да се излекува. Навсякъде из страната разпространявала слуха, че в Барлебог се добивали купища злато. В действителност обаче слугите ѝ водели тези люде в планината, където трябвало да копаят за

вълшебния камък ден и нощ, докато паднали мъртви. Сега още ли искаш да отидеш в Барлебог, свирачо?

Барло кимнал и още преди старецът да продължи, Вслушан измъкнал торбичката си и извадил камъка от нея.

— Надявам се, че тя не е в състояние да ми навреди, докато държа камъка в себе си — рекъл той. — Защото сега съм малко по-умен от преди.

Каменотърсачът вдигнал учудено глава и погледнал Вслушан в очите.

— Значи това си ти — рекъл той. След което зяпнал камъка и след миг добавил: — Сега вече вярвам, че този камък притежава повече мощ от всичките сапфири на Гиза взети заедно. Като гледам тези сини нещица, всеки път потрепервам, твоят камък обаче ми стопля сърцето.

— На мен също — рекъл Вслушан.

— Бъди нащрек — казал Лауро. — Много си млад и се страхувам, че все още не си научил всичко. Какво смятате да правите в Барлебог?

— Господарят ми иска да види дали не може да сложи край на господството на Гиза — рекъл Вслушан. — Вече има хора, които искат да му помогнат в това.

— Щом е така — казал старецът, — бройте и мен. Може би имате нужда от някой, който познава планината, където рунтавите слуги карат каменотърсачите на труд.

Барло приел с удоволствие това предложение, а Вслушан рекъл:

— Да се срещнем на годишния панаир в Драглоп, в Сребърната арфа.

— Ще бъда точен за срещата — отвърнал Лауро. — Ама имам още доста за вършене до тогава. — После се сбогувал, заслизал надолу по скалата и изчезнал в гората от другата страна на поляната, след като им помахал за последно.

С убеждението, че са спечелили полезен съюзник, привечер Барло и Вслушан се върнали обратно до лагера. Дърварите били заети с това, да готвят вечерята. Пред гостите пак бил сложен пълен тиган. След като хапнали водачът рекъл:

— Тая заран ви обещах една история. Чуйте я сега. Ей ти, Кладен Зельо^[1], разкажи им случката за Цвекльо^[2], дете искало да стане чирак

в мелницата.

Заговореният бил един от двамата дървари, които се проявили като певци, застаряващ човек със забележителна обиколка на туловището. Но не че имал отпуснат корем. Всичко по него било стегнато и здраво, а около талията му бил опънат колан като пръстен, който някой бъчвар здраво бил зачукал по дъгата на бъчва. Посивялата му коса разчорлено висяла надолу по главата като кисела зелка. Не можело да му се намери по-подходящо име от това. Кладен Зельо седнал удобно, забърсал с opakото на ръката си и последните остатъци каша от ъглите на устата си и попитал:

— Все още ли не сте чували нищо за Цвекльо?

Барло и Вслушан трябвало да признаят, че нищо за този Цвекльо не било стигнало до ушите им, колкото и известен да бил тук на село.

— Значи е крайно време да се запознаете с него — рекъл Кладен Зельо и започнал:

РАЗКАЗ ЗА ЦВЕКЛЮ И МЕЛНИЧАРЯ МАГЪОСНИК

Цвекльо бил дървар, грамаден човек, висок като дърво и як като вол. Наричали го така, понеже главата му имала формата на цвекло, дебела и червена, с рошав перчем на върха си. На Цвекльо винаги му хрумвали странни идеи и човек никога не знаел с точност дали ги мислел на сериозно или само си правел майтап. Той самият бил наясно с това, но доста хора излизали извън нерви, особено ако не били дървари. Само едно не проумявал — когато не му се удаде да разсмее някой. Понеже самият той бил в състояние да се смее така, че чак дърветата в гората да потреперват.

Случката започнала с това, че един ден на Цвекльо сеченето на дърва му дошло до гуша. Веднъж той все пак закусил обилно, после обаче забил секирата си в дънера на едно дърво и просто се отправил на път, все покрай потока през долината и така, докато стигнал до една воденица. Там той влязъл при мелничаря и го попитал, що за работа било меленето и дали може да му е от полза.

Мелничарят, сух и дребен мъж, който нямал нито една бръчица от смях по лицето си, бил човек, който разбирал от магии. Той огледал Цвекльо от главата до петите и си помислил, че ако още от началото му хванел цаката, би могъл да вземе тоя дебелак да му работи на вересия.

— Трудна работа — рекъл той. — Прекалено е тежка за слабак като тебе.

Цвекльо сметнал това за шега и така се разсмял, та чак прозорците задрънчали. После отвърнал:

— Абе, човече, щом като ти се справяш с работата, аз също ще мога да я върша.

— Хайде да се хванем на бас, че си прекалено хилав? — рекъл мелничарят, понеже бил наясно, че един дървар никога няма да откаже бас, а той само това и чакал.

— Дадено, човече — рекъл Цвекльо, — какъв е залогът?

— Ако загубиш баса, трябва да ми служиш три години — пояснил мелничарят. — И то без възнаграждение.

— Ама ако спечеля, ти трябва да ми дадеш хубавия си нож за чували, който виси на колана ти — отвърнал Цвекльо и пак се ухилил. На мелничаря не му харесало да чуе това, защото ножът имал изящно украсена сребърна дръжка и ценно, ковано от джуджета острие, което никога не ръждясвало. Но понеже той бил предложил облога, вече не можел да се откаже. Тъй или иначе бил толкова самоуверен, че почти не се боял, че ще изгуби ножа си.

— Ако спечелиш — рекъл той, — нека ножът бъде твой. Ще ти поставя три изпитания, обаче с тези немощни крайници ще се предадеш още на първото. Трябва да пренесеш тези чували в помещението за мелене.

До вратата лежали пет чувала със зърно и мелничарят бил на мнение, че даже един толкова як мъжага като Цвекльо не би могъл да ги носи наведнъж. Но Цвекльо само се ухилил и рекъл:

— Е, щом е само това — намятал чувалите един връз друг на раменете си и започнал да изкачва стълбите към помещението. Когато мелничарят видял, че Цвекльо понесъл заедно всички торби, повикал на помощ вълшебните си сили и натиснал с една лешникова пръчка върху най-горния от чувалите. По този начин удвоил теглото им. В същия момент Цвекльо изпуснал страшно силни газове и така гръмко се изкискал, че торбите заподскачали нагоре-надолу по гърба му и мелничарят не могъл повече да ги достига с пръчката. С три крачки Цвекльо стигнал горе до помещението в мелницата, пуснал чувалите на земята и рекъл:

— Трябва да ме извиниш за некултурното държание, човече. Изневиделица чувалите ме притиснаха така силно, че не можах повече да задържа газовете. Може би не е уместно да ходиш толкова близо след човек, който носи тежко и е закусил здраво.

— Смахът ти скоро ще секне — рекъл мелничарят, защото хиленето твърде много го ядосвало. — Ако тази задача те е затруднила, никак няма да се справиш с втората.

— Какво има сега за вършене? — попитал Цвекльо.

— Изсипи зърното в мелницата — заповядал мелничарят.

— Е, щом е само това — продължил Цвекльо, отвързал първата торба и се захванал да изсипва житото във фунията. Но навеждайки се над нея, мелничарят метнал изотзад котката си върху гърба му и я омагьосал да стане тежка като олово. Надявал се, че той недодялан чирак щял да натези и да падне вътре във фунията. Воденичните камъни ще му ошлайфат грубия маниер, мислел си той. Но котката едва се била покатерила на гърба му, когато Цвекльо изпуснал от вътрешностите си едно толкова силно куркащо оригване, че котето от страх подскочило нагоре и само тупнало във фунията. Това, че котката ритала там долу в зърното, се сторило толкова смешно на Цвекльо, че той отново избухнал в кълтящ смях. Успокоил се едва тогава, когато мелничарят измъкнал котката от фунията, след което му казал:

— Извинявай, човече, явно наистина съм закусил доста обилно. Трябва да се погрижиш за това, котката ти да не се меси в работата.

— Ако вече и котката ми ти пречи, едва ли ще можеш да се справиш с третото поръчение — рекъл мелничарят. — Не искаш ли да се откажеш?

— Дървар с корем, пълен с обилна закуска, никога не се предава — отвърнал Цвекльо. — Какво да свърша сега?

— Я ми завърти воденичното колело — казал мелничарят.

— Е, щом е само това — рекъл отново Цвекльо и се почудил, какво му било трудното на това. Слязъл по стълбите и отишъл навън пред вратата, за да насочи водата от воденичния ручей към колелото. То обаче не искало да се завърти, защото воденичарят го задържал скришом с кутрето си и поради тази магия, никой не бил в състояние да го помръдне, па макар и само на педа.

— Времето явно е било доста сухо, защото ручейт тече съвсем слабо — рекъл Цвекльо. — Значи трябва малко да помогна. —

Покатерил се по улея, разкراчил широко крака, откопчал си гащеризона и се изпикал върху колелото. При това така силно се засмял, че цялата воденица се разтресла. Воденичарят инстинктивно издърпал ръката си и колелото се завъртяло така бързо, както никога досега.

— Един добре закусил мъж не може така внезапно да изпадне в трудно положение — рекъл Цвекльо и изпълнен със спокойствие слязъл от канала. — А ти не бива да си пъхаш пръстите във воденичното колело, когато потече вода по перките, защото би могъл да се нараниш. Сега видя ли, че ставам за чирак на воденичар?

— Може и така да е — отвърнал воденичарят ядосан, че бил загубил баса. — Обноските ти обаче хич не ми харесват.

— Чувствата ни са взаимни — рекъл Цвекльо. — Защото ти нито веднъж не се засмя, макар да имаше достатъчно поводи за това. При такъв майстор не ми се ще да работя. Дай ми сега ножа си и сме квит.

Тогава воденичарят трябвало да му даде ножа си, тъй като лично се убедил, че магиите му не могли да свършат нищо срещу доброто настроение на този човек. И когато Цвекльо се прибрал у дома, започнал да си реже с красивия нож сланината, която прибавял към сутрешната си каша.

— Добрата закуска е наполовина свършена работа — обичал да казва той и накрая така се разсмивал, та чак шишарки падали от елите.

---

[1] Крауtfас (нем.) — бъчва за зеле. — Б.пр. ↑

[2] Рюбе (нем.) — кореноплоден зеленчук, цвекло. — Б.пр. ↑

6

Дърварите продължително се побутвали един друг и се смели дълго от сърце, па макар всички да били чували тази история доста често. Барло и Вслушан също били заразени от смеха им, въпреки че Вслушан се тревожел, че леко лошата слава на този вид хумор би могла да не е по вкуса на всеки.

— От този човек на име Цвекльо бихме имали нужда и ние — рекъл накрая той.

— Та за какво ви е? — попитал водачът.

Тогава Вслушан накратко му разказал, какво си бил наумил Барло и какъв план бил замислен в Сребърната арфа.

— И ако се не лъжа — добавил той, — то брадатият с кожуха, който тая заран дойде при огъня и не искаше да се смее, беше един от рунтавите слуги на Гиза. Възможно е да е искал да ни шпионира или да завербува неколцина от вас като златотърсачи в Барлебог. Вие в началото никак не му дадохте думата и сега напълно разбирам защо се придържате към това, когато някой не може да се смее. Възможно е онова, което научихме при вас, да се окаже полезно в Барлебог. Затова с удоволствие бих приел Цвекльо между нас.

Кладен Зельо се засмял.

— Тогава трябва да те разочаровам — рекъл той. — Цвекльо живее само в историите, които се разказват за него, но това все пак е повече, отколкото може да се каже за друг човек. Но ако можете да се задоволите с мен, то и аз бих участвал. Понеже това е нещо, което би ми доставило удоволствие. И нека никой не си мисли, че Кладен Зельо би избягал от някаква си лудория.

Вслушан му благодарил за предложението и рекъл:

— Ще бъде почти сякаш сме взели Цвекльо с нас. Мястото на срещата ти е известно, нали?

— Разбира се — отвърнал Кладен Зельо. — На пролетния панаир в Драглоп, в Сребърната арфа.

Барло и Вслушан се лутали още известно време из планината и когато нощите започнали да стават по-хладни, отново препуснали надолу през горите. Накрая на равнината дърветата останали зад тях, а се открила гледка към голямо езеро, покрай което пътят извивал. Синьо-зелената вода била тъй бистра, че човек можел да види рибите по каменното дъно. Сребристо озарената водна повърхност се разстилала чак до далечния хоризонт, където била поръбена от ниски хълмове. Пред ездачите изникнали наредените по брега тръстикови покриви на едно село, а по-нататък съзрели няколко рибарски лодки да стоят неподвижно във водата. Барло посочил към къщите и дал знак на Вслушан, че иска да пренощува на това място.

На входа на селището Барло свърнал от пътя, а Вслушан го последвал с магарето си към брега на езерото. Тук върху дървени греди бил построен пристан навътре във водата, на който били завързани няколко лодки. Барло и Вслушан скочили на земята, оставили животните да се напоят, приседнали на моста от греди и провесили крака над спокойната вода. В сянката на дебелите подвижни дъски гъмжало от дребни рибки. Тук-там навътре в езерото подскачали риби, а по повърхността на водата се образувал кръг, който бавно се разширявал и се застъпвал с предишния. По едно време по бледото вечерно небе откъм равнината се стрелнало ято патици, плъзнало се ниско над езерото и цопнало в близост до рибарските лодки.

Барло измъкнал флейтата си и започнал да свири една песен, която носела шума на вода и в която се чувало шумоленето на тръстиката. След известно време Вслушан усетил стъпките на боси нозе по дъските и когато се обърнал, видял няколко деца, дошли от селото, за да слушат музиканта. Те спрели засрамено, когато Вслушан им кимнал с глава, но се приближили бавно, сякаш с магия привлечени от песента на флейтата.

След малко Барло привършил изпълнението си с продължителна извивка, която прозвучала като плясъка на вълни, свалил флейтата си и се усмихнал на децата.

— Много хубаво умееш да свириш — казало едно момиченце.

Барло махнал с ръка, сякаш това не било нищо особено и посочил към пастирската свирка, която едно от момчетата държало в ръка. Тя била направена от седем различни по дължина тръстикови стръка, които били свързани с папратови листа.

— Ти май също си музикант — рекъл Вслушан. — Не искаш ли да ни изсвириш нещо?

— Мога само простички песни, каквито си ги пеем у нас — отвърнало момчето.

Барло го призовал с приканващ жест да заеме място до него. Момчето не се оставило да го молят дълго, седнало на дъските и захванало да свири. Обикновената мелодия, която с вълшебство се изтръгнала от инструмента му, веднага пленила Вслушан с обаянието си. Тя звучала тъжно и същевременно весело и сякаш разказвала нечия история. След първия куплет момичето, за което ставало дума, започнало да пее текста:

*Девојка към езерото тръгнала,
на път тя е всяка година.
Девојка към езерото тръгнала,
а бузите ѝ бели кат снежина.*

*Зеления показва се от дъното,
от дълбокото всяка година.
Зеления показва се от дъното
и по устни я той целуна.*

*Девојка ред сълзи пролива,
плаче тя всяка година.
Девојка ред сълзи пролива
и никога не се завърна.*

*Хубавица Агла към езерото тръгнала,
на път тя е таз година.
Хубавица Агла към езерото тръгнала,
с дрехи бели кат снежина.*

*Зеления показва се от дъното,
от дълбокото и таз година.
Зеления показва се от дъното
и по устни го тя целуна.*

*Хубавица Агла се засмя
и през таз година.
Хубавица Агла се засмя,
той запя в ноцната тъма.*

— Каква е тая песен? — попитал Вслушан, когато момичето спряло да пее. — Никога не съм я чувал.

— При нас всеки я знае — рекла певицата. — Пее се за момичетата.

— А кой е този Зеления? — почудил се Вслушан.

— Това е дълга история — отклонила темата момичето. — Аз не мога да я разказвам.

Междувременно рибарите били издърпали мрежите си от вътрешността на езерото и гребели към пристана. Когато стигнали кея, те завързали здраво лодките си и слезли на сушата. Един по-стар мъж с посивяла, широка като лопата брада поздравил чужденците.

— Вече чухме, че е пристигнал майстор на флейта — рекъл той. По нашите места много рядко се срещат пътуващи музиканти. Бихме се радвали, ако останете за по-дълго.

Вслушан изчакал Барло да кимне в знак на съгласие, след което рекъл:

— С удоволствие приемаме поканата ви. Забелязахме, че и при вас се свири и пее. Господарят ми е жаден да научи нови песни. Казва се Барло, а аз съм Вслушан и съм негов слуга.

— Името ми е Валош — рекъл брадатият рибар. — Бъдете гости в дома ми, докогато пожелаете. Момичето, което ви изпя песента за Хубавицата Агла, е внучката ми Марла. Но сега първо трябва да изкараме улова на сушата.

Вслушан и Барло помогнали на рибарите да повдигнат мрежите от лодките, където се премятали уловените риби. Уловът веднага бил сортиран върху моста. Прекалено дребното било хвърляно обратно във водата. По-едрите риби, линове, липани и шарани, били умъртвявани с един удар по главата с дръжката на нож, изкормвали ги и ги слагали в кошове, които две момчета междувременно били донесли. После

мъжете вдигнали по двама кошове и тръгнали към селото. Само Валош останал и призовал гостите си да го последват до дома му.

— Тичай напред — рекъл той на Марла, която стояла още на речния бряг с другите деца, — и кажи на баба си, че ще имаме гости!

Барло и Вслушан хванали добичетата си за юздите и тръгнали с Валош по улицата между ниски, бели варосани рибарски колиби към къщата му, която се намирала на края на селото. На прага ги чакала една висока, източена, белокоса жена с изпито и набръчкано лице. Тъмнокафявите ѝ очи изглеждали млади и весели, сякаш обичала често да се смее. Тя поздравила гостите и ги поканила да влязат въкъщи, а Валош поел животните и ги завел в нисък обор встрани от постройката.

— Аз разбирам не само от риби, ами и от коне — рекъл той. — Синът ми веднага ще се погрижи за добичетата ви, след като нахрани конете ни.

Барло и Вслушан пристъпили в просторно помещение, застлано с тръстикови килими. На вътрешната стена имало огнище, около което шетала по-млада жена, вероятно майката на Марла, и слагала върху скарата да се пекат два големи шарана от улова. Вслушан вдишал аромата на рибата и веднага огладнял.

Не било нужно да чака дълго, защото Валош скоро се върнал от обора и поканил гостите си да седнат на масата. Останалите членове на семейството също дошли и се настанили; освен двамата старци имало и един младеж, който така приличал на съпругата на Валош, че човек веднага разбирал, че е неин син, а също и Марла с две по-малки момченца. Майката на децата, която била приготвила яденето, заделила за гостите парчета от гърба на рибата върху прясно изпечени питки хляб. Като единствена подправка служела едра сол, която се намирала в дървена купичка на масата.

След вечерята Валош донесъл кана със златисточервена, крушова шира, която налял в дървени чаши, обработени на струг.

— Дано не ви е прекалено горчива — рекъл той. — Пътъом сигурно сте пили и по-добра. — Но Барло и Вслушан счели, че това била подходяща напитка за след печената риба и веднага поискали да им наляят по още веднъж.

— Барло, ти свири много хубаво, когато бяхме навътре в езерото — рекъл Валош. Барло му поблагодарил с усмивка за похвалата,

извадил флейтата си и засвирил песента за Хубавицата Агла, която Марла им била изпяла. Изсвирил първите три куплета бавно и печално, но при последните три променил някои звуци от мелодията, та те отекнали като игрив танц.

— Много бързо схващаш — рекъл пак Валош, след като Барло довършил песента. — Тази песен звучи често у нас.

— Разбрахме от Марла, че към песента има някаква история — рекъл Вслушан. — Тя обаче не можа да я разкаже. Ти знаеш ли я?

— Абе, то аз я знам — рекъл Валош, — ама не съм добър разказвач на приказки. Синът ми го може по-добре. Трябва да знаете, че той от майчина страна произхожда от рода на Агла. Казват, че и тя имала такива засмени очи. Ще ли ти се да я разкажеш, Лагош?

Лагош хвърлил поглед към гостите с кафявите си закачливи очи, отпил още една глътка и захванал с:

ПРЕДАНИЕТО ЗА ХУБАВИЦАТА АГЛА И ЗЕЛЕНИЯ

От дълги години нашите хора живеели край езерото. По онова време там живеел млад мъж на име Йелош. Тоя човек бил от хората, които малко странели от другите и имал странни прищевки. Заранта на една пролет той потеглил надалеч, чак откъм другата страна на тръстиковия пояс, понеже очаквал на това място да има особено голям улов. А когато привечер се завърнал, в лодката му седяла девойка, която никой никога не бил виждал в селището. Това момиче било с рядка красота, кожата ѝ притежавала блясъка на седефената сърцевина на морските миди, кестенявата ѝ коса била дълга и гладка, а тъмнокафявите ѝ очи изглеждали така, сякаш всеки момент щели да се разсмеят. Тялото ѝ било обвито само с една стара ленена престилка, която Йелош оставял в лодката, в случай че се наложи да се преоблече в сухи дрехи. Това веднага се сторило доста странно на всички, които тоя ден наблюдавали завръщането на Йелош, понеже се предполагало, че бил намерил девойката съвсем гола.

Йелош, който живеел сам в дома си, понеже родителите му били починали рано, взел девойката за своя съпруга и всъщност никой от селото не се учудвал, че се инатял да разкаже нещо за произхода ѝ. Наричал я Аглая и хората сметнали, че това било доста необичайно име за жена на рибар. Понеже Аглая била винаги жизнерадостна, човек бързо свиквал с нея, а мъжете смятали, че с такава жена Йелош

бил направил доста добър улов, тъй като тя не само била хубавица, даже някои тайно я проследявали с поглед, когато ходела из селото, ами и поддържала дома на Йелош много подреден и умеела да веза шарени бродерии по ризите му, каквито в селото още никой не бил виждал. На хората им се виждало странно само това, че подгъвът на фустата ѝ винаги изглеждал малко мокър, макар че това можело да се дължи на факта, че на път за селото от къщата на Йелош трябвало да се прекоси потока по нисък мост. По това време Йелош бил така весел, както никога преди и си тананикал почти през целия ден.

Не била изминала и година, когато Йелош извикал от селото акушерката, защото Аглая трябвало да ражда. Раждането било много тежко и се проточило с часове. Накрая Аглая дарила живот на едно момиченце, а самата тя издъхнала, преди да е зърнала детето. Единственото, което изрекла, било: Наречете я Агла.

Цяла нощ Йелош изплаквал болката си, та всички в селото го чували. На заранта, когато хората дошли в дома му да се сбогуват с мъртвата, той вече бил утихнал, а очите му били пресъхнали и никога повече през живота си не се засмял и не запял. Единствената му утеха било това дете. Той намерил в съседство една детегледачка, която се грижела за Агла, докато ловял риба в езерото. Вечер стоял с часове надвесен над люлката и се взираше в очите на Агла, които още тогава били така кафяви и засмени, като тези на майка ѝ.

Точно година след деня, в който Йелош бил довел Аглая в дома си, в полунощ се извила буря, въпреки че през целия ден пролетното време било ясно и безоблачно. Вълните се разбивали в брега, а едновременно със свистенето на вятъра се чувал странен хленч и писък. Няколко смели мъже станали и излезли навън при езерото, за да завържат лодките на сушата.

Там навън това ридание и този вой се чували още по-ясно, а когато мъжете погледнали навътре към развилнялата се вода, различили в пяната на една вълна близо до брега да се показва огромна, кръгла глава, която въпреки тъмнината блестяла в зелено над кипящата, мътна вода. Тя приличала ту на главата на старец, ту на глава на някое водно същество, което досега не се било появявало пред очите на рибарите. Около грамадните му жабешки устни се точела зеленикава брада, а големите очи над сплескания нос били кръгли и втречени, като на шаран. След това туловището на този човек-риба се

надигнало от стихията, водата се стекла по люспестите му ръце, които разтварял към небето, докато продължавал да вие и реве. Тогава мъжете ясно доловили какво изричал: Аглая! Аглая!

Ужасени, всички се разбягали обратно по домовете си, залостили вратите след себе си и цяла нощ останали будни. Едва на сутринта бурята утихнала, а виковете и ревът заглъхнали и отшумели в далечината. На разсъмване рибарите се запътили към дома на Йелош, затропали и завикали да се покаже на вратата. След известно време той излязъл навън и попитал какво искат:

— Ти да не би да не си чул бурята тая нощ? — попитал единият.

— Малко вятър не може да ме уплаши — рекъл Йелош. — Обърнах се на другата страна и продължих да спя.

— Значи ли това, че не си чул как зеленият човек-риба крещеше? — попитал друг.

— Какъв човек-риба, бе? — попитал Йелош и пребледнял.

— Оня, дете цяла нощ виеше за починалата ти съпруга — рекъл трети. — Я ни разкажи сега къде намери Аглая, за да сме наясно какво общо има това със случая.

В началото Йелош отказвал да говори за произхода на Аглая, но когато накрая те го заплашили, че ще хвърлят дъщеричката ѝ във водата, ако продължава да мълчи, той отстъпил и им разказал как се бил сдобил с жена си.

През оня ден, заразправял той, оттатък в тръстиковия пояс се бил натъкнал на малък остров, който не можел да се види от езерото. На онова място слязъл от лодката, за да търси яйца от патици. Вече бил събрал пълна кошница, когато седнал на песъчливата земя и затананикал под носа си. Докато си пеел така, на островната ивица от водата се показала девойка и го заслушала.

— Хубаво пееш — рекла му тя, а той я придумал да излезе при него на сушата. Така, както си била гола-голеничка, тя се измъкнала от водата, седнала до него и го помолила да не спира да пее. По време на песента той я погледнал в очите и не могъл повече да мисли за нищо друго, освен че трябвало да я спечели за себе си. Когато песента му приключила, той попитал момичето, дали не иска да заживее с него в дома му.

— Винаги ли ще пееш така за мен? — попитала тя и когато той я уверил в това, се качила в лодката му, без да се колебае.

— Останалото вече ви е известно, добавил Йелош, оставил рибарите сами и се прибрал в дома си.

Сега на мъжете им станало ясно, че Аглая е била русалка.

— Още тогава, когато я доведе, ми се бе сторило, че има ципи между пръстите на краката — рекъл един. — По-късно винаги ходеше обута, така че краката ѝ бяха скрити. Ако Аглая беше още жива, рибарите навярно са щели да я изнесат насила от къщата и да я хвърлят в морето. Но вече била мъртва и погребана, пък и на светло нощното вълнение вече им се струвало не чак толкова заплашително, че да трябвало да се кахърят за бъдещето.

Все пак им направило впечатление, че през тази година уловът ставал все по-оскъден. Сякаш рибите изчезвали малко по малко от езерото или стояли далеч от местата, където рибарите хвърляли мрежите си. Запасите от сушена и пушена риба съвсем не достигали и към края на зимата хората започнали да скубят изпод леда трева и да ровят корени от земята, за да залъжат глада си.

А когато накрая снегът се разтопил и настъпила пролетта, риболовът никак не искал да потръгне. Това останало така до деня, в който предната година били чули Зеления да крещи. Рибарите вече се замисляли, дали не е бил той онзи, който държал рибите далеч от мрежите им и взели решение старейшината на селото да говори с него, ако онзи отново се появи.

Този път мъжете не били изненадани, когато през нощта отново се надигнал ураган. Те се събрали на брега, а след малко отново чули рева и воя на Зеления. — Аглая! — ечало през мътната, кипяща вода. — Аглая! В един момент огромната осанка на водния цар отново прекосила вълните и се понесла клатушкайки се навън, докато Зеления се надигнал от водната стихия и се показал в половин ръст. С лице обърнато към дома на Йелош, той извикал за сетен път: Аглая, Аглая!

— Ти ли си онзи — провикнал се най-възрастният, — който държи рибата далеч от мрежите ни?

В същия момент Зеления обърнал към него набитата в раменете си глава и го зяпнал с топчестите си, безмиглени очи. След което разтворил жабешката си уста и изревал:

— Не ще хващате повече риба, щом държите в плен моята Аглая. Върнете ми я обратно!

— Това е невъзможно — извикал старият. — Аглая не е между живите.

— Не е между живите? — изстенал Зеления. — Какво значи това, че не е между живите. Аз това не го разбирам.

Рибарите се спогледали слисано. После старейшината се провикнал:

— Онзи, който не е между живите, не може никога повече да се завърне. Не е по силите ни да ти я върнем, дори и да искахме.

— Да не би да я изядохте, както правите с рибите ми? Дано нито една не се хване повече в мрежите ви! — се разкрещял той в бурята и понечил да се потопа отново сред вълните.

— Спри, почакай! — извикал старейшината. — Така отнемаш живота на всички ни. Какво да сторим, за да умилостивим гнева ти?

— Аглая! — ревял Зеления. — Върнете ми Аглая!

— Няма да стане — отвърнал старецът. — Да ти дадем Йелош, онзи, който ти я отне? — Йелош, който бил измежду мъжете пребледнял, когато чул това, но не направил опит за бягство, защото разбирал, че тук се касаело за оцеляването на цяло село.

— За какво ми е притрябвал този Йелош? — изкрещял Зеления. — За да ми напомня всеки ден, че ми е отнел Аглая ли? Ще ме избави ли от страданието? Пратете ми днес, а и всяка година в тая нощ, по една девойка, която да ми зарадва сърцето. Ако пристигне при мен преди слънцето да е изплувало над езерото, в мрежите ви ще има достатъчно риба. — Докато изговарял тези думи, Зеления вече се бил потопил до рамене във вълните и после изчезнал в кипящия водовъртеж.

Рибарите стояли на брега и от вцепенение едва се осмелявали да се погледнат един друг в очите. Накрая старейшината рекъл:

— Събудете всички хора и ги свикайте на площада. Трябва да говорим за случилото се преди зората да огрее езерото.

Когато хората чули какво бил поискал Зеления, ги обзел ужас.

— Как да дадем дъщерите си на този звяр? — изкрещяла една жена.

Старейшината обаче отвърнал спокойно:

— Да не би да искате всички да умрете от глад?

Тогава хората разбрали, че друг изход нямало. Всички мълчали и се взирали в земята под нозете си. Един нарушил мълчанието:

— И кой пръв да жертва щерка си?

— Нека хвърлим чоп кое момиче да отиде — рекъл старейшината. Положил пред себе си шепя пълна със съчки, взел по една от купчината за всяка девойка, която била навършила седемнайсет години и издълбал в нея символа на фамилията ѝ. После хвърлил едно парче плат над белязаните клечки и призовал рибаря в близост до него да изтегли една от тях. Той обаче се възпротивил, а и не се намерил никой друг, който да иска да тегли жребия за момичето, което трябвало да се даде на зеленото чудовище.

— Щом като никой от вас не желае да свърши това — рекъл старейшината, — тогава ти трябва да го сториш, Йелош. Не можеш да откажеш, защото ти ни докара тая беля на главата.

Тогава Йелош се запътил към него, издърпал една клечка изпод плата и я подал на старейшината. Оня погледнал знака, който бил издълбан на клечката, високо изрекъл името на девойката и добавил:

— Не ни остава много време, понеже на изток вече се съмва.

Докато жените държали пищящата майка, мъжете тръгнали заедно с бащата на момичето към дома, в който то живеело. След малко се върнали, а двама водели девойката помежду си. Тя носела черна рокля, а снежнобелите ѝ бузи били облени в сълзи. Последвани от останалите, мъжете завели момичето при езерото и нагазили навътре, докато се потопили до раменете. Тогава пред тях водата започнала да ври и кипи, девойката извикала пронизително, но била избутана напред. Там тя изчезнала във водовъртежа така, сякаш земята се сринала изпод краката ѝ.

През тази година рибарите били доволни от улова си. Хората си набавили достатъчно пушена риба и за през зимата и не се наложило да гладуват. Затова през следващите години продължавали да спазват споразумението със Зеления. Всяка пролет, през деня, в който Йелош бил довел Аглая в селото, той трябвало да тегли жребия и го правел безропотно. И макар по-рано да странял от другите по своя воля, то сега останалите го отбягвали като прокуден. Дори бавачката напуснала дома му, щом детето започнало да се справя без помощта ѝ и оттогава Йелош сам се грижел за дъщеря си. Той не можел без нея и я дарявал с цялата си любов, която му била останала, но косите му преждевременно побелели, а физиономията му станала намръщена и

мълчалива, той просто вървял по пътя си и хвърлял мрежите си на затънтени места, където никой друг не ходел на риболов.

При тези обстоятелства на хората им се струвало странно, че Агла, въпреки бащиния си нрав, растяла жизнерадостна девойка, която обичала да се смее и да пее. Хората в селото имали достатъчно основания да не искат да имат вземане-даване и с нея, но когато някой се вгледал в засмените ѝ кафяви очи, било невъзможно да остане незасегнат от доброто ѝ настроение. Всеки я уважавал и ѝ отправял мили думи, когато я срещал из селото. Разговаряйки с нея, хората просто избягвали да споменават името на баща ѝ. Когато селските ергени започнали да я заглеждат, взели да я наричат Хубавицата Агла. Понеже тя не само, че била наследила очите на майка си, а направо изглеждала като нейна сестра близначка. Навярно това било утеха за Йелош или пък мъчение, защото така споменът му за Аглая никога не можел да избледнее.

През пролетта, в която Хубавицата Агла навършила седемнайсет години, Йелош отново трябвало да тегли жребия в онази нощ, и бил наясно, че символът на неговия дом също бил белязан върху една от клечките. Този път ръката му потреперила, когато посегнал под покривката. Дори понечил да напипа вдлъбнатия знак, но пръстите му сякаш били безчувствени. Издърпал една пръчица и я подал на старейшината. Когато същият разпознал белега, всички хора, които седели в кръга наоколо, забелязали как осезаемо преглътнал, сякаш гласът му бил отказал. После изрекъл високо и ясно: Агла.

Йелош се обърнал и тръгнал към къщи, без да каже и дума, сякаш това отдавна му било ясно. Хората мълчаливо го последвали. Те не бързали, освен това сега не било нужно да успокояват нечия плачеща майка. Не се наложило и да чакат дълго пред дома му, преди той да се покаже на прага. След него не вървяла ридаеща девойка в черни траурни одежди. Агла била облякла снежнобялата си празнична рокля и се усмихвала на хората, сякаш отивала на сватбата си.

— Няма нужда да ме водите. Аз зная пътя — рекла тя на двамата мъже, които пристъпили към нея, за да я хванат за ръка и да я заведат до езерото. Тя целунала баща си по двете страни и тръгнала пред хората към брега. Когато, без да се поколебае нагазила във водата, започнала да пее тризвучие, като децата, които си тананикали по време на игра:

*Зеления!
Воден дух!
Който нас дарява с риба,
прости се ти със траура!
Воден дух от зелената дупка,
дай на Хубавица Агла целувка!*

Тя зашляпала в езерото, докато водата ѝ стигнала до кръста. След това спряла, защото всичко пред нея започнало да кипи, а от пенещите се водни маси се подала топчестата глава на Зеления. Грамадното му туловище се надигнало, а бликащата и плискаща се вода наоколо заблещукала на лунната светлина като хиляди скъпоценни камъни. Зеления погледнал Агла с кръглите си очи и рекъл:

— Завърна ли се най-сетне, Аглая?

Когато чула това, Хубавицата Агла се засмяла и отвърнала:

— Ах, ти Зеления, още ли чакаш Аглая? Я ме погледни! Дъщерята на Аглая е пораснала и е точно толкова весела, колкото е била и майка ѝ.

— Да — рекъл Зеления, — весела си. Но всички останали, които ми пращаха, бяха тъжни. Никоя от тях не ми зарадва душата.

— Хей, Зеления, ела при мен — казала Агла, — за да те целуна.

Тогава той се хвърлил с вълните към нея и когато я стигнал, тя положила ръце върху раменете му и го целунала по голямата уста.

— Сега все още ли тъжиш? — попитала Хубавицата Агла.

— Не — отвърнал Зеления. — Мъката ми изчезна като патица над езерото. Искаш ли да дойдеш и да останеш при мен?

— Не мога — рекла Хубавицата Агла, — защото имам човек за баща. Трябва да живея между хората и само между тях мога да съм радостна. Обаче ще ти пея песни, когато си пожелаеш.

— Тогава никога повече няма да тъжа — рекъл Зеления. — И предай на хората, че съм се наситил на ридаещите им девойки.

Нека имат богат улов, докато между тях живеят хора с кафявите и засмени очи на Аглая и пеят весели песни. Сбогом, Хубавице Агла, живей на воля! Зеления няма да забрави, че го дари с целувка.

След това се хвърлил обратно във водната стихия, но не се потопил в дълбините, а заплувал в откритото езеро и запял така, че

гласът му отекнал в нощта като камбанен звън. Хората стояли още дълго на брега и слушали песните му, докато затихвали в далечния тръстиков пояс на отсрещния бряг.

Когато Лагош привършил разказа си, баща му рекъл:

— Сега и вие научихте защо пътуващите музиканти са винаги добре дошли при нас. Зеления обича весели песни най-много от всичко на света, и когато понякога ни е гостувал певец или музикант, който си разбира от занаята, съответната година винаги ни е носила богат улов. Така че, ако решите да останете при нас за през зимата, много ще се радваме.

Барло споделил съгласието си, а Вслушан поблагодарил на рибарите за гостоприемството им.

— А какво всъщност се е случило с другите девойки? — попитал после той.

— Това е една чудата история — рекъл Лагош. — Говори се, че на заранта след нощта, в която Хубавицата Агла целунала Зеления, при изгрев-слънце те излезли от езерото. Никой не бил свидетел на това, обаче на сутринта те стояли на брега, а черните им дрехи били сухи, сякаш никога не били влизали във водата. Ала най-загадъчното било това, че никоя от тях не била остаряла. Те стояли изправени край езерото, толкова млади, както когато били хвърлени във водите, и нито една от тях не си спомняла какво се било случило междуременно. — Лагош се засмял. — През тая година имало толкова много девойки за сватосване, че дори и на някои стари ергени им се приискало да се оженят.

Барло и Вслушан прекарвали спокойни дни в селото край езерото. Преди да настъпи зимата те излизали с рибарите, помагали им да хвърлят мрежите си и да пълнят кошовете си. Барло често изкарвал флейтата и свирел край езерото. И ако Зеления е слушал, значи със сигурност се е забавлявал, понеже Барло скоро научил всички ония песни, които се пеели в селото, а това съвсем не било малко.

Един топъл ден през късната есен те стигнали до острова на Аглая, както се наричала тясната пясъчна ивица в тръстиката, където Йелош бил намерил жена си. Барло и Вслушан сами гребали до там. Те слезли на плиткото, издърпали лодката на сушата и се проснали върху напечения пясък. Известно време наблюдавали патиците, които долетели в извита редица към езерото и накацали близо до тях. Патиците плували около шумолящите тръстикови стебла, гмуркайки се вдигали опашките си нагоре и плахо крякали. Измежду патоците с бляскави сини отражения и кафявите женски, плувала една бяла патица. Вероятно се била измъкнала от някой селянин и предпочела за в бъдеще да живее на свобода, вместо да се пържи в тигана. Или навярно била някое омагьосано същество, помислил си Вслушан. Тук, на скрития от плакнещите се вълни тръстиков остров, всичко му изглеждало възможно.

Барло измъкнал флейтата от чантата си и, вдъхновен от тоя чудноват свят, изсвирил песента за Хубавицата Агла, като я диплел с трели и извивки. Всяка строфа изненадвала с нови обрати. Ала последния тон той оставил да отзвучи продължително като повик, който чакал отговор.

И отговорът дошъл. Току бил свалил инструмента от устните си, когато чули внезапно бучене откъм тръстиката. Нещо топчесто блеснало на слънцето, спуснало се дъгообразно към тях и се търкулнало пред краката им в пясъка. Бил голям, красиво извит охлюв, какъвто не можел да се открие никъде другаде из тези земи. Преди време Вслушан бил дочул веднъж да се разказва за подобен охлюв и на мига познал какво било това.

— Рогът на Тритон — рекъл той изненадано.

Едва бил изрекъл това и чули в тръстиката бълбукане, като от приглушено кикотене.

— Значи вече знаеш какво е това — извикал глас на девойка. — Нашият зелен господар го изпраща на музиканта, в знак на благодарност за хубавата песен. Когато иска да потърси помощ от водата, нека да надуе раковината. Нали умее да свири! — Отново се чул ясно доловим смях, воден плясък и тогава всичко, освен лекото писукане на патиците, които все още претърсвали дъното около острова, пак утихнало. Само бялата патица не се мяркала вече.

На следната утрин се свършило с хубавото есенно време. За една нощ се били надвесели мрачни облаци, а от север задухал леден вятър, който помел и последните жълти листа от клоните. Обширната повърхност на езерото била мътна и сива, а лодките на пристана неспокойно опъвали въжетата, за които били вързани. За тази година риболовът приключил. Мъжете прибрали мрежите и кошовете си, за да ги съхранят през зимата, издърпали лодките на сушата и ги обърнали върху крайбрежния склон с кила нагоре. Малко след това паднал и първият сняг, а на плиткото се образувала тънка ледена кора, която ежедневно растяла навътре в езерото. През дългите вечери хората се събирали по седенки, пеели песни, разказвали си истории или танцували на музиката на флейтата.

Когато през една сковаваща, мразовита заран Барло и Вслушан излезли навън от къщи, видели как Валош издърпвал от обора дълга конска шейна и я подготвял за път.

— Да не би да планираш да пътуваш в тоя студ? — попитал Вслушан.

— Поканени сме на сватба при балдъзата ми в съседното село — рекъл Валош. — Там дъщеря й Валя се омъжва за един рибар. Тя също се числи към потомците на Агла и се говори, че била точно толкова хубава, колкото предшественицата си. Ако ви се ще, можете да заповядате с мен. При такива поводи един музикант е винаги добре дошъл.

Валош услужил на гостите си с няколко кожени наметала, след което те изкарали коня и магарето от обора, докато той впрягал два дребни четинести коня. Натоварил цялото си семейство на шейната, заедно с децата, шибнал с камшика и конете потеглили по широката, непокътната снежна покривка покрай брега на езерото. Барло и Вслушан яздели отстрани до тях.

В дясно от следите им, затрупаната със сняг повърхност на замръзналото езеро, по чиито краища се откроявали скованите силуети на изсъхналите стръкове тръстика, се простирала чак до далечните гористи планини на отсрещния бряг. А когато пресичали тесния залив, снегът за малко поддал под плъзгачите на шейната.

След около два часа Вслушан съзрял в далечината зад снежните преспи над пътя да се издига пушек и едва тогава забелязал, че това били покритите със сняг покриви на съседното село, които надзъртали

зад ръба на падината. Валош подкарал конете подвиквайки и оставил шейната да се пързулне по равния склон надолу, та чак пръски сняг се разхвърчали.

Пред една рибарска къща в средата на селото, той спрял шейната и току в същия момент вратата на къщата се отворила. Първо се показал един по-стар мъж, зад него жена с посивели коси и със засмените, кафяви очи на рода на Агла, а след тях и няколко по-млади хора. Барло и Вслушан също били пристигнали, те слезли от животните си и спрели, за да изчакат, докато роднините се поздравявали едни други.

Тогава Валош повел баджанака си към тях и му рекъл:

— Виж Курлош, доведох ти и двама приятели, които са на гости в дома ми за през зимата. Дългият е Барло, музикант, а този с магарето се казва Вслушан и е негов слуга. Надявам се, че двамата са добре дошли на сватбата.

— Музикант, така ли? — казал Курлош изненадано и заразглеждал недоверчиво двамата новодошли. — А на какво свири?

— На флейта — отвърнал Валош.

— Така значи, на флейта — казал Курлош и загледал още по-мрачно от преди.

— Да, на флейта свири — рекъл Валош. — Че откога си против хората, дето свирят на флейта?

— Трябва да говоря с теб, преди да ги поздравя като гости — отвърнал Курлош, придърпал шурей си настрана и му заговорил тихо. Вслушан забелязал, че Курлош постоянно поглежда към Барло, докато Валош поклащал глава и се опитвал да го успокои. Най-сетне Валош рекъл на висок глас:

— Аз гарантирам за двамата си гостенина. Хайде сега да влизаме, че да се постолим.

Курлош изглежда все още се колебаел, но после се запътил към гостите и рекъл:

— Заповядайте в дома ми и се стоплете, защото сте яздили дълго в студа. — Вслушан много добре усетил, че домакинят не ги поздравявал като гости и се зачудил какво толкова против тях можел да има този човек.

Щял скоро да научи. Най-напред едно момче поело животните им и ги отвело в обора зад къщата. През това време Лагош разпрегнал

конете от шейната и го последвал. После Барло и Вслушан прекрачили прага на едно преддверие. Там те свалили поръсените си със сняг кожуси и били поведени от домакина към стая, където миришело на пушек от огъня, който горял в огнището в ъгъла.

Веднага след като седнали на пейката край огъня, Валош рекъл:

— Сигурно сте се почудили на странния поздрав на зет ми. Нека ви обясня неговото недоверие. Той твърди, че преди няколко дена го посетил мъж, който разказвал, че в околността обикалял някакъв флейтист, на когото не можело да се има доверие. Той всъщност бил избягал коняр, а езикът му бил отрязан, понеже бил ограбил господарите си, а и държал размирни речи. С него яздел момък, дето бил подмолен и зъл. Трябва да си призная, че някои неща съвпадат, но вече ви познавам достатъчно добре и не мога да допусна останалото.

Наместо отговор, Барло допрял флейтата до устните си и изсвирил откъс, при който Вслушан веднага видял как вълци бродят из гората. Той вече си бил помислил същото и рекъл на Курлош:

— Позволи ми да ти задам няколко въпроса.

— Вие двамцата имате странен начин да се разбирате помежду си — рекъл Курлош. — Обаче питай. Ако имам отговор, ще ти го дам.

— Мъжът, дето е разправял всичко това, с вълча кожа ли бе облечен? — попитал Вслушан.

— Да — отговорил Курлош. — Но това не е нещо необичайно за сезона.

— Очите му жълтеникави ли бяха? — продължил Вслушан.

Курлош погледнал изненадано.

— И това е така — рекъл той. — И ние се позачудихме как може човек да има такива очи.

— Нека ти задам и третия въпрос — рекъл Вслушан. — Остана ли да пренощува?

— Не — рекъл Курлош. — Въпреки че към привечер му предложих постеля, той пожела да си тръгне. Стори ми се, че изведнъж се разбърза доста и аз се запитах къде ли ще ходи през нощта. Понеже слънцето вече бе близо до хоризонта, когато изчезна.

Вслушан погледнал Барло, и когато оня кимнал, рекъл:

— Значи знам кой ти е бил на гости. Радвай се, че не е останал и за през нощта.

— Както и да е — казал Курлош. — Нека сега да разбере, дали е имал предвид вас и дали всичко, разказано от него, е вярно.

— Да — рекъл Вслушан. — За нас е говорил. И всичко онова, което е разказал за господаря ми, не е измислица. Обаче ще съдиш другояче, когато научиш цялата история.

— Тъй като изслушах Жълтоокия, трябва да дам думата и на теб — рекъл Курлош. — Наясно съм с това, че всяко нещо има две страни. Ще се разбере дали твоята е по-добрата.

После Вслушан разказал накратко за Гиза и рунтавите ѝ слуги и отбелязал също, без да се щади, че той самият бил изрекъл присъдата над Барло и как се било стигнало дотук, че сега яздел с него из страната като негов слуга.

Курлош се замислил за миг, щом чул това, а после рекъл:

— Това, че признаваш така открито вината си за нещастieto на Барло, прави историята ти правдоподобна. А ако е вярно това, което казваш за произхода на Жълтоокия, то тогава подобна откритост за него наистина би била чужда. Той по-скоро е очаквал отново да обвиниш Барло, понеже вълчийт нрав не може да си представи, че някой се разкайва за постъпката си. Само още едно нещо искам да науча. Ти спомена някакъв камък, който Барло бил присвоил. Носиш ли го още с теб?

— Да — рекъл Вслушан.

— Склонен ли си да ми го покажеш? — попитал Курлош.

— С удоволствие — рекъл Вслушан, измъкнал торбичката и извадил камъка си.

Курлош зяпнал проблясващия камък в ръката на Вслушан и поклатил глава, сякаш предчувствието му се било потвърдило. — Така си и знаех — рекъл той. — Това е Камъкът на Арни.

— А ти какво знаеш за Арни? — попитал изненадано Вслушан. — Срещал ли си го някога?

— Да — отвърнал Курлош. — Преди много години. Но сега не е време за тази история. Нека първо да отпразнуваме сватбата. Довечера обаче ще ти разкажа при какви обстоятелства видях за пръв път камъка.

— Сега вярваш ли ми? — попитал Вслушан.

— Да — казал Курлош. — И ви приветствам с добре дошли в дома си.

Веднага след това всички те се изправили, понеже булката влязла в стаята. Първото нещо, което Вслушан видял, били засмените, кафяви очи върху светло, тясно лице. Аглая сигурно е изглеждала по същия начин, помислил си той. И тази девойка също изглеждала като чуждоземка сред широкоплещестите, грубовати рибари. Била облечена в дълга, подобна на риза одежда, богато избродирана с плетеници от цветни шарки, а в косите ѝ проблясвала сребърна булчинска диадема, инкрустирана със седефени мъниста. Курлош хванал девойката за ръка и се обърнал към вратата, която отново била затворена след нея. Изведнъж отвън се почукало и Курлош извикал:

— Кой е?

— Един рибар — обадил се отвън мъжки глас.

— Как ти е името? — попитал Курлош.

— Даглош — рекъл гласът.

— И какво желаете? — попитал отново Курлош.

— Искам дъщеря ти Валя за своя жена — отвърнал мъжът зад вратата.

— Тогава влез, за да те видя — рекъл Курлош.

Вратата се отворила и един млад момък, облечен с плетена синя жилетка над грубите си рибарски панталони, прекрачил прага. Следвала го двойка възрастни хора, за които Вслушан предположил, че са родителите на Даглош.

Курлош заоглеждал младежа, все едно никога не го бил виждал, а после рекъл:

— Наистина приличаш на мъж, който може да изхранва семейство. Тук до мен стои дъщеря ми Валя. Погледни я добре, ако искаш да я вземеш за жена.

Даглош се засмял и рекъл:

— Вече съм я виждал.

Тогава Курлош повикал жена си, която до този момент стояла отзад, хванал и нея за ръка и казал на Даглош:

— Сега погледни Гурла, майката на Валя, понеже един ден, когато и тя стане на нейните години, също ще изглежда по този начин. Забеляваш ли побелялата ѝ коса, набръчканите ѝ страни и отпуснатите ѝ устни? Е, още ли я искаш?

— Да — рекъл Даглош, — защото ще е хубаво да споделя живота си с жена с такива весели, кафяви очи.

— Тогава се погрижи за това, тези очи никога да не се натъжават — рекъл Курлош, — защото аз ти поверявам Валя.

— Почакай! — рекла майката на Даглош, — още не сме стигнали дотам. Защото сега аз ще питам теб Валя, дали наистина искаш този мъж? Знаеш ли, че е лековерен, освен това е избухлив и голям самохвалко? Наистина ли искаш да вземеш за съпруг този развейпрах?

— Да — рекла Валя. — Искам го такъв, какъвто е.

— Ще го искаш ли и тогава, когато стане като баща си? — попитала майката на Даглош. — Погледни добре мъжа ми, така, както стои тук с набръчкания си врат и изкривените си ръце. Я виж как му виси панталонът на мършавия хълбок! Тогава още ли ще го обичаш?

Наместо отговор Валя пуснала ръката на Курлош, насочила се към бащата на Даглош и го целунала по устата. Тогава погледнала майка му със засмените си кафяви очи и рекла:

— Няма нужда да хулиш повече семейството си. Сега даваш ли ми сина си?

Майката на Даглош се засмяла и рекла:

— Абе, ти май ще вразумиш момчето ми. Поверявам ти го.

Вслушан останал с впечатлението, че тази странна беседа била водена по строго определен обичай, който вече бил изпълнен. И щом майката на Даглош изрекла последните думи, станало така, сякаш магията била развалена. Всички се засмели шумно и започнали да говорят помежду си, докато Гурла подканвала гостите да седат на сватбената трапеза.

Редицата от блюда няма нужда да се описва тук. Достатъчно е да се каже, че имало не само риба. Гурла все пак се била постарала да покаже на сватозете си, че и в тая къща хората ги бивало в кулинарията.

Когато всички хубавичко похапнали, момичетата започнали да пеят. Това били същите песни, които Вслушан вече бил слушал в селото на Валош, само че сега разбрал, че можело и да се танцува на тях. Масите и столовете били избутани встрани, за да се освободи място за младите хора. Тогава момците и девойките заскачали и затропали в кръг, та чак стаята се разтресла, а прахта, която вдигали, затанцувала, проблясвайки във фокуса на проникващите през прозореца слънчеви лъчи.

След един от развихрилите се рибарски танци, всички се проснали изтощени по пейките. Тогава Барло извадил флейтата си и засвирил все песни, които бил чувал при хората на Валош, даже и такива, които тук все още не били познати. Всички се учудили, как ставало така, че се разбирало съдържанието на песните му, без някой да пее.

— Та ти без език говориш по-ясно, отколкото някой, който много бръцолови и при все това нищо умно не казва — рекъл Курлош. — Трябваше да засвириш, когато те сметнах за избягал крадец и щях веднага да те приема като гост.

Така изминал следобедът, а когато на трапезата била наредена не по-малко пищна вечеря и никой нямал желание да стане от мястото си, Курлош се обърнал към Барло и Вслушан:

— Е, сега настъпи моментът да научите, при какви обстоятелства видях за първи път Камъка на Арни. И той започнал с:

ИСТОРИЯТА ЗА АРНИ И ХОРАТА ПРИ ЕЗЕРОТО

Когато се случиха тези събития, аз бях отскоро задомен. Една пролетна утрин, още преди да бе настъпил денят, бяхме излезли за риба навътре в езерото. Времето беше подходящо, затова никой, който можеше да държи гребло или да хвърля мрежи, не бе останал в селото. Риболовът ни продължи цял ден и когато привечер загребахме към къщи, изпяхме няколко песни за Зеления, тъй като уловът беше богат.

Вече се смрачаваше, когато се добирахме до пристана. Обаче колкото повече се доближавахме, толкова по-необичайно ни се струваше всичко: Никой не чакаше на брега, никакви деца и никакви жени. И тогава някой съзря зад една от къщите конете от степите.

— Плячкосниците! — чу се вик. В същия момент те вече бързо приближаваха брега, десет, двайсет, трийсет и повече мъже. Накрая застанаха с разкрячени стойки и разпокъсани кожени дрехи в дълга редица покрай водата и се закискаха така, че плитките им се замятаха.

— Добър ли беше уловът? — провикна се един, който говореше езика ни. — Излизайте най-сетне на брега, че сме пригладнели! Вече имаме жените ви, пък и всичко останало. Липсва ни само прясна риба — и пак се закискаха и се заудряха по бедрата от смях.

През това време ние вече бяхме обърнали кръгом и не знаехме какво да сторим. Някои искаха веднага да слязат на сушата и да отидат

при семействата си, но трябваше да проумеят, че не бихме могли да се справим с тази банда Плячкосници, ако трябваше да газим невъоръжени от лодките си до брега. Най-накрая решихме първо да гребем към вътрешността на езерото и да помислим на спокойствие, какво бихме могли да предприемем по-нататък; понеже докато бяхме във водата, Плячкосниците нищо не можеха да ни сторят.

Мога само да ви кажа, че нощта бе дълга. Най-напред насочихме лодките си към съседното село, слязохме на тамошния бряг и вдигнахме хората от постелите им. Но нямаше начин да останем там, защото Плячкосниците още на следващата заран щяха да са тук. И така, всички се качихме в лодките и помъкнахме със себе си всичко, което можеше да се носи. Жените, децата и покъщнината отнесохме на острова на Аглая. Плячкосниците нямаше да ги намерят в тоя храсталак от тръстика. Трябва да знаете, че колкото и да са бързи на конете си в степите, те не обичат много водата. След това отново загребахме към откритото езеро и зачакахме на сигурно разстояние какво ще се случи в селото.

Докато бе тъмно, всичко остана тихо. Поне все още не бяха подпалили домовете ни, си мислех тогава. Това обаче не бе голяма утеха, като си представях какво може да се случи с жена ми и с всички останали в селото. После бавно се развидели и ние видяхме в утринния здрач как един-единствен човек тръгна към пристана, отвърза една лодка и загреба към нас. Скоро разпознахме Плячкосник, защото плитките, които висяха отдясно и отляво над слепоочията му, не можеха да се сбъркат.

— Тоя ще го пребия, ако се доближи — обади се един.

Обаче Рулош, който по онова време беше старейшина в селото, каза:

Не ще сториш това, защото така няма да ни направиш услуга. Щом този човек идва сам, навярно ще иска нещо от нас, пък и е наясно, че така попада в ръцете ни. Нека първо чуем какво е намислил. Във всеки случай така ще се сдобием със заложник, който може да ни е от полза.

Всички се съгласихме, че е така и спокойно наблюдавахме как мъжът усилено гребеше. Забелязваше се, че не е свикнал да борави с греблата и някои се подсмиваха, задето оня се напъваше и постоянно се отклоняваше от курса. Когато се доближи, пусна греблата да се

носят във водата и вдигна ръцете си, за да ни увери, че не е въоръжен и идва с мирни намерения.

— Казвам се Арни — рече той. — С кой от вас мога да преговарям?

— С мен — рече тогава Рулош и с няколко тласъка на греблата доближи лодката си до неговата. — Какво имаш да ни казваш?

— Оставям се доброволно в ръцете ви — каза Арни. Впрочем това вече ни бе ясно, но въпреки всичко се изненадахме да чуем тези думи от устата му, понеже не бе в природата на Плячкосниците.

— Ако кроиш нещо коварно — рече Рулош, — щастието няма да ти се усмихне. Знай, че на това място езерото е доста дълбоко. А пък и с нашите тежки гребла може не само да се гребе.

— Няма нужда да ме заплашваш — отвърна Арни, — макар да разбирам, че ми нямаш вяра. Но помисли само — какво бих могъл да предприема сам срещу всички вас?

— Добре е, че си го разбрал — продължи Рулош. — А какво тогава искаш от нас?

— Може и да ти се стори странно — рече Арни, — но искам да ви кажа начин, по който можете да си върнете жените и децата, заедно с цялото си имущество.

Рулош най-напред сякаш си глътна езика. Той огледа Арни от главата до петите, а после рече:

— Това определено е странно предложение от един Плячкосник. Ти самият да не би да си просто пленник, който не се числи към племето или какво те кара да вършиш това?

— Не е толкова лесно за обяснение — рече Арни, — но наистина съм част от племето. Аз съм брат близък на хана.

— Тогава поне сме направили добър улов с теб — рече Рулош. — Ще те взема за заложник, а брат ти трябва да те замени срещу хората и имането ни.

Арни съвсем не се противопостави на тези думи, а само кимна нетърпеливо с глава, сякаш Рулош не е с всичкия си.

— Точно това бях намислил — рече той. — Но няма да е много лесно, тъй като Плячкосниците си имат собствени закони и при замяната на заложници важи следното — човек за човек, а не човек за вещи. Аз обаче искам да си получите обратно и имуществото.

Рулош още повече се обърка и не знаеше какво да си мисли за този чудноват човек.

— Абе, то аз не разбирам защо вършиш това — каза той, поклащайки глава, — обаче я ми обясни сега, какво трябва да направим.

— Нали за това съм дошъл — отвърна Арни, сякаш това бе най-естественото нещо на света. — Трябва да предложите на брат ми Хунли една игра.

— Игра ли? — попита Рулош изненадано. — Че каква игра?

— Ами, например шах — рече Арни. — При нас в такива случаи шахът се счита за много подходящ. Трябва да знаете, че за Плячкосниците е срам и позор, ако откажат да играят, без значение колко висок е залогът. Нужно е само противникът да се намира в равностойно положение, а при вас това е налице, щом съм ви заложник. Само заради това съм дошъл при вас — за да може брат ми да ви признае за противници.

— Какъв откуп предлагаш? — попита Рулош.

— Всичко, което племето ви отне — рече Арни. — За хана ще е голяма чест да играе за такъв висок залог.

— А ние какво да предложим? — попита Рулош.

— Самите вас, така, както сте ми наседали тук — отвърна Арни, сякаш нямаше какво толкова да му се мисли.

— То хубаво — рече Рулош, — ама никой от нас не може да играе шах. За какво ще ни послужи това иначе толкова великодушно предложение, когато загубата ни е в кърпа вързана и по този начин попаднем в ръцете на брат ти? На мен ми се струва, че цялата работа е коварен опит без никаква съпротива да ни направите пленници на Плячкосниците.

— Трудно е да те убедя в добрите си намерения — рече Арни. — Обаче не са ти известни обичаите ни. Онзи, който предложи играта, изобщо не е длъжен да играе, а може да посочи свой заместник. И този заместник ще бъда аз.

— Тук пак се крие някаква уловка! — рече Рулош. — Първо ще ми се изплъзнеш от ръцете като пленник, като се изправиш срещу брат си в играта. Освен това можеш спокойно да го оставиш да спечели.

Сега Арни за пръв път се възмути.

— Изобщо ли не схващате правилата на играта? — попита той. — Как е възможно тогава да имате такъв подреден живот в селището си? Когато една игра се уговори веднъж, отпада всяка враждебност между противниците и никой няма правото да предприема нещо извън играта, което е в ущърб на другия. Освен това едно от най-позорните провинения е, да не вложиш цялото умение, на което си способен.

Плячкосниците сигурно изглеждат в очите ви неособено достойни за доверие, но можете да бъдете сигурни, че се придържат към собствените си закони.

— И кой ми гарантира, че не лъжеш? — попита Рулош.

— Никой — отвърна Арни. — Трябва да ми повярваш.

— Това ми е ясно — рече Рулош, — ама кажи ми как да повярвам на един Плячкосник, чиято банда току-що е нападнала селото ми?

— Ти наистина си недоверчив човек — рече Арни. — Но си в правото си, щом като говориш от името на хората си. Нека сега заложа нещо, с което иначе при никакви обстоятелства не бих се разделил. — Бръкна в една кожена торбичка, която висеше на колана му и извади от там някакъв камък. Така, както го държеше в дланта си, в сърцевината му заблещука цветен кръг с формата на око. — Сега ти го давам като залог, че ще играя честно за вас.

Рулош взе камъка и го заразглежда. После разказваше как през тези няколко мига цялото му недоверие се стопило. Той се бил вгледал в камъка, като в око, и после внезапно повярвал, че се вглеждал в лицето на една старица, чиито очи наподобявали това на камъка. Без да изрича нито дума тази жена го заставила да се довери на Арни. Във всеки случай след известно време той отново вдигна поглед и рече на Арни:

— Сега знам, че имаш почтени намерения. Поверявам съдбата на селото си в твоите ръце. — Той завърза камъка в една кърпичка и го пъкна в чантата си.

От този момент нататък Рулош се съветваше с Арни, сякаш бе един от нас. По негов съвет Рулош загреба към селото заедно с двама от своите хора и Арни, който се бе прехвърлил в лодката му, до мястото, което все още бе извън обсега на стрелите. Там той забави ход, изправи се и завика Хунли. След малко ханът се показа между къщите и попита Рулош какво иска.

— Хан Хунли! — рече Рулош. — Знаеш ли, че взех брат ти Арни за заложник?

— Щом твърдиш това, трябва да ми покажеш пленника си — отвърна ханът.

Тогава Арни се изправи в лодката и се показа на брат си.

— Какво те е прихванало, Арни? — ядосано се развика Хунли. — Защо си се оставил в ръцете на тези рибоядци?

— Ти знаеш мнението ми — извика Арни. — Сега обаче се разбери с Рулош, ако не искаш да поемеш позора върху плещите си, като предоставиш брат си на тези рибоядци, както ги наричаш.

— Вече виждам, че си ме поставил в неудобно положение, Арни — извика Хунли. — Хайде, Рулош, кажи ми как мога да откупя брат си?

— Бих могъл да го заменя срещу жените и децата ни — провикна се Рулош.

— Искаш ли? — викна Хунли. — Бих ти ги дал.

— Вярвам ти — изкрещя Рулош. — Но толкова евтино ли оценяваш брат си, че да го замениш за някакви си жени и деца на рибоядци? На мен ми се струва, че за брат ти има по-подходяща цена.

— Доста си безсрамен — изкрещя Хунли. — Казвай какво искаш да получиш най-сетне.

— Предлагам ти една игра — викна Рулош.

— Каква игра? — попита Хунли.

— Шах — кресна Рулош.

Тогаз Хунли се изсмя с цяло гърло.

— Ти се шегуваш, рибарю — викна той. — Да не би да искаш да ме биеш на шах?

— Това ще стане ясно — извика Рулош.

— Какъв е залогът? — рече Хунли, без да скрива задоволството си от този развой на събитията.

— Хората ми там в лодките срещу всичко, което ни отнехте — викна Рулош.

— Тази игра ми харесва — провикна се Хунли. — Приемам предизвикателството.

— Сега може да извикаш хората си и да слезеш с тях на сушата — рече Арни на Рулош. Докато играта не приключи, сте застраховани срещу всякаква враждебност.

Докато рибарите завързваха лодките си на пристана, ханът нареди да приготвят игрището. На брега беше разпънат скъп килим, а един от подчинените на Хунли постави в центъра дъска за шах с прекрасно издялани от слонова кост фигури, украсени с тъмнозелен нефрит. Плячкосниците забиваха от двете страни копията си като правоъгълник и опъваха по тях кожен ремък. После извикаха рибарите да застанат заедно с Арни от едната страна на ограденото място. От другата Хунли нареди да се подредят жените и децата на селото. Двете свободни страни на килима бяха заети от конниците. Щом всичко бе подредено, Хунли пристъпи напред и призова Рулош да заеме мястото си пред дъската за шах.

— Ще назова заместник, който да играе вместо мен — рече Рулош.

— Добре, имаш право на това — отвърна Хунли. — Кой да те замести?

— Предполагам, че предпочиташ по-опитен играч, отколкото съм аз — рече Рулош. — Заместникът ми се нарича Арни.

— Сега разбирам дързостта ти да ме предизвикаш — каза разочаровано Хунли. — Ти ли си скроил тази хитрост, Арни?

Арни излезе от правоъгълника на рибарите и отвърна спокойно:

— Нещо от предложението на Рулош противоречи ли на правилата?

Хунли го погледна гневно и рече:

— Арни, ти много добре знаеш, че това не противоречи на правилата. Но нормално ли е според теб да играеш тук срещу мен?

— Не е ли обичайно да играят двама Плячкосници един срещу друг? — попита Арни. — Ние двамата не сме ли играли много пъти шах един срещу друг? Или те е страх да не загубиш играта и затова се опитваш да се измъкнеш?

Хунли замахна с ръка във въздуха, сякаш искаше да отбие всичките въпроси на Арни.

— С теб не може да се спори, Арни — рече той. — Ела най-после насам, за да започваме.

Тогава Арни пристъпи върху килима и седна пред дъската от страната на рибарите, докато Хунли зае мястото от другата страна.

— Нека хвърлим чоп кой да направи първия ход — рече Арни. Тогаз Хунли повика един от конниците си и го накара да определи

играча по правилата на играта. Мъжът взе една бяла и една зелена фигура от дъската, скри и двете зад гърба си, след което протегна напред стиснатите си юмруци.

— Ти избери пръв, Хунли — рече Арни. — Понеже аз играя от страната на подстрекателя.

— Не е необходимо да ми го напомняш — рече сърдито Хунли и посочи десния юмрук на мъжа. Онзи разтвори дланта си и в нея лежеше бялата фигура.

— Ти си на ход — рече хладнокръвно Арни, повдигна дъската от килима и я завъртя, понеже белите фигури бяха откъм неговата страна.

— Това, че брат му ще е първи на ход, лошо ли е за Арни? — попита един.

— Не знам — рече Рулош. — Веднъж бях свидетел на друга игра и там беше лошо, ако човек не беше пръв.

Въпреки че не разбирахме смисъла на играта, всички наблюдавахме с интерес как двамата братя започнаха да местят фигурите по дъската. Известно време играха мълчаливо, местеха фигурите от поле на поле, без да се случва нищо забележително. Притаихме дъх, когато Хунли взе една от малките фигури на Арни. Обаче със следващия си ход Арни отне една от тези на Хунли и изравни резултата. Когато същото се повтори, вече не се вълнувахме толкова. Но после Хунли взе една от нефритено зелените фигури на Арни и постави на нейно място един от белите си коне. На нас ни се стори, че нещата вървят на зло, защото той се засмя и рече:

— Това как ти се струва, Арни?

Обаче Арни само отвърна:

— Често си се заблуждавал от този ми ход, Хунли — и премести косо по дъската друга фигура. — А сега се опитай да излезеш от това положение — рече после той.

Хунли сбърчи чело и дълго гледа дъската. После повдигна глава и рече:

— Защо играеш за тези рибоядци, Арни? Не ми ги разправяй тия, че вече сме били играли един срещу друг, защото не това е причината.

— Напротив — отвърна Арни. — Това е причината. Ние винаги сме играли един срещу друг, и не само върху дъската за шах.

— Да — рече Хунли. — Не за пръв път ми заставаш на пътя. И тук ли имаш приятел, както тогава при тинеядците?

— Може би ще намеря такъв — рече Арни, обърна се назад и каза на Рулош: — Ще ме приемеш ли тази вечер като гост в Дома си?

Рулош го погледна изненадано и рече:

— Ако все още имам дом, нека ти си първият гост, който ще поздравя там, Арни.

Арни му кимна и рече:

— Благодаря ти, Рулош.

После отново се обърна към брат си и каза:

— Ти си на ход, Хунли.

Хунли премести една фигура, която носеше царска корона, а със следващия си ход Арни му отне една с венец на главата.

— Взе царицата ми — рече Хунли вбесен, — това обаче далеч не значи, че си ме бил. На женско тъй или иначе не може да се разчита.

— Тук мненията ни също се разминават, Хунли — рече Арни. — Ти обаче можеш да ми покажеш как ще се справиш без царицата си.

— И ще го сторя — рече Хунли и с това се постави началото на истинско клане. Яростта му накара вената на челото му да се налее с кръв и той се развихри, като някой побеснял от гняв. След всеки ход нефритено зелените фигури ставаха жертва на атаките му, но в този двубой Арни не му оставаше дължен, защото и белите фигури изчезваха малко по малко от полетата. Най-накрая върху дъската останаха шест или седем фигури и Хунли, който пак беше на ход, премести встрани последния си топ и рече:

— Шах! Сега се опитай да спасиш царя си, Арни.

Аз се стреснах от тези думи и вече си представих всички ни като роби на хана, обаче Арни се усмихна и каза:

— Неразумен си, Хунли. Да не би да забрави царицата ми? Тя умее да пази своя цар. Добре ще е да си върнеш хода.

— Винаги си под закрилата на жени, Арни — рече горчиво Хунли. — И то не само в играта. Не те ли е срам да стоиш под женска закрила?

— Не — рече Арни. — Ти срамуваше ли се, когато Урла ти отреди честта да бъдеш хан.

— Тази чест ми се полагаше и без нейната присъда — рече Хунли. — Обаче схванах коварството й едва тогава, когато онзи камък те докара дотам, винаги да се изправяш насреща ми. И: не само срещу

мен, ами и срещу племето. Това бе късното ѝ отмъщение за смъртта на мъжа ѝ. Още ли не си го разбрал?

— Знам само, че ти никога не ще проумееш идеята на Урла — рече Арни. — Камъкът не може да промени това, че съм част от племето. Та нали яздя с вас? Обаче откакто го нося със себе си, се питам, дали не може да се живее и по друг начин, освен чрез грабежи и убийства. Оттогава насам се натъквам на приятелства, които ти уважаваш не повече от заек, който пронизваш със стрела в степите, за да го изпечеш на огъня.

— И ти самият вече говориш бабини деветини — рече Хунли. — А на това те научи онази хитра магьосница.

— Не забравяй, че тя е спасила живота на баща ни като дете, въпреки че нашите току-що са били убили мъжа ѝ — рече Арни.

Тогава Хунли викна:

— Ами да го беше оставила да замръзне! Тогава някой друг е щял да стане хан. Това е нямало да промени живота на Плячкосниците. Но постъпката ѝ до такава степен размекна сърцето на баща ни, че той ходеше да иска съвети от нея. И така тя си е избрала теб, за да унищожи съществуването ни.

— Казваш го от яд — рече Арни. — Защото ти е ясно, че аз не целя това. Милея за племето толкова, колкото и ти самият.

— Я ми кажи тогава, как да оцелеем, когато ни пречиш да правим набези? — каза Хунли.

— И аз все още не знам как — отвърна Арни. — Понеже тайната на моя камък не може да се разкрие за толкова кратко време. Навярно целият ми живот не ще бъде достатъчен. Но няма да престана да я търся. Сега ще върнеш ли хода си назад?

— Няма! — извика Хунли. — Та и аз да стана роб на проклетата добрина на Урла ли? — Помете гневно останалите фигури от Дъската и закрепя на конниците. Всички се разтичаха, яхнаха конете си и скоро след това племето бе изчезнало от селото.

По-късно Арни ни разказа коя била тази Урла и как той бил избрал камъка. Но тогава ние все още не разбрахме това, което си бяха наговорили двамата братя. Стояхме така в ограденото място, както и жените и децата ни отсреща, и зяпахме Арни, който седеше на килима и събираше разпилените фигури. Той изглеждаше потиснат от

този завършек, макар очевидно да беше спечелил играта. След това стана и рече:

— Прибирайте се по домовете си. Племето продължи нататък и през тази една година няма да се върне повторно на същото място.

Едва тогава разкъсахме огражденията и се втурнахме към семействата си. Само Рулош пристъпи към Арни, издърпа кърпичката от джоба си, развърза я и върна Камъка на Арни.

— Ти удържа на думата си, Арни — рече той. — Сега те каня да бъдеш гост в дома ми.

Арни остана при него три дена, след което последва племето си.

8

— Сега научи, откъде ми е познат камъкът ти, Вслушан — добавил само Курлош. — Все пак ти вероятно знаеш много повече за него, отколкото аз мога да ти разкажа.

— Все още съвсем не знам всичко — отвърнал Вслушан. — Доста научих за камъка от разказа ти. Арни не можа да ми разкаже много, когато ми го даде. — Скоро след това брачната двойка се сбогувала с гостите и всички си легнали.

Когато на следващата сутрин Барло и Вслушан яздели обратно наравно с шейната, Лагош, който държал юздите, махнал на Вслушан да се доближи и му рекъл:

— Защо Гиза е пратила по следите ви жълтооките си слуги? Толкова ли е жадна за мъст, та дори и надалеч не ви оставя на мира?

— Да, това също — отвърнал Вслушан, — но междуременно си има други причини да не ни изпуска от очи и да разправя на хората, че Барло е човек, на когото не бива да се има доверие — и му разказал какво било решено в Сребърната арфа по време на Драглопския пролетен панаир. — Приятелите, които намерихме там, също бродят из страната и търсят съмишленици сред певци, клоуни и разказвачи на приказки, които да тръгнат с нас към Барлебог.

— Това ще е най-паметната война, за която някога съм чувал — рекъл Лагош. — Ако пък имате нужда и от мен, то тогава на пролет с удоволствие бих тръгнал с вас към Драглоп. Понеже и аз знам да разказвам куп истории, а при едно такова пътуване човек може още доста да научи.

— Никога няма да можем да съберем достатъчно приятели, за да се справим с косматите слуги на Гиза — рече Вслушан. — И ще е добре дошло между нас да има човек с веселите очи на Агла. Нали и войната трябва да е весела. Струва ни се, че шансовете ни за успех ще са най-слаби, ако се опитаме да нападнем тази зла пасмина със собствените ѝ оръжия.

И стана така, че на пролет, яхнал дребното си добиче, Лагош потеглил заедно с Барло и Вслушан към Драглоп. В началото пътят водел по тесни пътечки през пусти мочурища, покрай хилави брези и мазни вирове, в които бълбукал блатен газ, когато стъпвали по меката, подвижна земя. Лагош водел, защото познавал всяко ъгълче наоколо.

— Тази местност се нарича Мъгливото блато — рекъл Лагош. — Но на пролет въздухът тук става особено свеж. — Към привечер той ги повел към не много високо възвишение в средата на мочурището, където се извисявал огромен дъб и казал, че там ще прекарат нощта. Вслушан се почудил, че тук-там по пътя Лагош събирал сухи клони и ги втъквал под ремъците на дисагите си. Но когато после заедно с другите двама претърсил мястото под дъба за съчки за огън, бил благодарен за предвидливостта му; тъй като тук не можело да се намери много, освен няколко прогнили клонки, които се били откъртили под натежалия сняг през зимата. Най-накрая Лагош успял да запали огън с изчупени стръкове от ланшни тръстикови пръчки, но пламъкът горял съвсем плахо, понеже дървото по-скоро гниело върху влажната земя, отколкото изсъхвало. Но поне пушекът пропъждал комарите, които вече започвали да бръмчат.

След като нахранили животните си и хапнали от запасите, те се завили с одеялата под все още голите клони на дъба и скоро заспали, изморени от дългата езда.

Отново Ялф бил онзи, който събудил Вслушан посред нощ, побутвайки го с меката си муцуна. Магарето пръхтяло неспокойно и се ослушвало с дългите си уши. Вслушан се изправил.

Огънят догарял и само леко мъждукал под сивата пепел. Вслушан го разбутал с една наполовина изгоряла пръчка и хвърлил отгоре му шепа суха трева, за да го разпали наново. После се вслушал в нощта.

Известно време не чувал нищо друго, освен свистенето на вятъра в клоните на дъба. Тогава далеч навътре в мочурището се чул шум, сякаш нещо се провирало сред сухите стебла. Вслушан си помислил, че чува приглушени стъпки на лапи. Събудил двамата си спътници и когато тримата се вгледали в мрака, забелязали жълто светещи точки, винаги две по две, които се доближавали към тях от всички страни. Тогава двата коня също станали неспокойни, запръхтели и

запристъпвали, тъпчейки по торфената почва. Лагош издърпал един запален клон от жарта и го захвърлил по мъждукащите точки. В проблясъка на факлата те видели как два вълка отскочили с вой един от друг.

В този миг тримата ездаци разбрали, че са обкръжени. Всеки от тях веднага сграбчил по няколко от останалите по земята клони, подпалили ги и ги запратили по вълците. Така можели да ги задържат на разстояние едва за кратко време, защото оскъдните им запаси скоро щели да свършат.

— Трябва да се покатерим на дъба — рекъл Лагош.

— А какво ще стане с животните ни? — попитал Вслушан. — Да оставя вълците да изядат моя Ялф ли?

— По-добре него и конете, отколкото нас — рекъл Лагош. — Щом вълците се заситят, ще си тръгнат към призори.

През това време кръгът още повече се затегнал. Барло погледнал втренчено глутницата и издал провлачен, дрезгав крясък, при който вълците още веднъж се отдръпнали назад. Тогаз скочил към коня си и извадил рапана от торбата на седлото. Опрял го до устните си и надул надалеч отекващ, дълбок звук, който проехтял навън в нощта и накарал тъмното небе да затрепти. Ялф и двата коня стояли като вкаменени до чворестия ствол на дъба, пък и вълците също не помръдвали. След малко около мочурището нещо започнало да кипи и клокочи, сякаш изведнъж хиляди извори бликнали от дълбините му. Между тръстиките храсти зашуртяла плискаща се водна струя, зашумяла и тръгнала да се надига край гъсталака на хълма, където стояли тримата мъже. А от всички страни на мрака кънтял ясен момински смях, като че от далечната шир и все пак съвсем отблизо, сливал се с плясъка на кипящата вода и имал така заразяващо действие, че тримата ездаци прихнали да се смеят подир глутницата вълци, които виейки се впуснали в див бяг през бълбукащата отвсякъде вода.

— Благодаря за помощта, Зеления! — провикнал се Вслушан в нощта и веднага след това от далечината му откликнал дрезгав, нисък отзвук, подобен на този от раковината на Барло. Още веднъж се чул онзи звънлив смях, но вече отдалеч, след което над мочурището се възцарила тишина. Вслушан прегърнал Ялф в знак на благодарност за навременното му предупреждение, преди отново да си легне като останалите.

Когато се пробудил на следващата сутрин, водата се била отдръпнала. Слънцето вече приличало над хоризонта и карало безбройните локви вода да блестят. Въздухът бил изпълнен с крякането и пеенето на блатните птици. За момент Вслушан хвърлил поглед на това непознато място, в което навсякъде царял тайнствен живот. Няколко патици се гмуркали в едно по-голямо езерце малко встрани от пътя и му се сторило, че между тях сякаш отново плувала една бяла. Дали водният дух им бе пратил пазител, който да бди над пътя им? След събитията от последната нощ Вслушан не сметнал тази си мисъл за недопустима, ами по-скоро за успокояваща. В крайна сметка събудил двамата си спътници и скоро отново потеглили по тясната, криволичеща пътека нататък.

По обед прекосили блатото. Стигнали до земи с ливади, а към привечер пътеката се сляла с един път за каруци, който продължили да следват. Така яздили три дена през страната.

Междувременно каруцарският път тук-там се превръщал в отъпкана пътека, която често криввала край някое селце, където намирали подслон за през нощта. От време на време срещали каруци или подминавали някой селянин, който отивал на полето с впряга си волове.

На третия ден забелязали отпред странен конник. В началото им се сторило, че някакво момче е яхнало муле и просто се движело в тяхната посока. Дребният ездач обаче по-скоро висял на животното, отколкото седял и сякаш носел на гърба си безформен вързоп, който по-добре да бил завързал на седлото зад себе си. Щом наближили, Вслушан разпознал ездача върху мулето по огненочервената му коса.

— Трил! — извикал той и пришпорил коня си, докато се изравнил с клоуна.

Трил дръпнал юздите на мулето си, зяпнал Вслушан с престорена уплаха и рекъл:

— Значи е бил прав оня брадат момък!

— Какъв момък? — попитал объркано Вслушан. — И за какво е бил прав?

— Че наоколо из местността язди подъл ням музикант с флейта и някакъв млад безделник. Никога не бих си помислил, че човек може да се довери на тая вълча кожа. — После се изсмял гръмогласно на глуповатата физиономия, която Вслушан бил направил. — Като ви

гледа така човек, не би си помислил, че си струва труда, Гиза да изпраща рунтавите си слуги подире ви. Едва вчера един от тях ми се изпречи на пътя и ме предупреди за вас. Не знаеше ли, че сте се прочули?

— Смешно ти е на теб — рекъл Вслушан. — Преди три дни тази известност едва не ни коства живота.

През това време Барло и Лагош се доближили и когато спрели конете си, Трил сбръчкал нос душейки и рекъл:

*Към Драглоп немият е кон възседнал,
от магаре глупаво последван,
а третия от таз тайфа,
на който хлопа му дъската,
на омар вмириса ми душата.*

— Това ли е цялата войска, дето сте събрали?

— Съвсем не, присмехулник такъв! — рекъл Лагош. — Само дето другите пристигат по вода: цял отряд весели русалки, които през целия милостив ден се смеят непрекъснато, предвождани от повелителя си, огромното зелено водно същество. Но теб предупреждавам, Трил: хората разказват как веднъж бил хвърлил за храна на морските раци един рижав гърбушко, защото си запушвал носа от вонята на риба, която естествено го съпровожда. Така че се пази!

Трил се засмял и рекъл:

— Разбирам: намерили сте точния човек, щом отдалеч се надушва откъде иде.

— Не само него — казал Вслушан и докато яздели нататък, разказал кого още се надявали да срещнат в Сребърната арфа. Още четири дена продължило пътуването им, докато Драглоп отново се разпрострял пред тях. Както и предишната година, така и сега пак трябвало да се бутат с животните си сред тълпата пазарджии, този път обаче се насочили направо към Сребърната арфа. Когато прекрачили прага, гостилницата била претърпкана с най-различни типове. Там били насядали палячовци с шарените си костюми, жонгльори и хора със змии, които упражнявали номерата си, цигулари, музиканти с флейти и

арфи и всякакви други музиканти, които изпробвали инструментите си. Навсякъде се дрънкало, скрибуцало и звънтяло едно през друго, та човек едва чувал собствените си думи. Дългият Барло се спрял на прага и се заоглеждал наоколо. После посочил към ъгъла, където преди една година седели, и си прокарал път през навалищата. Останалите трима го последвали до масата, на която били насядали певецът Раули и разказвачът на приказки Гурло, а до тях Кладен Зельо и Лауро, каменотърсачът.

— Ето ви и вас най-сетне! — рекъл Раули. — Събрали сме се, за да начертаем план за действие. Сядайте тук и си наквасете устата след дългия път. Налял във вече пригответените чаши червено вино, а Вслушан го запознал с Лагош.

— Значи рибар, доколкото подушвам — рекъл Раули. — Идвате точно навреме, защото повечето от нас ще потеглят към Барлебог по реката. Може би ще имаме нужда от хора, дето умеят да управляват лодки. — Той явно току-що бил разбрал, че трябва да ръководи превземането на Барлебог и не оставял другите да вземат думата. — Погледнете насам — рекъл им и поставил каната с вино по средата на масата. — Това тук е замъкът на Барлебог. — Потопил показалеца си във виното и теглил една мокра черта по напуканата маса, от каната до чашата си. — Така тече барлебогската река, която се влива тук в Драглоп, където е чашата ми, в друга река. — Накрая преместил зад каната панера за хляб, който трябвало да представлява планината. — Първата група ще бъде водена от Лауро през горите отляво на реката до планината. Ще заобиколят долината на Барлебог и там горе на върха ще се опитат да отвлекат вниманието на работниците, които копаят злато и благородни камъни за Гиза.

— С удоволствие ще се присъединя — рекъл Кладен Зельо, — защото познавам гората.

— Ако тръгнеш с тази група, няма да се притеснявам за вас — казал Раули. — Твоите шеги ще успеят да объркат даже рунтавите слуги на Гиза. Тогава вие ще се спуснете от планината надолу към Барлебог. Ние останалите ще хванем прекия път, заедно с другата циркова трупа, и няма да бързаме. Покрай реката има достатъчно села и стопанства, където можем да си правим майтап. Ще се срещнем отново при двореца.

Вслушан слушал внимателно как Раули планирал този необичаен поход и се питал, какво ли би предприела Гиза срещу тази пъстра дружина. Раули изглежда ни най-малко не се притеснявал от вълчите й слуги. Дали не надценявал силата на певците и клоуните? Дали не бил като някое дете, което още живее в света на песните си и не подозира нищо за опасностите, към които се е запътило? Какво ли ще постигнат тези весели и безгрижни музиканти срещу кървавата суровост на рунтавите слуги? Вслушан усетил, че е попаднал в игра, чиито правила не разбира. Погледнал изпитото лице на стария певец, който умело боравел със съдовете, сякаш всичко би се решило върху тази похабена маса. Изглежда всеки тук вярвал в това. Барло също. Немият седял на масата, едва помръдвал, с никакъв жест не давал да се разбере, че участва в тази игра и въпреки това сякаш бил център на вниманието: човекът, заради когото се подготвяло всичко това. Той не бил избягал коняр, не бил нито окаян пастир, нито пътуващ музикант, който трябва да е благодарен, когато някой селянин го пусне да пренощува в сламата. Той седял там като крал, като господар, който претеглял предложенията на съветниците си. Кимнал с глава към Раули, а това значело: Така ще стане. Кой ли е този Барло? — питал се Вслушан.

Вече трета година бродел с него из страната, а още не знаел това.

На следващата заран потеглили. Въпреки оживения пазар хората по улиците се спирали и зяпали това приключенско шествие, понеже никой никога не бил виждал подобно нещо: начело яздел Барло и свирел песен, която изкарвала хората от домовете им, докато още закусвали. Останалите музиканти подхванали мелодията и скоро всички запели в един глас, тъй като Барло до такава степен владеел езика си, че всеки разбирал смисъла на песента му. А в нея се пеело:

*Събудете се глупци!
Пощурейте и се смейте,
разрешени са шеги
и лудуване безкрай,
че Барло тръгнал е към своя роден край.*

Надувайте и пейте,

*свирете и се люлейте!
Капани сложете
пред мишите дупки сиви.
Цвърчете мишлета,
та да подвият опашки вълците диви.*

Сред певците и артистите акробати правели салта и ходели на ръце, други жонглирали с топки и обръчи. Клоуните задявали любопитните хора по тротоарите и си правели шеги с тях. Там, където смехът ехтял най-гръмко, винаги сред тълпата стърчала разчорлената глава на Кладен Зельо.

Вслушан се носел върху магарето си до Барло начело на шествието и се опитвал да се въплъти в ролята на Паладин^[1], който яздел редом до своя крал към бойното поле. Представата му обаче била изцяло помрачена от неособено геройското поведение на пътуващите другари, които очевидно целели да превърнат това шествие в особен вид народно посмешище. Изглежда никой нямал усещане за сериозността на начинанието — нито участниците, които по всевъзможни начини се правели на глупаци, нито сеирджиите, които смятали всичко това за маскарад, който се устройвал по улиците в началото на пролетта.

Навсякъде от дясно и от ляво по улиците прииждали все повече хора, някои от които гротескно преоблечени, с прикрепени маски на лицата си. С бесни скокове пред шествието танцували вещици, вдигали шум с дървени кастанети и плашели зяпачите, които се разпръсквали с крясъци, когато брадавическите мутри се насочвали към тях. Други били навлекли шарените си костюми с лъскави украшения и нашити едно върху друго парченца огледала, пулели се на тълпата през изрязаните наместо очи дупки по варосаните си бели маски и бутали пред себе си вещиците с накичени с камбанки прътове. Шутове се слели с шествието, карали камбанките по пискюлите на шапките си да звънят и удряли с дългите си хлопки^[2] по всеки, който все още гледал сериозно или не искал да приглася на песента на Барло, чиято мелодия все по-диво и гръмко надвиквала дрънченето и тракането, писъците и свирнята.

Навалицата пред Вслушан станала толкова гъста, че той трябвало да спре магарето си. Една от вещиците се промушила под врата на Ялф, изправила се непосредствено пред Вслушан и му се ухилила право в лицето. Разкривените устни открили остри кучешки зъби, а зад двете изрязани дупки блеснали жълтеникави очи.

— Ти защо не се смееш, Вслушан? — изсъскала вещицата. — Да не би да се ужасяваш от този поход? Значи тогава си по-умен от всички тези шутове!

Уплашен от страшната грозота на маската, Вслушан се отдръпнал назад и още преди да се е окопитил, една от белоликите фигури с огледала скочила наблизо и така ударила с пръта си вещицата по ушите, че камбанките задрънчали. Междувременно сред хората се отворила пролука и Вслушан продължил да язди. По време на този престой Барло не бил престанал да свири на флейтата си. Той бил вперил поглед в далечината над главите на маскираните и изглеждал потънал в дълбоки мисли.

Когато и последните къщи на Драглоп останали зад гърба им, повечето маскирани лица били изчезнали. Но имало няколко, които придружавали шествието по-нататък и очевидно искали да присъстват, когато в Барлебог се сложело край на това безчинство.

Без колебание Барло кривнал по един път, който лъкатушел по брега на барлебогската река. Колкото по-надалеч стигали, толкова по-гъсто били покрити с трева оставените преди тях в калната почва следи. Явно в тая посока рядко свивала каруца. Тук-там срещали по някой селянин, който се спирал отстрани на пътя и поклащайки глава се чудел на странното шествие. Те се придвижвали едва-едва, понеже само част от пътуващите били на коне. Към привечер на третия ден стигнали до едно село, в което решили да пренощуват; защото само на един час път след последните къщи започвали тъмните гори на Барлебог, които тук достигали двата речни бряга.

Още в селцата, където спирали да почиват през последните дни, на Вслушан му се струвало, че хората, които живеят там, били някак неразговорливи и затворени. И тук, в селото до гората, това правело явно впечатление. Когато Барло и Вслушан, водейки шествието тръгнали по главната улица на селото, няколко жени и деца затичали към колибите си и залостили вратите след себе си. Вслушан забелязал колко занемарено изглеждало всичко. Глината се ронела от

мръсносивите стени на къщите, на места сламата по наклонените от вятъра покриви се била свлякла надолу и небето надничало през оголените греди. Някои колиби изглежда отдавна не били обитавани, счупени кепенци висели на празните дупки за прозорци.

На мегдана по средата на селото Барло дал знак за спиране и слязъл от коня си. Малко по малко цялата сбирщина се приближила. Който имал животно го отседнал, закарал го на водопой до едно езерце край селото и го пуснал след това да пасе на поляната. Пешеходците насядали по тревата, събули обувките и изпънали изморените си крака. Един цигулар настроил инструмента си и подхванал песента на Барло, сякаш искал и тук да примами хората от домовете им.

Скоро след това някои започнали да пригласят и още преди края на втория куплет, вратата на една полусрутена колиба се отворила и един старец пристъпил напред. Той спрял и се заслушал внимателно, когато повтаряли песента. После бавно се доближил до мястото на лагера, разгледал странната дружина, която се била установила там и казал високо, без да се обръща към никой по-конкретно:

— Защо пеете, че Барло язди през страната? Преди много време един Барло бе идвал тук в селото. Да не би да мечтаете за старото време, или какво трябва да значи песента ви?

Раули се изправил, поздравил стария човек и рекъл:

— Песента значи, че Барло пътува с нас, за да види правдата в Барлебог.

— С вас? — учудил се старецът. — Не си спомням Барло някога да е яздил из страната с група палячовци и улични музиканти.

— Не знам кой Барло имаш предвид — рекъл Раули. — Този, за когото аз говоря, самият той е музикант.

— Тогаз имам предвид един друг — отвърнал старецът. Той изглежда изгубил интерес към хората, които лагерували на селския мегдан, обърнал се и се накарал да се връща в колибата си.

— Почакай — рекъл Раули. — Барловци идват и си отиват. Нека сега се запознаеш с нашия Барло. Той е седнал ей там и свири на флейтата си.

— Барло, който свири на флейта! — рекъл старият човек, повдигайки рамене. — Копие за вълци щеше да му е от по-голяма полза. — Но изглежда бил любопитен и се отправил през лагеруващите към мелодията, която долитала от другата страна на

мегдана. Щом съзрял свирача, се спрял изненадано и го заразглеждал внимателно. Междувременно Барло привършил песента си, снел флейтата и кимнал на мъжа, като на стар познат. Тогаз старецът се поклони и рекъл:

— Добре си дошъл, Барло. Дълго те чакахме. Надявахме се, че непременно ще се завърнеш някой ден с чета войници, за да прогониш Гиза и рунтавите ѝ слуги. Под нейното господство сега не му е на човек да се заслушва в музика и да се смее на шегите на палячовци. В Барлебог всяка радост е замряла. Не знаеш ли това?

Наместо отговор Барло пак допрял флейтата до устата си и засвирил. Вслушан се заслушал внимателно, защото предполагал, че отново ще трябва да превежда.

— Добре заварил, Дагелор — изсвирил Барло. — Не трябва толкова да се съмняваш в хората ми. Ти самият не каза ли току-що, че в Барлебог всяка радост е замряла? Може би трябва да накараме хората отново да се смеят, вместо да водят кървава война. За тази цел водя най-надарените шегаджии, сладкодумци и музиканти, които се намериха в цялата страна. Би ли ни приел като гости в селото си?

Когато Вслушан понечил да преведе речта на Барло, Дагелор махнал с ръка и рекъл:

— Не ми е нужна помощта ти. До ушите ни достигна новината, че са ти отнели способността да говориш, Барло. Сега обаче ти говориш така ясно, че човек приема словата ти не само с разума, ами и със сърцето си. Благодаря ти, че дойде и казвам добре дошли на всички ви в нашите колиби.

На Вслушан му направило впечатление, че Дагелор изрекъл всичко това с известна приповдигнатост, сякаш приветствал някой високопоставен гост. Барло май съвсем не бил безизвестен тук и не се приемал като обикновен човек. Но преди Вслушан да успее да го попита, Дагелор извикал нещо към дома си, очевидно нечие име, което Вслушан не могъл да разбере. Веднага след това на вратата се показало деветгодишно момче, което Дагелор повикал при себе си. Старецът му поръчал да изкара хората от колибите и да им съобщи, че били пристигнали гости, които заслужавали да бъдат дружелюбно посрещнати. Момчето любопитно наблюдавало Барло и спътниците му, но после хукнало след нетърпеливия жест на стария човек, тичало от врата на врата и съобщавало на висок глас новината. Тогава вратите

навсякъде се отворили, но от тях се показали едва неколцина стари мъже, а останалите били жени и малки деца, които пристъпвали навън и зяпвали новодошлите. Едва когато Дагелор излязъл напред и им казал няколко думи, те започнали колебливо да се приближават. Тези хора напомняли на Вслушан на плахи животни, които всеки момент били готови да се изпокрият обратно в хралупите си. Дагелор трябвало да ги увещава известно време с думи и жестове, че да се приближат, докато накрая се събрали наоколо му; печална групичка от боязливи хора, които се бутали един в друг, сякаш някой искал да им отнеме живота.

— А къде са по-младите ви мъже? — попитал Вслушан.

— Слугите на Гиза ги отведоха — рекъл Дагелор, — всеки, който ставаше за работата, дето за нея е така важна. Не знаем дори къде са откарани и едва таим надежда да ги зърнем отново. Късно си дошъл, Барло.

Когато чул това, Барло се изправил и отново подхванал да свири. Но не засвирил песента на глупците, понеже в ушите на тези хора тя щяла да прозвучи като подигравка. Той им съобщил на своя език, че ще тръгне към Барлебог, за да пречупи могъществото на Гиза.

— Злият ѝ гнет ви е притиснал като болест и ви е отнел всякакъв кураж. С копия и щитове не може да се стори нищо срещу таз черна магия, а само с веселието на музиканти и сладкодумници. — След което спрял да говори и започнал да рисува картини със звуците на флейтата си. Вслушан разпознал широката долина на Барлебог сред безкрайните гори, видял по средата да се издига дворецът, пепеляв и мрачен под сянката на проклетата власт на Гиза. А мракът се разстилал през поля и ливади, чак до ръба на долината, като лепкава и смразяваща кал, преливала отвъд него, и хората от селото простенали от ужас, щом видели това. Но после мелодията се променила, от краищата на картината започнало да се прокрадва веселие, мрачният прилив забушувал като кипящ водовъртеж и малко по малко се превърнал в бледа мъгла, която вятърът отвял над долината, докато ситните водни пръски съвсем се изгубили в короните на дърветата на хоризонта. После заискрели цветове, грейнали зелени пасбища, тюркоазеносини езера, макът тлеел по синорите в огненочервено, а от оградите на двореца се отлющила черна кора, заронила се и разкрила светли фасади. Портите широко се разтворили и хората защъкали

навън. Смеели се и пеели, прегръщали се и се целували. Вслушан бил измежду тях, чувал гласовете им, виждал радостните им лица, които познавал и същевременно не познавал, тези очи с неописуем цвят, които вече бил виждал, но въпреки това още търсел, и за миг държал в ръце една девойка, която го гледала с тези ми ти очи съвсем отблизо и същевременно от безкрайната далечина. Тогава песента на Барло секнала.

Вслушан искал да продължи да наблюдава тази картина, но тя избледняла и той отново видял селските хора, които били наобиколили Барло. Изражението на безсилие обаче, което до преди малко било помрачило погледите им, вече било прокудено от лицата им. В този момент много от тях с просълзени очи се запрегръщали, сякаш искали да съхранят жива картината, която Барло им бил показал.

— Заповядайте! Бъдете наши гости! — подканил отново Дагелор и едва сега жителите на селото се осмелили да доближат лагера със свитата на Барло. Всеки от тях повел по няколко души от пътуващите към колибата си.

Дагелор приютил Барло и Вслушан в дома си. Жената на сина му, която живеела при него с двете си деца, предложила на гостите тънка тричава питка и козе сирене, а към това всеки получил и по една чаша козе мляко.

— Трябва да се задоволите с това, което имаме — рекъл Дагелор. — По времето, когато старият Барло яздеше из страната, тук той биваше посрещан другояче. Но откакто слугите на Гиза завлякоха младите ни мъже, жените трябва да вършат цялата работа, а ние старите можем с малко да ги подкрепим.

Вслушан не за първи път чувал за този Барло, който обичал да язди из страната и изглежда всеки, освен него, бил осведомен. Той често се бил питал какво значение криело това име за хората.

— Кой е бил старият Барло и защо постоянно е яздел из страната? — попитал на висок глас той и същевременно се сепнал, че задал въпроса, който всъщност задавал сам на себе си.

Дагелор го погледнал учудено.

— Сериозно ли питаш? — рекъл и щом Вслушан кимнал, прихнал изведнъж да се смее, заудрял се по бедрата и се смял толкова много и толкова дълго, като че трябвало да навакса всичкия смях,

който бил пропуснал от времето, когато в селото била замряла всяка радост. Най-накрая се окопитил и попитал Вслушан:

— От колко време служиш вече на господаря си?

— От около три години — рекъл Вслушан, като в същото време се зачудил, що за смешка бил казал.

— И все още не си научил кой е господарят ти? — извикал Дагелор и отново избухнал в смях. — Ти нищо ли не си му разказал за себе си, Барло? — попитал после той. — Па макар и с флейтата си?

Барло поклатил глава усмихвайки се и кимнал, след като Дагелор го питал дали разрешава да задоволи любопитството на Вслушан.

— Я слушай тогаз внимателно, Вслушан — рекъл Дагелор и захванал да разказва:

ИСТОРИЯТА ЗА СТАРИЯ БАРЛО И СИНА МУ ФРЕДЕБАР

Когато бях малко момче, често го виждах да язди из селото. Понякога спираше коня си пред нашата къща, слизаше и ми подаваше юздите, докато баща ми прекрачваше прага на вратата и го поздравяваше. Баща ми не му се кланяше или нещо подобно, понеже старият Барло не понасяше такива неща. Той само разтърсваше ръката му и го въвеждаше в дома ни. Там сядаха на ъгловата пейка до масата, пиеха по кана вино и разговаряха за туй-онуй, дали годината е обещаваща откъм реколта или за някакви правни свадни. Тогава баща ми е бил точно като мен сега, старейшината на селото и си е имал вземане-даване с такива неща, а старият Барло познавал правните въпроси повече от всеки друг, защото бил господар и съдия в барлебогския дворец.

Да не си помислиш, че е бил такъв тиранин както в днешно време е Гиза, която счита всичко, дори хората за своя собственост. В миналото хората в Барлебог бяха свободни и можеха да вършат всичко, каквото им се приискаше, щом живееха в мир със съседите си. Барло изслушваше всеки, който беше на мнение, че го е споходила неправдата. Той веднага усещаше кой искаше да го измами. Скоро никой нямаше смелостта, макар и само да се опитва да прави подобно нещо. През онова време в Барлебог имаше справедливост, не както днес, когато Гиза оставя някакъв си новопоявил се негодник да раздава присъди, както е всеизвестно.

Тогава, когато хората започнаха да разказват истории за него, той далеч не бе стар човек. Една от историите беше за селянина, който отишъл при Барло, за да съди съседа си. Онзи му бил отнел земя, като всяка година при оранта разширявал границите ѝ. Барло поканил двамата мъже на трапезата си и си поговорил с тях:

— Как върви стопанството ти? — попитал той ищеца.

— Доста добре, с изключение на площта, от която този тук ме лиши — отговорил мъжът. — Кравите ми дават повече мляко от всички останали в селото. Станах собственик и на ливадата горе до края на гората, а оттогава насам успях да удвоя и броя на овцете си.

— От кога притежаваш това място? — попитал Барло.

— Сдобих се с него преди две години от сина ми, който го придоби чрез женитба — рекъл ищецът. — И не само тази земя, а и още няколко седловини обработваема земя и тридесет говеда, които сега са моя собственост. Наистина умея да умножавам имота си, но мога и да го вардя, ако някой иска да ми го отнеме.

— Виждам това — рекъл Барло, а после попитал обвиняемия как стоят нещата при него.

— И аз съм доволен — рекъл онзи. — Реколтата беше толкова богата, че можах да дам и на зет си от нея, понеже градушката бе очукала нивите му.

— Разправя се, че през зимата било доста весело у вас — рекъл Барло.

— Ами, да — отвърнал смутено обвиняемият. — Когато падна първият сняг, у дома се изръсиха неколцина музиканти, които изхраних през мразовитото време. От благодарност посвирваха през дългите вечери и така, за да послушат малко, вкъщи пристигаха и някои от съседите.

— И на тях ли шета? — попитал Барло.

— Че как да оставиш хората да седят без чаша шира и нещо за хапване — рекъл човекът. — Никой не е обеднял от малко гостоприемство.

През това време и тримата похапвали, Барло, ищецът и обвиняемият. Тогава ищецът изгубил търпение и рекъл:

Сега те умолявам да ми присъдиш моето. Все още не си разпитал съседа ми по моя въпрос.

О, напротив — отвърнал Барло. — Вече го сторих. И съм на мнение, че не го съдиш с право. Можем обаче да отидем до нивите ви, понеже границите на имотите ви са ми познати.

В тоя миг ищецът преbledнял и рекъл:

— Възможно е и да съм се объркал, затуй е по-добре да си оттегля жалбата, макар че така и не дойдохме до тоя въпрос.

Нямаше нужда — рекъл Барло. — Достатъчно ми бе да ви изслушам. И двамата назовахте онова, което ви носи радост. На теб ти доставя наслада да получаваш и притежаваш, затуй говореше само за имота си. А съседът ти разказа, че му е драго да раздава на хората. Наблюдавах ви и по време на яденето: Ти пръв посегна към най-голямото парче от печеното, докато комшията ти изчака какво ще му се предложи. Струва ми се доста неправдоподобно да му е притрябвала земята ти. Това не му приляга. Но нека все пак да измерим парцелите ви, защото е възможно ти да си му сторил онова, за което го виниш.

Така си и било. Ищецът не само трябвало да върне присвоената земя, а и отгоре на това да плати на другия обезщетение. Който много си тъпче устата, може лесно да се задави, рекли хората, когато разбрали за случилото се. Така, за негов лош късмет, ищецът станал за посмешище. Тази присъда не била единствената и понеже подобни истории бързо се разпространявали, скоро из цялата страна се разнесло, как Барло обичал да урежда подобни спорове. Така се стигнало до там, че не само селяните от барлебогската долина търсели справедливост при него, ами и други хора от равнините или по хълмовете отвъд гората се отбивали, за да помолят за съвета му.

По това време старият Барло тръгна да язди из страната. Той бе на мнение, че не може да се взимат решения за хора и предмети, които не е видял със собствените си очи. Освен това бе любознателен човек, който винаги искаше да научи всичко с подробности. Така яздеше надалеч из страната и часове наред седеше в някоя ковачница, за да наблюдава как горещото желязо се оформя на дъга под ударите на чука. Разговаряше и с търговци, и с пастири, и се вслушваше в баладите на певците по тържищата. Той умееше да слуша внимателно, а не като тези всезнайковци, дето махват с ръце и отегчено поглеждат тавана още преди човек да е захванал да им разказва нещо. Когато преди време се кажеше „Барло язди из страната“ звучеше като „Колко е слънчево днес“ или „Житната реколта тази година е добра“, а ако

някой много се беше провинил, то той гледаше бързо да уреди въпроса още преди Барло да е разбрал.

Въпреки че той винаги ходеше простичко облечен, хората, които не го познаваха, от самото начало го посрещаха с уважение. Той наистина бе висок и силен, обаче, когато седнеше в някоя селска кръчма и поведеше разговор със селяните, човек можеше да го сметне за някой, който просто си пие по чашка с комшията.

Виж синът му Фредебар не приличаше никак на него. Момчето още от малко обичаше шарените и скъпи дрехи, а и богато накиченото конско седло. Това го бе наследил от майка си. Барло я беше довел в долината от богатата драглопска фамилия. По онова време животът в замъка не протичаше по-различно, отколкото в голям селски двор и навярно затова ѝ се бе сторил плачевен. Във всеки случай започна да нарежда скъпи мебели и килими в помещенията и да организира балове, на които канеше приятели от родния си край. Тогава през долината се понесоха знатни дами и господа в пищните си одежди, а след тях тичаха деца, понеже смятаха този парад за особен вид палячовщина, което може и да си беше така. Барло я оставяше да прави каквото си ще, тъй като много я обичаше, а и не можеше нищо да ѝ откаже, защото му бе родила този син.

Фредебар израсна в такова битие и навярно още от детството си прихвана вярата, че животът се състои предимно от подобни тържества. Когато получи първия си кон и тръгна с него из селата, на хората им се струваше, че с копринения си елек и с всичките си златни накити е като принц, в чиито вени тече царска кръв. Той беше напет момък, по-скоро строен и крехък, и всички го харесваха, защото винаги подхвърляше шеги и обичаше да се смее.

По-късно, когато поотрасна, Барло често го вземаше със себе си на разходка с коня и го оставяше да слуша правните разправи; понеже искаше да го направи свой последовател. Фредебар попиваше бързо всичко, което виждаше и чуваше, и скоро се научи да говори умни приказки като баща си. Но днес като си помисля, това за него явно беше вид игра, чиято същност е маловажна, и при която е нужно да се покаже на слушателите, че човек владее правилата. Не съм сигурен дали баща му още тогава не бе прозрял това. Може би си е мислил, че като за начало е достатъчно да се научат правилата, а то истинската зрялост ще да се прояви по-късно. Във всеки случай обичаше да слуша

с усмивка на лице как Фредебар си дава мнението по някой спор, и току хвалеше ловкостта на неговата мисъл.

Веднъж се случило така, че Барло получил вест от приятел на име Кратос, който заема съдийския пост горе в планината. Имал труден случай за решаване, който с удоволствие щял да му сподели. На следващата заран Барло още по тъмно оседлал коня си и тръгнал на път заедно с Фредебар. Яздили цял ден и привечер стигнали планинското селце, където се намирал домът на Кратос. Съдията ги посрещнал на вратата, накарал един слуга да се погрижи за конете им, и повел посетителите навътре.

— Заповядайте — рекъл той. — Сигурно сте пригладнели от дългия път. По-късно ще говорим.

Поканил ги да седнат и малко след това една девойка пристъпила прага, застлала масата и донесла хляб, пушена сланина и кана червено вино.

— Това е дъщеря ми Раудис — рекъл Кратос. — Откакто жена ми почина, тя се грижи за домакинството.

Той приканил Раудис да седне при тях и така гостите имали време да я погледат на спокойствие. Мисля си, че поне Фредебар е сторил това обстойно, защото красотата ѝ била ненагледна. Носела дългата си, тъмноруса коса сплетена на дебела плитка, а върху тясното ѝ лице най-напред се отличавали огромните ѝ тъмнокафяви очи, с които внимателно гледала събеседника, с когото говорела.

Щом гостите се заситили, Кратос рекъл на Барло:

— Поканил съм утре у нас участниците в случая, поради който те извиках за съвет. Обаче искам да ти разясня подробностите още тази вечер, ако не си преуморен.

Барло го подканил да говори и добавил:

— Така или иначе щях да те помоля още сега да ме запознаеш с положението. Тъй като искаш съвет от мен, явно става въпрос за тежък случай, а за подобно решение трябва да се преспи една нощ.

През това време Раудис била раздигнала софрата. Оставила само каната с вино и чашите върху ѝ и отново седнала при тях.

— Става дума за убийство — започнал Кратос, — и първата трудност се състои в това, че няма свидетели. Убитият се наричаше Варгос и беше земеделец с огромно стадо добитък. Чираците му го

намерили на сутринта мъртъв на пасбището и няма никакво съмнение, че е бил наръган с нож.

— Има ли някой заподозрян? — попитал Барло.

— Да, има — отвърнал Кратос, — и точно това прави случая толкова сложен за мен. Заподозреният, който трябваше да арестувам, е синът ми Терлос. Той искаше ръката на Варя, дъщерята на Варгос, но досега нямаше късмет с баща ѝ. Защото аз може и да съм съдия, но в очите на Варгос бях беден човек.

— Това ли е единствената причина, поради която синът ти е заподозрян? — попитал Барло.

— Не — отвърнал Кратос. — Главният чирак на Варгос даде показания, че бил чул, как вечерта преди престъплението, синът ми си уговорил среща с него на онова пасбище. Освен това можел да доведе и друг свидетел. Господарят му бил излязъл от дома си на смрачаване и оттогава никой повече не го е виждал.

— Разпита ли сина си за случая? — поискал да разбере Барло.

— Да — рекъл Кратос, — и той си призна за уговорката. Но причината за нея щял да назове чак на заседанието. Във всеки случай ни увери, че Варгос бил жив и здрав, когато се разделили. Но и за това естествено липсват свидетели.

— Напълно те разбирам, че не можеш сам да вземеш решение по случилото се, от което и синът ти е засегнат — рекъл Барло. — Обаче все пак бих искал да науча дали вярваш на сина си или таиш съмнения?

— Това са два въпроса наведнъж — рекъл Кратос, — ще се опитам да отговоря и на двата. По първия: Да, вярвам на сина си, защото го познавам от люлката. Бих си представил как в яда си убива човек, но никога не би го наръгал в гръб, както е станало с Варгос. Може да си помислиш, че твърдението ми се диктува от бащини чувства. Затова ще ти назова една разумна причина, за да му повярваш. Знам, че той обича Варя и би дал всичко, за да я спечели за съпруга. Също така знам, че и на Варя ухажването му ѝ се нравеше. Каквото и да му е сторил Варгос: в негово лице той виждаше бащата на любимата си и е трябвало да знае, че с такова убийство би убил и щастието си, все едно дали е бил подведен да го извърши или не. Я ми кажи сега: Как тогава би погледнал Варя в очите?

— Това звучи разумно — рекъл Барло, — дори и тук да говори бащата в теб. А какво ще кажеш за съмнението?

— Това е съмнение, което трудно бих могъл да изрека като съдия, защото пак е във връзка с работите на сина ми. Споделям ти го само защото си приятел в дома ми. Всъщност Терлос има съперник в ухажването на Варя, а това е точно онзи чирак, който е бил свидетел на уговорката. Показанията на този мъж същевременно му носят лична облага и такива свидетели винаги са ми подозрителни. Варгос много държал на него. Някои хора от селото обаче са на мнение, че му се е доверявал прекалено много, но това са само приказки, които не бива да впечатляват един съдия. Но нали разбираш, че въпреки всичко се тревожа.

— Разбирам го добре, тъй като и аз имам син — отвърнал Барло. — Затова и на мен няма да ми е лесно да не намесвам чувства, при това си ми и приятел. Разрешаваш ли да попитам сина си Фредебар какво мисли по въпроса?

— На мен също ще ми е драго да чуя какво ще каже — рекъл Кратос. — Хората разправят за него, че бил много остроумен и умеел добре да борави с думите.

Барло кимнал на Фредебар, който се замислил за миг и после рекъл:

— Струва ми се наложително по това обвинение в убийство старателно да се разграничат доказаните факти от догадките и гледищата. Защото когато става дума за предположения и мнения, човек лесно проявява склонност да вярва в това, в което му се иска. Като доказано може да се счита, че Терлос си е уредил среща с Варгос и тя се е състояла. От друга страна е ясно като бял ден, че Терлос е имал основателна причина да се ядоса на Варгос, понеже изглежда е всеизвестно какви са отношенията му с Варя и какво е било мнението на баща ѝ по въпроса за това задаване. Извън това, всичко останало, което Кратос сподели, може да бъде приписано на любовта към сина му и съдът няма да му обърне голямо внимание.

Фредебар говорел напористо, като човек, на когото била поставена задача, чрез решението на която той трябвало да докаже способностите си. Тогава Барло положил ръка на рамото му, за да му даде да разбере, че клонял към преувеличаване. Кратос обаче поклатил глава и рекъл:

— Остави го да говори. Той е прав и изрича само онова, което аз самият не смеех да си призная. Какво още искаше да кажеш, Фредебар.

— Ще е решаващо как Терлос ще обоснове причината за срещата — рекъл Фредебар. — Но ще трябва да докаже това, което твърди, иначе лошо му се пише. — Раудис го била слушала с интерес и колкото по-дълго говорел, толкова по-гневно гледали тъмните ѝ очи. Тук не могла повече да се въздържи и рекла:

— Говориш за брат ми като за чужда вещ, която изобщо не те интересува, Фредебар!

— Раудис! — прекъснал я баща ѝ. — Наистина не бива да се месиш тук.

— Щом като синът му има правото да говори, значи и дъщеря ти може да вземе думата — отвърнала тя. — И нека да повторя, че не намирам за правилно, когато се говори така за брат ми.

— Аз съм на друго мнение — рекъл Фредебар. — Моля те да ми повярваш, че нямам нищо против брат ти. Но как да се отсъди право, когато човек е объркан от чувства.

— Аз не съм обърквана от чувства — рекла Раудис. — Обаче би било зле за справедливостта, когато съдията е принуден да забрави, че и той има сърце. Аз много добре знам на какви дела е способен брат ми. Да, аз го обичам, но това значи само, че го познавам по-добре от теб. И затова съм наясно, че не е наръгал Варгос.

— Но това няма да е от полза, ако не можеш да го докажеш — рекъл Фредебар и веднага си проличало, че невъздържаният начин, по който Раудис се застъпила за брат си, го впечатлил. Раудис се изчервила под възхитения му поглед и после рекла:

— Ако тук въобще трябва да се изложи доказателство, тогава аз самата се смятам за способна да го извадя на бял свят.

Барло внимателно бил проследил този разговор. Кимнал на Раудис и рекъл тогаз:

— Нека ти предложи нещо, Кратос. Нашите деца току-що ни показаха как трябва да се води заседанието утре. Нека синът ми да е обвинителят, защото ще се ръководи единствено от доказани факти. А дъщеря ти да е защитникът на брат си, понеже ако нещо говори за невинността му, то тя ще го изкара на показ. Аз ще съм съдията, който ще изслуша всички и ще изрече присъдата. — Кратос размишлявал за кратко и се съгласил, след което скоро всички си легнали да спят.

Когато на следващата сутрин закусили, Барло попитал:

— Къде ще се провежда заседанието?

— Пред моята къща — казал Кратос. — Аз вече съм разпоредил да изнесат маса и столове. Хората ще искат да видят дали в случая, който засяга сина ми, се отсъжда справедливо.

Те излезли пред вратата и видели, че вече се била насъбрала тълпа хора, които били застанали на групички и си шушукали за убийството. Когато Барло, Кратос и двамата младежи пристъпили навън, чакащите се смълчани и образували широк полукръг около съдебната маса. Барло седнал на съдийския стол и призовал Раудис и Фредебар да заемат места отдясно и отляво.

Кратос останал прав и продумал на един от слугите си:

— Доведи сина ми Терлос пред съдията! — след което се обърнал към хората и извикал:

— Нека Луйос, главният чирак на убития Варгос, да пристъпи като свидетел пред съда! — Тогава един висок и здрав мъж на около трийсет години направил крачка напред и отвърнал:

— Тук съм и съм довел слугата от обора, Рулос, който може да потвърди думите ми. — При тези думи той избутал белокос и кльощав човечец пред съдийския трон.

— В такъв случай нека и този Рулос да застане тук — рекъл Кратос. — Освен това съм поканил и Варя, дъщерята на Варгос.

— Тук съм — обадила се една девойка, която си била вързала черна кърпа на главата и я била пуснала като широко наметало върху раменете си. При такова забулване от Варя не можело да се види нищо повече, освен малка част от разплаканото ѝ лице. Тя погледнала през Барло към вратата, откъдето бил изведен Терлос. Той също я погледнал и леко ѝ се усмихнал, преди слугата да го отведе до масата пред съдията. Кратос бил наредил да завържат отзад ръцете на сина му. Той едва ли се е страхувал, че Терлос ще се опита да избяга от процеса, но е искал да покаже, че с този случай се е заел много сериозно. Щом Терлос застанал пред него, Барло наредил на слугата:

— Свали му веригите.

А онзи свършил тая работа с удоволствие. Терлос кимнал към слугата, а после рекъл:

— Благодаря ти Барло. Аз бих се явил пред този съд при каквито и да е обстоятелства, дори и да се бе наложило да ходя пеш ден и нощ.

— Не ми благодари толкова рано — рекъл Барло, но тонът му останал учтив.

— Кого желаш да разпиташ пръв? — попитал Кратос.

— Главния чирак Луйос — рекъл Барло. — Нека другите двама свидетели бъдат откарани в къщата, за да не се повлияват от показанията си едни други. След като слугата отвел Варя и Рулос, Барло призовал чирака да разкаже какво бил чул за срещата.

Луйос погледнал бегло към Терлос и започнал да дава показания.

— Докато заедно с Рулос хранехме животните в обора — рекъл той, — през откренатата врата видях отвън да минава Варгос. Той изглеждаше ядосан и веднага след това го чух да пита на висок глас „Какво търсиш тук, Терлос?“. Терлос му отговори, че търси него, за да си поговорят. „Тогава казвай набързо“ рече Варгос. Терлос сниши глас, обаче можах да го чуя съвсем ясно, тъй като двамата стояха близко до вратата на обора. Той рече, че каквото искал да казва на Варгос, не трябвало да стига до чужди уши и дали Варгос бил съгласен да го чака на пасбището при здрачаване. „Че защо тъй потайно?“ — попита Варгос, но Терлос го принуди казвайки „Случаят е важен“. „Кого касае?“ попита Варгос, а Терлос отвърна „Теб“. Тогава Варгос се съгласи и си уговориха среща на онова място, където пътят излиза от гората към пасбището. Варгос беше намерен на заранта точно там.

— Това ли е всичко, което си чул? — попитал Барло.

— Да, и съм на мнение, че е достатъчно, за да го уличи — рекъл главният чирак.

— Това ще си проличи — казал Барло. — Сега отстъпи настрана и стой мирно, когато другите вземат думата. — После подканил слугата да изведе Рулос от къщата. Ратаят от обора бил доведен, и когато трябвало да започне, плахо погледнал към Луйос.

— Гледай към мен, когато говориш — рекъл Барло. — Сега не мисли за Луйос. Разкажи какво си чул докато сте хранили животните.

— Първо не бях обърнал внимание какво става отвън — обяснил Рулос, — докато не забелязах, че Луйос наостри слух. Тогава чух, че Варгос разговаря с Терлос. Терлос каза, че искал да се срещне с Варгос при здрачаване на пасбището навън. Там не само щял да говори с него, ами и да му покаже нещо.

— Да му покаже нещо? — повторил Барло. — Това не беше споменато досега. А каза ли какво щял да му покаже?

— Не — рекъл Рулос, — само допълни, че било важно, защото засягало имота на Варгос.

— Точно това ли чу? — попитал Барло.

— Да — отвърнал Рулос. — Това бяха думите му. А после си уговориха среща на мястото, където на заранта бе намерен Варгос.

— Луйос, ти чу ли какво рече Рулос? — попитал Барло и когато онзи кимнал, го попитал дали може да потвърди допълнителната информация от разказа на коняря. Луйос погледнал намръщено към земята и рекъл, че не може да стори това и не трябвало да се очаква от човек да помни всяка отделна дума. Всъщност той само случайно бил подочул нещо си.

— И защо тая педантичност? — добавил само той. — Цялата работа е била Варгос да бъде примамен по тъмно на онова безлюдно място.

— Искам само да знам какво си чул, Луйос — рекъл Барло, — и то колкото се може по-точно. А пък аз сам ще си съставя мнение по въпроса. — Той призовал Рулос да се отдръпне и накарал да доведат Варя за разпит.

— Преди да чуя какво имаш да кажеш по случилото се — рекъл Барло, — трябва да те попитам нещо: Какви са отношенията ти с Терлос, който е обвинен за убийството на баща ти?

Варя така рязко вдигнала глава, че кърпата ѝ се плъзнала назад и разкрила лицето ѝ. По широките ѝ плътни устни си личало, че обичала да се смее, но в този миг очите ѝ гневно искрели.

— Той не е убил баща ми! — рекла решително.

— Нека това да докаже процесът — рекъл Барло. — Ти обаче не отговори на въпроса ми.

— Ако можех сама да решавам — казала Варя, — днес вече щях да бъда съпруга на Терлос.

— Значи чрез показанията си ще се опиташ да не го злепоставиш — установил Барло, — а това ще рече, че Луйос няма шансове за успех при теб.

— Никога не е имал никакви шансове — твърдо рекла Варя. — Никога не съм му дала повод, но баща ми постоянно го обнадеждаваше, защото много държеше на него.

— А ти не?

— Не, аз не — рекла Варя, — но баща ми трудно можеше да бъде убеден.

По време на това изказване Луйос равнодушно гледал встрани, но си личало, че с усилие се въздържа. Барло изглежда забелязал това, затова рекъл:

— Нека да оставим тези лични работи. Я ми кажи сега, дали знаеше нещо за срещата, която Терлос си е бил уредил с баща ти?

— Малко — рекла Варя. — Ден преди да се случи всичко това, Терлос ми каза, че е измислил начин да убеди баща ми, че Луйос не е подходящият човек за мен. Можех да се закълна, че това би сломило съпротивата на баща ми, задето все държеше на ухажванията му. Той ми изглеждаше много сигурен и аз му се доверих, както му се доверявам и днес.

— Не ти ли издаде нещо повече? — попитал Барло.

— Не — отвърнала Варя. — Не бе и необходимо.

— Нека сега и ти да минеш настрана — рекъл Барло, — защото искам да чуя, какво има да казва Терлос за срещата.

Варя се запътила към мястото, където стояли другите двама свидетели, но се спряла на известно разстояние от Луйос, обърнала му гръб и загледала Терлос, който през цялото време не свалял поглед от нея. Дори и да не била говорила така открито за връзката си с Терлос, вече на никой от зрителите не можело да му убегне, какви били отношенията помежду им.

— Най-напред погледни към мен, Терлос — рекъл Барло. — Искаш ли сега да разкажеш какво си искал от Варгос?

— Да — отвърнал Терлос, — но трябва да започна малко поотдалеч. Когато два дена преди убийството вървах привечер през гората, отгатак пасбището на Варгос видях непознат да стои в храстите. Стори ми се, че се бе скрил там и чакаше някого. Спомних си, че преди няколко седмици на Варгос му бяха откраднали двацет крави от ливадата: Чиракът, който ги вардел нощем, бил открит мъртво пиян в храстите и по-късно се клел, че не знае как ракията била попаднала в шишето му, след като самият той го бил напълнил с вода, но след първата глътка не могъл да престане да пие. Мина ми през ума, че непознатият може да е свързан с кражбата на добитъка. Затова спрях зад едно дърво и също зачаках. След малко действително някой се изкачи по ливадата нагоре. Непознатият се показа иззад храстите, и

когато другият се спря до него, разпознах Луйос. Сега разбираш Барло, че случаят ме заинтригува още повече. Стоях достатъчно близо, за да чуя какво си говореха двамата. Луйос попита другоземеца дали носел парите. „Още не“, рече онзи. Било прекалено опасно да продаде добитъка в околността. След два дена можел да намери стопанин на четири от добичетата. Негов приятел щял да прекара останалите през планината, но го очаквал да се върне едва след десет дена с парите. Луйос отвърна на непознатия, че привечер на другия ден трябвало да скрие парите от първите четири крави в кухото дървото. Той щял да си ги прибере. С останалите трябвало да постъпи по същия начин.

— Какво е това кухо дърво? — попитал Барло.

— Един стар бук, който се извисява горе, накрая на гората — рекъл Терлос. — Тук всички го наричат така. Луйос каза още на чуждоземеца, че трябвало да е изпълнителен, ако иска и занаят да въртят заедно сделки. След това пак се спусна надолу към селото, а непознатият изчезна в гората. Тогава разбрах как са изчезнали кравите на Варгос. Луйос е напил чирака, за да може непознатият спокойно да подкара кравите.

— Той лъже — извикал Луйос, който все по-напрегнато слушал Терлос. — Не вярвайте на нито една негова дума!

— Остави на мен да решавам, Луйос! — рекъл Барло остро и подканил Терлос да продължи разказа си.

— Сега разбра какво имах да разкажа на Варгос и какво исках да му покажа — рекъл Терлос. — Той обаче не повярва на нито дума от това, което му описах. „Ако искаш пред мен да изкараш съперника си извън играта“, рече той, „няма да ти се усмихне късметът.“ Тогава го заведох при кухото дърво и го накарах да провери дали парите са скрити вътре. Варгос бръкна навътре в хралупата и извади кесия с жълтици. Изсипа ги върху дланта си и ги преброи. „Лоша цена за четири крави“, рече той. После ги върна обратно в торбичката, прибра я в джоба си и се ухили. „Добре си го измислил“, рече, „Обзалагам се, че ти сам си скрил кесията, за да ти повярвам на измишльотината. Но понеже твърдиш, че парите не са твои, мога да ги задържа.“ После пак се засмя, сякаш цялата тази случка беше шега. Това така ме ядоса, че го оставих да стои там и се прибрах надолу към вкъщи през ливадата. Но мога да си представя какво се е случило по-нататък.

— Това по-добре остави на мен — рекъл Барло. — Това ли беше всичко, което искаше да кажеш?

— Да — отвърнал Терлос.

— Защо досега не си говорил с никого за това? — попитал Барло.

— Тази вечер непознатият трябва да донесе останалите пари — рекъл Терлос. — Колкото по-малко хора знаеха за това, толкова по-добре, си мислех аз. Във всеки случай Луйос сега трябва да бъде възпрепятстван да предупреди съучастника си. Навярно ще повярвате на думите ми едва тогава, когато заловите непознатия с парите.

— Може би — рекъл Барло. — Нека сега синът ми Фредебар да вземе думата като съдник.

Фредебар се изправил и човек можел да забележи какво удоволствие му доставяло да играе тази важна роля на заседанието. Заел важна поза и погледнал още веднъж към насъбралите се, преди да заговори:

— Случаят изглежда така — започнал той, — изглежда тук имаме показание срещу показание. Задачата ми се състои в това, да търся причини, които доказват вината на Терлос. Слушах много съсредоточено и ми се струва, че някой тук е казал повече, отколкото е имал намерение да казва. Нека да предположим, че Терлос действително е искал да примами по тъмно Варгос в края на гората. Той го моли за среща, която не трябвало да достига до ушите на хората, обаче Варгос отказва. При това Терлос му казва, че не само иска да говори с него, ами и да му покаже нещо. И понеже бил наясно, че Варгос много държал на имуществото си, му рекъл, че ставало дума за неговия имот. Не би ли могъл да намери по-хитър ход от този? И какво е целял? Не е споделил това дори с Варя, макар че е можел да ѝ се довери. И въпреки това думите му го издават: Искал да премахне бащината ѝ съпротива от пътя си, ѝ рекъл той. Така ли говори човек, който има мирни намерения? И не намирисва ли вече на насилие? Какво в действителност се случва на края на гората? Даже и да искаме да повярваме на историята за кесията: Кой ще ни увери, че Терлос не я е скрил сам и по този начин не се е опитвал да премахне съперника си? Варгос не му вярва, понеже има доверие на главния си чирак. Той се смее и прибира парите, които Терлос с усилие бил спестил. В този миг го обзема яд, както сам той казва. Не си е тръгнал, а е забил ножа. След

всичко, което чухме, съм на мнение, че Терлос е извършил престъплението.

Фредебар говорил изразително и убедително, и така предал на описанието си известен драматизъм. Хората сврели глави един в друг, зашушукали помежду си и очевидно били впечатлени. Луйос видимо бил успокоен от този обрат и рекъл:

— Така трябва да е било! То е ясно като бял ден! Сега остава само да произнесеш присъдата, Барло.

— Ще изчакам, докато му дойде времето, Луйос — рекъл Барло. — Сега искам да чуя какво има да казва Раудис в защита на брат си.

През това време Фредебар си бил седнал на мястото, а Раудис се изправила, усмихнала се на брат си и застанала така, че да може да вижда едновременно и Барло, и Луйос.

— Аз също слушах много внимателно — започнала тя, — обаче от това, което чух, си извадих други заключения. Първо искам да те питам нещо, Рулос: Кой от вас двамата стоеше по-близо до вратата на обора, когато сте подслушвали разговора с уговорката за срещата? Луйос или ти?

— Луйос — рекъл Рулос, — той стоеше точно зад гредата на вратата, докато аз бях при телетата.

— Как тогава е възможно, Луйос — продължила Раудис, — Рулос да е чул повече от разговора, отколкото ти? Или по-скоро си премълчал всичко, което би накарало човек да се досети, какво наистина се е случило там горе? Ти премълча, че брат ми Терлос е искал да покаже нещо — значи е имало нещо за показване; ти премълча, че е ставало дума за имуществото на Варгос, понеже е било лесно да се досетиш, че вероятно се касае за откраднатите крави. Дори когато човек премълчава нещо, това може да го издаде, Луйос! Нека да допуснем, че нещата са се развили така, както ги описа Терлос. Ти подслушваш разговора с Варгос и като чуваш къде ще е срещата, се усъмняваш, че брат ми те е хванал на тясно. Когато при смрачаване господарят ти се изкачва нагоре към края на гората, ти го проследяваш. Виждаш двамата да разговарят, но не си достатъчно близо, за да ги чуеш. Наблюдаваш обаче как Терлос отвежда Варгос до кухото дърво, и че той изважда кесията и после си я слага в джоба. Сега си убеден, че коварството ти е разкрито. Остава ти само един изход: Трябва да убиеш господаря си и да стовариш вината върху Терлос. След като

брат ми се отдалечава, се промъкваш зад гърба на Варгос, който навярно още веднъж е броял парите, и го поваляш с нож на земята. После си прибираш кесията и си тръгваш. Не беше ли тъй?

— Не — отвърнал Луйос с дрезгав глас. — Не беше така. — След това се обърнал към присъстващите и рекъл: Не вярвайте на това, което Раудис си е съчинила, за да спаси брат си! Той е убиецът.

— Замълчи! — казал Барло и със заповеден жест му посочил мястото. — Тук все още имаме показание срещу показание и становище срещу становище.

— Не съвсем — обадила се Раудис. — Това, което Фредебар изложи, бе добре казано, но той говореше за хора, които не познава. Преместваше ги насам-натам като фигури върху шахматна дъска. Аз обаче знам точно за кого става дума и сърцето ми подсказва, че Терлос не носи никаква вина.

— Сърцето ти! — извикал Луйос. — Та на кого му пука, какво казва сърцето ти!

— На теб едва ли — рекла Раудис, — понеже ти нямаш такова. Чудно ми е даже, че се осмеляваш да задяваш Варя.

— Чудно ли ти е? — отвърнал гневно Луйос. — Ще видиш, че ще я получа още щом се докаже вината на брат ти.

— Толкова ли си сигурен, че Варя ще те вземе? — попитала Раудис.

— Толкова съм сигурен, сякаш вече ми е дала дума — рекъл Луйос.

— Щом като си бил толкова сигурен, че заедно с Варя ще спечелиш и имуществото на баща й, защо ти бяха нужни парите? — попитала Раудис.

— На човек му се иска да прави подаръци... — казал бързо Луйос и тогава се усетил, че не трябвало да изрича това.

— Вината му е доказана — рекла Раудис и му обърнала гръб. За миг Луйос останал като вкаменен, сякаш още не осъзнавал случилото се. След което изкрещял от ярост, извадил ножа си и се нахвърлил върху Раудис. Още преди някой да успее да реагира, тя се обърнала и го погледнала право в лицето. Луйос се вцепенил, а Раудис рекла с тих глас:

— Точно така си убил и господаря си, Луйос. Защото ти е в кръвта да нападаш в гръб.

Сега Барло заповядал на слугите да задържат и оковат Луйос. После го попитал:

— Признаваш ли се за виновен, Луйос?

Луйос го погледнал предизвикателно в лицето и рекъл:

— Необходимо ли е? — Въпреки това кимнал.

После Барло се изправил и казал на висок глас, така че всички да го чуят:

— Сега оповестявам присъдата. Нека на този мъж на име Луйос му бъде отнето цялото имущество, а той да бъде прогонен без оръжие в горите. Не му е разрешено да вземе със себе си нищо друго, освен пита хляб и бутилка вода. Ако някой го срещне след един ден тук в барлебогската долина, има правото да го убие безнаказано, понеже Луйос е свободен като птица.

Що се отнася до Терлос, той лично присъствал на онова място, където същата вечер заловили непознатия, когато искал да скрие останалата част от парите в кухнята на дървото.

— Моля да ме извините за това, че толкова дълго ви занимавам с това убийство. Старият Барло лично ми разказа с най-големи подробности тази случка. Правните случаи ме впечатляват особено силно и затова лесно губя нишката на мисълта си. Всъщност исках само да разкажа, при какви обстоятелства Фредебар се бил запознал с бъдещата си съпруга. Тогава по време на процеса изглеждало така, сякаш е невъзможно между тези двама души да има разбирателство. Но веднага след като Луйос бил отведен, Фредебар се запътил към Раудис и ѝ рекъл:

— Радвам се, че ти спечели, Раудис.

— Това не те ли притеснява? — попитала Раудис.

— Че защо? — рекъл учудено Фредебар. — Аз се опитах да си изиграя възможно най-добре ролята. Но щеше да ми е мъчно, ако Терлос беше обвинен, тъй като изглежда мило момче.

Тогава Раудис се засмяла.

— Така си е — рекла му, — а ти можеш да бъдеш сигурен, че не е злопамятен.

— Че защо ли да е? — попитал Фредебар.

Раудис го наблюдавала поклащайки глава и после рекла:

— Ти си най-спокойният човек, когото съм срещала. Има ли всъщност неща, които вземаш на сериозно?

— Неща не — рекъл той. — Но е възможно да започна да вземам теб на сериозно.

Като чула това, Раудис отвърнала:

— Може би и това трябва да сториш.

Барло с удоволствие наблюдавал, че синът му харесвал това момиче, понеже по време на заседанието той се бил възхитил от ума ѝ, а и от смелостта, с която предизвикала Луйос. Следващите месеци той често намирал претекст да язди заедно с Фредебар в планината и при тая възможност да посещава Кратос. Няколко седмици след заседанието починала жена му. Тя пак била поканила благородните си градски приятели на лов, и когато пъстрата кавалкада преследвала един елен през трънаците, тя така лошо паднала от коня, че си счупила врата. Така за известно време веселият живот в Барлебог бил прекратен. Барло дълго тъжил за жена си, защото въпреки цялото ѝ лекомислие я обичал много. Но след една година била отпразнувана сватбата на Фредебар и Раудис. За приветствие на гостите над замъка се развели шарени знамена и през дола отново се понесло пищно шествие от благородни дами и господа, което последния път го било напуснало в траур.

Барло живеел в разбирателство със снаха си, защото разбрал, че тя по-добре споделяла съдийските му възгледи, отколкото собствения му син. Той се надявал, че игривият нрав на Фредебар щял да намери в нейно лице правилния противовес. Докато синът му ходел на лов или карал някой пътуващ музикант да му изсвири най-новия танц, Раудис често сядала с Барло, за да обсъждат заедно правните проблеми. И когато след известно време родила син, най-вече по нейна воля детето взело името на дядо си, който пък оттогава насам наричали стария Барло.

Раудис имала тежко раждане, от което никога не се възстановила. Повечето време прекарвала вкъщи. С времето старият Барло свикнал да обсъжда с нея всички въпроси, които трябвало да отсъжда. Внукът му присъствал на всичко това от самото начало. Най-напред сигурно е седял и си е играел в някой ъгъл, докато двамата разговаряли. Скоро обаче и той седнал до тях и се заслушвал внимателно, както ми бе разказал сам по-късно.

— Искам да ти разкажа всички забележителни правни случаи, които зная — рекъл веднъж старецът на Раудис. — Тъй като момчето днес не ги разбира, да му ги предадеш, когато се изгубя от тоя свят. Виждам, че синът ми има други планове.

Когато внукът му навършил седем години, старият Барло починал, тогава Фредебар поел управлението на двореца и наследил съдийския стол. Той обаче не кръстосвал с коня си из страната, както баща си, защото му било достатъчно да се занимава с това, което ставало и се отсъждало в барлебогската долина. По-скоро обичал да ходи с приятели на лов извън града и когато изминала една година от смъртта на баща му, отново започнал да се занимава с това, което вършела майка му преди, да организира такива тържества в двореца, та музиката да се чува чак долу в селото.

Нерядко се случвало така, че хора от долината се допитвали първо до Раудис, преди да представят случая си пред Фредебар. Той пък обичал винаги да се съветва с нея, защото преди всичко никак не бил лош човек, а и не бил забравил как Раудис, още тогава на заседанието на Терлос, била доказала отличния си нюх.

Раудис все повече я напусkali силите и издъхнала, когато младият Барло бил на петнайсет години. Това бил тежък удар за Фредебар, защото въпреки болестта си, тя му била добра съпруга. Той се отдръпнал от всичките си приятели, рядко излизал, а когато трябвало да води заседание, на участниците често им се струвало, че е като зашеметен. Понякога присъдите му били доста необичайни. Всичко това траело повече от година. После другарите му се завърнали, за да го развеселят, както се казва, и го накарали да захвърли траура, отново да тръгне заедно с тях, а вечер да се веселят с музика. Той обаче не успял да се върне отново към безгрижното си веселие, започнал да пие повече и по-бързо, отколкото му било присъщо, и наместо на правото се посветил на промиването на скъпоценни камъни, които тогава били открити в речната делта под двореца.

През това време в Барлебог се случили ужасяващите събития. Тук в селото научихме за тях от един избягал ратай, който една заран изскочи запъхтян и с разпокъсани дрехи от гората. В началото едва изричаше по някоя дума, но след известно време лека-полека успяхме да научим на каква гледка е трябвало да стане свидетел. Това едва не

му коствало разсъдъка. Два дена след това младият Барло пристигна в село с коня си, като водеше за юздите още три коня.

Щом го видях, хукнах от къщи, за да го питам откъде идва.

— От пазара — рече той, — откъдето купих конете. Защо си толкова развълнуван?

— Не си ли научил още какво се е случило в барлебогския дворец? — попитах и когато той поклати глава, му разказах какво бяхме разбрали от ратая. Тогава Барло слезе от коня си и попита:

— Къде е този ратай?

— У дома — рекох аз, понеже междуременно жена ми се бе погрижила за него.

Барло се изплаши, когато видя състоянието на ратая. Той също го разпита и трябваше да чуе повторно страховития разказ.

— Пази се, Барло — рече накрая ратаят. — Гиза си е наумила да пусне вълците си да те убият, за да не остане жив никой, който има правото да наследи властта в Барлебог. А тя знае, че си на път с коне.

Разказът на ратая така разгневи Барло, че той се изстреля навън и се метна на коня си, за да препусне към Барлебог. Аз хукнах след него, провесих се на юздите му и го заклех да не тръгва към сигурната си смърт. Най-накрая той осъзна, че сам няма да може да стори нищо и остана на първо време у дома, за да дочака други вести. Обаче това, което достигна до ушите ни, бе по-лошо от онова, което вече бяхме чули. Гиза и слугите ѝ били взели господството над цялата долина и не оставяли жив никой, който се бунтувал срещу това.

Така изминаха няколко седмици, докато една сутрин Барло рече:

— Не мога повече да бездействам тук. Дай ми няколко дрипи. Познавам един селянин в долината, на когото мога да се доверя. Ще се хвана на работа при него като чирак. Там някак си ще разбере какво може да се предприеме срещу тази вълча пасмина.

Аз се опитах да избия от главата му мисълта за такова опасно начинание, той обаче бе непреклонен. И така аз му дадох няколко износени дрехи и вечерта той потегли, за да се завърне по тайни пътечки в Барлебог. Тогава видях за последен път Барло до днес, когато се появи тук в селото с тая странна трупа.

---

[1] Паладин — един от дванайсетте придружители на Карл Велики. — Б.пр. ↑

[2] Хлопка — тояга, която е нацепена на тънки пръчици до дръжката и се използва като музикален инструмент. — Б.пр. ↑

9

Щом Дагелор привършил разказа си, Вслушан погледнал към Барло. Значи този човек, който седял насреща му и безразлично дъвчел парче хляб, бил законният господар на Барлебог.

— Защо не си ми казал кой си в действителност, Барло? — попитал той.

Ала Барло само повдигнал усмихнато рамене и махнал с ръка, сякаш това вече нямало никакво значение.

— Надявам се, че не съм наговорил много глупости за баща ти, Барло — рекъл Дагелор. — След всичко, което съм преживял и чул, не мога да преценя нещата другояче, освен така, както ви ги разказах. Прекалено съм стар, за да скалъпвам учтиви комплименти. — Барло положил ръка върху рамото му и дал да се разбере, че не се сърди за прямотата му.

— В разказа ти непрекъснато ставаше дума за правда и справедливост — рекъл Вслушан. — Това толкова ли те интересува?

— Ами че не бива ли? — рекъл Дагелор. — Откакто баща ми почина, аз раздавах справедливост тук в селото и се ослушвах добре, когато се разказваха подобни истории. Всичко, което човек може да научи за правораздаването се съдържа в старите истории, които хората си предават от уста на уста. Баща ми знаеше доста такива, други научих от стария Барло, а трети сам съм преживял, защото правото живее поради това, че винаги се добавят нови случаи. Ако трябваше да се преустанови предаването на подобни разкази, едновременно с това би погинало и правото; понеже човек не може от само себе си да намери правота. На нея ѝ е необходима помощта на всички, които някога са се замисляли за правда и неправда, а дори и тогава е възможно да се вземе решение, което от гледната точка на тези знания се счита за правдоподобно. Ще бъде добър съдия единствено онзи, който е наясно, че има само бегла представа за това, което върши. Живеем в дом, който може всеки момент да се срути, но не можем да предприемем много повече от това да подпрем една греда тук и да

закърпим покрива там, за да не пропадне. Когато сутрин се минава през помещението, кракът пак ще хлътне в дюшемето. Така си е, Вслушан. Но трябва още малко да поживееш, за да го разбереш.

На следващия ден продължили нататък. Хора от селото придружили веселата дружина на Барло до края на гората. Сега вече лицата им били добили по-различни изражения, отколкото предния ден при пристигането на пътуващите артисти. Погледите им не били вече помръкнали, а изпълнени със съпричастност и надежда. Някои още се смеели на шегите, които гостите показвали, в къщите до късна доба били разказвани истории и се пели песни, за които хората още говорят.

На края на гората пътищата им се разделили: Домакините се върнали обратно към колибите си, а Лауро каменотърсачът и Кладен Зельо свърнали с групата си по пътеката, която там се отклонявала към гората и водела през възвишенията към планината. Предвождайки останалите, Барло тръгнал с Вслушан по стария друм, който по речния бряг извеждал направо в Барлебог. Във всеки случай пътят едва се откроявал между двете отгъпкани следи от колела, между които отдавна бил израснал къпинак. По средата на пътя били избуяли издънки бреза, големи колкото човешка ръка, а отгоре се провесвали букови, дъбови и елхови клони, та мястото ставало почти непроходимо. Върху седлото на магарето си Вслушан се чувствал по-добре, отколкото Барло върху едрият си кон, но скоро и на двамата им се наложило да скочат на земята, в противен случай щели да бъдат повалени от животните. Така те бавно напредвали, неизменно придружавани от ромоленето на реката, която се леела през горската клисура отдясно на техния път.

Привечер стигнали до тясна котловина, чийто горен край бил поръбен от каменна бариера с височината на къща. Реката си била прокарала път между камънаците и се пенела на кълтящи каскади измежду тесния процеп, за да потече отново спокойно през равното поле, докато се шумгне в гората, на път към долината. Тук имало достатъчно място за лагеруване.

— Стойте близо един до друг и не доближавайте края на гората — рекъл Раули. — Човек никога не знае какво се прокрадва нощем тук сред дърветата.

Когато слънцето залязло, един от музикантите прекосил ливадата в посока към Барло и му показал вързоп с дрехи, на който висяла маска на вещица.

— Намерих го ей там в храсталака — рекъл той. — Бих могъл да се закълна, че мъжът, който ги носеше, цял ден вървя с нас из гората. А сега изведнъж е изчезнал.

Вслушан вдигнал маската и я заоглеждал. Тези остри бивни между разкривените устни вече ги бил виждал, там, където от очните дупки присветвали жълтеникави очи.

— Познавам тая маска — рекъл той, — и се страхувам, че ми е ясно, кой я е носил. Възможно е сега той да броди из гората на четири крака и да свиква глутницата. Нека тая нощ да бъдем предпазливи.

Сега вече никой нямал нужда от предупреждение, да не се отдалечава от лагера. В средата на поляната бил накладен огън, около който всички налягали в кръг, а който притежавал оръжие, се погрижил да му е подръка.

Раули, който обичал да съставя планове и да се грижи за реда, си бил направил труда да постави стражи. Вслушан поел часа след полунощ. Когато се събудил, небето било покрито с тънък воал от облаци, върху който се очертавала пепелявата, обкръжена от широк, сияещ харман луна. Вслушан се измъкнал от завивката си и бавно се запътил към мястото, където лежал Ялф, там до конете. Бледите съцветия на полските цветя плували над тъмната трева на лунна светлина. Бученето на реката се надигало като стена в прохладния, влажен въздух и заглушавало всеки друг шум. Ако някой тук можел да усети приближаваща опасност, то това било магарето с чувствителния си нос, който надущвал вълците отдалече. Вслушан седнал до него, облегнал се на мекия му корем и го зачесал по късата козина.

Както си седял известно време така и втренчено гледал към черната стена от дървета, почувствал как под ръката му Ялф се напрегнал. Тръпки побили козината му, той тихо започнал да пръхти, след което надигнал глава и се втренчил в гората. Вслушан не доловил нищо, но от опит знаел, че било време да събуди останалите. Тъкмо се бил изправил, когато Ялф свършил тази работа: Той скочил на крака и издал дрезгав, пронизителен магарешки рев, който бил по-силен дори от шума на реката.

— Вълците идват! — извикал Вслушан и веднага след това всички се изправили. Конете също станали и започнали да се бутат един в друг тъпчейки с копита. После глутницата с рев се спуснала от гората, черни гърбове се мятали в тревата, а над земята като блуждаещи точки се стрелкали жълти очи.

Този път Барло стискал в ръка раковината си; Вслушан чул как ниският, кънтящ звук се извисил над бученето на реката и накарал въздуха да се надигне към висините. Вълците застинали на място, и преди да успеят да нападнат отново, кипенето и плясъците в речната теснина се удвоили отведнъж, за да преминат после в преливащ смях, сякаш от хиляди звънливи и ясни момински гласове. Този кикот се извисил нагоре към небето и се сгромолясал отново надолу, като огнен дъжд от падащи звезди. Той изпълнил долината от край до край, сякаш светът бил изпълнен единствено и само с този кикот. А над речния пролом проблеснала светкавица и сякаш голи тела скачали над каскадите, понасяли се ту надолу, ту нагоре, неразделно свързани с пенещата се вода, която бликала от скалния процеп.

Смехът пропъдил вълците. Те подвили уплашено опашки и се снишили във високата трева, преди един подир друг стремглаво да хукнат обратно към гората. Вслушан бил убеден, че силата на смеха трябва да е отнела смелостта и желанието им за атака, понеже този път не извираше никаква вода от земята, нямало никакво наводнение, смехът бил напълно достатъчен. Той все още кънтял като повтарящо се ехо по хълмовете и се понесъл нагоре чак до гребена на горските очертания. А този смях бил така завладяващ, че всички, които до преди малко изплашени и готови за отбрана стояли около угасващия огън, били заразени с него, та сега се смесили всякакви гласове.

Всички избухнали в бурен смях. Музикантите извадили инструментите си и захванали лудешки танц, начело с Барло, чиято флейта надсвирвала жуженето на гайдите и бръмченето на цигулките. Пътуващите артисти се събрали около пенестия вир, в който реката се сипела като порой от пукнатината, и който нямал инструмент се надигравал с дръзки скокове над речния чакъл с русалките, които, подобно на блестящи риби, ловко се мятали от водовъртежите и все още с усмивка на лице закачали мъжете, които посягали към тях да ги докоснат, докато Зеления не се показал там горе над падащата вода и доближил раковината до устните си. Нагоре се извисил дълбок и

вибриращ звук, докато накрая не се чувало нищо друго, освен този кълтеж на орган, с който бил сложен край на буйното хоро. Щом звукът отекнал, водопадът останал самотен да се лее под лунната светлина.

— Благодаря за помощта, Зеления! — извикал Вслушан, а отгоре, сякаш от струните на басова цигулка, прозвучал гласът на водния дух:

— Благодаря за хорото! И не забравяй да се смееш — след което продължило да се чува единствено безспирното клокочене на реката в нощта.

Мъжете се завърнали при огъня и сложили съчки в жарта, докато тя отново пламнала. После Барло вдигнал от земята маската на вещицата с рунтавия костюм и я хвърлил в пламъците.

За сетен път от празните очни кухни присветнало жълто, а хилещата се гримаса се изопнала, като че тази грозна мутра се съживила, докато накрая съскайки се пръснала под дъжд от искри, а пламъците я погълнали.

В това време всички отново се били събрали около огъня и приглушено говорели за онова, което току-що били преживели.

— Стана точно като в твоята приказка, Гурло — рекъл Раули. — Вълците също не могат да понесат смеха. Нека запомним това.

— Как тогава са успели да добият такава мощ? — попитал Вслушан.

— Учудва ли те това? — рекъл Раули. — Мислиш ли, че на някой му е било до смях, когато слугите на Гиза са нападнали Фредебар и гостите му? Гиза вече се е била погрижила за това, да не се дава повод за смях, а днес няма нито един човек в долината, който да не живее в страх и ужас. Там, където е замряла всичката радост, вълчата власт расте.

— Всички ние трябва да останем близо един до друг — обадил се един от музикантите, — иначе за живота ни в долината на Барлебог няма никаква сигурност.

Когато чул това, Барло поклатил глава и посегнал към флейтата си.

— Още ли не си схванал за какво става дума? — изрекъл той чрез езика на звуците. — Нашата цел не е просто да прогоним тази зла жена от тук. Струва ми се по-важно да възвърнем на всеки в долината

радостта, без която човек не може да просъществува. Звучи разумно, щом предлагаш да не се разделяме, обаче при намеренията ни неразумното е единственото правилно. Щом гората остане зад гърба ни ще се разделим на групи от по двама-трима. Не бива да допускаме в долината да остане двор или чифлик, където някой от нас да не е демонстрирал шегите си. Трябва поне да се опитаме да разберем как ще реагира Гиза, когато всеки се изсмее в лицето на рунтавите ѝ слуги. И чак когато успеем да свършим това, всички ние ще се срещнем пред двореца.

На следващия ден по обяд те стигнали до онова място, където пътят извеждал от гората и водел към широкото поле на равнината. От двете страни на реката дърветата се отдръпвали до средата на възвишенията и поръбвали долината чак горе до планината, която се издигала в далечината. Между тях се ширели ниви и ливади, червени покриви на единични стопанства и малки селца светели изпод кървавочервените облаци на ябълковите градини, а далеч назад отвъд реката, която лъкатушела на плавни чупки през долината, кулите на барлебогския дворец пробождали като детска играчка синьо-зелената горска стена. Вслушан наблюдавал тази мирна картина, която не издавала нищо от черната магия, която покривала тази местност като невидима паяжина.

— Да се залавяме за работа, приятели! — извикал Раули и отново влязъл в ролята на велик стратег. На всяка група показал селския двор, където трябвало да изиграе номера си. Погрижил се също и за това, с всеки сладкодумник да има винаги и по един музикант или клоун, който да развесели хората, ако разказът станел прекалено дълъг. Барло положил ръка върху рамото на Вслушан и го насочил към едно стопанство, което се намирало в лявата част на равнинен хълм, на половината разстояние от двореца. После се качил на коня си и потеглил натам.

Сега, когато били пристигнали в долината на Барлебог, Барло сякаш вече не бързал. Оставил коня си да се тътри стъпка по стъпка по тревясалия път, извадил флейтата от торбата си и започнал да свири една свободно рееща се, весела мелодия, която рисувала очертанията на тази мирна местност, а като припев се явявал отново и отново

заклучителният ред на песента му за глупците: „... през страната Барло язди“. От всички страни на долината, където се придвижвали музикантите, скоро долетял отговорът на гайди и цигулки, пастирски свирки и флейти ехтели от хълм на хълм, поток от музика се излял в обширната тревиста котловина, за да я изпълни от край до край, от горското дефиле, та чак до върха на планината се чувало, че Барло язди.

Вслушан яздел магарето си редом с господаря си и си мислел за времето, когато препускал през полето на Гиза. По онова време селяните се трудели мълчаливо и той не можел да си спомни някой от тях някога да е пял или вечерно време да се е танцувало по селата. Орачите боязливо следвали впрегнатия си добитък и не се осмелявали дори да си починат, когато господарката им яздела наоколо — а не като селянина там отпред, който понечил да изкара ралото от браздата, когато песента проехтяла от всички страни. Той се изправил на синора, сложил ръка на врата на коня си и отправил взор към двамата ездачи.

Барло спрял коня си до него и му кимнал. Вслушан също искал да бъде учтив и рекъл:

— Днес е добър ден.

— Да — изръмжал отблъскващо селянинът. — Добър е — след което отново се обърнал към флейтиста и рекъл:

— Ти си младият Барло. Аз те знам от времето, когато баща ти беше жив. Обаче той върху магарето не беше ли онзи, който ти... — и той направил знак за отрязване на език. Тогава Барло поставил ръка върху рамото на Вслушан и направил с другата отхвърлящ жест, който значел нещо като: Нека оставим тази стара история!

— Само си го спомних — рекъл селянинът. — Явно по-късно е проумял какво е извършил при Гиза. Отдавна ли язди с теб?

Барло кимнал.

— Какво сте намислили? — попитал селянинът.

— Да ви върнем отново радостта — рекъл Вслушан.

— Мислите ли, че с малко музика сте в състояние да прокудите Гиза заедно със слугите й? — попитал той. — Дано само не се заблуждавате.

— Поне можем да опитаме — рекъл Вслушан и в същия момент селянинът сякаш забелязал нещо зад тях, стреснал се и се опитал отново да подкара впряга си в нивата. Вслушан се огледал, Барло също

погледнал назад по пътя, по който били дошли. Тогава видели един от рунтавите слуги да препуска към тях.

Барло хванал успокоително селянина за ръката и се усмихнал. През това време жълтоокият вече се бил доближил и дръпнал юздите на коня си.

— Защо не си вършиш работата? — викнал той на селянина.

— Защото тъкмо разговаря с нас — рекъл Вслушан учтиво.

Рунтавият слуга го погледнал объркано, защото очевидно не бил свикнал с такива отговори. Междувременно Барло отново бил допрял флейтата до устните си и засвирил веселата си песен. Тоз път била наред строфата, която завършвала с думите „... Цвърчете мишлета, та да подвият опашки вълците диви.“ Това изкарало слугата от равновесие.

— Я спри с това проклето свирене! — изкрещял той и опитал да притисне с коня си музиканта, но Барло накарал своя жребец да се изправи на задните си крака, та другият трябвало да отстъпи назад.

— Музиката ли ти пречи? — попитал Вслушан. — Я се заслушай. Навсякъде из долината се свири.

Сега жълтият поглед на рунтавия добил нервен израз.

— Ние ще ви дадем да се разберете! — извикал той.

— Както в оная нощ при водопада ли? — попитал Вслушан и започнал да се смее. Тогава и Барло снел флейтата и се засмял така силно и гръмко, че смехът заразил и селянина, въпреки че изобщо не знаел, за какво става дума. Рунтавият се вторачил за миг в смеещите се мъже, и можело да се види как четината му настръхнала. После дръпнал коня си назад и избягал през нивата, минал направо през полето през бразди и плетове, но кикотът го следвал по петите, докато накрая бил пропъден далеч отвъд долината през ливадите, като сухо листо от вятъра.

— Хвана го страх! — рекъл учудено селянинът.

— Ако отново се научите да се смееете — рекъл Вслушан, — рунтавите слуги на Гиза няма да се отърват от страха.

— През последните години почти нямахме причини да се смеем, особено ако някой от тях ни срещнеше — рекъл селянинът. — Но сега изглежда така, сякаш това би могло да се промени. Накъде сте се запътили?

Барло посочил към стопанството, което се простирало малко по-напред край пътя.

— Към Елдар? — попитал селянинът. — Идвате при подходящия човек. Той е един от малкото, които все още не са загубили надежда. А аз оставям оранта и си отивам вкъщи, за да разкажа на семейството си какво се случва тук.

— Тъкмо това исках да ти предложа — рекъл Вслушан. — А пък може и вече да са ти дошли гости, които имат още повече за разправяне.

— Събуди любопитството ми — рекъл селянинът и се сбогувал с двамата ездачи. После свалил плуга от ралото, метнал се странично върху добичето си и се затърлил обратно по пътя, по който другите се били качили.

Когато Барло и Вслушан наближили двора на Елдар забелязали, че хората били наизлезли пред вратата и поглеждали надолу към долината, откъдето все още долитали една през друга мелодиите на музикантите, сякаш някъде там имало годишен панаир. Освен три жени и няколко малчугани, там стоял и един късокрак, дебел мъж, чиито розови бузи се издували в странно противоречие със стърчащата му посивяла коса. Щом го съзрял, Барло се засмял и надул няколко звука с флейтата си, които прозвучали като сигнал. Тогава дебелакът се послушал и погледнал към пътя.

— Барло! — извикал той. — Почти можех да се обзаложа, че имаш пръст в тая необикновена история.

Барло скочил от коня си и прегърнал дебелака като стар приятел, който отдавна не бил виждал. Вслушан също слязъл от магарето си и зачакал някой да го забележи. Най-накрая дебелият се обърнал към него и рекъл:

— Ама аз и тебе познавам.

— Страхувам се, че да — рекъл Вслушан. — Навярно си ме виждал навремето, когато яздех с Гиза из полята.

Дебелакът всмукал звучно въздух през зъби.

— Другарчето на Гиза за игра — рекъл той и неособено дружелюбно заоглеждал Вслушан от главата до петите. После обаче физиономията му грейнала и той добавил: Значи ти си момчето, което й дари синия белег на челото, преди да й избяга. Това донякъде оправя нещата. От онзи ден нататък, надеждата ми започна отново да расте,

тъй като ти бе първият, който предприе нещо срещу нея. А сега какво търсиш тук?

— От три години съм слуга на Барло — отвърнал Вслушан.

— Значи и ти си ми така добре дошъл, както господарят ти — рекъл дебелият. — Наричат ме Елдар. Влизайте в дома ми и бъдете мои гости — и той раздрусал така силно ръката на Вслушан, че онзи го заболели кокалчетата. После го запознал със семейството си. Жена му била значително по-висока от него, но изглежда и двамата не били от онзи тип хора, дето се притесняват от подобни дреболии. Освен нея там била и снаха им, Гилдис, с трите си деца. Елдар разказал как един ден слугите на Гиза отвели сина му.

— А това е дъщеря ми Елдраде — продължил той, но момичето изобщо не разбрало, че говорят за него, а само зяпало Барло, който безмълвно се закачал с децата.

— Не й се обиждай — рекъл Елдар. — Откакто Барло напусна дома ми, тя постоянно говореше само за него.

Елдраде била висока и стройна като майка си, и само по бузестото ѝ, пухкаво лицето се разпознавали чертите на баща ѝ, макар и не така грубовати и дребосъшки, като у него. Накрая Елдар поставил ръка на рамото ѝ и рекъл:

— Сега ще виждаш Барло по-често. Трябва да поздравиш и другия ни гост — с това той почти я смутил. Тя изглежда приемала за повече от естествено да я свързват с Барло.

— Завиждам ти, Вслушан — рекла тя, — че ти е било позволено да яздиш с Барло през всичките тези години.

— Засрамваш ме — отвърнал Вслушан. — Отначало за позволение и дума не можеше да става. Първо вършех това само защото ми бе наредено. По-късно с удоволствие яздех редом с него, а днес знам, че никога няма да забравя това време.

След това Елдраде му подала ръка като политик и рекла:

— Бъди гост в нашия дом — после всички влезли вътре.

Тук храната, с която гощавали гостите, също била оскъдна, защото Гиза оставяла на селяните само най-необходимото за преживяване.

— Все още не ми е ясно от какво съм все така дебел — рекъл Елдар. — Може би от насъбралата се ярост към жълтооките типове, които от години определят правилата тук.

— Не ще вършат това още дълго — рекъл Вслушан и разказал за срещата, която имали на път към неговия дом. Елдар и хората му, които седели с тях на масата, слушали с интерес. Когато Вслушан описал бягството на рунтавия, те започнали да се смеят, и не било трудно да се забележи, че отдавна не били правили това. Елдар така се смял, че чак двойната му брадичка се тресяла. После заудрял с дланта си по масата и рекъл:

— Нещата започват да се променят, а най-хубавото е, че има повод за радост. Барло отново язди из страната.

— Ще дойдеш ли с мен пак да нахраним животните? — попитал внукът на Елдар, който бил седнал до Барло и през цялото време не го изпускал от очи. Барло кимнал усмихнато, изправил се, вдигнал момчето на раменете си и излязъл навън.

— Правеше това всяка вечер, докато беше тук — рекъл Елдар.

— Той е най-добрият коняр, който някога съм имал.

— Защо не е останал тук? — попитал Вслушан.

— Попитай Елдраде — рекъл Елдар. — Никой тук не може да разказва по-добре от нея за Барло.

— Елдраде, ще разкажеш ли, ако те помоля, за това? — попитал Вслушан.

— С удоволствие — отвърнало момичето и захванало:

ИСТОРИЯТА ЗА МЛАДИЯ БАРДА

Още като момче Барло често идваше в дома ни. Още от самото начало не харесваше пиршествата, които баща му организираше с приятелите си от града. Да не си помислиш, че не обичаше да се смее, просто радостта му идваше от другаде. Когато в двореца се празнуваше, честото му идване у дома можеше да е свързано и с това, че той не понасяше как градските посетители пришпорваха конете си през плетища и огради, когато тръгваха на лов. Барло обичаше конете точно както баща ми, който винаги има в обора си по няколко расови кобили. Когато сядаха заедно непрекъснато се говореше за коне и скоро между тях двамата се зароди истинско доверие. Това именно беше и причината той да дойде в дома ни, след като Гиза и рунтавите ѝ слуги бяха завзели властта в долината. Аз се изплаших до смърт, когато една вечер почука на прозореца ми, тъй като тогава никой не

очакваше нещо друго, освен нещастие. После обаче чух свирката, с която винаги си сигнализирахме един на друг, и пуснах Барло вкъщи.

През тази нощ за пръв път ме взе в обятията си, и докато го стисках здраво, той плачеше като дете. Не знам колко време сме стояли така в тъмното. По някое време се появи баща ми, ние седнахме в стаичката и Барло ни накара да разкажем всичко, което бяхме чули. В светлината, която хвърляше свещта, лицето му изглеждаше някак чуждо; никога преди не го бях виждала изпълнено с такава омраза. Той се поинтересува за няколко души в двореца, но уви, никой от тях не бе оцелял. И докато седяхме на масата и разговаряхме, навън започнаха да вият вълци. Това не се бе случвало никога досега.

— Никой от долината не се осмелява да излезе навън след спускането на мрака — рече баща ми и издуха свещта.

— Да не сте станали страхливци? — попита ядосано Барло. — В миналото излизахте даже и на лов за вълци.

Баща ми вдигна рамене.

— С голи ръце ли да се изправим срещу тях? — попита той. — Слугите на Гиза претърсиха всеки дом в долината за оръжие и не ни оставиха нищо друго, освен няколко кухненски ножа и брадва за сечене на дърва. Освен това тези вълци се движат на глутници и подгонват всеки, когото срещнат по тъмно.

— Утре ще отида в гората и ще си насека клони за лък — рече Барло. Той не изчака да чуе какво мисли баща ми за това, а се изправи и се запъти към стаята, в която и преди бе спал, когато не искаше да се прибира вкъщи.

На следващата утрин Барло попита брат ми Брагар дали иска да го придружи или и той вече бе свикнал с тиранията на вълците. Брагар тръгна с него и те си отсякоха по един жилав тисов прът, колкото човешки бой, за лък и сноп клони за стрели.

Денем Барло работеше като коняр, тъй като на баща ми му се струваше прекалено опасно да го държи в дома ни просто като гост. Човек в стопанството ни, който подковава конете, не се набиваше особено на очи. Вечерта Барло и Брагар започнаха да дялкат лъковете си. Все още ми е пред очите как Барло цяла седмица седеше намръщено над жилавото дърво и дялкаше, докато накрая завърза тетивата. Когато после я опъна и застопори, в погледа му се четеше

ясно желание за мъст. През това време той ме отбягваше, все едно бих могла да го отклоня от намеренията му.

Говореше единствено с Брагар и когато завършиха лъковете си, му рече:

— Трябва да си сковем наблюдателница в короната на дърво, където ще сме недостижими за вълците.

Известно време те търсиха място, където вълците често минаваха. После построиха наблюдателница в короната на един стар дъб накрая на гората и скриха там лъковете си, понеже бе неразумно да ги оставят въщи. Вече бяха изминали пет седмици, откакто Барло беше дошъл у нас.

Аз присъствах там, когато двамата обсъждаха първия си лов.

— Ще се прицелваме само по вълци, които са се отдалечили малко от глутницата — рече Барло. — Ударът трябва да бъде смъртоносен, защото ранен вълк може да насочи останалите по петите ни. Също така трябва да се опитваме да си върнем стрелите.

Тръгнаха привечер заедно с последния отиващ си слънчев лъч и се върнаха чак на заранта, когато слънцето вече бе изгряло. Ние бяхме станали рано и ги чакахме. Баща ми погледна въпросително Барло, но отговор не последва. Преди да влезе вътре обаче, Барло извади ножа от калъфа си и направи две резки в страничната подпора на вратата. После направо си легна, понеже баща ми се бе погрижил за конете. Брагар каза само:

— Те носят каишки със син камък.

Това продължи дни наред. Понякога Барло отбелязваше по една резка, понякога нито една, но никога не бяха повече от две. И на двамата с брат ми им личеше колко са изморени, тъй като в стопанството имаше прекалено много работа, за да могат да спят през деня. Освен това слугите на Гиза започнаха отново да претърсват къщите. Виждаха се навсякъде из долината как яздят по трима-четирима, а нашето стопанство беше измежду първите, с които се захванаха. Дойдоха препускайки през пасбището и прехвърлиха оградата така, че кокошките се разхвърчаха на всички страни. Пред къщи скочиха от конете си и хвърлиха юздите на Барло, който тъкмо прекрачваше прага. След това нахлуха в къщата, влизаха във всяка стая, отваряха вратите на шкафови и ракли и преравяха всичко, което им попаднеше пред погледа. Накрая, след като бяха вилнели като

разбойници се отказаха и напуснаха ядосано дома. Единият от тях се спря на излизане и заоглежда замислено пресните резки, които ясно се открояваха върху похабената рамка на вратата. След това се метнаха на конете и продължиха към следващия двор.

При свечеряване на същия ден Барло и Брагар излязоха отново на лов. Когато се завърнаха на сутринта, веднага забелязах, че нещо не беше наред.

— Един ранен вълк ни се изплъзна — рече Брагар.

Още на същия ден слугите на Гиза пристигнаха с конете си в двора ни. На един от тях едната ръка бе превързана, а в другата държеше стрелата, около която душеше като ловджийско куче. Този път не се запътиха към къщата, ами повикаха баща ми.

— Кой друг, освен теб, работи в стопанството? — попита един.

— Синът ми Брагар и един коняр — рече баща ми.

— Извикай ги да излязат! — викна рунтавият.

Когато Барло и Брагар застанаха на вратата, раненият ги огледа изучаващо и пристъпи плътно към тях, сякаш искаше да ги подуши. В жълтеникавите му очи бе изписана смразяваща ярост.

— Държиш в двора си прекалено много млади мъже — рече той тогава, — ще им намерим друго занимание, за да не им щукне някоя глупост. Синът ти е дребен, но як и работата в мините ще му се отрази добре. А този снажен коняр ще ни е от полза в двореца.

— А кой тогава ще се грижи за моите коне? — попита баща ми.

— Това няма да е нужно повече — рече рунтавият, — понеже и те ще влязат в употреба. Две кранти за оран, които ще оставим, са ти достатъчни. — После веднага се заеха да извеждат конете от обора. За щастие нямаха ни най-малка представа от коне, и така баща ми успя да задържи двете най-добри разплодни кобили. През това време Барло и Брагар бяха донесли нещата си и застанаха с вързопите пред вратата. Брагар се беше сбогувал с жена си и децата си вкъщи, понеже не желаше Гилдис да плаче пред жълтите очи на рунтавия.

През цялото време аз стоях отвън, и когато Барло се бе сбогувал с баща ми, понечи и на мен да подаде ръка. В този миг го прегърнах за втори път и ми беше напълно безразлично дали слугите на Гиза ще зяпат ухилено или не.

— Оставям ти ножа си — ми пошушна Барло на ухото. — В твоя скрин е. Дръж го наточен, защото още ще ми трябва. — После ме

целуна и тръгна към конете, които трябваше да отведе в двореца.

Там имаше опасност някой от прислужниците, които междувременно бяха назначени, да го разпознае. Но не можех да си представя, че някой ще предаде Барло, понеже беше обичан от всички, също като дядо си. Въпреки това не можах да издържа и три дни вкъщи и се отправих надолу към долината, за да се помотая в селото под двореца, с надеждата да срещна Барло или да науча нещо за брат ми. Но когато това не ми се удаде, отидох при Фуру ковача, защото той се грижеше за подковаването на дворцовите коне и щеше да е информиран най-добре. Освен това беше човек, който не се боеше чак толкова от рунтавите слуги.

— Заведоха брат ти заедно с други млади мъже в планината — рече Фуру. — Аз самият видях с очите си как слугите на Гиза ги прекараха от тук. За Барло знам само, че работи като коняр горе в двореца. Но ти не бива да се притесняваш, че някой от нашите хора ще разкрие на Гиза кой всъщност се грижи за конете ѝ — после рече още, че щял да ми съобщи, когато Барло ще води в ковачницата коне за подковаване, тъй като вече беше забелязал, че държа да го видя и да говоря с него.

Няколко дена по-късно един съсед минавайки покрай нас рече, че Фуру казал да предадат, че утре нямало да подковава нашите коне, понеже трябвало да работи за господарите в двореца.

— Та ние имаме ли кон за подковаване? — попита баща ми учудено.

— Ама разбира се — рекох аз, — ти не знаеш ли? — И тайно му дадох знак да не пита нищо повече. После той поблагодари на съседа за хабера и щом отново останахме сами, ме бутна в стаята и рече, че не му било сега времето да имаме тайни един от друг.

Тогава му разказах за уговорката си с ковача и също, че трябва да видя Барло, дори това да ми струва живота.

— На Барло сега не му е до това да се среща тайно с моми — рече баща ми. А аз си знаех, че ще каже така и се вбесях от това, че заради омразата си към нещо, мъжете са способни да забравят всичко останало.

— Да — отвърнах аз, — за съжаление мисли за друго и е затънал в такава омраза в този проклет дворец, че скоро ще се превърне в един зъл човек.

Баща ми ме погледна недоумяващо.

— Да не би да искаш да останем в робство на тази вещица и рунтавите ѝ слуги за вечни времена? — попита той. В този миг той изглеждаше точно толкова суров и зловещ, колкото и Барло, когато дялкаше лъка си.

— Знаеш, че съвсем не искам това — рекох аз. — Но, който иска да победи това ужасно изчадие, трябва първо да надвие собствената си омраза, и аз няма да допусна Барло да забрави как трябва да живеят хората. Навярно ще си спомни това, когато отново го прегърна, и ти няма да ме спреш — баща ми ме гледаше замислено известно време. Сетне се усмихна и рече:

— Няма да те спирам, щом искаш утре да отидеш в ковачницата. Но не излагай себе си и Барло на опасност.

Аз го целунах и му рекох:

— Пред очите ми е само една опасност: Как тази вълча пасмина разяжда сърцата ни.

На следващия ден, когато Барло пристигна с конете, вече бях в ковачницата. Двама от рунтавите слуги го придружаваха. Единият понечи да ме изгони, но другият само се ухили щом ме видя, понеже присъстваше, когато отвеждаха Барло и бе наблюдавал сбогуването ни.

— Остави ги да се множат като зайци — рече той. — Господарката ни има постоянна нужда от работници.

Забелязах как Барло пребледня от ярост. Но аз с бързи стъпки се спуснах към него и го прегърнах.

— Говорят така — рекох аз, — защото разсъждават като животни. Такова нещо не може да ме засегне.

— Обаче мен ме разболява — рече той и почувствах как целият трепереше от ярост. — Разяжда ме омраза откакто гледам тази пасмина да се разхожда из дома, в който живяха баба ми, дядо ми и родителите ми.

— Знам — рекох аз. — Затова съм тук. За да не забравяш, че омразата не е всичко.

— Радвам се, че си дошла — каза той. — Но там горе в двореца все едно газя в отровна тиня. Сега съм толкова близо до тази вещица, че скоро ще открия начин да я излича от лицето на земята. Ще ти известя чрез Фуру щом имам нужда от помощ.

През останалото време не говорихме много, а после конете бяха подковани и Барло трябваше да тръгне със слугите отново към конюшните нагоре.

От Фуру не получих повече никаква вест. Седмица по-късно той изчезна с жена си от селото и бе взел със себе си голяма част от инструментите в работилницата. Разправяха, че бил избягал с онзи ми ти стопанин на магарета, който прекарал цяло стадо мулета през гората. Гиза наредила да построят дворцова ковачница горе в крепостта, и така се стигна до там, че не виждах Барло цели три години, докато той работеше там.

Но видях теб, Вслушан, как яздеше с Гиза през полята. Веднъж минахте на една ръка разстояние от мен и аз чух как Гиза ти рече:

— Трябва да се научиш да говориш по-високо, иначе никой няма да ти се подчинява.

Аз много харесах гласа ти, с който ти както винаги й отвърна тихо и се радвам, че и днес все още не говориш на висок глас.

От един прислужник бяхме дочули какво се бе случило по-късно с Барло и за известно време те мразех точно толкова, колкото Барло мразеше злата господарка. Но после пак си спомних какво бях казвала аз самата за тази омраза, и започнах да те съжалявам; понеже Гиза те бе докарала дотам, макар и не съвсем без твоя воля. От Барло нямаше и следа, но аз не престанах да тая надежда, че е все още жив. Хората казват, че един нож ръждясва и се захабява, когато собственикът му умре, обаче ножът на Барло остана остър и чист, както в деня, в който го бе пъхнал в скрина ми. Но вече и двамата никак не сте за съжаление, защото от дълго време насам не съм срещала толкова весели хора като вас.

10

Докато Елдраде разказвала до край историята, Барло се бил върнал от обора с внука на Елдар. Той пуснал момчето на земята и се засмял, когато чул последните думи на Елдраде. Тогава я хванал, повдигнал я от пейката, където седяла, и затанцувал с нея из стаята така, че полите и се развели.

— Остави ме! Миришеш на конски фъшкии — викала Елдраде и се опитала смеейки се да се отскубне, обаче Барло не я пуцал от прегръдката си и се въртял с нея като пумпал, докато не му секнал дъхът. Двамата стояли известно време залитайки по средата на стаята и се държали за ръце. После Барло пуснал най-сетне момичето и седнал на пейката. Извадил флейтата си и отново подхванал песента за глупците:

*Вий вълците прогонете
навън от Барловия дом.
Всички пейте и се веселете
и с ведър тон
Барлова невеста посрещнете.*

— След всичко това наистина не е нужно да искаш ръката ѝ — рекъл Елдар. — И без това, ако щерка ми си науми нещо, човек не може да я спре. Бъбривата ѝ уста двойно ще компенсира безмълвието ти.

Тогава Барло пак опрял флейтата до устните си, за да покаже на всички, че все пак умее да говори. Обаче Елдраде я измъкнала от ръцете му и рекла:

— Аз те разбирам и без флейта и ще съм твоят говор, докато съм жива.

През тази нощ не се чували никакви вълци, нито наблизко до къщата, нито горе в гората. Вслушан дълго лежал буден и се питал

какво ли би предприела Гиза, когато научи за Барло и нашествието на музикантите. И колкото по-дълго мислел, толкова по-зловещ му се струвал покоят.

Когат на следната утрин Барло пиел мляко за закуска заедно с Елдар и Вслушан, той извадил флейтата си и казал:

— Нека отидем в гората и всеки от нас да си отсече по една здрава тисова тояга. Възможно е въпреки всичко вълците да окажат съпротива, когато са на глутница.

— Може и да си прав — рекъл Елдар. — И аз ще се чувствам по-добре, ако стискам в ръка ловджийски лък и не трябва да разчитам само на смеха ни.

Докато се изкачвали през ливадите нагоре към гората, Вслушан разказал на домакина си историята за Цвекльо, и Елдар още се смеел, когато навлезли в сенките на дърветата. Там те чули, че и на други мъже им била хрумнала същата мисъл. Навсякъде в храстите се чувало кършене на клони, а удари от секири ехтели из цялата гора.

— Елдар, и вие ли имате такива весели гости? — подвикнал един селянин. — Абе, че са вятърничави младежи, така си е, ама поне умеят да вдъхват смелост на хората с доброто си настроение. Май и Барло е дошъл с тях. Ти знаеш ли къде е той?

— Ето го тук, при мен — рекъл Елдар. — Снощи се сгоди за дъщеря ми.

Другият се засмял и отвърнал:

— Ама че се е разбързал и той! Щом вече се планува венчавка, врявата няма да трае дълго.

Барло бил застанал в храстите с Вслушан и дочул разговора. В тоя момент излязъл от гората на поляната, така че всички да го видят, и засвирил песента си с всичките й три куплета, и всеки могъл да разбере какъв е текстът, та накрая запели в един глас, щом я засвирил повторно.

— Кога ще прогоним тия гадове от двореца ти? — попитал единият, когато песента била изпята до край.

— Направете си лъкове и изчакайте докато ви пратя вест — изсвирил Барло. — Дотогава можете да упражнявате смеха си, в случай че сте го забравили. Приятелите ми ще ви покажат как става

това. — Когато пак се спуснали към двора на Елдар, Вслушан забелязал, че Барло бил отсякъл клони за два лъка.

Двамата останали цяла седмица в стопанството.

Благодарение на двете разплодни кобили Елдар отново бил увеличил значително броя на конете си, за чието отглеждане обаче били помагали и жените и децата. Заедно с коня на Барло и магарето на Вслушан животните в обора вече били дванайсет, а Елдар се радвал, че конярят му отново си бил у дома. Барло с удоволствие вършел поверената му работа и си свиркал с уста, пък и въвеждал подчинения си в тънкостите на занаята.

Вслушан нямал никакво търпение. Оттатък в двореца Гиза все още живеела със слугите си, а господарят му се държал така, сякаш бил дошъл тук само за да се посвети на работата в обора и грижите за конете. Затова ли били изминали целия този път, за да се превърнат от овчари в коняри? Струвало му се, че това бил доста незначителен напредък.

Даже и вечер, когато всички били насядали в гостната и подготвяли лъковете си, Барло създавал впечатлението, че дялка някаква ненужна играчка. Елдраде също го забелязала.

— Последния път, когато дялкаше лъка си — рекла тя, — лицето ти излъчваше друго, Барло.

Той я погледнал въпросително, повдигайки вежди.

— Не — рекла Елдраде. — Така, както изглеждаш сега, по ми харесва.

Той леко се усмихнал, след което продължил да се занимава с тисовото дърво.

Цяла седмица вълците кротували. Всяка вечер Вслушан чакал да чуе провлачения им вой, но се долавял единствено вятърът, който свистял в сламения покрив. Когато на седмата вечер отново седели в гостната, той попитал:

— Дали вече не сме ги изпъдили?

Барло поклатил глава и посочил към двореца. После взел флейтата си и засвирил песента за Хубавица Агла, понеже Елдраде много обичала да я слуша.

Още по време на песента отвън на прозореца се почувало. За миг всички се вцепенили. Още веднъж се потропало и после се чуло кратко изсвирване, подобно на сигнал.

— Брагар! — извикала Гилдис, скочила и се втурнала навън към входната врата. Когато останалите я последвали, тя вече била издърпала резето и отворила вратата. Навън в мрака Вслушан забелязал един късокрак мъж със забележително широки рамене.

— Брагар — рекла пак Гилдис. Той направил две крачки напред и я взел в обятията си.

— Вече се бях досетил, че си дошъл у дома, Барло — рекъл Брагар, когато отново седнали вътре. — Нося ти вест. Преди три дни в планината се появиха Лауро каменотърсачът и онзи грамаден момък на име Кладен Зельо с цяла тълпа смешници, които бяха обзети от такъв смях, че едва не подлудиха слугите на Гиза. Когато побягнаха към конете си и като попарени хукнаха към дола, в жълтеникавите им очи бе изписан истински страх. След това Кладен Зельо ни разказа какво толкова ги е влудило, и в същото време се погрижи да разсмее и нас. Сега всички наши хора от мините, заедно с тези смешници кръстосват долината, а аз избързах напред, за да те осведомя.

Когато чул това, Барло кимнал, вдигнал флейтата си и рекъл:

— Да тръгнем към двореца на зазоряване. Вслушан, ти доведи магарето си от обора и предупреди съседните стопанства. Теб, Елдар, те моля да обадиш на хората отвъд реката. Кажим им да не забравят лъковете си. А за теб, Брагар, вече съм приготвил един.

Елдар оседлал една дългокрака кафява кобила. Вслушан се зачудил колко висок му се видял изведнъж селянинът, когато се изправил. Щом пресекли оградата на двора, Елдар спрял пак коня си и още веднъж описал на Вслушан пътя към дворовете, които трябвало да потърси.

— Не искаш ли да се сменим? — попитал Вслушан, защото му дожаляло, че Елдар трябвало да обиколи половината долина през тая нощ, вместо да се види със сина си. Селянинът обаче поклатил отрицателно глава.

— В тъмното не ще намериш брода, който пресича реката — рекъл той, пришпорил коня си и се спуснал в галоп към долината надолу, сякаш било посред бял ден.

В тази тъмница Вслушан трябвало да разчита на магарето си да намери пътя към долината. В началото той не можел да различи дори тревата покрай пътя, но после малко по малко мракът се смекчил, дървета и храсти изникнали като сенки върху тревистия хълм, сетне

изневиделица на фона на покритото с облаци небе се очертал фино назъбеният силует на гората. Тогава Вслушан подкарал по-бързо, тъй като пътят се разстинал ясно пред него. Напред в далечината над долината сякаш премигвала светлина. Той спрял магарето си и вперил поглед натам. На мястото, където в мрака се долавяло това слабо мъждукане, би трябвало да се намира дворецът на хълма. Нима хората там още били будни. Вслушан се запитал какво ли се случва сега в помещенията с високи тавани и по гърба му пробягнали студени тръпки. Но после се отърсил от надигация се ужас и оставил магарето да се придвижва бавно нататък.

Отдясно на пътя започвала една овощна градина. Короните на разцъфналите ябълкови дръвчета стояли като светъл облак над тъмната трева. Докато Вслушан минавал покрай тях и вдишвал уханието на разпукалите се цветни пъпки, чул да пропява гайда. След това съзрял зад дърветата светещите прозорци на съседния двор. Тука хората също били будни и потропвали в такт с песента на музиканта, който им гостувал.

Вслушан слязъл от магарето си, отворил външната порта и се запътил към къщата. Известно време постоял пред вратата, послушал приглушената мелодия на бучащите басове и дочул смеха на танцьорите. Сетне потропал. В този момент музиката утихнала, смехът секнал, а танцьорите застинали по местата си. Дочул се шепот. После към вратата се приближили стъпки и един мъж попитал кой е отвън.

— Нося послание от Барло — рекъл Вслушан на висок глас. Тогава резето било вдигнато и вратата отворена. Вслушан видял само силуета на мъж в осветената рамка на вратата.

— Влез — рекъл той.

Но Вслушан нямал време за това и отвърнал, че трябвало да разнесе новината и по другите стопанства.

— На разсъмване всички трябва да се отправим на коне към двореца — рекъл той. — И не забравяйте лъковете си.

— Това е най-благата вест, която чувам от години насам — рекъл мъжът. — Предай на Барло, че ще бъдем точни на уреченото място. Прибирай се спокойно. Аз ще разнеса новината по останалите къщи, понеже познавам тукашните пътища по-добре от теб.

По-късно се разправяло, че през тази нощ никой от долината не бил мигнал. Хората седели дружно по домовете си, слушали

сладкодумците, пригласяли на песните на музикантите и се смеели на шегите им. Смехът им бил силен и трескав, сякаш можел да забули напрежението, с което всеки очаквал да се съмне. Непрекъснато някой ставал и излизал пред вратата да провери, дали на изток небето над горите не просветлявало.

Вслушан се прибрал обратно в двора на Елдар, завел Ялф в обора и постоял малко при останалите в къщата. Но почти не чувал онова, което Брагар разказвал за времето, което бил прекарал в мините. Той поглеждал от дъжд на вятър към младия мъж, чието бледо, брадясало лице било белязано от тежкия труд в тъмните шахти и мини, за които сега разправял като за далечно, опасно приключение и ги споменавал само като невероятно събитие, за което вече можело да се говори, без спотайващи се страхове да карат гласа да пресеква.

Вслушан все още виждал далечната светлина на барлебогския замък, премигваща над долината. Той се взрял навън в мрака, в който нямало никаква опорна точка, освен този зловец блясък, този кълн на хленчеща тревога, който блуждаел в празното пространство, а сърцето му се смразявало, докато съзнанието му се свивало в една трептяща точка на ужаса, към който скоро трябвало да се отправи. Посегнал към ледената буца, чиято мъртвешка хладина изпълвала пазвата му, и усетил между пръстите си Камъка на Арни. После извадил торбичката, взел камъка и се загледал в шарения венец, който блестял сгряващо в пламъка на свещта. Каменното око го погледнало. Сини, виолетови и зелени кръгове се разстлали на пулсиращи вълни и изпълнили черната празнота, изтласкали страха до границите на хоризонта, докато не останало нищо друго, освен това живо сияние, което струяло от окото или от лицето, което го гледало през тези очи и той не знаел дали това е лице на прастара жена или на дете, под чийто поглед сърцето му отново затуптявало, а след това пак чул онзи глас, който звучал като далечен камбанен звън или като гугукането на диви гълъби. И гласът рекъл: Използвай камъка си, Вслушан!

— Това ли е камъкът, който Гиза търси? — попитала Елдраде.

Вслушан вдигнал глава и видял, че девойката била застанала пред него и гледала към камъка в ръката му.

— Да — отвърнал той, — това е Камъкът на Арни. Но тя няма да го получи.

— Ще позволиш ли да го подържа? — попитала Елдраде.

— С удоволствие — отвърнал Вслушан и ѝ го подал.

Елдраде взела камъка и дълго го разглеждала.

— Топъл е — рекла тя.

— Ама разбира се — отвърнал Вслушан, — нося го в пазвата си.

— Нямам това предвид — рекла Елдраде. — Стопля ми сърцето.

— Знам — рекъл Вслушан.

— Затова ли го извади? — попитала девойката.

— Да — рекъл, — беше ме обзел страх.

— Този камък стопля сърцата — рекла пак Елдраде. — До тоя миг мразех Гиза за всичко, което е причинила на долината и на Барло. Но сега я съжалявам, тъй като тоя камък ще ѝ покаже какво е загубила, когато е тръгнала с вълците.

Тя върнала Камъка на Вслушан и докато той го прибирал обратно в торбичката, влязъл Брагар и рекъл:

— Над гората се съмва. Трябва да потегляме.

Малко след това те препускали с конете си надолу по тревистия склон. Над долината все още се стелела нощта, само на изток гористата планинска верига се връзвала рязко в зазоряващото се небе. Вслушан виждал пред себе си яздещите в тръс широкоплещести силуети на Елдар и Брагар, с дълги ловджийски лъкове в левиците си, като два кентавъра по вълчите следи. След това от мрака изплували други ездаци и се присъединили към тях, някои от които музиканти с наети коне, ако не притежавали собствени. Когато стигнали до дола и се отправили към замъка, който сега мрачно се извисявал пред тях, флейти и гайди започнали да свирят Барловата песен. Все повече мъже се включвали да пригласят, и тая песен, и тоя смях се разнесли из цялата долина. Тогава Вслушан съзрял в бледата утринна виделина от мините, от другата страна на долината, да слизат работниците. Шествието се раздвоило и тръгнало да обгражда замъка от двете страни на хълма. Тогава конниците също приближили, слезли от конете и посрещнали синовете си, които години наред били прокудени в планините от слугите на Гиза и докато всички още се надвиквали и се хвърляли един друг в обятията си, Кладен Зельо, който стърчал над тълпата като мачта, дал тон за един от куплетите си:

Събуди се хубавице Гиза,

*спиш твърде много дни,
я покажи си белега,
с който Вслушан те удостои.*

Сред смеха, който отеквал до стените, Вслушан чул гласа на Гиза.

— Накарайте ги да млъкнат! — крещяла тя. — Подгонете ги, разкъсайте ги, вълци мои!

И когато смехът затихнал, се чули скимтящите вълци.

— Да не би да ви достраша? — викала Гиза. — Излизайте навън! Прегризете им гръкляните, та да им секне кикотът!

Гласът ѝ още ехтял по склоновете на долината, когато възвеният мост се сгромолясал шумно. Глутницата изскочила гръб до гръб от портата и се разперила като ветрило по склона. Но мъжете вече били опънали лъковете си и запращали стрела след стрела срещу прииждащите вълци. Те падали един след друг скимтейки, търкулвали се по надолницето до подножието на хълма и оставали да лежат в шубрака. След няколко мига склонът бил чист.

Горе отворената порта зеела мрачно. Вслушан погледнал нагам и зачакал Гиза да се появи, но нищо не помръдвало. Сетне първият слънчев лъч се спуснал към върха на кулата и накарал златния ветропоказател да заблести. Тогаз Барло се метнал на коня си и дал знак на Вслушан да го последва. Останалите мъже също възседнали отново конете си и се присъединили към Барло, който тръгнал нагоре по пътя към входа.

Когато стигнали горе до възвения мост, Вслушан забелязал как над планинския хълм небето аленеело на ивици. После слънцето се вдигнало над короните на дърветата и заслепило очите му. Веднага след това копитата вече тропали по дървения мост, а ездачите потъвали в стръмния вход. Там обаче били секнати от жегващ светлинен поток, а насреща им лъхнал хлад от павирания път, по който тропотът на копитата така отеквал, та чак им проглушил ушите. Вслушан потръпнал. Отново почувствал как в него се прокрадва страхът, но след лек завой се появила огрятата от слънцето рамка на входната порта и притеснението изчезнало.

Освен няколкото гълъба, гукащи по первазите на прозорците на обора, дворът изглеждал пуст. От двореца не идвал никакъв звук, но вратата над външното стълбище зеела широко. Барло изчакал всички конници да се съберат в двора. След това дал знак да слязат от конете, скочил на земята и бавно заизкачвал стълбите нагоре. Вслушан и останалите мъже го последвали мълчаливо. Те крачели през бездушни коридори покрай потъмнели стари картини, а острият мирис на вълци, който се носел от всеки ъгъл, натрапчиво ги удрял в носовете. Вслушан имал чувството, че газии през блато. Всяка крачка му коствала усилия, а когато Барло бутнал тежката двукрила врата на залата и пристъпил вътре, ужасът на този дом, който му бил до болка познат, го вцепенил. Но хората зад него не чувствали такива задръжки и го избутали през прага.

Прозорците на помещението още оставали в сянка. Всичко било потопено в пепеляв здрач, който бил в забележително противоречие с преливащия от слънчева светлина пейзаж отвъд крепостните стени. Вслушан се загледал навън в тревистите склонове на хълма под синкавите гори, сякаш този отчаян поглед би могъл да го измъкне от мъглявината на това помещение и да го накара да се събуди от тоя кошмар, измежду ухаещи треви и цветчета. Но в същото време бил наясно, че всичко това не било сън, понеже в тая зала бе седял на трапезата с Гиза, в тая зала се бе опитвал да дава заповеди с мек тон, в тая зала бе ставал съдник. А сега доловил гласа на Гиза, който така често бил чувал между тези стени.

— Вслушан — рекла тя. — Донесе ли ми камъка си?

Той отвърнал поглед от прозореца и я видял да стои от другата страна на помещението. Сините ѝ очи били като лед, а върху варовиково бялото ѝ чело белегът изпъквал като зловещо трето око, чийто втрещен поглед той не могъл повече да отбягва. Виждал само онзи синьо-черен отпечатък, който подпухвал ли подпухвал, докато изпълнил съзнанието му с безпочвено виеща тревога, която всмуквала всяка друга мисъл и не оставяла нищо друго, освен една черна дупка, секваща дъха му. В задушаваш гърч той разкъсал ризата си и се вкопчил в торбичката с Камъка на Арни. И не щеш ли, в тоя безименен ужас отново се появила опора, за която можел да се хване. Между пръстите му нахлула топлина и той почувствал почва под краката си.

Той пак погледнал белязаното лице на Гиза и тогава съзрял страха, който припламвал в ледените ѝ очи.

— Камъка! — извикала тя. — Дай ми камъка!

Тогава той извадил камъка от торбичката и тръгнал право през залата към нея. Пътят му се сторил безкраен и той трябвало да събере всичката си сила, за да отлепи крака от пода, пристъпял крачка след крачка, докато се изправил пред Гиза, която гледала втренчено само и единствено камъка в дланта му.

— Какво ще правиш с него? — попитал той.

В този миг Гиза хванала ръката му и я залепила заедно с камъка върху челото си. Известно време останала така като смразена, а после изкрещяла така силно, че всички в залата се изплашили до смърт. Вслушан не смеел да помръдне. След това хватката на Гиза се отпуснала и тя избутала неговата ръка настрана.

Белегът бил изчезнал. Но това не била единствената промяна, която се случила с Гиза. Вслушан я погледнал и се запитал коя ли е тази жена, която стояла там пред него. Това вече не би могло да бъде злата господарка, която бродела с вълците из гората, тъй като от това лице била изчезнала всяка жажда за кръв и власт. Това ли трябва да е девойката, към която през долината се били отправяли купища кандидати за женихи? Навярно тогава лицето ѝ е изглеждало точно така.

Тя го погледнала, сякаш той тъкмо се бил завърнал при нея от дълъг път.

— Завърна ли се най-сетне, Вслушан? — попитала тихо тя.

— Да. Аз пак съм тук — отвърнал той.

— Откакто си тръгна, сънувах кошмари — рекла Гиза, — но сега се събудих.

В този момент Вслушан проследил с поглед едно помръдване до вътрешната стена на залата и едва тогава открил в сянката на издълбана ниша настръхналата осанка на дворцовия управител. Значи старейшината на рунтавите слуги не бил тръгнал с глутницата, а бил останал при господарката си. В жълтите му очи били изписани едновременно омраза и страх и той стоял с вдигната ръка, сякаш искал да предпази господарката си от опасна постъпка. Гиза обаче не забелязвала това.

— Вслушан, спомняш ли си как яздохме заедно из долината? — попитала тя. — Това бяха хубави времена.

— Гиза! — възкликнал рунтавият.

Но Гиза явно не го чувала.

— От виното, което тогава пихме има още в мазето — продължила тя. — Да кажа ли да го донесат?

Тогава мъжът със сивата брада се доближил до нея, хванал я за ръката и рекъл:

— Гиза! Не забравяй какво си обещава! — Но Гиза отблъснала ръката му, сякаш е натрапващо се животно и рекла:

— Ще спиш ли тази нощ при мен, рунтави мой Вслушан? Нека да те почеша по меката козина, за да останеш при мен.

Тя разтворила ръце към Вслушан, но не могла да го достигне.

— Гиза! — извикал рунтавият, но това вече не било предупреждение, ами ужасеният вик на падащ човек, който бил загубил равновесие, и този вик неочаквано се превърнал във вълчи вой. Всички с ужас се втренили в тоя жълтоок старец, който за миг бил изчезнал от погледите им заедно с Гиза. Два огромни сиви вълка бягали през залата, засилили се и с отскок полетели навън с гръм и трясък през пръскащите се стъкла на прозорците.

Вслушан едва бил осъзнал първото превъплъщение на Гиза, когато настъпило второто. Той гледал замаяно към пустата стена, пред която току-що бил видял Гиза, едно благо, моминско лице, без следа от алчност, и готово на всеотдайност. Но сега била останала само голата стена и той се запитал дали Гиза изобщо е била там или бе сънувал всичко това. Само острата вълча миризма, която изпълвала цялата зала, му върнала съзнанието какво се било случило току-що пред очите му. Той се запътил към изпочупените прозорци и погледнал навън. Под склона на двореца ливадите блестели в смарагдово зелено, огрени от утринното слънце, чак до тъмните планински гори, а в далечината през полюшващата се трева на пасбището две сиви животни се плъзгали към сенките на дърветата.

С това приключила войната на музикантите и вълците, а какво се случило по-нататък, всеки може да си представи. Разбира се, че пътуващата тълпа останала в Барлебог, докато била отпразнувана

сватбата на Барло и Елдраде. В двореца се свирело, пеело и танцувало от сутрин до вечер. Вслушан наблюдавал всичко това, докато седял горе зад прозорците на кулата и поглеждал към горите, в които там някъде бродели два сиви вълка. Всички останали празнували сватба, празнували спечелената война, но него тази радост не искала да го обземе. Щом затворел очи, виждал пред себе си лика на Гиза, как тя го погледнала за миг, след като камъкът му докоснал челото ѝ. Ако бе предотвратил това, какво ли щеше да се случи? Той не можел да повярва, че съдбата на човек би могла да бъде предопределена и абсолютно непроменяща се. Неговият камък бе изличил от Гиза всичко, което се бе случило след уговорката с вълците. В този момент тя го бе заобичала, без да я е грижа какво би ѝ коствало това; вероятно е знаела с какво се е била захванала. Дали злата магия щеше да се разтури, ако я бе взел в обятията си? Това му се струвало съвсем просто, дори и да трябвало той самият да приеме нейното страшно превъплъщение. Дали щяло да му е по-леко на душата, ако сега се луташе на четири крака из гората? Изглеждало излишно да мисли за това, защото не бе сторил нищо, тъй като бе неспособен дори да си помръдне пръста, докато тя му говорела. И въпреки това го вцепенявало сподавеното чувство, че бил изпуснал нещо решаващо, едно смътно съзнание за вина, за която не знаел в какво се състои. Ликът на Гиза бе толкова близо, а сега той копнеел да го докосне. Дали целта, която дирел, се е изплъзнала завинаги със сивата ѝ сянка? Докато седял тук на прозореца в кулата и се взирал в горите, не можел да се отърси от всичко това. Трябвало отново да язди надалеч от тази твърде прекрасна долина, навътре в сенчестия шубрак, отвъд тучните полски склонове.

Барло го освободил в деня на сватбата си. Когато Вслушан поискал да му пожелае щастие, Барло го прегърнал като приятел и му дал ясно да разбере, че задължението му като слуга било приключило. Елдраде му рекла:

— Бъди наш приятел и гост, докато ти харесва да останеш тук — и така Вслушан се нанесъл в стаята в кулата и отново ходел да язди с Барло из страната, сякаш нищо не се било променило. Но тоя необясним остатък от безпокойство се задържал в него, тая неясна потиснатост, която го обземала щом горите се появели пред погледа му.

Той станал, слязъл по витата стълба и минал през двора към конюшните. Ялф гледал насреща му с огромните си блестящи очи. Вслушан спрял до него, положил ръка около врата на животното и зачесал грубата му четина.

— Отново трябва да потегляме, Ялф — рекъл той. — Отново потегляме.

Ялф задушил и потъркал меката си муцуна в ръката му. Докато Вслушан стоял така подпрян на мулето си и усещал топлината на кожата му, върху четириъгълната оборска врата паднала сянка и се появил Барло. Пристъпил към Вслушан и го погледнал въпросително.

— Да — рекъл Вслушан. — Утре потеглям.

Тогава Барло извадил флейтата от джоба си, но не я допрял до устните си, а посочил с нея към горите на запад.

— Имаш право — рекъл Вслушан. — Трябва да посетя Благосвиреца. Мислиш ли, че съм се научил да слушам достатъчно внимателно?

Барло го погледнал замислено. След това повдигнал рамене, а това можело да значи „не знам“, „възможно е“ или „тук трябва да попиташ дядо си“. В тоя миг Вслушан вече знаел в коя посока щял да поеме на следващия ден.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.